

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΤΟΜΑ

Α.Ε.Μ: 0007

Νικόλαος Γεωργίου, πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Βίος, ψαλτικὸ ἔργο, μουσικολογικὲς προσεγγίσεις

Ἐπιβλέπουσα: Ἀναπλ. καθηγήτρια κ. Μαρία Ἀλεξάνδρου

Θεσσαλονίκη Ὀκτώβριος 2018



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΤΟΜΑ

Α.Ε.Μ: 0007

Νικόλαος Γεωργίου, πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Βίος, ψαλτικὸ ἔργο, μουσικολογικὲς προσεγγίσεις

Ἐπιβλέπουσα: Ἀναπλ. καθηγήτρια κ. Μαρία Ἀλεξάνδρου

Θεσσαλονίκη Ὀκτώβριος 2018

Στὴν ἀγαπημένη μου

σύζυγο Ἑλένη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ δημιουργία γιὰ πρώτη φορὰ μεταπτυχιακῶν σπουδῶν στὸ Τμῆμα Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μὲ ἀντικείμενο τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ μάλιστα ὡς διατμηματικὸ μεταπτυχιακὸ σὲ συνεργασία μὲ τὸ Τμῆμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου, ἀποτέλεσε γιὰ μένα μεγάλη πρόκληση γιὰ περαιτέρω σπουδὲς στὴ βυζαντινὴ μουσική.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀσχολοῦμαι ἐπὶ πολλὰ χρόνια μὲ τὸ ἀντικείμενο αὐτὸ ὡς καθηγητὴς βυζαντινῆς καὶ παραδοσιακῆς μουσικῆς, πρωτοψάλτης καὶ διευθυντὴς χορωδιῶν, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκπονῶ διδακτορικὴ διατριβὴ στὸ Τμῆμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. μὲ ἀντικείμενο τὴ λειτουργικὴ καὶ ὁ χρόνος μου ἦταν περιορισμένος, ὑπέκειψα στὴν πρόκληση.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν, οἱ διδάσκοντες καθηγητὲς ἔδωσαν τὰ μέγιστα. Ἡ ἐπιλογὴ τοῦ θέματος νέα πρόκληση γιὰ μένα ἀφοῦ ὁ Νικόλαος Γεωργίου πρωτοψάλτης Σμύρνης ἦταν ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους μουσικοὺς ποὺ διέπρεψαν κατὰ τὸν δέκατο ἔνατο αἰ. ἀμέσως μετὰ τὴ μεταρρύθμιση. Ἄριστος μελοποιός, ἐξηγητής, δάσκαλος, ἐκδότης καὶ ἐπὶ πενήντα τρία ἔτη πρωτοψάλτης στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Σμύρνης. Ἐπίσης τόσο κατὰ τὴν ἔρευνα ὅσο καὶ κατὰ τὴ συγγραφὴ τῆς διπλωματικῆς ἐργασίας ἡ συνεργασία μου μὲ τοὺς ἐπιβλέποντες καθηγητὲς ἦταν ἄριστη.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τοὺς καθηγητές μου Μαρία Ἀλεξάνδρου καὶ Ἐμμανουὴλ Γιαννόπουλο τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν, Δήμητρα Κούκουρα καὶ Παναγιώτη Σκαλτσῆ τοῦ Τμήματος Θεολογίας γιὰ τὶς γνώσεις ποὺ μᾶς μετέδωσαν κατὰ τὴ διάρκεια τῶν μαθημάτων στὰ δύο πρῶτα ἑξάμηνα σπουδῶν. Ἐπιπλέον καὶ ἰδιαίτερα τὴν κ. Μαρία Ἀλεξάνδρου γιὰ τὶς ὑποδείξεις καὶ διορθώσεις

στὴν παροῦσα ἐργασία καὶ τὸν κ. Ἐμμανουὴλ Γιαννόπουλο γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη ποὺ μοὺ ἔδειξε παραχωρώντας μου τμήματα τοῦ ἀνέκδοτου ἀκόμα χειρογράφου 165 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Σίμωνος Καρᾶ στὸ ὁποῖο ὑπῆρχαν ἀνέκδοτα μαθήματα τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται στὸ τέταρτο κεφάλαιο τῆς παροῦσας ἐργασίας.

Ἐπίσης, εὐχαριστῶ θερμὰ τὸν συνάδελφο καὶ φίλο, καθηγητὴ βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ πρωτοψάλτη τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Βέροιας Νίκο Χανουμίδη γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά του στὴ δακτυλογράφηση τῶν μουσικῶν κειμένων ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα χειρόγραφα μὲ τὸ πρόγραμμα «μελωδός», τὸν μαθητή μου καὶ καθηγητὴ μουσικῆς Παναγιώτη Σάρμα γιὰ τη βοήθειά του στὴ μεταγραφὴ βυζαντινοῦ ὕμνου στὸ πεντάγραμμο καὶ γιὰ τὸ ἰσοκράτημα στὴν ἠχογράφηση τοῦ CD καὶ ἐπιπλέον τὸν μαθητή μου καὶ θεολόγο Ραφαὴλ Κατσάρα γιὰ τὸ ἰσοκράτημα στὴν ἴδια ἠχογράφηση.

Θερμὲς εὐχαριστίες ὀφείλονται καὶ στὸν Παπαδόπουλο Δημήτρη, ἐκπαιδευτικό, μηχανικὸ πληροφορικῆς ἀπὸ τὸ Κιλκὶς ποὺ δημιούργησε καὶ διανέμει δωρεὰν μέσω τῆς ἱστοσελίδας του τὸ πρόγραμμα συγγραφῆς βυζαντινῆς μουσικῆς μὲ τὴν ὀνομασία «μουσικὰ κείμενα» ποὺ προσαρμόζεται στὸ περιβάλλον τοῦ Microsoft word τὸ ὁποῖο χρησιμοποίησα γιὰ τὴν παράθεση τῶν παραδειγμάτων στὴν παροῦσα ἐργασία.

Τέλος εὐχαριστῶ καὶ κόρη μου Παρασκευή, φιλόλογο-θεολόγο δρ. τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Muenster τῆς Γερμανίας, γιὰ τὴ φιλολογικὴ ἐπεξεργασία καὶ διόρθωση τῶν κειμένων τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Ἔδεσσα 29 Ὀκτωβρίου 2018

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ…… 4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ…… 6

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ…… 9

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ…….. 11

ΕΙΣΑΓΩΓΗ…….. 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΨΑΛΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

1.1. Βιογραφικὰ στοιχεῖα ……. …… 31

1.1.1. Γέννηση καὶ καταγωγή…….. 31

1.1.2. Μόρφωση καὶ μουσικὴ κατάρτιση……... 31

1.1.3. Ψαλτικὴ σταδιοδρομία…… 32

1.1.4. Οἰκογενειακὴ κατάσταση…….. 35

1.1.5. Συνταξιοδότηση καὶ θάνατος…… 36

1.2. Συνθετικό-μελοποιητικὸ ἔργο……... 36

1.2.1. Μέλη Ἑσπερινοῦ…….. 37

1.2.2. Μέλη Ὄρθρου…….. 38

1.2.3. Μέλη Λειτουργίας…….. 39

1.2.4. Μέλη Δοξασταρίου ἐνιαυτοῦ…….. 42

1.2.5. Μέλη Τριωδίου…… 71

1.2.6. Μέλη Πεντηκοσταρίου…….. 79

1.2.7. Μέλη Παρακλητικῶν κανόνων……... 82

1.2.8. Μέλη Ἀκαθίστου ὕμνου…… 82

1.3. Ἐξηγητικὸ ἔργο…… 82

1.4. Συντμητικὸ ἔργο……. 83

1.5. Διδακτικὸ ἔργο…… 83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΗΧΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΨΑΛΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

2.1. Τὸ ἐκδοτικὸ ἔργο…… 89

2.1.1. *Δοξαστάριον Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου*……..…….. 89

2.1.2. *Νέον Ταμεῖον Μουσικῆς Ἀνθολογίας*……..... 96

2.1.2.1. Τόμος Α′……. 96

2.1.2.2. Τόμος Β′……. 101

2.1.2.3. Τόμος Γ′……. 104

2.1.3. *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*……..... 110

2.1.3.1. Τόμος Πρῶτος……. 110

2.1.3.2. Τόμος Δεύτερος……... 112

2.1.4. *Ἀναστασιματάριον*……..….. 114

2.1.4.1. Μέρος Πρῶτο ……... 115

2.1.4.2. Μέρος Δεύτερο ……...…… 116

2.2. Συνδρομητὲς τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου……... 120

2.3. Ἔγκριση ἔργων Νικολάου-Σμυρνέικο ὕφος-ἀναφορές-σχόλια.. 121

2.4. Τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου στὴ χειρόγραφη παράδοση…… 128

2.4.1. Ἁγίου Ὄρους…… 129

2.4.2. Ὕδρας……135

2.4.3. Ἡρακλείου Κρήτης……..…… 137

2.4.4. Βιβλιοθήκης Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου Ψαριανοῦ……. 138

2.4.5. Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ……. 138

2.5. Τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου στὶς ἔντυπες ἐκδόσεις ἄλλων ἐκδοτῶν… 139

2.6. Μέλη τοῦ Νικολάου μὲ μεγάλη διάδοση στὴ χειρόγραφη παράδοση…….. 145

2.7. Ὁ Νικόλαος στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν τῶν ἄλλων

ἐκδόσεων……. 145

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ – ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

3.1. Ἐξηγητικὸ ἔργο……..…… 147

3.2. Συνθετικὸ ἔργο……. 174

3.2.1. Στιχηραρικὸ εἶδος……. 174

3.2.2. Εἱρμολογικὸ εἶδος……. 196

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

4.1. Χφ. 253, ΙΘ′ αἰ. (περὶ τὸ 1835-40)…….. 198

4.2. Χφ. 9, Κ′ αἰ. (ἀρχαὶ β′ τετάρτου)…… 203

4.3. Μουσικὸ βιβλίο *Καλλίφωνος Ἀηδών*…… 204

4.4. Χφ. 165, ΙΘ′ αἰ. (1851), Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ……. 205

4.4.1. Θεία Λειτουργία Μ. Βασιλείου……. 205

4.4.2. *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε*……. 209

4.4.3. Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα – Δοξαστικὸ «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*».. 214

4.4.4. «*Χριστὸς ἀνέστη*» (τρεῖς μελοποιήσεις)……... 222

4.4.5. «*Ἄξιον ἐστὶν*» ἦχος β′……. 224

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ…… 234

SUMMARU…….. 237

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ……..…… 240

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΔΙΣΚΟΥ……..304

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ἄ.ἔ. ἄνευ ἔτους

αἰ. αἰῶνας, -ες

βλ. βλέπε

εἰκ. εἰκόνα

ἔκδ. ἔκδοση

Ἱ. Μ. Ἱερὰ Μονὴ

κεφ. κεφάλαιο

Μ.Χ.Ε. Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία

παρ. παράγραφος

πλ. πλάγιος

πρβλ. παράβαλε

SAV *Standard Abridged Version*

σ. σελίδα

σσ. σελίδες

τεῦχ. τεῦχος

τόμ. τόμος, -τόμοι

ὑποσ. ὑποσημείωση

φ. φύλλο

φφ. φύλλα

χφ. χειρόγραφο

χφφ. χειρόγραφα

v verso

r recto

ΣΥΜΒΟΛΑ

(sic) μεταφορὰ τῆς ὀρθογραφίας τοῦ κεμένου

… παράλειψη κειμένου

< > προσθῆκες

[ ] προσθήκη ἢ διασάφιση ἢ καὶ ἀνάπτυξη ἐντὸς κειμένου ἔννοιας ἢ λέξης

ΚΩΔΙΚΕΣ

Ἁγ. Παύλου	Ἱ. Μ. Ἁγίου Παύλου Ἁγίου Ὄρους
Ἀπεζ.	Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν Ἡρακλείου Κρήτης
Γρηγ.	Ἱ. Μ. Γρηγορίου Ἁγίου Ὄρους
Διον.	Ἱ. Μ. Διονυσίου Ἁγίου Ὄρους
Δοχ.	Ἱ. Μ. Δοχειαρίου Ἁγίου Ὄρους
Καρᾶ	Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ
Λαύρ.	Ἱ. Μ. Μεγίστης Λαύρας Ἁγίου Ὄρους
Ξενοφ.	Ἱ. Μ. Ξενοφῶντος Ἁγίου Ὄρους
Παν. Ζούρβας	Ἱ. Μ. Παναγίας Ζούρβας Ὕδρας
Παντελ.	Ἱ. Μ. Παντελεήμονος Ἁγίου Ὄρους
Προφ. Ἠλιοῦ	Ἱ. Μ. Προφήτη Ἠλιοῦ Ὕδρας
Σιμ. Πέτρας	Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας Ἁγίου Ὄρους
Σταυρον.	Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα Ἁγίου Ὄρους

ΠΗΓΕΣ

Α΄. ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

1. ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ἱ. Μ. Ἁγίου Παύλου (κώδικες 4)

274 Συλλογή (ΙΘ΄ αἰ. καὶ ΙΗ΄ τέλη)

428 Ἐγκόλπιος φυλλάδα (Κ΄ αἰ., ἀρχαί)

431 Ἀνθολογία-Ἀπάνθισμα (ΙΘ΄ αἰ., 1893 χφ. Δημητρίου μοναχοῦ)

435 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., τέλη - ἀρχὴ Κ΄)

Ἱ. Μ. Γρηγορίου (κώδικας 1)

50 [57] Ἀνθολογία (Κ΄ αἰ., 1916) χφ. Ἠλία μοναχοῦ Γρηγοριάτη)

Ἱ. Μ. Διονυσίου (κώδικες 3)

691 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., μέσα)

810 Ἀνθολογία (Λειτουργίας), (ΙΘ΄ αἰ., τέλη)

831 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., μέσα, Κωνσταντινούπολις 1864)

Ἱ. Μ. Δοχειαρίου (κώδικες 2)

1463 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., περὶ τὸ 1840)

1464 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., μέσα - β΄ ἥμισυ)

Ἱ. Μ. Μεγίστης Λαύρας (κώδικες 2)

Μ25 Μουσικόν, ἄ.ἔ.

24 (ἀκαταλογογράφητο)

Ἱ. Μ. Ξενοφῶντος (κώδικες 4)

115 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ. μέσα)

117 Δοξαστάριον Ἰακώβου Πρωτοψάλτου Ἑορτολογάριον (ΙΘ΄ αἰ. μέσα)

186 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ. β΄ ἥμισυ), χφ. Νεκταρίου μοναχοῦ

189 Ἀνθολογία (ΙΘ΄ αἰ., 1893) χφ. Νεκταρίου μοναχοῦ

Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου (κώδικας 1)

534 Καλοφωνικὸ εἱρμολόγιο κ.ἄ. (ΙΘ′ αἰ., 1870) χφ. Σεραφεὶμ ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Χιδήρων

Ἱ. Μ. Παντελεήμονος (κώδικες 5)

941 Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., β′ ἥμισυ) χφ. Μητροφάνους μοναχοῦ

971 Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., β′ ἥμισυ) χφ. Μητροφάνους μοναχοῦ

1020 Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ.)

1230 Ἀνθολογία (τετράδιον) (Κ′ αἰ., 1900-1901) χφ. Γεωργίου Ζήκου

1309 Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., τέλη)

Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας (κώδικες 2)

17 Ἐκλογὴ διαφόρων (ΙΘ′αἰ., τέλη) χφ. Καλλινίκου ἱεροδιακόνου

21 Τετράδιον (Κ′ αἰ., 1903) χφ. Παϊσίου μοναχοῦ Σιμωνοπετρίτου

Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα (κώδικες 6)

242 Ἀνθολογία, (ΙΘ′αἰ., μέσα), χφ. Νεκταρίου μοναχοῦ

246 Φυλλάδα (στ′ Αὐγούστου), (ΙΘ′ αἰ., αωμη′) χφ. Ματθαίου Βατοπαιδινοῦ

248 Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., 1867′)

249 Ἀναστασιματάριο - Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., μέσα)

250 Ἀνθολογία ἀσμάτων (ΙΘ′ αἰ., 1896), χφ. Στέφ. Ἀ. Ψύχα

287 Εἱρμολόγιο - Ἀνθολόγιο (ΙΘ′ αἰ. τέλη - ἀρχὴ Κ′)

2. ΥΔΡΑΣ

Ἱ. Μ. Παναγίας Ζούρβας (κώδικες 4)

8 Μουσικὴ Φυλλάς (Κ′ αἰ., 1828) χφ. Ἀνδρέου Μπουρλετίδη

9 Μουσικὴ Φυλλάς (Κ′ αἰ. - ἀρχαὶ β′ τετάρτου) χφ. Ἀνδρέου Μπουρλετίδη

10 Μουσικὴ Φυλλάς (Κ′ αἰ. - ἀρχαὶ β′ τετάρτου) χφ. Ἀνδρέου Μπουρλετίδη

11 Μουσικὴ Φυλλάς (Κ′ αἰ. - ἀρχαὶ β′ τετάρτου) χφ. Ἀνδρέου Μπουρλετίδη

Ἱ. Μ. Προφήτου Ἠλιοῦ (κώδικες 3)

621(30) Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., α′ ἥμισυ)

724 (ΙΘ′ αἰ., α′ ἥμισυ)

726 Ἀναστασιματάριον - Ἀνθολογία (ΙΘ′ αἰ., ἀρχαί)

3. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν (κώδικας 1)

253 (ΙΘ′ αἰ. περὶ τὸ 1835-40) χφ. μαθητοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης

4. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΨΑΡΙΑΝΟΥ

16 Κῶδιξ μουσικός, Φυλλάδιον ΙΑ′ (ΙΘ′ αἰ.)

5. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΜΩΝΟΣ ΚΑΡΑ

165 Ἀνθολογία Ἑσπερινοῦ - Ὄρθρου - Θείας Λειτουργίας ΙΘ′ (αἰ., 1851) χφ. Γεωργίου Πετζιλαδῆ

Β′ ΕΝΤΥΠΑ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βαμβουδάκης, *Νέα Ἀνθολογία*

Βαμβουδάκης, Ἐμμανουήλ, *Νέα Ἀνθολογία*, περιέχουσα ἀνέκδοτα μουσικὰ μαθήματα πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ ἁρμονικὰ τινὰ τοιαῦτα, Σάμος - Βαθύ - Ἱερουσαλήμ, 1921.

Γαλάνης, *Ὁ Τρισάγιος Ὕμνος*

Γαλάνης, Δημήτριος, *Ὁ Τρισάγιος Ὕμνος*, ἅπαντα τῆς σειρᾶς τοῦ τρισαγίου ὕμνου καὶ ἀντὶ αὐτοῦ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν συνθέσεις τῶν μεγάλων διδασκάλων, Πάτρα 2015.

Γεώργιος Λέσβιος, *Τὸ Νέον Ἐκκλησιαστικὸν Κύμβαλον*

Γεώργιος, Λέσβιος, *Τὸ Νέον Ἐκκλησιαστικὸν Κύμβαλον*, ἤτοι Δοξαστάριον σύμμικτον, καὶ συντεταγμένον ἐξ εἱρμολογικοῦ μέλους καὶ στιχηραρικοῦ, περιέχον ἅπαντα τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ,

ἀποστίχων καὶ αἴνων δοξαστικά, ὡς καὶ ἀπολυ[τ]ίκια καὶ κοντάκια ὅλων τῶν Δεσποτικῶν, Θεομητορικῶν καὶ ἑορταζομένων Ἁγίων, τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἔτι δὲ καὶ Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, ληφθησομένων ἐκ τῶν Δοξασταρίων Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, Κυψέλης τοῦ Στεφάνου, Στιχηραρίων Ἰακώβου καὶ Κωνσταντίνου Πρωτοψαλτῶν, καὶ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης. Ἤδη μετεναχθὲν ἐκ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸ Λέσβιον Σύστημα τῆς μουσικῆς, ἀναλώμασι τοῦ ἰδίου καὶ τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν, εἰς τόμους δύω (sic), Ἀθήνησι, Π. Β. Μωραϊτίνη, 1863.

Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*

Γρηγόριος, Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν ἑσπερινοῦ, ὄρθρου, Λειτουργίας, Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, μετά τινων καλλοφωνικῶν εἱρμῶν ἐν τῷ τέλει, τόμ. Α’ καὶ Β’, (τρίτη ἔκδοσις μετὰ προσθήκης πολλῶν ἑτέρων) παρὰ Θεοδώρου παπαΠαράσχου Φωκαέως, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κάστρου εἰς Γαλατᾶν, 1837.

***Εὐτέρπη*, Συλλογὴ τραγουδιῶν**

Εὐτέρπη, περιέχουσα συλλογὴν ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ ἡδυτέρων ἐξωτερικῶν μελῶν, μὲ προσθήκην ἐν τῷ τέλει καί τινων ῥωμαϊκῶν τραγῳδίων εἰς μέλος ὀθωμανικὸν καὶ εὐρωπαϊκόν. Ἐξηγηθέντων εἰς τὸ νέον τῆς μουσικῆς σύστημα, παρὰ Θεοδώρου Φωκαέως καὶ Σταυράκη Βυζαντίου τῶν Μουσικολογιωτάτων. Ἐπιθεωρηθέντων δ᾽ ἐπιμελῶς καὶ ἐπιδιορθωθέντων κατὰ γραμμὴν παρὰ τοῦ Μουσικολογιωτάτου διδασκάλου Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Ἐν τῇ κατὰ τὸν Γαλατᾶν Τυπογραφίᾳ τοῦ Κάστορος, 1930.

Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*

Ἰάκωβος, Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*, περιέχον τὰ δοξαστικὰ ὅλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, τῶν τε ἑορταζομένων

ἁγίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, τοῦ τε Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, ἐξηγηθὲν δὲ ἀπαραλλάκτως εἰς τὴν νέαν τῆς μουσικῆς μέθοδον, παρὰ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθὲν εἰς τύπον παρὰ Θεοδώρου Φωκαέως τόμ. Β', ἐκ τῆς ἐν Γαλατᾷ τυπογραφίας Ἰσὰκ δὲ Κάστρου, 1836.

Ἰωάννης Λαμπαδάριος, *Σύνοψις καλοφωνικῶν εἱρμῶν*

Ἰωάννης, Λαμπαδάριος, *Σύνοψις καλοφωνικῶν εἱρμῶν*, μετὰ κρατημάτων αὐτῶν χερουβικῶν τε καὶ κοινωνικῶν τῆς ἑβδομάδος μετὰ νεκρωσίμου ἀκολουθίας καὶ τοῦ ἀσματικοῦ αὐτῆς καὶ ᾠδαὶ Πατριαρχῶν μελισθέντων παρὰ διαφόρων παλαιῶν τε καὶ νέων, ἐκ τῆς τυπογραφίας Χ. Ἰωακεὶμ Δ. καὶ Δημητρίου Ἰωάννου, 1842.

Κηλτζανίδης, *Ἐκκλησιαστικὸν Ἀπάνθισμα*

Κηλτζανίδης, Παναγιώτης, *Ἐκκλησιαστικὸν Ἀπάνθισμα*, Κωνσταντινούπολις, 1861.

Κυριαζίδης, *Αἱ δύο μέλισσαι*

Κυριαζίδης, Ἀγαθάγγελος, *Αἱ δύο μέλισσαι*, Μουσικὴ Ἐκκλησιαστικὴ ἤτοι ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Ὄρθρου καὶ τῆς Λειτουργίας μετὰ καλλοφωνικῶν εἱρμῶν, ψαλμῶν, πολυχρονισμῶν καὶ θεωρητικοῦ μελοποιηθεῖσαι παρὰ διαφόρων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μουσικοδιδασκάλων, τόμ. Α' καὶ Β'. Ἀκριβὴς ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1906, ἐκδόσεις Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη, 1994.

Κυριαζίδης, *Αἱ δύο Νέαι μέλισσαι*

Κυριαζίδης, Ἀγαθάγγελος, *Αἱ δύο Νέαι μέλισσαι*, περιέχουσαι πάντα τὰ μαθήματα Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου (τόμ. 1) καὶ Λειτουργίας (τόμ 2), ἐκδόσεις Πολυχρονάκη, Νεάπολις Κρήτης, 1956.

Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Α'

Κωνσταντῖνος, Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν ἑσπερινοῦ,

ὄρθρου, λειτουργίας τῆς τε Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, ἔτι δὲ καὶ ὀκτὼ καλλοφωνικοὺς εἱρμοὺς ἐν τῷ τέλει, κατὰ παράδοσιν δὲ αὐτοῦ ἀπαραλλάκτως ἐξηγηθέντα κατὰ τὴν νέαν τῆς μουσικῆς μέθοδον παρὰ τοῦ Α' Δομεστίκου Στεφάνου, τόμ. πρῶτος, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς τοῦ Γένους Πατριαρχικῆς τυπογραφείας, 1845.

Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β'

Κωνσταντῖνος, Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, περιέχον τά τε χερουβικὰ καὶ κοινωνικὰ ἁπάσης τῆς ἐνιαυσίου ἀκολουθίας μετά τινων μαθημάτων καὶ δέκα καλοφωνικῶν εἱρμῶν ἐν τῷ τέλει, κατὰ παράδοσιν δὲ αὐτοῦ ἀπαραλλάκτως ἐξηγηθέντα κατὰ τὴν νέαν τῆς μουσικῆς μέθοδον παρὰ τοῦ Α' Δομεστίκου Στεφάνου, τόμ. δεύτερος, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς τοῦ Γένους Πατριαρχικῆς τυπογραφείας, 1846.

Μελέτιος Συκιώτης, *Μουσικὸς Ἄνθών*

Μελέτιος, Συκιώτης, *Μουσικὸς Ἄνθών*, ἤτοι ἡ μικρὰ Ἀθωνιὰς Θείας Λειτουργίας, Καρυαὶ Ἁγίου Ὄρους, 1985.

Μισαηλίδης, *Νέον Θεωρητικόν*

Μισαηλίδης, Μισαήλ, *Νέον Θεωρητικὸν συντομώτατον*, ἤτοι περὶ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, μετὰ πολλῶν μουσικῶν κλιμάκων καὶ τεσσάρων μονόχορδων καὶ μετὰ πρακτικοῦ μέρους, ἐν Ἀθῆναις ἐξεδόθη ἀναλώμασι τοῦ συγγραφέως, τόμ. Α', 1902.

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Δ'**

Μουσικὸς Πανδέκτης, τόμ Δ', Θεία Λειτουργία, ἔκδοση Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «ΖΩΗ», Ἀθῆναι, 1976[5].

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Ζ'**

Μουσικὸς Πανδέκτης, τόμ Ζ', Τριώδιον, ἔκδοση Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «ΖΩΗ», Ἀθῆναι, 1937.

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Η'**

Μουσικὸς Πανδέκτης, τόμ Η', Πεντηκοστάριον, ἔκδοση Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «ΖΩΗ», Ἀθῆναι, 1938.

Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τοῦ Ἑσπερινοῦ*

Νεκτάριος, Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τοῦ Ἑσπερινοῦ*, περιλαμβάνων ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ, μετὰ πολλῶν προσθηκῶν, Ἅγιο Ὄρος, 1990[18].

Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, τόμ. Α'

Νεκτάριος, Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, περιλαμβάνων ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τῶν Λειτουργιῶν (Ἁγ. Χρυσοστόμου, Μεγ. Βασιλείου καὶ Προηγιασμένων) καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Πάσχα μετά τινων καλοφωνικῶν εἱρμῶν καὶ δοξολογιῶν ἐν τῷ τέλει διὰ τὰς τελετάς, τόμ Α', Ἅγιο Ὄρος, 1931[1].

Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας* , τόμ. Β'

Νεκτάριος, Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, περιλαμβάνων ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν τῶν Λειτουργιῶν (Ἁγ. Χρυσοστόμου, Μεγ. Βασιλείου καὶ Προηγιασμένων) καὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Πάσχα μετά τινων καλοφωνικῶν εἱρμῶν καὶ δοξολογιῶν ἐν τῷ τέλει διὰ τὰς τελετάς, τόμ Β', Ἅγιο Ὄρος, 1931[1].

Νεκτάριος Μοναχός, *Καλλίφωνος Ἀηδών*

Νεκτάριος, Μοναχός, *Καλλίφωνος Ἀηδών*, περιλαμβάνουσα σπουδαιότατα μαθήματα τῆς θείας Λειτουργίας ἐν σπάνει εὑρισκόμενα πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἀνέκδοτα. (Μηδενὸς δὲ τούτων περιεχομένου ἐν τῷ Μουσικῷ Θησαυρῷ τῆς Λειτουργίας, δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ Παράρτημα τοῦ Μουσικοῦ Θησαυροῦ τῆς Λειτουργίας), Ἅγιο Ὄρος, 1990[8].

Νικηφόρος Φιλοθεΐτης, *Παννυχίς*

Νικηφόρος, Μοναχὸς Φιλοθεΐτης, *Παννυχὶς τοῦ Ἄθω*, περιέχουσα ἅπασαν τὴν ἀκολουθίαν τῆς Λειτουργίας, τόμ. Γ', Θεσσαλονίκη, 1931.

Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου - Πεντηκοσταρίου*

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Δοξαστάριον Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου*, περιέχον τὰ Δοξαστικὰ αὐτῶν μετὰ τῶν ἰδιομέλων καί τινων Προσομοίων, Νεκρωσίμων Δοξαστικῶν, τῶν ἔνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων, ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Σ. Ἰγνατιάδου, 1857.

Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α'

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, περιέχον τὰ δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων καὶ μὴ ἑορταζομένων Ἁγίων, μετὰ τῶν ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τινων Ἁγίων, μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν, νῦν πρῶτον ἐκδίδοται διὰ τοῦ τύπου εἰς τόμους δύω (sic), παρὰ τοῦ ἰδίου, τόμ. Α', Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος, ἐν Σμύρνη, τύποις Ν. πρωτοψάλτου Σμύρνης, 1873.

Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β'

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, περιέχον τὰ δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων Ἁγίων μετὰ τῶν ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τινων Ἁγίων μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν, νῦν πρῶτον ἐκδίδεται διὰ τοῦ τύπου εἰς τόμους δύο, συνεργείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου Νικολαΐδου, τόμ. Β', Ἰανουάριος-Αὔγουστος, ἐν Σμύρνη, τύποις Ν. πρωτοψάλτου Σμύρνης, 1879.

Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α'

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Νέον Ταμεῖον Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν

Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, συνδρομὴ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας φιλομούσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου, τόμ. Α', ἀκολουθία Ἑσπερινοῦ, ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀντ. Δαμιανοῦ, 1862.

Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Β'

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Νέον Ταμεῖον Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, συνδρομὴ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας φιλομούσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου, τόμ. Β', ἀκολουθία Ὄρθρου, ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νικολάου πρωτοψάλτου, 1864.

Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ'

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Νέον Ταμεῖον Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, συνδρομὴ φιλοτίμῳ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Γεωργίου Χ. Βλαντῆ, τόμ. Γ', ἀκολουθία Λειτουργίας, ἐν Σμύρνῃ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νικολάου πρωτοψάλτου, 1867.

Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, ἀργὸν καὶ σύντομον

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Νεώτατον Ἀναστασιματάριον*, Πλῆρες Ἀργὸν καὶ Σύντομον, μελοποιηθὲν μὲν παρὰ διαφόρων διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπεξηργασθὲν δὲ ἤδη παρὰ Νικολάου Γεωργίου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἀδείᾳ τοῦ Αὐτ. Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὑπ᾽ ἀρ. 561 καὶ ἡμ. Μουχαρὲμ 1307, ἰδιοκτήτης Νικόλαος Γ. Βλαντιάδης, ἐκδόται Ἰ. Κάτρας καὶ Ν. Καρακίζης, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ μουσικοδιδασκάλου Γεωργίου Φινέλη, Σμύρνη, Τυπογραφεῖον «Ἀμαλθείας», 1899.

Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, σύντομον εἱρμολογικόν

Νικόλαος, πρωτοψάλτης Σμύρνης, *Πλῆρες Ἀναστασιματάριον*, Ἀργὸν καὶ Σύντομον, μελοποιηθὲν μὲν παρὰ Νικολάου Γ. πρωτοψάλτου Σμύρνης, Μέρος Δεύτερον Σύντομον Εἱρμολογικόν, ἰδιοκτήτης Ν. Βλαντιάδης, ἐκδόται Ἰ. Κάτρας καὶ Ν. Καρακίζης, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Γ. Φινέλη, ἀδείᾳ τοῦ Αὐτ. Ὑπουργ. τῆς Παιδείας ὑπ᾽ ἀρ. 561 καὶ ἡμ. Μουχαρὲμ 1307, ἐν Σμύρνη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἀμαλθείας», 1899.

Παπανικολάου Χαράλαμπος, *Ἀνθοδέσμη*

Παπανικολάου, Χαράλαμπος, *Ἀνθοδέσμη ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς*, Ἀκριβὴς ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τῆς Καβάλας τοῦ ἔτους 1905, ἐκδόσεις Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη, 1986.

Περπινιάς, *Μουσικὴ Συνέκδημος*

Περπινιὰς, Μιχαήλ, *Μουσικὴ Συνέκδημος*, περιέχουσα μαθήματα ἑσπερινοῦ, ὄρθρου καὶ Λειτουργίας μελοποιηθέντα ὑπὸ παλαιῶν καὶ νέων μουσικοδιδασκάλων, τῇ προσθήκῃ νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων καὶ συντεθεῖσα ὑπὸ Μιχαὴλ Ν. Περπινιά, ἰατροῦ-μουσικοδιδασκάλου-ἱεροψάλτου, 1962, ἔκδοση Χίος, 2015.

Πέτρος Λαμπαδάριος, *Δοξαστάριον*

Πέτρος Λαμπαδάριος, Πελοποννήσιος, *Σύντομον Δοξαστάριον*, Μεταφρασθὲν κατὰ τὴν νέαν μέθοδον τῆς Μουσικῆς τῶν Μουσικολογιωτάτων Διδασκάλων τοῦ Νέου Συστήματος, ἐν Βουκουρεστίῳ, 1820.

Πέτρος Ἐφέσιος, *Νέον Ἀναστασιματάριον*

Πέτρος, Ἐφέσιος, *Νέον Ἀναστασιματάριον*, Μεταφρασθὲν κατὰ τὴν νεοφανὴ μέθοδον τῆς Μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσικολογιωτάτων Διδασκάλων καὶ ἐφευρετῶν τοῦ νέου μουσικοῦ Συστήματος, ἐν Βουκουρεστίῳ, 1820.

Φαρλέκας, *Τριώδιον*

Φαρλέκας, Ἐμμανουήλ, Τριώδιον, περιλαμβάνον ἁπάσας τὰς ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων Ἀσματικὰς Ἀκολουθίας πλήρεις, ἤτοι Ἰδιόμελα, Δοξαστικά, Καταβασίας, Ἀπολυτίκια, Κοντάκια, Προκείμενα καὶ Ἰδιόμελα Κυριακῶν Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, Μέγα Ἀπόδειπνον, Ἀκάθιστον πλήρη, Κατανυκτικά, τὰ τῶν Θ. Λειτουργιῶν Μεγ. Βασιλείου καὶ Προηγιασμένων μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ὁδηγιῶν καὶ Τυπικῶν Διατάξεων, κατὰ διασκευὴν Ἐμμανουὴλ Ι. Φαρλέκα, Γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Ἐκδίδοται ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας, Ἐν Ἀθῆναις, 1931.

Χουρμούζιος, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*

Χουρμούζιος, Χαρτοφύλακας, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, περιέχον ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν ἑσπερινοῦ, ὄρθρου, Λειτουργίας, Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς Λαμπροφόρου Ἀναστάσεως, μετά τινων καλλοφωνικῶν εἱρμῶν ἐν τῷ τέλει, τόμ. Α' καὶ Β', ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κάστρου εἰς Γαλατᾶν, 1824.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α' ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*

Γιαννόπουλος, Ἐμμανουήλ, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, λόγος καὶ μέλος στὴ λατρεία τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, Β', ἐκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη,

Γιαννόπουλος, *Χειρόγραφα Καρᾶ*

Γιαννόπουλος, Ἐμμανουήλ, *Κατάλογος χειρογράφων Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ* (ὑπὸ ἔκδοση).

Εὐστρατιάδης, *Κατάλογος κωδίκων Μεγίστης Λαύρας*

Εὐστρατιάδης, Σωφρόνιος, μητροπολίτης πρ. Λεοντοπόλεως, *Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Μεγίστης Λαύρας*, (τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει), Paris, 1925.

Εὐστρατιάδης, *Ἁγιορειτικῶν κωδίκων κατάλοιπα*

Εὐστρατιάδης, Σωφρόνιος, μητροπολίτης πρ. Λεοντοπόλεως, *Ἁγιορειτικῶν κωδίκων κατάλοιπα*, (ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἁγιορειτικῆς βιλιοθήκης), Paris, 1925.

Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Α'

Στάθης, Γρηγόριος, *Τὰ χειρόγραφα βυζαντινῆς μουσικῆς, Ἅγιον Ὄρος*, Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων βυζαντινῆς μουσικῆς τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τόμ. Α', Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθῆναι, 1975.

Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β'

Στάθης, Γρηγόριος, *Τὰ χειρόγραφα βυζαντινῆς μουσικῆς, Ἅγιον Ὄρος*, Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων βυζαντινῆς μουσικῆς τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τόμ. Β', Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθῆναι, 1976.

Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ'

Στάθης, Γρηγόριος, *Τὰ χειρόγραφα βυζαντινῆς μουσικῆς*, *Ἅγιον Ὄρος*, Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων βυζαντινῆς μουσικῆς τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τόμ. Γ', Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθῆναι, 1993.

Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα Νησιωτικῆς Ἑλλάδος*, Ὕδρα, τόμ. Α'

Χαλδαιάκης, Ἀχιλλεύς, *Τὰ χειρόγραφα βυζαντινῆς μουσικῆς*, *Νησιωτικὴ Ἑλλάς*, κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων μουσικῶν κωδίκων τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν μονῶν, τῶν ἱερῶν ναῶν ὡς καὶ λοιπῶν συλλόγων τῆς Νησιωτικῆς Ἑλλάδος, τόμ. Α', Ὕδρα, Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθῆναι, 2005.

Ψαριανοῦ, *Κατάλογος χειρογράφων*

Ψαριανοῦ, Στέλλα, *Κατάλογος χειρογράφων κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου*, ἐν Ἀθῆναις, 1960.

Β' ΒΙΒΛΙΑ – Μ ΕΛΕΤΕΣ

Ἀκανθόπουλος, *Κώδικας κανόνων*

Ἀκανθόπουλος, Πρόδρομος, *Κώδικας ἱερῶν κανόνων (κείμενο-ἑρμηνεία-σχόλια) καὶ ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Θεσσαλονίκη, 2009[4].

Ἀλεξάνδρου, Παλαιογραφία

Ἀλεξάνδρου, Μαρία, *Παλαιογραφία Βυζαντινῆς Μουσικῆς*, Μουσικολογικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς ἀναζητήσεις, Ἑλληνικὰ Ἀκαδημαϊκὰ Ἠλεκτρονικὰ Συγγράμματα καὶ Βοηθήματα, www.Kallipos.gr.

Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ*

Ἀνδρῖκος, Νίκος, *Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῆς Σμύρνης (1800-1922)*, ἐκδόσεις Τόπος, 2015[2].

Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα»

Βουδούρης, Ἄγγελος, *Κώδικες τῆς Ὀρθοδόξου Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀσματωδίας*, τόμ. 18ος, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», Ἔκδοσις πρώτη, Εὐρωπαϊκὸ Κέντρο Τέχνης, Ἀθήνα, 1998.

Γεωργιάδης, *Ὁ ἐν Γαλατᾷ Ἱερὸς Ναός*

Γεωργιάδης, Γεώργιος, *Ὁ ἐν Γαλατᾷ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τῶν Χίων*, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Κ. Ζηβίδου, 1898.

Δραγούμης, «μελωδίες Ν. Φαρδύ»

Δραγούμης, Μᾶρκος, «13 Δημοτικὲς μελωδίες ἀπὸ χειρόγραφο τοῦ Ν. Φαρδύ», ἄρθρο, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, τόμ. 2, 1980, σσ. 323-346.

Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*

Καραγκούνης, Κωνσταντῖνος, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση τοῦ μέλους τῶν χερουβικῶν τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς μελοποιίας*, Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθῆναι, 2003.

Μωταϊτίδης, *Μὲ τοῦ Βορηὰ τὰ κύματα*

Μωταϊτίδης, Ἀλέξανδρος, *Μὲ τοῦ Βορηὰ τὰ κύματα*, Ταξίδια-Περιγραφαί-Ἐντυπώσεις, Ἐθνικὸν Ἀριστεῖον 1914, Ἐκδότης Ἰωάννης Ν. Σιδέρης, Ἀθῆναι.

***Νεολόγος*, Ἐφημερίς**

Νεολόγος, Ἐφημερὶς Πολιτική, Φιλολογικὴ καὶ Ἐμπορική. Ἐκδίδεται κάθ᾽ ἑκάστην πλὴν τῶν ἑορτῶν. Διευθυντὴς καὶ ἀρχισυντάκτης Σ. Ἰ. Βουτυρᾶς, φύλλο ἀρ. 5533 τῆς 23ης Νοεμβρίου 1887.

Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*

Παπαδόπουλος, Γεώργιος, *Ἱστορικὴ Ἐπισκόπησις τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, ἐκδόσεις ΤΕΡΤΙΟΣ, Κατερίνη, 1990.

Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*

Παπαδόπουλος, Γεώργιος, *Λεξικὸν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς*, Ἐκδόσεις Πανελληνίου Συνδέσμου Ἱεροψαλτῶν «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός», Ἀθήνα, 1995.

Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*

Παπαδόπουλος, Γεώργιος, *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ᾽ ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἄχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀκμάσαντες ἐπιφανέστεροι μελωδοί, ὑμνογράφοι, μουσικοὶ καὶ μουσικολόγοι, Ἐν Ἀθῆναις, 1890.

Στάθη, «Δημήτριος Λῶτος»

Στάθη, Πηνελόπη, «Ὁ φίλος τοῦ Κοραῆ Δημήτριος Λῶτος καὶ τὰ μουσικὰ χειρόγραφά του», *Ὁ Ἐρανιστής*, Ι (1072-73), 157-190.

Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*

Στάθης, Γρηγόριος, *Ἡ ἐξήγησις τῆς παλαιᾶς Βυζαντινῆς σημειογραφίας*, καὶ ἔκδοσις ἀνωνύμου συγγραφῆς τοῦ κώδικος Ξηροποτάμου 357 ὡς ἐπιλογῆς τῆς Μουσικῆς Τέχνης τοῦ Ἀποστόλου Κώνστα Χίου ἐκ τοῦ κώδικος Δοχειαρίου 389, μὲ μιὰ προσθήκη ἀπὸ τὸν κώδικα ΕΒΕ 1867, Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Μελέται 2, Ἀθήνα, 2006[6].

Στάθης, *Τὰ πρωτόγραφα*, τόμ. Α'

Στάθης, Γρηγόριος, *Τὰ πρωτόγραφα τῆς ἐξηγήσεως εἰς τὴν νέαν μέθοδον σημειογραφίας*, τόμ. Α', τὰ προλεγόμενα, Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Ἀθήνα, 2016.

Σολωμονίδης, *Ἡ ἐκκλησία τῆς Σμύρνης*

Σολωμονίδης, Χρῆστος, *Ἡ ἐκκλησία τῆς Σμύρνης*, Ἀθήνα, 1960.

Στρουμπάκης, *Νικόλαος Δοχειαρίτης*

Στρουμπάκης, Μιχαήλ, *Ὁ Νικόλαος Δοχειαρίτης καὶ ἡ συμβολή του στὴν ψαλτικὴ τέχνη*, Ἵδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Μελέται 18, Ἀθήνα, 2014.

Troelsgård, *SAV*

Troelsgård, Christian, A list of Sticheron Call-Numbers of the *Standard Abridged Version of the Sticherarion*. Part I (The Cycle of the Twelve Months). *Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin*, 74, 2003, σσ. 3-20.

Τσατσαρώνης, «Τὸ Πατριαρχικὸν ὕφος»

Τσατσαρώνης, Γεώργιος, «Τὸ Πατριαρχικὸν ὕφος», ἄρθρο ποὺ δημοσιεύτηκε σὲ συνέχειες στὴν ἐφημερίδα *Ἱεροψαλτικὰ Νέα* τὸ ἔτος 1972.

Χατζηγιακουμῆς, *Σχεδίασμα*

Χατζηγιακουμῆς, Μανόλης, *Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τὴν ἅλωση (1453-1820). Σχεδίασμα Ἱστορίας*, Κέντρο Ἐρευνῶν καὶ Ἐκδόσεων, Ἀθήνα 1999.

Χατζηθεοδώρου, *Βιβλιογραφία*

Χατζηθεοδώρου, Γεώργιος, *Βιβλιογραφία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, περίοδος Α' (1820-1899)*, Ψαλτικὰ Βλατάδων 1, Πατριαρχικὸ Ἵδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Θεσσαλονίκη, 1998.

Χρύσανθος, *Θεωρητικόν*

Χρύσανθος ἐκ Μαδύτων, *Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς*, συνταχθὲν μὲν παρὰ Χρυσάνθου Ἀρχιεπισκόπου Δυρραχίου τοῦ ἐκ Μαδύτων, ἐκδοθὲν δὲ ὑπὸ Παναγιώτου Γ. Πελοπίδου Πελοποννησίου διὰ φιλοτίμου συνδρομῆς τῶν ὁμογενῶν, Ἐν Τεργέστη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Μιχαὴλ Βάις, 1832, φωτοαναστατικὴ ἔκδοση ἐκδόσεις Κουλτούρα.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://churchofcyprus.org.cy/6558

http://churchofcyprus.org.cy/6537

http://psalmodia.blogspot.gr/2013/01/blog-post_8.html

https://www.youtube.com/watch?v=PrEP1Ucjhcg

https://www.youtube.com/watch?v=fNIJzHoKJHo

https://www.youtube.com/watch?v=d6vw--Zgj1I

http://www.papline.gr/index.php

https://www.kallipos.gr/el/

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ ἔτος 1814 ὑπῆρξε ὁρόσημο γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσική. Οἱ γνωστοὶ στὴν ἱστορία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὡς τρεῖς διδάσκαλοι, Χρύσανθος ἐκ Μαδύτων, Γρηγόριος Πρωτοψάλτης καὶ Χουρμούζιος Χαρτοφύλακας, προχώρησαν στὴ σημειογραφικὴ μεταρρύθμιση[1]. Ἡ «Νέα Μέθοδος» ἀποτέλεσε τὸ τελευταῖο στάδιο τῆς ἐξέλιξης τῆς σημειογραφίας ποὺ εἶχε ἀρχίσει οὐσιαστικὰ στὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνα ἀπὸ τὸν Πέτρο Λαμπαδάριο καὶ συνεχίστηκε ἀπὸ τὸν Πέτρο Βυζάντιο καὶ Γεώργιο Κρήτα[2].

Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ παρατηρεῖται πλούσια παραγωγὴ νέων μελοποιημάτων ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸ προϋπάρχον παλαιότερο ὑλικό, ἐνῶ ἐμφανίζονται τάσεις συντόμευσης τῆς ψαλμώδησης. Παράλληλα ἐπιχειρεῖται ἡ ἐξήγηση τῶν παλαιότερων μελῶν. Ἐπίκεντρο ὅλων τῶν διεργασιῶν καὶ ἀνανεωτικῶν τάσεων στὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἀλλὰ καὶ θεματοφύλακας τῆς παράδοσης εἶναι τὸ περιβάλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κληρικοί, πρωτοψάλτες, λαμπαδάριοι καὶ λοιποὶ ὀφικιάλιοι ποὺ ζοῦν καὶ ἐργάζονται πέριξ τοῦ Πατριαρχείου.

Μέσα σὲ αὐτὴν τὴν περιρρέουσα ἀτμόσφαιρα ἐμφανίζεται ὁ Νικόλαος Γεωργίου σὲ νεαρὴ ἡλικία νὰ μαθητεύει κοντὰ στὸν Μανουὴλ Πρωτοψάλτη μαθαίνοντας ἀρχικὰ τὸ παλαιὸ σημειογραφικὸ σύστημα[3], ἔχοντας συμμαθητὴ καὶ φίλο τὸν τότε δομέστικο καὶ ἀργότερα πρωτοψάλτη Κωνσταντῖνο Βυζάντιο[4]. Μετὰ τὸ 1814 φοιτᾶ στὴ Γ'

---

[1] Γιὰ τὸν βίο καὶ τὸ ἔργο τῶν Τριῶν Διδασκάλων, βλ. ἐνδεικτικὴ βιβλιογραφία Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σσ. 329-335, Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 132-136 καὶ Στάθης, *Τὰ πρωτόγραφα*, τόμ. Α'.

[2] Βλ. Στρουμπάκης, *Νικόλαος Δοχειαρίτης*, σσ. 50-51.

[3] Βλ. *Μισαηλίδης, Νέον Θεωρητικόν*, σσ. 98-99.

[4] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168. Πρβλ. καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 83.

Πατριαρχικὴ Σχολὴ καὶ διδάσκεται τὴ «Νέα Μέθοδο» ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεταρρυθμιστὲς καὶ διδασκάλους[5].

Στὴ συνέχεια ὁ Νικόλαος διέρχεται ἀπὸ τὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τῶν Χίων στὸν Γαλατᾶ[6] καὶ τὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπίσης στὸν Γαλατᾶ[7] καὶ τὸ 1828 καλεῖται στὴ Σμύρνη, ὅπου τοῦ ἀνατίθενται ψαλτικὰ καθήκοντα στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς[8].

Στὴ Σμύρνη, εἶναι γνωστὴ ἡ σταδιοδρομία τοῦ πρωτοψάλτη Δημητρίου Λώτου στὰ τέλη τοῦ προηγούμενου αἰῶνα ἀπὸ τὶς χειρόγραφες συλλογές του καὶ τὴν ἀλληλογραφία μὲ τὸν φίλο του Ἀδαμάντιο Κοραῆ[9]. Τὸν Δημήτριο Λῶτο φαίνεται νὰ διαδέχεται στὴ Σμύρνη ὁ Ἀπόστολος Ζαφειρόπουλος ὁ Πελοποννήσιος «πρωτοψάλτης τῆς τῶν Σμυρναίων Ἐκκλησίας»[10]. Μέσα σὲ αὐτὸν τὸν χῶρο τὸ ἔτος 1828 ἔρχεται ὁ Νικόλαος στὴ Σμύρνη φέρνοντας μαζί του καὶ ὅλη τὴν ἐμπειρία του ἀπὸ τὴ φοίτησή του καὶ τὴ θητεία του στὰ ἀναλόγια τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Σκοπὸς καὶ μεθοδολογία τῆς ἐργασίας

Ἡ παροῦσα ἐργασία στοχεύει στὴν παράθεση ὅλων τῶν στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν τὸ πρόσωπο τοῦ Νικολάου Γεωργίου καὶ συγκεκριμένα τὰ βιογραφικά του στοιχεῖα καὶ τὸ πολύπλευρο ἔργο του.

---

[5] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168.

[6] Βλ. Γεωργιάδης, *Ὁ ἐν Γαλατᾷ Ἱερὸς Ναός*, σ. 365.

[7] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», σ. 248, παρ. 269.

[8] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», σ. 248, παρ. 269.

[9] Γιὰ τὸν βίο, τὴ ψαλτικὴ σταδιοδρομία καὶ τὸ ἔργο του βλ. Στάθη, «Δημήτριος Λῶτος» σσ. 157-190.

[10] Βλ. Χατζηγιακουμῆς, *Σχεδίασμα*, σ. 89. Πρβλ. καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 75, ὑποσ. 91.

Στὸ πρῶτο κεφάλαιο, ποὺ ἀφορᾶ τὸν βίο καὶ τὸ ψαλτικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου, ἀναφέρονται στοιχεῖα γιὰ τὴ γέννηση καὶ καταγωγή του, τὴ μόρφωση καὶ τὴ μουσική του κατάρτιση, τὴ ψαλτική του σταδιοδρομία, τὴν οἰκογενειακή του κατάσταση, τὴ συνταξιοδότηση καὶ τέλος τὸν θάνατό του. Ἐπίσης καταγράφεται ἀναλυτικὰ τὸ συνθετικό-μελοποιητικό, ἐξηγητικό, συντμητικὸ καὶ διδακτικό του ἔργο.

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται τὸ ἐκδοτικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου καὶ οἱ συνδρομητὲς τῶν ἔργων του, ἐνῶ παρατίθενται ἀπόψεις-ἀναφορὲς καὶ σχόλια σχετικὰ μὲ τὸ ὕφος καὶ τὴ μὴ ἔγκριση τῶν ἔργων του ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ἐπίσης, ἐρευνᾶται καὶ καταγράφεται ἡ διάδοση τῶν ἔργων του τόσο στὴ χειρόγραφη παράδοση, ὅσο καὶ στὶς λοιπὲς ἔντυπες ἐκδόσεις.

Στὸ τρίτο κεφάλαιο γίνεται μορφολογικὴ ἀνάλυση καὶ παρατίθενται μουσικὰ παραδείγματα στὸ ἐξηγητικὸ καὶ συνθετικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου καὶ συγκεκριμένα: γίνεται α) καταγραφὴ τῶν ἐξηγήσεων ἑνὸς χερουβικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου καὶ ἐξετάζονται-συγκρίνονται οἱ ἐξηγήσεις τόσο τοῦ Δομέστικου Στεφάνου ποὺ ἔχει ἐξηγήσει καὶ ἐκδόσει τὰ ἔργα τοῦ Κωνσταντίνου, ὅσο καὶ τοῦ Νικολάου ὁ ὁποῖος ἔχει ἐξηγήσει καὶ αὐτὸς μιὰ σειρὰ χερουβικῶν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ β) μορφολογικὴ ἀνάλυση τῆς σύνθεσης ἀπὸ τὸν Νικόλαο τοῦ *καὶ νῦν* τῶν ἀποστίχων τῆς Ἀκολουθίας τῶν Παθῶν τὸ βράδυ τῆς Μ. Πέμπτης «*Ἤδη βάπτεται κάλαμος*» καὶ συγκρίνεται μὲ τὸ ἀντίστοιχο καὶ προγενέστερο τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου. Ἐπιπλέον σχολιάζεται καὶ τὸ εἱρμολογικὸ εἶδος.

Τέλος, στὸ τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται τὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Νικολάου ποὺ βρέθηκαν σὲ χειρόγραφους κώδικες κατὰ τὴν ἔρευνα στὰ πλαίσια τῆς παροῦσας ἐργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΨΑΛΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

1.1. **Βιογραφικὰ στοιχεῖα**

1.1.1. Γέννηση καὶ καταγωγή

Ὁ Νικόλαος Γεωργίου καταγόταν ἀπὸ τὴν Καβάλα καὶ γεννήθηκε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1787-1790, ἀφοῦ κατὰ τὴ χρονολογία τοῦ θανάτου του τὸν Νοέμβριο τοῦ ἔτους 1887 πλησίαζε τὴν ἡλικία τῶν ἑκατὸ ἐτῶν[11]. Σύμφωνα ὅμως μὲ ἄλλη πληροφορία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Περπινιά[12], ὁ Νικόλαος φέρεται νὰ γεννήθηκε στὸν Αἶνο τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ στὴ συνέχεια ἀκολούθησε τὴν οἰκογένειά του ποὺ μετανάστευσε ἀρχικὰ στὴν Καβάλα καὶ ἔπειτα στὴν Κωνσταντινούπολη[13].

1.1.2. Μόρφωση καὶ μουσικὴ κατάρτιση

Σὲ νεαρὴ ἡλικία ὁ Νικόλαος μαθητεύει κοντὰ στὸν Μανουὴλ Πρωτοψάλτη τῆς Μ.Χ.Ε. (1805-1819), μαθαίνοντας ἀπὸ τὸν ἴδιο ἀρχικὰ τὸ παλαιὸ σημειογραφικὸ σύστημα[14]. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ χρέη δομέστικου στὸ Πατριαρχεῖο ἐκτελεῖ ὁ Κωνσταντῖνος Βυζάντιος μὲ τὸν ὁποῖο φέρεται νὰ συνδέεται στὰ πλαίσια τῆς κοινῆς τους μαθητείας δίπλα στὸν Μανουήλ[15]. Παράλληλα φοιτᾶ στὴ Γ' Πατριαρχικὴ Σχολὴ καὶ διδάσκεται τὴ νέα

---

[11] Βλ. Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις* σ. 216.

[12] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 82, ὑποσ. 108.

[13] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 82.

[14] *Ὁ ἀοίδιμος Νικόλαος Γεωργίου, πρωτοψάλτης Σμύρνης, ἔψαλλεν ἐπιτυχέστατα τὰ στιχηραρικὰ μέλη τοῦ πλ. β' χρωματικοῦ ἤχου κατὰ νενανώ. Ἠγνόει ὅμως, ὅτι τὸ μέλος, ὅπερ ἐξετέλει, ἦτο κατὰ νενανὼ τῶν Βυζαντινῶν, τὸ δ' οὕτω ψάλλειν εἶχε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μάθει παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Μανουὴλ Πρωτοψάλτου.* Βλ. Μισαηλίδης, *Νέον Θεωρητικόν*, σσ. 98-99.

[15] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168. Πρβλ. καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 83.

μέθοδο μὲ δασκάλους τοὺς τρεῖς μεταρρυθμιστές, Χρύσανθο ἐκ Μαδύτων, Γρηγόριο Πρωτοψάλτη καὶ Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα[16].

1.1.3. Ψαλτικὴ σταδιοδρομία

Γιὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὴ φοίτησή του μέχρι τὴν ἐγκατάστασή του στὴ Σμύρνη ὑπάρχουν τρεῖς πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Νικολάου. Ἡ πρώτη προέρχεται ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Γεωργίου Π. Γεωργιάδη «*Ὁ ἐν Γαλατᾷ Ἱερὸς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τῶν Χίων*», στὸ ὁποῖο συγκαταλέγεται μεταξὺ ἐκείνων ποὺ ὑπηρέτησαν ὡς πρωτοψάλτες καὶ λαμπαδάριοι στὸν ναὸ ἀπὸ τὸ ἔτος 1780 ἕως καὶ τὸ 1898[17]. Ἡ δεύτερη προέκυψε κατὰ τὴν παροῦσα ἔρευνα ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἀγγελου Βουδούρη[18] ποὺ δημοσιεύθηκαν τὸ ἔτος 1998[19], σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία: «*ὁ Νικόλαος ὁ πρωτοψάλτης τοῦ ἐν Σμύρνῃ ναοῦ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ψαλτικοῦ αὐτοῦ σταδίου ἔψαλλεν ὡς δεξιὸς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Γαλατᾶ. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἐκλήθη εἰς τὴν Σμύρνην ὅπου ἀνετέθησαν αὐτῷ ψαλτικὰ καθήκοντα ἐν τῷ ἐκεῖ μητροπολιτικῷ ναῷ*»[20]. Ἡ τρίτη πληροφορία, βιογραφικοῦ χαρακτήρα, ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα της Κωνσταντινούπολης «*Νεολόγος*», ἡ ὁποία στὸ φύλλο τῆς Δευτέρας 23 Νοεμβρίου 1887 καὶ μὲ ἀφορμὴ τὸν θάνατο τοῦ Νικολάου ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «*Τὴν Παρασκευὴν ἐκηδεύθη ἐκ τοῦ Ἱ.*

---

[16] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168.

[17] Βλ. Γεωργιάδης, *Ὁ ἐν Γαλατᾷ Ἱερὸς Ναός*, σ. 365.

[18] Βουδούρης Ἄγγελος. Ζηλωτὴς μουσικολόγος στὴν Κωνσταντινούπολη, καθηγητὴς ἀνωτέρων σχολῶν, χρημάτισε καὶ Α' δομέστικος τῆς Μ.Χ.Ε. (1924-1926). Ἀποφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης (1915) καὶ μαθητὴς τοῦ Ἰάκωβου Ναυπλιώτη. Δημοσίευσε διάφορα φιλοπονήματα αὐτοῦ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 46.

[19] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα».

[20] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», σ. 248, παρ. 269.

νοσοκομείου ἡμῶν ἄνευ πολλῆς ἀκολουθίας, ἀλλ᾽ ἐν εἰλικρινεστάτῃ καὶ βαθείᾳ θλίψει τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἁπάντων σχεδὸν τῶν ἱεροψαλτῶν Σμύρνης, ὁ γνωστὸς καὶ ἀρχαῖος πρωτοψάλτης Νικόλαος. Γεννηθεὶς περὶ τὸ 1786 ἐν Αἴνῳ, παῖς ὢν εἰργάζετο παρά τινι κτίστῃ, μεταβὰς δὲ εἰς Κ)πολιν ἐσπούδασε τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, εἰς ἣν διέπρεψεν ἐπί 15ετίαν ὁλόκληρον εἰς διαφόρους τῆς πρωτευούσης ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ 1828, ἀποβιώσαντος τοῦ πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἡ δημογεροντία προσεκαλέσατο τὸν μακαρίτην, ὅπως καθέξῃ τὴν χηρεύσασαν θέσιν καὶ ἔκτοτε ἔμεινεν ἐν τῷ Μητροπολιτκῷ ναῷ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς μέχρι τὸ 1880, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ μηνιαία σύνταξις ἐκ γρ. 500»[21].

Τὸ δημοσίευμα αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει τὴν πληροφορία τῆς ἐπὶ πενήντα τρία ἔτη πρωτοψαλτείας τοῦ Νικολάου στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Σμύρνης (1828-1880)[22] καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς δύο ἄλλες πληροφορίες φέρνει στὸ φῶς ἄγνωστες πτυχὲς ποὺ θέλουν τὸν Νικόλαο μετὰ τὴ μαθητεία του νὰ παραμένει στὴν Κωνσταντινούπολη μέχρι τὴν ἄφιξή του στὴ Σμύρνη τὸ ἔτος 1828. Ἡ πληροφορία τῆς ἡμερομηνίας ἄφιξης αὐτῆς ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ ἄλλα δύο γεγονότα ποὺ ἔγιναν γνωστὰ στὴν παροῦσα ἔρευνα, α) ἀπὸ τὸ ὅτι στοὺς συνδρομητὲς «*ἐκ Σμύρνης*» τοῦ βιβλίου «*Εὐτέρπη*» ποὺ κυκλοφόρησε τὸ ἔτος 1830 ἀναφέρεται ἤδη ὡς «Νικόλαος πρωτοψάλτης» [23], ἐνῶ στὴ συνέχεια στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν ἀναφέρεται πάντοτε ὡς «πρωτοψάλτης Σμύρνης» [24] καὶ β) ἀπὸ τὴν

[21] Βλ. *Νεολόγος*, Ἐφημερίς, φ. 5533.

[22] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις* σ. 216.

[23] Βλ. *Εὐτέρπη*, Συλλογὴ τραγουδιῶν, σ. 257.

[24] Βλ. ἐνδεικτικά, Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β', κατάλογος συνδρομητῶν Σμύρνης. Πρβλ. καὶ Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*, σ. 424, Ἰωάννης Λαμπαδάριος, *Σύνοψις καλοφωνικῶν εἱρμῶν*, κατάλογος συνδρομητῶν, Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, κατάλογος συνδρομητῶν Σμύρνης, Κηλτζανίδης, *Ἐκκλησιαστικὸν Ἀπάνθισμα*, σ. 314.

ἀναγραφὴ στὴ σ. 467 τοῦ χφ. 253 ποὺ βρίσκεται στὴν Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν Ἡρακλείου Κρήτης τῆς ἀκόλουθης σημείωσης: «*Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ 1831*»[25]. Ἡ διασταύρωση τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν ἰσχυροποιεῖ τὴν ἄφιξη τοῦ Νικολάου στὴ Σμύρνη τὸ 1828, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἄποψη ὅτι ὁ Νικόλαος ἐγκαθίσταται στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς στὰ τέλη τοῦ 1833 ὕστερα ἀπὸ πρωτοβουλία τοῦ Χρυσάνθου ἐκ Μαδύτων ὁ ὁποῖος ἐκλέγεται μητροπολίτης Σμύρνης τὸν Ἰούλιο τοῦ 1833 καὶ μὲ τὴν ἄφιξή του συγκρότησε ἐκκλησιαστικοὺς χορούς[26].

Τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 1820, χρονολογία ποὺ ἀρχίζουν οἱ ἐκδόσεις μέχρι καὶ τὸ 1828 ποὺ ὁ Νικόλαος ἐγκαθίσταται στὴ Σμύρνη καὶ οἱ πληροφορίες τὸν θέλουν νὰ βρίσκεται στὴν Κωνσταντινούπολη διαπιστώνονται ἐπιπλέον καὶ τὰ ἑξῆς:

α. Σὲ κανέναν κατάλογο συνδρομητῶν «*ἐκ Κωνσταντινουπόλεως*» τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν δεν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Νικόλαος Γεωργίου.

β. Στὸ *Σύντομον Δοξαστάριον* τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου τὸ ἔτος 1820, στὸν πίνακα συνδρομητῶν «*Οἱ ἐντιμότατοι πραγματευταί*», ἀναφέρεται «*Ὁ μουσικλγ. Κ. Νικόλαος Γεωργίου ἐξ Ἀργαλαστί*»[27].

γ. Στὸ *Νέον Ἀναστασιματάριον* ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Πέτρο Ἐφέσιο τὸ ἴδιο ἔτος, ἀναφέρεται στὸν γενικὸ πίνακα τοῦ καταλόγου συνδρομητῶν ὁ «*Τιμιώτατος Κύριος Νικόλαος ἐξ Ἀργαλιστῆς*» καὶ προφανῶς πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου προσώπου[28].

---

[25] Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, σ. 99. Πρβλ. καὶ Ἀπεζ. 253, σ. 467.

[26] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 84. Πρβλ. καὶ Σολωμονίδης, *Ἡ ἐκκλησία τῆς Σμύρνης*, σ. 204, Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 82, ὑποσ. 117.

[27] Βλ. Πέτρος Λαμπαδάριος, *Δοξαστάριον*, κατάλογος συνδρομητῶν.

[28] Βλ. Πέτρος Ἐφέσιος, *Νέον Ἀναστασιματάριον*, κατάλογος συνδρομητῶν.

δ. Στὸ δίτομο *Ταμεῖον Ἀνθολογίας* τοῦ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακα ποὺ ἐκδόθηκε τὸ ἔτος 1824, στὸν πίνακα συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Καλλιούπολη (σημερινὴ Καλλίπολη) ἀναφέρεται «*Νικόλαος Γεωργίου*»[29].

Σημειώνεται ὅτι σὲ κανένα σημεῖο στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν τῶν προαναφερθεισῶν ἐκδόσεων δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα Νικόλαος Γεωργίου ἢ Νικόλαος χωρὶς προσδιοριστικὸ ἐπώνυμο καὶ ἐπιπλέον μετὰ τὸ ἔτος 1930 «Νικόλαος Γεωργίου» ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πρωτοψάλτη Σμύρνης δὲν ἐμφανίζεται στοὺς καταλόγους.

1.1.4. Οἰκογενειακὴ κατάσταση

Στοιχεῖα γιὰ τὴν οἰκογενειακὴ κατάσταση τοῦ Νικολάου ἀντλοῦνται ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Περπινιὰ καὶ ἀπὸ τὶς παρουσίες στὴ μουσικὴ κίνηση τῆς Σμύρνης. Βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ σύζυγο τοῦ Νικολάου δὲν βρέθηκαν. Ὁ Νικόλαος εἶχε τρεῖς γιούς, τὸν Χριστόφορο, τὸν Ἀντώνιο καὶ τὸν Γεώργιο[30] καὶ δύο θυγατέρες γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα, ἐνῶ ἀντίθετα ὑπάρχουν στοιχεῖα γιὰ τοὺς δύο γαμπρούς του[31]. Ἀπὸ αὐτούς, ὁ γιός του Χριστόφορος Νικολάου σταδιοδρόμησε ὡς ἱεροψάλτης στὴ Σῦρο[32] καὶ μουσικοδιδάσκαλος ἀναδεικνύοντας πολλοὺς μαθητές[33], σπουδαιότερος ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπῆρξε ὁ μετέπειτα πρωτοψάλτης Πατρῶν Ἰωάννης Μουφλῆς[34]. Ὁ δεύτερος γιός του Ἀντώνιος Νικολαΐδης συναντᾶται ὡς βασικὸς συνεργὸς καὶ οἰκονομικὸς συντελεστὴς στὴν ἔκδοση τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* τοῦ ἔτους

[29] Βλ. Χουρμούζιος, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β', κατάλογος συνδρομητῶν.

[30] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 112.

[31] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 112.

[32] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 494.

[33] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 112.

[34] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 112, ὑποσ. 168.

1879[35]. Στὴν ἔκδοση αὐτὴ ἔχουν συμπεριληφθεῖ καὶ δύο μελοποιήσεις τοῦ Ἀντωνίου. Πρόκειται γιὰ τὸ δοξαστικὸ τῶν αἴνων τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου (17 Ἰανουαρίου) *Οὐρανοδρόμων ἐπιβὰς* σὲ ἦχο πλ. δ'[36] καὶ ἕνα *Ἄξιον ἐστὶν* σὲ ἦχο δ' (λέγετος)[37].

Ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς γαμπρούς του, Γεώργιος Βλαντῆς, ἐμφανίζεται στὴν προμετωπίδα τῆς ἔκδοσης τοῦ τόμ. Γ' τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* τοῦ Νικολάου ὡς βασικὸς συνδρομητὴς τῆς ἔκδοσης τοῦ 1867[38], ἐνῶ ὁ δεύτερος, Ἰωάννης Κορωναῖος, διετέλεσε γιὰ ἕνα διάστημα λαμπαδάριος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Φωτενῆς ἐπὶ πρωτοψαλτείας Νικολάου Γεωργίου[39].

1.1.5. Συνταξιοδότηση καὶ θάνατος

Τὸ ἔτος 1880 ὁ Νικόλαος συνταξιοδοτήθηκε λαμβάνοντας μηνιαία σύνταξη 500 γρόσια καὶ τὴν Παρασκευὴ 20 Νοεμβρίου 1887 ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον πλήρης ἡμερῶν σὲ ἡλικία περίπου ἑκατὸ ἐτῶν[40].

1.2. Συνθετικό-μελοποιητικὸ ἔργο

Ὁ Νικόλαος, ὅπως προαναφέρθηκε, μαθήτευσε ἀρχικὰ δίπλα στὸν Μανουὴλ Πρωτοψάλτη μαζί μὲ τὸν τότε δομέστικο Κωνσταντῖνο Βυζάντιο καὶ ἀργότερα στοὺς τρεῖς διδασκάλους. Ἐπιπλέον, ἂν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι μέχρι τὴν ἄφιξή του στὴ Σμύρνη πέρασε ἀπὸ τὰ ἀναλόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων καὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ στὸν Γαλατᾶ, εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἔχει ἀποκτήσει ἢ τουλάχιστον ἔχει ἐπηρεασθεῖ ἀπὸ τὸ

[35] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β'.

[36] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β', σσ. 56-58.

[37] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β', σσ. 289-290.

[38] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ'.

[39] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 113.

[40] Βλ. *Νεολόγος*, Ἐφημερίς, φ. 5533.

λεγόμενο «πατριαρχικὸ ὕφος». Στὰ πενήντα τρία χρόνια τῆς πρωτοψαλτικῆς του σταδιοδρομίας ἀνέπτυξε σπουδαῖο ἔργο ἐκτελεστικό, διδακτικό, συνθετικό, ἐξηγητικὸ καὶ ἐκδοτικό.

Στὸν συνθετικὸ τομέα, «*ὁ Νικόλαος μελοποίησε σχεδὸν ὁλόκληρη τὴ σειρὰ τῶν ἐγκυκλίων μουσικῶν μαθημάτων, σὲ σημεῖο ὥστε δίκαια νὰ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς ὁ παραγωγικότερος μουσικός, μὲ τὸ εὐρύτερο καὶ παράλληλα πληρέστερο πρωτογενὲς συνθετικὸ ἔργο στὸν 19ο αἰῶνα*[41].

Μελοποίησε αὐτόνομα ἔργα μὲ ἀποκλειστικὰ δικές του συνθέσεις, ὅπως Ἀναστασιματάριο, Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, Δοξαστάριον Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου καθώς καὶ τρεῖς ἀνθολογίες ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ καθιερωμένα πρότυπα σὲ σχέση μὲ τὸ ρεπερτόριο καὶ τὴν κατανομὴ τοῦ ὑλικοῦ, τὶς ὁποῖες ἐμπλουτίζει συνεχῶς μὲ δικά του μαθήματα[42].

Συγκεκριμένα τὸ συνθετικό-μελοποιητικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου εἶναι τὸ ἑξῆς:

1.2.1. Μέλη Ἑσπερινοῦ

√ Ἀνοιξαντάρια (ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς στίχους *Ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος· ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται· ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν· ἤτω ἡ δόξα Κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ*, ποὺ ἀνήκουν στὸν Ἰωάννη τὸν Κουκουζέλη).

√ Κεκραγάρια μετὰ τῶν στιχηρῶν, ἀποστίχων καὶ θεοτοκίων σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (ἀργοσύντομα).

---

[41] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 88.

[42] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 88.

√ Κεκραγάρια μετὰ τῶν στιχηρῶν, ἀποστίχων καὶ θεοτοκίων σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομα).

√ *Κύριε ἐκέκραξα-κατευθυνθήτω* σὲ ἦχο βαρὺ διατονικό (ἀργό).

√ Στιχηρὰ ἀναστάσιμα σὲ ἦχο β' (ἀργά), ψαλλόμενα στὸν ἑσπερινὸ τῆς Ἀγάπης.

√ Προκείμενα Δεσποτικῶν ἑορτῶν σὲ ἦχο βαρύ: *Τὶς Θεὸς μέγας*, *ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ*, *Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχύς μου*, *Ἀνάστα ὁ Θεός*.

√ Θεοτοκία ὀκτάηχα μὲ κράτημα σὲ χρόνο ἀργοσύντομο *Ρόδον τὸ ἀμάραντον* καὶ *Ἴδωμεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν*.

√ Ἀπολυτίκια μετὰ τῶν θεοτοκίων σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομα).

√ Ἀπολυτίκιο καὶ θεοτοκίο βαρέως ἤχου σὲ ἦχο πρωτόβαρυ (σύντομο).

1.2.2. Μέλη Ὄρθρου

√ *Θεὸς Κύριος* σὲ ὅλους τοὺς ἤχους ἐκτὸς τοῦ α' (σύντομο).

√ Καθίσματα α' καὶ β' στιχολογίας σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομα).

√ Εὐλογητάρια ἀργοσύντομα σὲ ἦχο πλ. α'.

√ Πολυέλεος *Λόγον ἀγαθόν*, σὲ ἦχο δ' ἅγια.

√ Πεντηκοστὸς ψαλμὸς *Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς* σὲ ἦχο βαρύ.

√ Δόξα *Ταῖς τῶν ἀποστόλων* καὶ νῦν *Ταῖς τῆς Θεοτόκου, Ἐλέησόν με … Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς*, σὲ ἦχο βαρύ (ἀργὰ καὶ σύντομα).

√ Δόξα *Τῆς μετανοίας* καὶ νῦν *Τῆς σωτηρίας*, σὲ ἦχο πλ. δ', *Ἐλέησόν με… Τὰ πλήθη* σὲ ἦχο πλ. β'.

√ Ἀναβαθμοί, προκείμενον, κανόνες καὶ τιμιωτέρα σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομα).

√ Πασαπνοάρια μαζὶ μὲ τὰ ὀκτὼ στιχηρὰ σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (ἀργοσύντομα).

√ Πασαπνοάρια μαζὶ μὲ τὰ ὀκτὼ στιχηρὰ σὲ ἤχους α' β' καὶ δ' (σύντομα).

√ Πασαπνοάρια σὲ ἤχους γ' καὶ βαρύ (σύντομα).

√ Τὰ ἔντεκα ἑωθινά (ἀργοσύντομα).

√ *Σὲ μεγαλύνομεν Θεοτόκε Παρθένε* μὲ κράτημα, ψαλλόμενον εἰς πᾶσαν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου καὶ ὅταν ἐνδύεται ὁ Ἀρχιερεὺς σὲ ἦχο βαρύ.

√ Δοξολογίες σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομες).

√ Δοξολογία σὲ ἦχο βαρύ (πεντάφωνη-σύντομη).

√ Δοξολογίες σὲ ἦχο λέγετος, γ' , ἅγια, πλ. α', πλ. β' καὶ βαρὺ ἐναρμόνιο.

√ *Σήμερον σωτηρία* σὲ ὅλους τοὺς ἤχους ἐκτὸς τοῦ β' (σύντομο).

√ Κατανυκτικὰ καὶ μαρτυρικὰ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τῇ Κυριακῇ καὶ Παρασκευῇ ἑσπέρας σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομα).

√ Νεκρώσιμα δοξαστικὰ σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (ἀργοσύντομα).

1.2.3. Μέλη Λειτουργίας

√ Τυπικὰ σὲ ἦχο βαρύ.

√ Μακαρισμοὺς σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (σύντομους).

√ Μακαρισμοὺς σὲ ἦχο πρωτόβαρυ (σύντομους).

√ Τρισάγιο καὶ Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεός* (ἀργὸ καὶ σύντομο) σὲ ἦχο βαρύ.

√ Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστόν*, ἀργὸ μὲ κράτημα.

√ Δύναμις *Τὸν Σταυρόν σου*, ἀργὸ μὲ κράτημα.

√ *Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν* (κατ᾽ αἴτησιν τοῦ Ἁγίου Σμύρνης κ. Χρυσάνθου).

√ *Κύριε ἐλέησον* σὲ ἤχους α', γ', πλ. α', πλ. β', βαρὺ καὶ πλ. δ'.

√ Κύριε ἐλέησον (ἀργό) σὲ ἦχο πλ. β'[43].

√ Πολυχρονισμὸς τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος Πασῶν τῶν Ρωσιῶν, σὲ ἦχο πλ. δ', ποὺ παρατίθεται στὸ Γ' μέρος τοῦ Θεωρητικοῦ τοῦ Μισαὴλ Μισαηλίδη (σ. 134)[44].

---

[43] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 90. Πρβλ. καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, «Ἐπίμετρο».

[44] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 86.

√ Χερουβικὰ μέγιστα καὶ συντομώτερα κατ᾽ ἦχον (πλῆρεις σειρές).

√ *Νῦν αἱ δυνάμεις* (Λειτουργίας Προηγιασμένων) σὲ ἦχο πλ. α᾽ καὶ βαρύ.

√ *Ἀγαπήσωσε Κύριε* σὲ ἦχο β᾽.

√ *Ἄξιον ἐστὶν* σὲ ἤχους α᾽, πλ. β᾽, βαρὺ διατονικό, βαρὺ ἐναρμόνιο καὶ πλ. δ᾽.

√ Εἱρμοὶ τῆς ἐνάτης ὠδῆς ψαλλόμεναι ἀντὶ τοῦ *Ἄξιον ἐστίν*:

Σὲ ἦχο α᾽

√ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, *Αἱ γενεαὶ πᾶσαι … Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὅροι.*

√ Χριστουγέννων, *Μεγάλυνον ψυχή μου … Μυστήριον ξένον.*

√ Χριστουγέννων (ἰαμβικές), *Μεγάλυνον ψυχή μου…Στέργειν μὲν ἡμᾶς.*

√ Σταυροπροσκυνήσεως, *Ὦ μῆτερ Παρθένε καὶ Θεοτόκε ἀψευδής.*

√ Ἀναστάσεως, *Ὁ ἄγγελος ἐβόα … Φωτίζου φωτίζου.*

√ Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, *Σὲ τὴν φαεινὴν λαμπάδα.*

Σὲ ἦχο β᾽

√ Θεοφανείων, *Μεγάλυνον ψυχή μου … Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα.*

√ Θεοφανείων (ἰαμβικές), *Μεγάλυνον ψυχή μου … Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν.*

Σὲ ἦχο γ᾽

√ Ὑπαπαντῆς, *Θεοτόκε ἡ ἐλπίς … Ἐν νόμῳ σκιᾷ καὶ γράμματι.*

Σὲ ἦχο δ᾽

√ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, *Ἅπας γηγενής.*

√ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, *Εὐαγγελίζου … Ὡς ἐμψύχῳ.*

√ Μεταμορφώσεως, *Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη.*

√ Κυριακῆς τῶν Βαΐων, *Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.*

√ Πεντηκοστῆς (ἰαμβικές), *Χαίροις ἄνασα.*

Σὲ ἦχο πλ. α᾽

√ Ἀναλήψεως, *Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν.*

Σὲ ἦχο βαρὺ

√ Πεντηκοστῆς, *Μὴ τῆς φθορᾶς.*

Σὲ ἦχο πλ. δ΄

√ Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, *Μυστικῶς εἰ Θεοτόκε Παράδεισος*.

√ Σάββατο τοῦ Λαζάρου, *Τὴν ἁγνὴν ἐνδόξως τιμήσωμεν*.

√ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, *Ἀλλότριον τῶν μητέρων*.

Κοινωνικά:

√ Κυριακῶν, *Αἰνεῖτε* σὲ ὅλους τοὺς ἤχους μὲ κράτημα τεριρέμ.

√ Μνῆμες Ἁγίων, *Εἰς μνημόσυνον* σὲ ἦχο α΄, δ΄ καὶ βαρύ.

√ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, *Ποτήριον σωτηρίου* σὲ ἦχο α΄, δ΄ καὶ βαρύ.

√ Ἀποστόλων, *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν* σὲ ἦχο πλ. δ΄.

√ Πρώτης Σεπτεμβρίου, *Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ* σὲ ἦχο α΄.

√ Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, *Ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς* σὲ ἦχο πλ. β΄ καὶ πλ. δ΄.

√ Χριστουγέννων, *Λύτρωσιν ἀπέστειλε* σὲ ἦχο α΄, β΄ καὶ δ΄.

√ Θεοφανείων, *Ἐπεφάνη ἡ χάρις* σὲ ἦχο βαρύ.

√ Εὐαγγελισμοῦ, *Ἐξελέξατο Κύριος* σὲ ἦχο α΄ καὶ πλ. δ΄.

√ Κυριακῆς τῶν Βαΐων, *Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος* σὲ ἦχο δ΄.

√ Πάσχα, *Σῶμα Χριστοῦ* σὲ ἦχο α΄, β΄, δ΄, πλ. α΄ καὶ βαρύ.

√ Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ* σὲ ἦχο α΄.

√ Μεσοπεντηκοστῆς, *Ὁ τρώγων μου* σὲ ἦχο δ΄.

√ Πεντηκοστῆς, *Τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον* σὲ ἦχο βαρύ.

√ Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων, *Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι* σὲ ἦχο πλ. δ΄.

Καλοφωνικοὶ εἱρμοί:

√ *Πεποικιλμένη τῇ θεία δόξῃ* σὲ ἦχο α΄.

√ *Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου* σὲ ἦχο πλ. β΄ μὲ κράτημα τεριρέμ.

√ *Δέσποινα καὶ μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ* σὲ ἦχο πλ. δ΄.

1.2.4. Μέλη Δοξασταρίου ἐνιαυτοῦ

ΜΗΝΑΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

● Τῇ Α′. Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου ἤτοι τοῦ νέου ἔτους καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στυλίτου καὶ ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Μιασηνῶν καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου ἐμπρησμοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ Συμεὼν τοῦ Στυλίτου ἦχος πλ. β′ *Θεία χάρις* (SAV 16) ▪ καὶ νῦν τῆς Ἰνδίκτου ἦχος πλ. β′ *Σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι ἁγίῳ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ Συμεὼν τοῦ Στυλίτου ἦχος πλ. α′ *Ὅσιε πάτερ* (SAV 15) ▪ καὶ νῦν τῆς Ἰδίκτου ἦχος α′ *Σὺ βασιλεῦ* ▪ ἀπολυτίκιο τῆς Ἰνδίκτου ἦχος β′ *Ὁ πάσης δημιουργός* ▪ Δόξα τοῦ ὁσίου ἦχος α′ *Ὑπομονῆς στῦλος γέγονας* ▪ καὶ νῦν τῆς Θεοτόκου ἦχος βαρὺς *Χαῖρε Κεχαριτωμένη* ▪ Δόξα αἴνων τοῦ ὁσίου ἦχος β′ *Ἐκ Ρίζης ἀγαθῆς* (SAV 11) ▪ καὶ νῦν τῆς Ἰνδίκτου ἦχος πλ. δ′ *Ὁ ἀρρήτῳ σοφία* (SAV 10).

● Τῇ Β′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Νέον φυτὸν καθάπερ ἐλαίας* (SAV 18) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Δεῦτε συμφώνως οἱ πιστοί* (SAV 19) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὁ μάρτυς σου Κύριε*.

● Τῇ Γ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου ἐπισκόπου Νικομηδείας καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοκτίστου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ τοῦ ἱερομάρτυρος ἦχος πλ. β′ *Ἱερεύς ἐννομώτατος* (SAV 21) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ τοῦ ὁσίου ἦχος πλ. β′ *Ὅσιε πάτερ* ▪ ἀπολυτίκιο ἱερομάρτυρος ἦχος δ′ *Καὶ τρόπων μέτοχος* ▪ τοῦ ὁσίου ἦχος πλ. δ′ *Ταῖς τῶν δακρύων σου ροαῖς*.

● Τῇ Δ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βαβύλα.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Βάσιμον κρηπῖδα* (SAV 22) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Βήματι τυράννου παρεστηκώς* (SAV 23).

• Τῇ Ε′. Μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἱερωσύνης νομικῆς* (SAV 25) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὡς καθαρὸς ἱερεύς* (SAV 24) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἱερωσύνης στολισμόν*.

• Τῇ ΣΤ′. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος θαύματος ἐν Κολοσσαῖς, παρὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Συγχάρητε ἡμῖν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὡς ταξιάρχης καὶ πρόμαχος* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Τῶν οὐρανίων στρατιῶν*.

• Τῇ Ζ′. Προεόρτια τῆς γεννήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν πάνσεπτόν σου γέννησιν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἡ παγκόσμιος χαρά* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί*.

• Τῇ Η′. Τὸ Γεννέσιον τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ὁ τοῖς νοεροῖς θρόνοις* (SAV 33) ▪ ἦχος πλ. β′ *Αὕτη ἡμέρα Κυρίου* (SAV 34) ▪ ἦχος πλ. β′ *Εἰ καὶ θείῳ βουλήματι* (SAV 35) ▪ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον στειρωτικαὶ πύλαι* (SAV 36) ▪ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον τῆς παγκοσμίου χαρᾶς* (SAV 37) ▪ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ στεῖρα Ἄννα* (SAV 38) ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ὁ τοῖς νοεροῖς θρόνοις* (SAV 33) (ἀργὸ καὶ σύντομο) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε ἅπαντες πιστοί* (SAV 39) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἡ γέννησίς σου Θεοτόκε* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος πλ. β′ *Αὕτη ἡμέρα Κυρίου* (SAV 34).

• Τῇ Θ′. Μνήμη τῶν ἁγίων καὶ δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης.

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ὦ μακαρία δυάς* (SAV 41) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Οἱ ἐξ ἀκάρπων λαγόνων* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Τῶν δικαίων Θεοπατόρων σου Κύριε*.

● Τῇ ΙΓ′. Μνήμη τῶν ἐγκαινίων τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως, προεόρτια τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ τῶν ἐγκαινίων ἦχος πλ. β′ *Ἐγκαίνια τιμᾶσθαι* (SAV 48) ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἐγκαινίζεσθε ἀδελφοί* (SAV 49) ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἔθου πύργον ἰσχύος* (SAV 50) ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὴν μνήμην τῶν Ἐγκαινίων* (SAV 51) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ τῶν ἐγκαινίων ἦχος β′ *Τὸν ἐγκαινισμὸν τελοῦντες* (SAV 44) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον τοῦ Σταυροῦ *Θεῖος θησαυρὸς ἐν γῇ κρυπτόμενος* (SAV 56) ▪ ἀπολυτίκιο ἐγκαινίων ἦχος δ′ *Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος τὴν εὐπρέπειαν* ▪ προεόρτιο ἦχος δ′ *Τὸν ζωοποιὸν Σταυρὸν τῆς σῆς ἀγαθότητος*.

● Τῇ ΙΔ′. Ἡ παγκόσμιος Ὕψωσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε ἅπαντα τὰ ἔθνη* (SAV 55) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὅνπερ πάλαι Μωϋσῆς* (SAV 71) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἶνων ἦχος πλ. β′ *Σήμερον προέρχεται ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου* (SAV 67).

● Τῇ ΚΒ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου ἱερομάρτυρος Φωκᾶ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἐκ βρέφους ἐγένου* (SAV 88) .

● Τῇ ΚΓ′. Ἡ Σύλληψις τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐκ στειρευούσης σήμερον νηδύος* (SAV 89) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἄγγελος, ἐκ στειρωτικῶν ὠδίνων* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἡ πρώην οὐ τίκτουσα*.

● Τῇ ΚΔ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου Θέκλης.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀθλητικοῖς παλαίσμασι* (SAV 96) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Λεόντων ὁρμὰς κατεπάτησας* (SAV 97) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἡ ἀμνάς σου Ἰησοῦ*.

● Τῇ αὐτῇ ἡμέρα μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ φρικτοῦ θαύματος τῆς ὑπερευλογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, γεγονότος ἐν τῷ πανσέπτῳ αὐτῆς ναῷ τῶν Μυρτιδίων, ἐν τῇ νήσῳ Κυθήρων ὅτε τὸν παράλυτον ἤγειρε.

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τίς μὴ θαυμάσει* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ὢ τῶν πολλῶν σου θαυμάτων* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Λαοὶ νῦν κροτήσωμεν* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος πλ. α′ *Ὅπου ἐπισκιάση ἡ χάρις σου Πανάχραντε*.

● Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸ καθαρὸν τῆς ἁγνείας σου χρῆμα* (SAV 98) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ἐν σοὶ Μῆτερ ἀκριβῶς*.

● Τῇ ΚΣΤ′. Ἡ μετάστασις τοῦ ἁγίου, ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ Θεολόγου Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς* (SAV 103) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀπόστολε Χριστοῦ* (SAV 107) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Ἀπόστολε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Εὐαγγελιστὰ Ἰωάννη* (SAV 108).

● Τῇ ΚΖ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλιστράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Πρὸ τοῦ τιμίου Σταυροῦ σου* (SAV 109) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Οἱ μάρτυρές σου Κύριε*.

● Τῇ ΚΗ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Χαρίτωνος.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Θεοφόρε Χαρίτων* (SAV 110) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τῶν Μοναστῶν τὰ πλήθη*.

● **Τῇ ΚΘ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ.**

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὅσιε Πάτερ* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Τῆς ἐρήμου πολίτης*.

● **Τῇ Λ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τίς ἐπαξίως τῶν ἀρετῶν σου* (SAV 111) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Εἰς τὸν ἄδυτον γνόφον* (SAV 112).

ΜΗΝΑΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

● **Τῇ Α′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνανίου, ἑνὸς τῶν Ἑβδομήκοντα.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς* (SAV 113) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πρώτη καλῶν ἀπαρχή* (SAV 116) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Ἀπόστολε ἅγιε*.

● **Τῇ Β′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Διδασκαλίαν τῆς πλάνης* (SAV 117) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν φωστῆρα τὸν θεολαμπῆ* (SAV 118).

● **Τῇ Γ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε συμφώνως οἱ πιστοί* (SAV 120) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τῆς οὐρανίου γνώσεως* (SAV 121) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Χρηστότητα ἐκδιδαχθείς*.

● **Τῇ Δ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἱεροθέου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Χαῖρει σήμερον ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸ ἱερὸν τῷ Θεῷ ἀνάθημα* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Τοῦ Παύλου μαθητήν τε*.

● Τῇ ΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου Θωμᾶ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὡς ὑπηρέτης τοῦ Λόγου* (SAV 127) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὰ θεῖα ἐποπτεύων* (SAV 126).

● Τῇ Ζ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Σέργιος καὶ Βάκχος* (SAV 133) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἐκραταιώθη τῶν τοῦ Χριστοῦ Μαρτύρων* (SAV 135) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Οὕς περ ἡ φύσις σαρκικοὺς ἀδελφούς*.

● Τῇ Η′. Μνήμη τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Πελαγίας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία* (SAV 136) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Μετὰ τὸ ἀρνήσασθαι*.

● Τῇ Θ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀλφαίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν τοῦ θείου Πνεύματος* (SAV 137) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Πιστῶς πανηγυρίζομεν* (SAV 138).

● Τῇ Ι′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τῇ φιλαδελφίᾳ ἡ ὁμωνυμία συγκραθεῖσα* (SAV 139) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τῷ τῆς Τριάδος φωτί* (SAV 140).

● Τῇ ΙΑ-ΙΖ′. Μνήμη τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὰς μυστικὰς σήμερον* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν ἐτήσιον μνήμην σήμερον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορός* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ὑπερδεδοξασμένος εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν*.

● Τῇ ΙΒ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρονίκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Στρατευθέντες τῷ Χριστῷ* (SAV 142) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τὸ τριστέλεχον ἄθροισμα* (SAV 141) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. α′ *Τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰ κατορθώματα*.

● **Τῇ ΙΓ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Κάρπου καὶ Παπύλου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὡς ἄξιος ἐν θεόπταις* (SAV 143).

● **Τῇ ΙΔ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Ναζαρίου, Γερβασίου, Προτασίου καὶ Κελσίου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὰ θύματα τὰ λογικά* (SAV 144).

● **Τῇ ΙΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐν τῷ πάθει σου Χριστέ* (SAV 145) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ἐν τῷ Σταυρῷ παρεστηκώς* (SAV 146).

● **Τῇ ΙΗ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀπόστολε Χριστοῦ* (SAV 148) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πάνσοφε ἁλιεῦ, ἅγιε μαθητά* (SAV 149).

● **Τῇ Κ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν νοερὸν φωστῆρα τῆς πίστεως* (SAV 152) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὑπὲρ Χριστοῦ νομίμως ἀθλήσας Ἀρτέμιε.*

● **Τῇ αὐτῇ ἡμέρα, μνήμη τῆς ὁσίας Ματρώνης.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀσκητικὴν ὁδεύσασα ὁδόν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὸ κατ᾽ εἰκόνα Μῆτερ καθαρόν* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἄσμασί σε καὶ κρότοις ἐπὶ γῆς.*

● **Τῇ ΚΑ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐκ νεότητός σου* (SAV 153) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Πνεύματος Ἁγίου πλήρης γενόμενος* (SAV 155).

• Τῇ ΚΒ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἰσαποστόλου Ἀβερκίου καὶ τῶν ἁγίων ἑπτὰ παίδων τῶν ἐν Ἐφέσῳ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Ἀρχιερεῦ ὅσιε* (SAV 156) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε πᾶσα κτίσις* ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ἰσαποστόλου ἦχος δ′ *Κανόνα πίστεως καὶ εἰκόνα πραότητος*.

• Τῇ ΚΓ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος καὶ ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Αἵματι τοῦ μαρτυρίου* (SAV 158) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ* (SAV 159) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὡς τοῦ Κυρίου μαθητής*.

• Τῇ ΚΔ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρέθα, καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἀσματικῶς τὸν ποιμενάρχην* (SAV 160) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὴν πονηρὰν καὶ ἄπιστον* (SAV 161) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων*.

• Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Μαθηταὶ καὶ ὀπαδοὶ γεγονότες* (SAV 162) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Οἱ νοεροὶ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες* (SAV 163).

• Τῇ ΚΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος σεισμοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον συγκαλεῖται ἡμᾶς* (SAV 168) ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Παναγία Δέσποινα* ▪ Δόξα Λιτῆς ἦχος β′ *Εἰς τὰ ὑπερκόσμια σκηνώματα* (SAV 166) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἔχει μὲν ἡ θειοτάτη σου ψυχή* (SAV 169) ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου ἦχος γ′ *Μέγαν εὗρατο ἐν τοῖς κινδύνοις* ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ σεισμοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Τὸν λόγχαις κληρωσάμενον* (SAV 167).

● **Τῇ Λ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀσματικὴν χορείαν κροτήσωμεν* (SAV 173).

● **Τῇ ΛΑ′. Μνήμη τῶν ἁγίων ἀποστόλων Στάχυος, Ἀπελλοῦ, Ἀμπλία, Οὐρβανοῦ, Ἀριστοβούλου καὶ Ναρκίσσου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ἄσμασι θεῖοις συνελθόντες.*

ΜΗΝΑΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

● **Τῇ Α′. Μνήμη τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀτελεύτητος ὑπάρχει τῶν Ἁγίων ἡ χάρις* (SAV 182) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πάντοτε ἔχοντες Χριστόν* (SAV 183) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ θαυματουργοί.*

● ***Τῇ Β′.*** **Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀφθονίου, Ἐλπιδοφόρου καὶ Ἀνεμποδίστου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ πενταυγὴς τῶν Μαρτύρων ὁμήγυρις* (SAV 190) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ* (SAV 188) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Ἀθλοφόροι Κυρίου.*

● **Τῇ Γ′. Ἡ κατάθεσις τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐπέφανε σήμερον ἡ οἰκουμένη* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ἀθλοφόρε Γεώργιε* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτής.*

● **Τῇ Δ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, Ἰωαννικίου τοῦ Μεγάλου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἀνδρειοφρόνως τελέσας* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῷ τοῦ Χριστοῦ ἔρωτι* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ταῖς τῶν δακρύων σου ῥοαῖς ὁμολογίας ἱδρῶτα.*

● **Τῇ ΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παύλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ἀρχιερατικὴν στολὴν ἐνδυσάμενος* (SAV 193) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἀσκήσεως τὸ πέλαγος διαπλέων* (SAV 195) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Θείας πίστεως ὁμολογία*.

● **Τῇ Ζ′. Μνήμη τῶν ἁγίων τριάκοντα τριῶν Μαρτύρων τῶν ἐν Μελιτηνῇ καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Λαζάρου τοῦ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει ἀσκήσαντος.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ὅσιε Πάτερ, οὐκ ἔδωκας ὕπνον* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὅσιε Πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ταῖς ἐπαγρύπνοις προσευχαῖς*.

● **Τῇ Η′. Ἡ σύναξις τῶν ἀρχιστρατήγων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ τῶν λοιπῶν ἀσωμάτων δυνάμεων.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Συγχάρητε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν ἀγγέλων ταξιαρχίαι* (SAV 205) (ἀργὸ καὶ σύντομο) ▪ καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Συγχάρητε ἡμῖν, ἅπασαι αἱ τῶν παρθένων χοροστασίαι* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὡς ταξιάρχης καὶ πρόμαχος* (SAV 207) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Τῶν οὐρανίων στρατιῶν ἀρχιστράτηγοι* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. α′ *Ὅπου ἐπισκιάσῃ ἡ χάρις σου ἀρχάγγελε* (SAV 204).

● **Τῇ ΙΑ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πάλιν ἡμῖν ἡ ἐτήσιος μνήμη* (SAV 211) ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ἦχος δ′ *Ὡς τῶν ἀσωμάτων συνόμιλον* ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ὁσίου ἦχος πλ. δ′ *Ὀρθοδοξίας ὁδηγέ*.

• **Τῇ ΙΒ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἡ τοῦ ἐλέους πηγή* (SAV 212) ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ἱεράρχου ἦχος πλ. δ′ *Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου ἐκτήσω*.

• **Τῇ ΙΓ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὅσιε τρισμάκαρ* (SAV 220) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σάλπιγξ χρυσόφωνος ἀνεδείχθης* (SAV 219) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ἡ τοῦ στόματός σου* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Χρυσέοις ἔπεσι* (SAV 221).

• **Τῇ ΙΔ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Φιλίππου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τοῦ μεγάλου Φίλιππε φωτός* (SAV 226) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Καταλιπὼν τὰ ἐπὶ γῆς* (SAV 222) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Ἀπόστολε τοῦ Σωτῆρος*.

• **Τῇ ΙΕ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἡ Ἔδεσσα εὐφραίνεται* (SAV 228) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες* (SAV 227) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. α′ *Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σου μαρτύρων*.

• **Τῇ ΙΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Καλοῦντι Χριστῷ* (SAV 230) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐκ πυθμένος κακίας ἐσχάτης* (SAV 231).

• **Τῇ ΙΖ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Εἰς βάθος θεωρίας* (SAV 235) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Γρηγόρησις Θεοῦ* (SAV 234) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Ἐν προσευχαῖς γρηγορῶν*.

● Τῇ ΙΗ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πλάτωνος.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Φοβερὰ καὶ παράδοξα* (SAV 237) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἄνθραξ θεῖος ἀνήφθης.*

● Τῇ Κ′. Τὰ προεόρτια τῆς ἐν τῷ ναῷ Εἰσόδου τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Σήμερον ὁ θεοχώρητος ναός* (SAV 240) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Δεῦτε πάντες οἱ πιστοί* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Χαρὰν προμνηστεύεται.*

● Τῇ ΚΑ′. Ἡ ἐν τῷ ναῷ Εἴσοδος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Μετὰ τὸ τεχθῆναί σε* (SAV 244) (ἀργὸ καὶ σύντομο) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον τὰ στίφη τῶν πιστῶν* (SAV 243) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Σήμερον τῆς εὐδοκίας* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος β′ *Σήμερον τῷ Ναῷ προσάγεται* (SAV 239).

● Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Χαρμονικῶς τῇ πανηγύρει* (SAV 246) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Βίον ἄϋλον ἐξησκημένη* (SAV 247) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. α′ *Τὴν πανεύφημον νύμφην* ▪ Καὶ νῦν αἴνων ἦχος β′ *Σήμερον τῷ Ναῷ προσάγεται.*

● Τῇ ΚΖ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Καρτερῶν ἐν ἀθλήσει* (SAV 249) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ἐθαυμαστώθης Ἰάκωβε* (SAV 250).

● Τῇ ΚΗ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ Νέου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ* (SAV 252) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὸ κατ᾽ εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον* (SAV 253) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἀσκητικῶς προγυμνασθεὶς ἐν τῷ ὄρει.*

• Τῇ Λ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν τῶν ἰχθύων ἄγραν* (SAV 258) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος δ′ *Ἡσαΐα χόρευε* (SAV 332) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Τὸν συναίμονα Πέτρου* (SAV 257) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος γ′ *Ἰωσήφ, εἰπὲ ἡμῖν* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τὸν κήρυκα τῆς πίστεως* (SAV 259) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος πλ. δ′ *Ὑπόδεξαι Βηθλεέμ* (SAV 328).

ΜΗΝΑΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

• Τῇ Δ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ τῆς ἁγίας ἦχος πλ. β′ *Πατρίδα, γένος, ὕπαρξιν* (SAV 264) ▪ ἀπολυτίκιο τῆς ἁγίας ἦχος πλ. δ′ *Βαρβάραν τὴν ἁγίαν τιμήσωμεν*, ἀπολυτίκιο τοῦ ὁσίου ἦχος πλ. δ′ *Ὀρθοδοξίας ὁδηγέ*.

• Τῇ Ε′. Μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὸ κατ᾽ εἰκόνα τηρήσας ἀλώβητον*.

• Τῇ ΣΤ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, τοῦ θαυματουργοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἱεραρχῶν τὴν καλλονήν* (SAV 278) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος πλ. β′ *Σπήλαιον εὐτρεπίζου* (SAV 324) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ* (SAV 275) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος πλ. β′ *Ἀνύμφευτε Παρθένε* (SAV 326) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. α′ *Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων, σκιρτήσωμεν ἑόρτια* (SAV 274) ▪ καὶ νῦν προεόρτιον ἦχος πλ. α′ *Σαλπίσωμεν ἐν σάλπιγγι ᾀσμάτων· προκύψασα γὰρ ἄνωθεν*.

• Τῇ Ζ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀμβροσίου, ἐπισκόπου Μεδιολάνων.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τῷ τῆς πίστεως ζήλῳ πυρωθείς* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Σοφίας καὶ χάριτος ἔμπλεως ἀνεδείχθεις.*

• Τῇ Θ′. Ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἄννης τῆς μητρὸς τῆς Θεοτόκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τὸ ἀπόρρητον τοῖς ἀγγέλοις* (SAV 282) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Σήμερον ἐκ ῥίζης τοῦ Δαυΐδ* (SAV 281) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Σήμερον τῆς ἀτεκνίας δεσμὰ διαλύονται.*

• Τῇ Ι′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μηνᾶ, Ἑρμογένους καὶ Εὐγράφου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὄντως ἡ γλῶσσά σου* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Μαρτυρικὴ χορεία* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Διʼ ἐγκρατείας, τῶν παθῶν τὰς πυριφλέκτους.*

• Τῇ ΙΑ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Τὸ ἐμπιστευθέν σοι τάλαντον* (SAV 283).

• Τῇ ΙΑ-ΙΖ′. Κυριακὴ τῶν ἁγίων Προπατόρων.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τοὺς πρὸ τοῦ νόμου Πατέρας* (SAV 306) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Τῶν προπατόρων τὸ σύστημα* (SAV 305) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Ἐν πίστει τοὺς προπάτορας ἐδικαίωσας* ▪ Δόξα αἶνων ἦχος βαρὺς *Δεῦτε ἅπαντες, πιστῶς πανηγυρίσωμεν* (SAV 307).

• Τῇ ΙΒ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ὅσιε πάτερ μακάριε* (SAV 284) ▪ Ἀπόστιχα στιχηρὰ προσόμοια ἦχος α′ *Πανήγυρις φαιδρά* ▪ ἦχος α′ *Μεγίστων ποιητής* ▪ ἦχος α′ *Ὦ θαύματος φρικτοῦ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἱεραρχῶν τὸ θεῖον κειμήλιον* (SAV 285) ▪ καὶ νῦν

προεόρτιον ἦχος β′ *Ἰδοὺ καιρὸς ἤγγικε* (SAV 315) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Τῆς Συνόδου τῆς πρώτης* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Ὅσιε πάτερ* (SAV 286).

● **Τῇ ΙΗ-ΚΕ′. Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δανιὴλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν* (SAV 310) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Χαίρετε προφῆται τίμιοι* (SAV 309) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τῶν νομικῶν διδαγμάτων ὁ σύλλογος* (SAV 311).

● **Τῇ ΚΔ′. Ἡ ἀκολουθία τῶν ὡρῶν.**

Εἰς τὴν Α′ ὥραν στιχηρὰ ἦχος πλ. δ′ *Βηθλεὲμ ἑτοιμάζου* (SAV 329) ▪ ἦχος γ′ *Νῦν προφητικὴ πρόρρησις* (SAV 330) ▪ Δόξα ἦχος πλ. δ′ *Τάδε λέγει Ἰωσὴφ πρὸς τὴν Παρθένον* (SAV 331) ▪ **Εἰς τὴν Γ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος πλ. β′ *Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν* (SAV 332) ▪ ἦχος πλ. δ′ *Πρὸ τῆς γεννήσεως τῆς σῆς* (SAV 333) ▪ Δόξα ἦχος γ′ *Ἰωσήφ, εἰπὲ ἡμῖν* (SAV 334) ▪ **Εἰς τὴν ΣΤ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος α′ *Δεῦτε πιστοὶ ἐπαρθῶμεν ἐνθέως* (SAV 335) ▪ ἦχος δ′ *Ἄκουε οὐρανέ* (SAV 336) ▪ Δόξα ἦχος πλ. α′ *Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ κατίδωμεν* (SAV 337) ▪ **Εἰς τὴν Θ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος βαρὺς *Ἐξεπλήττετο ὁ Ἡρῴδης* (SAV 338) ▪ ἦχος β′ *Ὅτε Ἰωσήφ* (SAV 339) ▪ Δόξα καὶ νῦν δίχορον ἦχος πλ. β′ *Σήμερον γεννᾶται ἐκ Παρθένου* (SAV 340).

● **Τῇ ΚΕ′. Ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἦχος β′ *Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ* (SAV 345) ▪ ἦχος β′ *Τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ γεννηθέντος* (SAV 346) ▪ ἦχος β′ *Ἡ βασιλεία σου, Χριστὲ ὁ Θεός* (SAV 347) ▪ ἦχος β′ *Τί σοι προσενέγκωμεν Χριστέ* (SAV 348) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος β′ *Αὐγούστου μοναρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς* (SAV 349) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἡ γέννησίς σου* ▪ Στιχηρὰ ἰδιόμελα αἴνων ἦχος δ′ *Εὐφραίνεσθε δίκαιοι* (SAV 354) ▪ ἦχος δ′ *Ὁ Πατὴρ εὐδόκησεν* (SAV 357) ▪ ἦχος δ′ *Θεοτόκε Παρθένε* (SAV 355) ▪ ἦχος δ′ *Δεῦτε ἀνυμνήσωμεν* (SAV 356) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ὅτε καιρός* (SAV 366) ▪ καὶ νῦν ἦχος β′ *Σήμερον ὁ Χριστός* (SAV 350).

● Τῇ ΚΣΤ′. Ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ* (SAV 365) ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἦχος πλ. δ′ *Παράδοξον μυστήριον* (SAV 368) ▪ ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ἐν Βηθλεὲμ παραγέγονας* (SAV 369) ▪ ἦχος πλ. δ′ *Πῶς ἐξείπω τὸ μέγα μυστήριον* (SAV 371) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἦχος πλ. δ′ *Ἐν Βηθλεὲμ συνέδραμον ποιμένες* (SAV 370) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ ἀόρατος φύσις* (SAV 367).

● Τῇ ΚΣΤ-ΛΑ′. Μνήμη ἐπιτελοῦμεν τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, Ἰωσὴφ τοῦ μνήστορος, Δαυῒδ τοῦ βασιλέως, καὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Μνήμην ἐπιτελοῦμεν* (SAV 387) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἦχος πλ. β′ *Ἱερέων μνήμη* (SAV 388) ▪ καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς ἦχος πλ. β′ *Χορεύουσιν ἄγγελοι* (SAV 364) ▪ ἀπολυτίκιο τῶν ἁγίων ἦχος β′ *Εὐαγγελίζου Ἰωσήφ* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ' *Αἷμα καὶ πῦρ* (SAV 389).

ΜΗΝΑΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Εἰς τὴν Α′. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Συγκαταβαίνων ὁ Σωτήρ* (SAV 390) ▪ ἦχος πλ. δ′ *Οὐκ ἐπεσχύνθη* (SAV 391) ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Σοφίας ἐραστής* (SAV 400) (ἀργὸ καὶ σύντομο) ▪ Ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἦχος α′ *Ὢ θεία καὶ ἱερά* (SAV 392) ▪ ἦχος α′ *Πάντων τῶν ἁγίων* (SAV 393) ▪ ἦχος β′ *Τῶν ὄντων ἐκμελετήσας τὴν φύσιν* (SAV 394) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὁ τὴν χάριν τῶν θαυμάτων* (SAV 399) ▪ ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου ἦχος α′ *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν* ▪ ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς ἦχος α′ *Μορφὴν ἀναλλοιώτως* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἐξεχύθη ἡ χάρις* (SAV 398).

● Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἔρχεται πρὸς Ἰορδάνην Χριστός* (SAV 407) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἰωάννη Βαπτιστά* (SAV 411) ▪ ἀπολυτίκιο προεόρτιο ἦχος δ′ *Ἑτοιμάζου Ζαβουλών*.

● Τῇ Ε′. Παραμονὴ Θεοφανείων.

Εἰς τὴν Α′ ὥραν στιχηρὰ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον τῶν ὑδάτων* (SAV 412) ▪ ἦχος πλ. δ′ *Ὡς ἄνθρωπος ἐν ποταμῷ* (SAV 413) ▪ Δόξα ἦχος πλ. δ′ *Πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ βοῶντος* (SAV 414) ▪ **Εἰς τὴν Γ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος πλ. δ′ *Ἡ τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ* (SAV 415) ▪ ἦχος δ′ *Ἡ Τριὰς ὁ Θεὸς ἡμῶν* (SAV 416) ▪ Δόξα ἦχος πλ. α′ *Ἐρχόμενος μετὰ σαρκός* (SAV 417) ▪ **Εἰς τὴν ΣΤ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος πλ. δ′ *Τάδε λέγει Κύριος πρὸς Ἰωάννην* (SAV 418) ▪ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ ψαλμικὴ προφητεία* (SAV 419) ▪ Δόξα ἦχος πλ. α′ *Τί ἀναχαιτίζεις σου τὰ ὕδατα* (SAV 420) ▪ **Εἰς τὴν Θ′ ὥραν** στιχηρὰ ἦχος βαρὺς *Θάμβος ἦν κατιδεῖν* (SAV 421) ▪ ἦχος β′ *Ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον* (SAV 422) ▪ Δόξα καὶ νῦν δίχορον ἦχος πλ. α′ *Τὴν χεῖρά σου τὴν ἁψαμένην* (SAV 423).

● Τῇ ΣΤ′. Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν* (SAV 429) ▪ ἦχος β′ *Τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν* (SAV 431) ▪ ἦχος β′ *Τὰ Ἰορδάνια ῥεῖθρα* (SAV 430) ▪ ἦχος β′ *Σῶσαι βουλόμενος* (SAV 432) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος β′ *Ὑπέκλινας κάραν τῷ Προδρόμῳ* (SAV 436) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Ἐν Ἰορδάνῃ* ▪ Στιχηρὰ αἴνων ἦχος α′ *Φῶς ἐκ φωτός* (SAV 424) ▪ ἦχος α′ *Πῶς σε Χριστέ* (SAV 425) ▪ ἦχος α′ *Σὺ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθείς* (SAV 426) ▪ ἦχος α′ *Τὸ ἀληθινὸν φῶς ἐπεφάνη* (SAV 427) ▪ ἦχος α′ *Ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις* (SAV 428) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Νάματα Ἰορδάνια* (SAV 444) ▪ καὶ νῦν ἦχος β′ *Σήμερον ὁ Χριστός* (SAV 437).

• Τῇ Ζ′. Ἡ σύναξις τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἔνσαρκε λύχνε* (SAV 452) ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Θεὸς Λόγος ἐπεφάνη* (SAV 445) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ὡς τοῦ πνεύματος ἐραστής* (SAV 451) ▪ καὶ νῦν ἦχος δ′ *Δεῦτε μιμησώμεθα* (SAV 440) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος β′ *Μνήμη δικαίου μετ᾽ ἐγκωμίων*.

• Τῇ ΙΕ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἀρνησάμενος κόσμον* (SAV 464).

• Τῇ ΙΣΤ′. Ἡ προσκύνησις τῆς τιμίας ἁλύσεως τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡμῖν ἡ κρηπὶς τῆς Ἐκκλησίας* (SAV 466) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πάλιν ἡμῖν ὁ θερμὸς προστάτης* (SAV 467) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Τὴν Ῥώμην μὴ λιπών*.

• Τῇ ΙΖ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου.

Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Οὐρανοδρόμῳ ἐπιβάς* (SAV 474) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος*.

• Τῇ ΙΗ′. Μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν ἀρχιεπισκόπων Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἱεραρχῶν τοὺς ἀκραίμωνας* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Πάλιν ἡμῖν ὁ χρυσόρροας Νεῖλος* (SAV 476) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Ἔργοις λάμψαντες ὀρθοδοξίας* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος γ′ *Ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας σάλπιγξ* (SAV 478).

• Τῇ ΙΘ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ . *Εὐφραίνου Αἴγυπτος* (SAV 480).

●Τῇ Κ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Ἀφιερωθεὶς τῷ Θεῷ* (SAV 484) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ὅσιε πάτερ οὐκ ἔδωκας ὕπνον* (SAV 486) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Εὐφραίνου ἔρημος ἡ οὐ τίκτουσα.*

● Τῇ ΚΒ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου καὶ τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ δ′ *Τῷ Θεῷ προωρισμένος* (SAV 491) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐμεγάλυνας Χριστέ* (SAV 489) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Χρηστότητα ἐκδιδαχθείς.*

● Τῇ ΚΓ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος Ἀγκύρας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ δ′ *Τὴν τῶν χρόνων τετραχῶς περίοδον* (SAV 493) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τὸν θαυμαστὸν ἐν ἱερεῦσι* (SAV 492) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Κλῆμα ὁσιότητος.*

● Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἡ γρήγορος γλῶσσά σου* (SAV 499) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὰς καρδίας τῶν πιστῶν* (SAV 498) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς θεολογίας σου* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος α′ *Τὴν λύραν τοῦ πνεύματος* (SAV 494).

● Τῇ ΚΖ′. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Οὐκ ἔδει σε Χρυσόστομε* (SAV 503) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Πάτερ Χρυσόστομε* (SAV 504).

● Τῇ ΚΗ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐμφρόνως τῶν ὀχληρῶν τοῦ βίου* (SAV 507) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Προφητικῶς καταβρέχων τὴν στρωμνὴν τοῖς δάκρυσι* (SAV 506).

• Τῇ ΚΘ′. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Θεοφόρε Ἰγνάτιε* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ὢ τῆς στερρᾶς καὶ ἀδαμαντίνου σου ψυχῆς*.

• Τῇ Λ′. Μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἀπολυτίκιο τῶν τριῶν ἱεραρχῶν ἦχος α′ *Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὡς τῶν ἀποστόλων ὁμότροποι* ▪ Δόξα αἶνων ἦχος β′ *Σήμερον αἱ ψυχαί* ▪ καὶ νῦν αἶνων ἦχος β′ *Σήμερον ὁ Χριστός*.

• Τῇ ΛΑ′. Μνήμη τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δυὰς μαρτύρων σήμερον* (SAV 510) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε τῶν πιστῶν ὁ σύλλογος* (SAV 508).

ΜΗΝΑΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Εἰς τὴν Α′. Προεόρτιον τῆς Ὑπαπαντῆς.

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν ἱερὸν ἡ ἱερὰ Παρθένος* (SAV 517) ▪ ἀπολυτίκιο προεόρτιον ἦχος α′ *Οὐράνιος χορός, οὐρανίων ἁψίδων*.

• Τῇ Β′. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Λέγε Συμεών* (SAV 512) ▪ ἦχος α′ *Δέχου Συμεών* ▪ ἦχος α′ *Δεῦτε καὶ ἡμεῖς* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀνοιγέσθω ἡ πύλη* (SAV 524) ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἦχος βαρὺς *Κατακόσμησον τὸν νυμφῶνά σου* (SAV 525) ▪ ἦχος βαρὺς *Τὸν ἐκλάμψαντα πρὸ αἰώνων* ▪ ἦχος βαρὺς *Τὸν ὀχούμενον ἐν ἅρμασι* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὁ τοῖς χερουβὶμ ἐποχούμενος* (SAV 527) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Χαῖρε κεχαριτωμένη Θεοτόκε* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἶνων ἦχος πλ. β′ *Ὁ ἐν χερσὶ πρεσβυτικαῖς* (SAV 523).

● Τῇ Ι′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἔθυσας τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὡς στῦλος ἀκλόνητος* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. α′ *Ὥσπερ ἀλάβαστρον πλῆρες.*

● Τῇ ΙΑ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βλασίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Βλαστήσας ἐν τῇ ἀσκήσει* (SAV 531).

● Τῇ ΚΔ′. Μνήμη τῆς εὑρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′[45] *Θησαυρὸς ἐνθέων δωρεῶν* (SAV 536).

ΜΗΝΑΣ ΜΑΡΤΙΟΣ

Εἰς τὴν Θ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μεγάλων Μ′ Μαρτύρων.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Φέροντες τὰ παρόντα γενναίως* ▪ ἦχος β′ *Ῥίπτοντες περιβόλαια πάντα* ▪ ἦχος β′ *Βλέποντες ὡς τρυφὰς* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐν ᾠδαῖς ἀσμάτων εὐφημήσωμεν πιστοί.*

Εἰς τὴν ΚΕ′. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀπεστάλη ἐξ οὐρανοῦ Γαβριήλ* (SAV 558) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Σήμερον χαρᾶς εὐαγγέλια* (SAV 557) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος β′ *Τὸ ἀπ᾽ αἰῶνος μυστήριον* (SAV 552).

---

[45] Ὁ Νικόλαος τὸ ἔχει μελοποιήσει σὲ ἦχο β′ ΔΙ. Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β′, σσ. 111-112.

ΜΗΝΑΣ ΑΠΡΙΛΙΟΣ

● Τῇ ΚΓ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀξίως τοῦ ὀνόματος* (SAV 571) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὸν νοερὸν ἀδάμαντα* (SAV 565) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. α′ *Ἀνέτειλε τὸ ἔαρ* (SAV 570).

● Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σοῦ ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσι* (SAV 574) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε τῆς οὐρανίου μυσταγωγίας* (SAV 575).

ΜΗΝΑΣ ΜΑΪΟΣ

● Τῇ Β′. Μνήμη τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Χριστοῦ τὸν ἱεράρχην* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Στῦλος γέγονας ὀρθοδοξίας* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος γ′ *Τὸ μέγα κλέος τῶν ἱερέων*.

● Τῇ ΚΑ′. Τῶν ἁγίων θεοστέπτων Μ. Βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Πλουσίων δωρεῶν τὰ κρείττονα* (SAV 577) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Σέλας φαεινότατον* (SAV 580) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Ὁ τῶν Ἀνάκτων Ἄναξ καὶ Θεός* (SAV 581).

● Τῇ ΚΕ′. Ἡ τρίτη φανέρωσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἡ τῶν θείων ἐννοιῶν*.

ΜΗΝΑΣ ΙΟΥΝΙΟΣ

● Τῇ Δ′. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μητροφάνους, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν ἐν σαρκὶ ἰσάγγελον βίον σου*.

● Τῇ Ε′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Δωροθέου ἐπισκόπου Τύρου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὸν πρᾶον σου διδάσκαλον Χριστόν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἱεραρχῶν τὴν καλλονήν*.

● Τῇ Η′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἀθλητικὸν συστησάμενος στάδιον* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν* (SAV 585).

● Τῇ ΙΑ′. Μνήμη τῶν ἁγίων ἀποστόλων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Βαρνάβα πανεύφημε* (SAV 586) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἀπόστολε τοῦ Σωτῆρος Βαρνάβα* (SAV 587).

● Τῇ ΙΔ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ἐλισαίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Προφῆτα κήρυξ Χριστοῦ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τῶν προφητῶν τοὺς ἀκραίμονας* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὁ ἔνσαρκος ἄγγελος*.

● Τῇ ΙΖ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μανουήλ, Σαβὲλ καὶ Ἰσμαήλ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Εἰλικρινῶς ποθήσαντές σε Λόγε* (SAV 590).

● Τῇ ΙΗ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λεοντίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἀθλοφόρε Λεόντιε τῆς ἀγάπης*.

● Τῇ ΙΘ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰούδα καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παϊσίου τοῦ Μεγάλου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἰούδα, οἱ ἀδελφοί σου σὲ ἐπαινέσουσιν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἀκραιφνῶς ἀνέφηνας Σωτήρ* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὁ ἔνσαρκος ἄγγελος τῶν μοναστῶν κορωνίς*.

● Τῇ ΚΔ′. Τὸ γενέσιον τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Λύει τοῦ Ζαχαρίου τὴν σιωπήν* (SAV 601) ▪ ἦχος δ′ *Σήμερον ἡ φωνὴ τοῦ λόγου* (SAV 602) ▪ ἦχος δ′ *Θεοῦ Λόγου μέλλοντος* (SAV 603) ▪ ἦχος δ′ *Ἐπέφανε σήμερον ὁ μέγας Πρόδρομος* (SAV 604) ▪ ἦχος δ′ *Προφήτης καὶ Πρόδρομος* (SAV 605) ▪ ἦχος δ′ *Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος* (SAV 606) ▪ ἦχος δ′ *Ἰωάννη πανεύφημε* (SAV 607) ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον τοῦ φωτὸς ὁ λύχνος* (SAV 610) ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Ἡ Ἐλισάβετ συνέλαβε τὸν Πρόδρομον* (SAV 611) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἡσαΐου νῦν τοῦ προφήτου ἡ φωνή* (SAV 612) ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Βλέπε τὴν Ἐλισάβετ* (SAV 613) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Προφῆτα καὶ Πρόδρομε* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἀστὴρ ἀστέρων Πρόδρομος* (SAV 609).

● Τῇ ΚΗ′. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δυὰς μαρτύρων σήμερον* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Δεῦτε τῶν πιστῶν ὁ σύλλογος*.

●Τῇ ΚΘ′. Μνήμη τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων καὶ πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ποίοις εὐφημιῶν στέμμασιν* (SAV 618) ▪ ἦχος β′ *Ποίοις ὑμνῳδιῶν κάλλεσιν* (SAV 619) ▪ ἦχος β′ *Ποίοις πνευματικοῖς ἄσμασιν* (SAV 620) ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τῷ τριττῷ τῆς ἐρωτήσεως* (SAV 628) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ πλ. β′ *Ἑορτὴ*

χαρμόσυνος (SAV 630) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἡ πάνσεπτος τῶν ἀποστόλων* (SAV 631).

● Τῇ Λ′. Σύναξις τῶν ἁγίων ἐνδόξων ἀποστόλων τῶν ΙΒ'.

Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Ἣν διήλθετε κτίσιν φωτίσαντες* (SAV 634).

ΜΗΝΑΣ ΙΟΥΛΙΟΣ

● Εἰς τὴν Β′. Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Φρένα καθάραντες καὶ νοῦν* (SAV 635) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὡς στέφανον ὑπέρλαμπρον* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος πλ. δ′ *Θεοτόκε ἀειπάρθενε τῶν ἀνθρώπων ἡ σκέπη.*

● Τῇ Ε′. Μνήμη τοῦ ὁσίου καί θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὡς ἔνθεος ἡ ζωή σου* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὴν τῶν πατέρων καλλονήν* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Τὴν ἐν σαρκὶ ζωήν.*

● Τῇ Ζ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μάρτυρος Κυριακῆς.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐκ δεξιῶν τοῦ Σωτῆρος* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.*

● Τῇ Η′. Μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐξέλαμψε σήμερον* (SAV 645) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ταῖς μυστικαῖς λαμπηδόσι* (SAV 647).

● Τῇ ΙΑ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος καὶ πανευφήμου Εὐφημίας.

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἡ διηνθισμένη ταῖς ἀρεταῖς* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Λίαν εὔφρανας τοὺς ὀρθοδόξους.*

● **Μετὰ τὴν ΙΓ′. Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Δ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.**

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Ἀποστολικῶν παραδόσεων*.

● **Τῇ ΙΕ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης τῆς μητρὸς αὐτοῦ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε καὶ θεάσασθε ἅπαντες* (SAV 653) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὁ τριετὴς τὴν Τριάδα ἐκήρυττε* (SAV 654).

● **Τῇ ΙΖ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίνης.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως* (SAV 656).

● **Τῇ Κ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προφήτου Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε τῶν ὀρθοδόξων τὸ σύστημα* (SAV 666) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Προφῆτα κῆρυξ Χριστοῦ* (SAV 667) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ὁ ἔνσαρκος ἄγγελος* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τῶν προφητῶν τοὺς ἀκραίμονας* (SAV 668).

● **Τῇ ΚΒ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μυροφόρου καὶ ἰσαποστόλου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πρώτη κατιδοῦσα τὴν θείαν Ἀνάστασιν* (SAV 669) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τῷ ἑκουσίως πτωχεύσαντι* (SAV 670) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Χριστῷ τῷ δι′ ἡμᾶς*.

● **Τῇ ΚΓ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομαρτυρος Φωκᾶ.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἐκ βρέφους ἐγένου τοῦ Κυρίου ἐραστής*.

● **Τῇ ΚΔ′. Μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Χριστίνης.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὡς ἀλάβαστρον μύρου* (SAV 672) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τῇ χριστωνύμῳ σου κλήσει* (SAV 673).

• Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τῆς κοιμήσεως τῆς ἁγίας Ἄννης, μητρὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε πᾶσα ἡ κτίσις* (SAV 680) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ζωὴν τὴν κυήσασαν* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος β′ *Δεῦτε φιλοπάρθενοι πάντες.*

• Τῇ ΚΣΤ′. Μνήμη τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Παρθενομάρτυς ἀθληφόρε* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε πάντα τῆς γῆς τὰ πέρατα* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Τὴν σπουδήν σου τῇ κλήσει κατάλληλον.*

• Τῇ ΚΖ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Παντελεήμονος.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐξέλαμψε σήμερον* (SAV 689) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Μητρικὴν ἀγαπήσας εὐσέβειαν* (SAV 690) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος γ′ *Ἀθλοφόρε ἅγιε καὶ ἰαματικὲ Παντελεῆμον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Σήμερον ἐξέλαμψε* (SAV 686).

• Τῇ ΚΗ′. Μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ Ξηροποταμηνοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Νουνεχῶς θεοφόρε* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Εὐφρανθήσονται οἱ γηγενεῖς.*

• Τῇ ΛΑ′. Μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Εὐδοκίμου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Παντὸς δικαίου μνήμη* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Ἐκ γῆς ὁ καλέσας σε.*

ΜΗΝΑΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

• Εἰς τὴν Α′. Τῶν ἁγίων ἑπτὰ μαρτύρων τῶν Μακκαβαίων καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν Ἐλεαζάρου καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Σολομονῆς καὶ ἡ πρόοδος τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἡ φωνὴ τοῦ προφήτου σου Μωϋσέως.*

● Τῇ Β′. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πρῶτος ἐν μάρτυσιν ἐδείχθης* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Χαίροις ἐν Κυρίῳ* ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Βασίλειον διάδημα*.

● Τῇ Ε′. Τὰ προεόρτια τῆς ἁγίας μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος Κυρίου* (SAV 707) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὁ ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβὼρ μεταμορφωθείς* (SAV 702) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος δ′ *Χριστοῦ τὴν μεταμόρφωσιν προϋπαντήσωμεν*.

● Τῇ ΣΤ′. Ἡ ἁγία Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα καὶ δοξαστικὸ ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Πρὸ τοῦ Σταυροῦ σου Κύριε, ὄρος οὐρανὸν ἐμιμεῖτο* (SAV 703) ▪ ἦχος δ′ *Πρὸ τοῦ Σταυροῦ σου Κύριε, παραλαβὼν τοὺς μαθητάς* (SAV 704) ▪ ἦχος δ′ *Εἰς ὄρος ὑψηλὸν μεταμορφωθεὶς ὁ Σωτήρ* (SAV 705) ▪ ἦχος δ′ *Ὄρος τὸ ποτὲ ζοφῶδες καὶ καπνῶδες* (SAV 706) ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Προτυπῶν τὴν Ἀνάστασιν τὴν σήν* (SAV 710) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Πέτρῳ καὶ Ἰακώβῳ καί Ἰωάννῃ* (SAV 711) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος βαρὺς *Μετεμορφώθης ἐν τῷ ὄρει* ▪ Δόξα αἶνων ἦχος πλ. δ′ *Παρέλαβεν ὁ Χριστός* (SAV 712).

● Τῇ ΙΔ′. Προεόρτια τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν πάνσεπτόν σου κοίμησιν* (SAV 719) ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἡ τῶν οὐρανῶν ὑψηλοτέρα ὑπάρχουσα* (SAV 716).

• Τῇ ΙΕ′. Ἡ κοίμησις τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος ὀκτάηχον *Θεαρχίῳ νεύματι* (ἀργό) (SAV 714) ▪ ἕτερον σύντομον ψαλλόμενον ἐν τῇ ἀποδώσει ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ὅτε ἐξεδήμησας* (SAV 722) ▪ ἀπολυτίκιο ἦχος α′ *Ἐν τῇ γεννήσει* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Τῇ ἀθανάτῳ σου κοιμήσει* (SAV 725).

• Τῇ ΙΣΤ′. [Μνήμη τῆς ἐξ Ἐδέσσης ἀνακομιδῆς τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τοῦ ἁγίου Μανδηλίου, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διομήδους.]

Δόξα σιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε τὴν παγκόσμιον κοίμησιν*.

• Τῇ ΚΕ′. Μνήμη τῆς ἐπανόδου τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Βαρθολομαίου καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου.

Δόξα σιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἔστησας ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημα* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῆς ἐκλογῆς τοῦ σκεύους*.

• Τῇ ΚΣΤ′. Μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας.

Δόξα σιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ζῆλος ἀνδρὸς εὐσεβοῦς* (SAV 732) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὢ ζεῦγος ἄμωμον* (SAV 733).

• Τῇ ΚΘ′. Μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου, ἐνδόξου προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, Ἰωάννου.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Γενεθλίων τελουμένων* (SAV 744) ▪ ἦχος πλ. *β′ Ὠρχήσατο ἡ μαθήτρια* (SAV 745) ▪ ἦχος πλ. β′ *Οὐκ ἔδει σε ὦ Ἡρῴδη* (SAV 746) ▪ ἦχος πλ. β′ *Πάλιν Ἡρῳδιὰς μαίνεται* (SAV 747) ▪ Δόξα σιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Γενεθλίων τελουμένων* (SAV 744) ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Πρόδρομε τοῦ Σωτῆρος* (SAV 748) ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Πάλιν Ἡρῳδιὰς μαίνεται* (SAV 747).

● **Τῇ Λ′. Μνήμη τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύλου τοῦ νέου.**

Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Τὸν προφήτην καὶ βαπτιστὴν τοῦ Σωτῆρος*.

1.2.5. Μέλη Τριωδίου.

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου**.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ *Μὴ προσευξώμεθα* ▪ ἦχος α′ *Φαρισαῖος κενοδοξία* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Παντοκράτωρ Κύριε* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Βεβαρημένων τῶν ὀφθαλμῶν μου* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος γ′ *Τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου τὸ διάφορον* ▪ ἦχος γ′ *Τοῦ Φαρισαίου τὴν μεγάλαυχον φωνήν* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Ταῖς ἐξ ἔργων καυχήσεσι*.

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου**.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Εἰς ἀναμάρτητον χώραν* ▪ ἦχος α′ *Ἐπιγνῶμεν ἀδελφοί* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὢ πόσων ἀγαθῶν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῆς πατρικῆς δωρεάς* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος β′ *Τὴν τοῦ Ἀσώτου φωνήν* ▪ ἦχος δ′ *Ὡς ὁ Ἄσωτος Υἱός* ▪ ἦχος πλ. δ′*Δαπανήσας ἀσώτως* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Πάτερ ἀγαθέ*.

● **Τῷ Σαββάτῳ τῶν κεκοιμημένων.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀρχή μοι καὶ ὑπόστασις* ▪ Δόξα στιχηρῶν αἴνων ἦχος β′ *Ὡς ἄνθος μαραίνεται* ▪ Δόξα ἀποστίχων αἴνων *Ἄλγος τοῦ Ἀδάμ* ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν*.

● **Τῇ Κυριακῇ τῆς ἀπόκρεω.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὅταν τίθωνται θρόνοι* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Οἴμοι μέλαινα ψυχή* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἐννοῶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὢ ποία ὥρα τότε* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Δανιὴλ ὁ προφήτης* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος α′ *Προκαθάρωμεν ἑαυτούς*.

● **Τῇ Κυριακῇ τῆς τυροφάγου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐκάθισεν Ἀδάμ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἐξεβλήθη Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος πλ. α′ *Οἴμοι ὁ Ἀδάμ* ▪ ἦχος πλ. α′ *Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέῳκται* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου διώκεται* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἔφθασε καιρός*.

● **Τῇ Κυριακῇ τῆς τυροφάγου ἑσπέρας.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐγκρατείᾳ τὴν σάρκα* ▪ ἦχος β′ *Ἐμαυτὸν ἀπελπίζω* ▪ ἦχος β′ *Τὸν τῆς νηστείας καιρόν*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῆς Α′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Νηστεύοντες ἀδελφοὶ σωματικῶς* ▪ ἦχος β′ *Φεγγοβόλους ὑμᾶς* ▪ ἦχος β′ *Ἀρετῶν Ἡλιού* ▪ ἦχος πλ. α′ *Ἀπόστολοι θεῖοι*.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Α′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρό ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα* ▪ στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου ἦχος β′*Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες* ▪ ἦχος β′ *Τὴν θεοδώρητον χάριν* ▪ ἦχος β′ *Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον* ▪ ἦχος β′ *Θείων δωρεῶν* ▪ Δόξα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὀργάνῳ χρησάμενος ὁ δυσμενής*.

● **Τῇ Α′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἡ χάρις ἐπέλαμψε τῆς ἀληθείας* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Οἱ ἐξ ἀσεβείας* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Μωσῆς τῷ καιρῷ τῆς ἐγκρατείας*.

● **Τῇ Α′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας.**

Ἰδιόμελο ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῆς Β′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τὴν πνευματικὴν ἀδελφοί*.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Β′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος*.

● **Τῇ Β′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὅσιε τρισμάκαρ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἡ γρήγορος γλῶσσά σου* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Τοῖς ἐν σκότει ἁμαρτημάτων*.

● **Τῇ Β′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας.**

Ἰδιόμελο ἦχος πλ. δ′ *Χαλινοὺς ἀποπτύσας*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῆς Γ′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἀσώτως διασπείρας*.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Γ′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος βαρὺς *Ἀσώτου δίκην ἀπέστην*.

● **Τῇ Γ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος γ′ *Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ὁ συμμαχήσας Κύριε* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμη*.

● **Τῇ Γ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας.**

Ἰδιόμελο ἦχος πλ. δ′ *Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῆς Δ′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἡ τῶν ἀγαθῶν πρόξενος νηστεία* ▪ ἦχος πλ. α′ *Οἱ ἐν κρυπτῷ ἀρετὰς ἐργαζόμενοι* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον ὁ ἀπρόσιτος τῇ οὐσίᾳ*.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Δ′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος βαρὺς *Τοῖς πάθεσι δουλώσας*.

● **Τῇ Δ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ὅσιε πάτερ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὸν ἐπὶ γῆς ἄγγελον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος α′ *Δεῦτε ἐργασώμεθα*.

● **Τῇ Δ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας.**

Ἰδιόμελα ἦχος βαρὺς *Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας* ▪ ἦχος πλ. β′ *Λησταῖς λογισμοῖς*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῆς Ε′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τοῖς τῶν ἐμῶν λογισμῶν*.

● **Τῇ Πέμπτῃ τῆς Ε′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Αὐτεξουσίως ἐξεδύθην* ▪ Κοντάκιο τοῦ μεγάλου κανόνος ἦχος β′ ἀργοσύντομο *Ψυχή μου, ψυχή μου* ▪ ἕτερον ἦχος πλ. β′ ἀργὸ μὲ κράτημα.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Ε′ ἑβδομάδος.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὡς ἐξ Ἰερουσαλήμ* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος β′ *Τὸ ἀπ᾽ αἰῶνος μυστήριον*.

● **Τῷ Σαββάτῳ τοῦ ἀκαθίστου.**

Δόξα αἴνων ἦχος δ′ *Γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω*.

● **Τῇ Ε′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ἐθαυματούργησε Χριστέ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Τὰ τῆς ψυχῆς θηρεύματα* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος α′ *Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ*.

● **Τῇ Ε′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας.**

Ἰδιόμελο ἦχος α′ *Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος*.

● **Τῇ Τετάρτῃ τῶν Βαΐων.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Πλούσιος ἐν πάθεσιν ὑπάρχων*.

● **Τῇ Παρασκευῇ τῶν Βαΐων.**

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες*.

● **Τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Κύριε Λαζάρου θέλων τάφον ἰδεῖν* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ τετραημέρου* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε ἡ φωνή σου κατέλυσε* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε πιστῶσαι θέλων* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε παραλαμβάνων τοὺς μαθητάς σου* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἐπιστὰς τῷ μνήματι Λαζάρου* ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Τὴν ψυχωφελῆ πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν* ▪ ἰδιόμελα αἴνων ἦχος α′ *Ἀνάστασις καὶ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων* ▪ ἦχος α′ *Λάζαρον τεθνεῶτα* ▪ ἦχος α′ *Μάρθα καὶ Μαρία* ▪

ἦχος α′ *Τῆς θεότητός σου Χριστέ* ▪ ἦχος δ′ *Τεταρταῖον ἤγειρας* ▪ ἦχος δ′ *Μάρθα τῇ Μαρίᾳ ἐβόα* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Λάζαρον τεθνεῶτα* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Καθὼς εἶπας Κύριε τῇ Μάρθᾳ* ▪ Δόξα αἶνων ἦχος β′ *Μέγα καὶ παράδοξον θαῦμα*.

● **Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὁ ἔχων θρόνον οὐρανόν* ▪ ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε καὶ ἡμεῖς σήμερον* ▪ ἦχος πλ. β′ *Τὴν σεπτὴν Ἀνάστασιν* ▪ ἦχος πλ. β′ *Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις Σιών* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Ἦλθεν ὁ Σωτὴρ σήμερον* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Ὁ τοῖς Χερουβὶμ ἐποχούμενος* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος δ′ *Ὁ πλεῖστος ὄχλος Κύριε* ▪ ἦχος δ′ *Μέλλοντός σου εἰσιέναι* ▪ ἦχος δ′ *Ἐξέλθετε ἔθνη* ▪ ἦχος δ′ *Τὴν κοινὴν Ἀνάστασιν* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος πλ. β′ *Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα*.

● **Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Χαῖρε καὶ εὐφραίνου πόλις Σιών* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐκ βαΐων καὶ κλάδων* ▪ ἦχος γ′ *Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν* ▪ ἦχος βαρὺς *Συναγωγὴ πονηρὰ καὶ μοιχαλίς*.

● **Τῇ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ.**

Καθίσματα στὸν ὄρθρο ἦχος α′ *Τὰ πάθη τὰ σεπτά* ▪ ἦχος α′ *Ἀόρατε κριτά* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχάς* ▪ Ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος α′ *Ἐρχόμενος ὁ Κύριος* ▪ ἦχος πλ. α′ *Φθάσαντες πιστοί* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν αἴνων ἦχος πλ. α′ *Κύριε ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα αἴνων ἦχος πλ. α′ *Κύριε πρὸς τὸ μυστήριον τὸ ἀπόρρητον* ▪ ἦχος πλ. α′ *Κύριε τὰ τελεώτατα φρονεῖν* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Τῆς ξηρανθείσης συκῆς* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Δευτέραν Εὔαν τὴν Αἰγυπτίαν*.

● **Τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ.**

Ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος α′ *Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου* ▪ ἦχος β′ *Ὁ τῇ ψυχῆς ῥαθυμίᾳ νυστάξας* ▪ Δόξα στιχηρῶν αἴνων ἦχος δ′ *Τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Δεῦτε πιστοί* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὅταν ἔλθῃς ἐν δόξῃ* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὁ Νυμφίος ὁ κάλλει ὡραῖος* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων αἴνων ἦχος βαρὺς *Ἰδού σοι τὸ τάλαντον*.

● **Τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ.**

Καθίσματα στὸν ὄρθρο ἦχος γ′ *Πόρνη προσῆλθέ σοι* ▪ ἦχος δ′ *Ἰούδας ὁ δόλιος* ▪ ἦχος α′ *Ἡ Πόρνη ἐν κλαυθμῷ* ▪ Ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος α′ *Σὲ τὸν τῆς Παρθένου Υἱόν* ▪ ἦχος α′ *Τὸ πολυτίμητον μύρον* ▪ ἦχος α′ *Ὅτε ἡ ἁμαρτωλός* ▪ ἦχος α′ *Ὢ τῆς Ἰούδα ἀθλιότητος* ▪ Δόξα στιχηρῶν αἴνων ἦχος β′ *Ἡ ἁμαρτωλός* ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Ἡ βεβυθισμένη τῇ ἁμαρτίᾳ* ▪ ἰδιόμελα ἀποστίχων αἴνων ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ὁ Χριστός* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἤπλωσεν ἡ Πόρνη* ▪ ἦχος πλ. β′ *Προσῆλθε γυνὴ δυσώδης* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἡ ἀπεγνωσμένη διὰ τὸν βίον* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις* ἀργὸ καὶ σύντομο.

Μάθημα ψαλλόμενον τῇ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τετάρτῃ ἑσπέρας εἰς τὴν συγχώρησιν ὡς εἴθισται ἐν τῇ Σμύρνῃ σὲ ἦχο πλ. β′ *Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης* μὲ κράτημα.

● **Τῇ Μεγάλῃ Πέμπτῃ.**

Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ἦχος πλ. δ′ (σύντομο). Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Συντρέχει λοιπόν* ▪ ἦχος β′ *Ἰούδας ὁ παράνομος Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Ἰούδας ὁ προδότης δόλιος ὤν* ▪ ἦχος β′ *Ἰούδας ὁ δοῦλος καὶ δόλιος* ▪ ἦχος β′ *Ὃν ἐκήρυξεν Ἀμνὸν Ἡσαΐας* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Γέννημα ἐχιδνῶν*.

● **Ἡ ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν.**

Ἀντίφωνο Α′ ἦχος πλ. δ′ *Ἄρχοντες λαῶν* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Λόγον παράνομον* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Παρθένος ἔτεκες ἀπειρόγαμε*. **Ἀντίφωνο Β′** ἦχος πλ. β′ *Ἔδραμε λέγων ὁ Ἰούδας*

▪ ἦχος πλ. β′ *Ἐν ἐλέει τὸν Θεὸν θεραπεύσωμεν* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Ὃν ἔτεκες Παρθένε ἀνερμηνεύτως*. **Ἀντίφωνο Γ′** ἦχος β′ *Διὰ Λαζάρου τὴν ἔγερσιν Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Ἐν τῷ δείπνῳ σου Χριστὲ ὁ Θεός* ▪ ἦχος β′ *Ἰωάννῃ ἐρωτήσαντι Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Εἰς τριάκοντα ἀργύρια Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Ἐν τῷ νιπτῆρί σου Χριστὲ ὁ Θεός* ▪ ἦχος β′ *Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος β′ *Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων* ▪ κάθισμα ἦχος βαρὺς *Ἐν τῷ δείπνῳ τοὺς μαθητὰς διατρέφων*. **Ἀντίφωνο Δ′** ἦχος πλ. α′ *Σήμερον ὁ Ἰούδας καταλιμπάνει τὸν Διδάσκαλον* ▪ ἦχος πλ. α′ Σήμερον *ὁ Ἰούδας παραποιεῖται θεοσέβειαν* ▪ ἦχος α′ *Τὴν φιλαδελφίαν κτησώμεθα* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος α′ *Δεδοξασμένα περὶ σοῦ*. **Ἀντίφωνο Ε′** ἦχος πλ. β′ *Ὁ μαθητὴς τοῦ Διδασκάλου* ▪ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ἔλεγεν ὁ Κτίστης* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Ἡ ἀρρήτως ἐπ′ ἐσχάτων συλλαβοῦσα*. **Ἀντίφωνο ΣΤ′** ἦχος βαρὺς *Σήμερον γρηγορεῖ ὁ Ἰούδας* ▪ ἦχος βαρὺς *Σήμερον τῷ σταυρῷ προσήλωσαν* ▪ ἦχος βαρὺς *Κύριε ἐπὶ τὸ πάθος* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος βαρὺς *Χαῖρε Θεοτόκε* ▪ κάθισμα ἦχος βαρὺς *Ποῖός σε τρόπος Ἰούδα*. **Ἀντίφωνο Ζ′** ἦχος πλ. δ′ *Τοῖς συλλαβοῦσί σε παρανόμοις* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Τρίτον ἀρνησάμενος ὁ Πέτρος* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Ὡς πύλην σωτήριον*. **Ἀντίφωνο Η′** ἦχος β′ *Εἴπατε παράνομοι* ▪ ἦχος β′ *Σταυρωθήτω ἔκραζον* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος β′ *Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν*. **Ἀντίφωνο Θ′** ἦχος γ′ *Ἔστησαν τὰ τριάκοντα ἀργύρια* ▪ ἦχος γ′ *Ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος γ′ *Οἱ ἐξ ἐθνῶν ὑμνοῦμέν σε Θεοτόκε ἁγνή* ▪ κάθισμα ἦχος πλ. δ′ *Ὢ πῶς Ἰούδας ὁ ποτέ σου μαθητής*. **Ἀντίφωνο Ι′** ἦχος πλ. β′ *Ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὁ μαθητὴς ἠρνήσατο* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Εἰρήνευσον τὸν κόσμον*. **Ἀντίφωνον ΙΑ′** ἦχος πλ. β' *Ἀντὶ ἀγαθῶν* ▪ ἦχος πλ. β' *Ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ οὐκ ἠρκέσθησαν* ▪ ἦχος πλ. β' *Οὔτε γῆ ὡς ἐσείσθη* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β' *Θεὸν ἐκ σοῦ σαρκωθέντα ἔγνωμεν*. **Ἀντίφωνο ΙΒ′** ἦχος πλ. δ′ *Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Οἱ νομοθέται τοῦ*

Ἰσραήλ ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Χαῖρε ἡ πύλη τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης* ▪ κάθισμα ἦχος πλ. δ′ *Ὅτε παρέστης τῷ Καϊάφᾳ ὁ Θεός*. **Ἀντίφωνον ΙΓ′** ἦχος πλ. β′ *Τὸ ἄθροισμα τῶν Ἰουδαίων* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ὃν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Θεοτόκε ἡ τεκοῦσα*. **Ἀντίφωνο ΙΔ′** ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ὁ τὸν ληστὴν συνοδοιπόρον λαβών* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Μικρὰν φωνὴν ἀφῆκεν ὁ ληστὴς ἐν τῷ σταυρῷ* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Χαῖρε ἡ δι᾽ ἀγγέλου*. **Ἀντίφωνον ΙΕ′** ἦχος πλ. β′ *Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου* ▪ ἦχος πλ. β' *Μὴ ὡς Ἰουδαῖοι ἑορτάσωμεν* ▪ ἦχος πλ. β' *Ὁ Σταυρός σου Κύριε* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β' *Ὁρῶσά σε κρεμάμενον* ▪ κάθισμα ἦχος δ′ *Ἐξηγόρασας ἡμᾶς* ▪ Στιχηρὰ ἰδιόμελα αἴνων ἦχος γ′ *Δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν* ▪ ἦχος γ′ *Ἕκαστον μέλος τῆς ἁγίας σου σαρκός* ▪ ἦχος γ′ *Σταυρωθέντος σου Χριστέ* ▪ Δόξα στιχηρῶν αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἐξέδυσάν με τὰ ἱμάτιά μου* ▪ καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μαστίγωσιν* ▪ Ἰδιόμελα ἀποστίχων αἴνων ἦχος α′ *Πᾶσα ἡ κτίσις ἠλλοιοῦτο φόβῳ* ▪ ἦχος β′ *Λαὸς δυσσεβὴς καὶ παράνομος* ▪ ἦχος β′ *Σήμερον σὲ θεωροῦσα* ▪ ἦχος β′ *Ἐπὶ ξύλου βλέπουσα* ▪ Δόξα ἀποστίχων αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ἀναβαίνοντός σου ἐν τῷ σταυρῷ* ▪ καὶ νῦν ἀποστίχων αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Ἤδη βάπτεται κάλαμος*.

● **Τῇ Μεγάλῃ Παρασκευή.**

Εἰς τὴν Α′ ὥρα στιχηρὰ ἰδιόμελα ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγήν* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. δ′ *Τοῖς συλλαβοῦσί σε παρανόμοις*. **Εἰς τὴν Γ′ ὥρα** στιχηρὰ ἰδιόμελα ἦχος πλ. δ′ *Διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Πρὸ τοῦ τιμίου σου Σταυροῦ* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. α′ *Ἑλκόμενος ἐπὶ σταυροῦ*. **Εἰς τὴν ΣΤ′ ὥρα** στιχηρὰ ἰδιόμελα ἦχος πλ. δ′ *Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Οἱ νομοθέται τοῦ Ἰσραήλ* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. α′ *Δεῦτε χριστοφόροι λαοὶ κατίδωμεν*. **Εἰς τὴν Θ′ ὥρα** στιχηρὰ ἰδιόμελα ἦχος βαρὺς *Θάμβος ἦν κατιδεῖν* ▪ ἦχος βαρὺς *Ὅτε σὲ Σταυρῷ προσήλωσαν παράνομοι* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. β′ *Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου*.

Στιχηρὸ ἰδιόμελο ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Σήμερον ὁ Δεσπότης τῆς κτίσεως* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὢ πῶς ἡ παράνομος συναγωγή* ▪ καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Φοβερὸν καὶ παράδοξον μυστήριον* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′. *Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς* ▪ Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐπιταφίου ἦχος πλ. α′ *Τὸν Ἥλιον κρύψαντα.*

● **Τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα αἴνων ἦχος β′ *Σήμερον συνέχει τάφος* ▪ ἦχος β′ *Τί τὸ ὁρώμενον θέαμα* ▪ ἦχος β′ *Δεῦτε ἴδωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἠτήσατο Ἰωσὴφ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Τὴν σήμερον μυστικῶς* ▪ στιχηρὰ ἰδιόμελα τοῦ ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον ὁ Ἅδης στένων βοᾷ συνέφερέ μοι* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον ὁ Ἅδης στένων βοᾷ κατελύθη μου ἡ ἐξουσία* ▪ ἦχος πλ. δ′ *Σήμερον ὁ Ἅδης στένων βοᾷ κατεπόθη μου τὸ κράτος.*

1.2.6. Μέλη Πεντηκοσταρίου.

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.**

Δόξα καὶ νῦν ἦχος πλ. α′ *Ἀναστάσεως ἡμέρα.*

● **Τῇ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου.**

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Σαλπίσωμεν φιλέορτοι ἐν ὕμνοις.*

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων* ▪ ἦχος α′ *Μεθ᾽ ἡμέρας ὀκτώ* ▪ ἦχος α′ *Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος* ▪ ἦχος α′ *Τῶν μαθητῶν δισταζόντων* ▪ ἦχος β′ *Μετὰ τὴν ἐγερσίν σου Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ἐπιστὰς ὁ Ἰησοῦς* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ἐπέστης Χριστέ* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος ἀπιστία πίστιν* ▪ ἦχος δ′ *Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος τοῦ πυρὸς ὁ χόρτος* ▪ ἦχος δ′ *Ὢ τοῦ παραδόξου θαύματος Ἰωάννης στήθει* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′

Φιλάνθρωπε μέγα καὶ ἀνείκαστον ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων *Μεθ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ τῆς ἐγέρσεώς σου Ἰησοῦ.*

● **Τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Αἱ μυροφόροι γυναῖκες ὄρθρου βαθέος* ▪ ἦχος β′ *Τί τὰ μύρα τοῖς δάκρυσι* ▪ ἦχος β′ *Αἱ μυροφόροι ὄρθριαι γενόμεναι* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Αἱ μυροφόροι γυναῖκες τὸν τάφον σου καταλαβοῦσαι.*

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Παραλύτου.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ὁ τῇ παλάμῃ τῇ ἀχράντῳ* ▪ ἦχος α′ *Ἄταφος νεκρὸς ὑπάρχων* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος* ▪ Δόξα αἴνων *Κύριε τὸν παράλυτον.*

● **Τῇ Τετάρτῃ Μεσοπεντηκοστῆς.**

Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῆς ἑορτῆς μεσούσης* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἦχος α′ *Πεντηκοστῆς ἐφέστηκεν* ▪ ἦχος α′ *Ἐν τῷ ἱερῷ ἐπέστης* ▪ ἦχος β′ *Ὅτε τὸ μέσον τῆς ἑορτῆς ἐπέστη* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Μεσούσης τῆς ἑορτῆς* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος δ′ *Φωτισθέντες ἀδελφοί.*

● **Τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρίτειδος.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Ἐπὶ τὴν πηγὴν ἐπέστη* ▪ ἦχος β' *Ἐπὶ τὸ φρέαρ* ▪ ἦχος β' *Ὁ συνάναρχος καὶ συναΐδιος Υἱός* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Ὡς ὤφθης ἐπὶ γῆς* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. β′ *Ἡ πηγὴ τῆς ζωαρχίας.*

● **Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ.**

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ὁ τυφλὸς γεννηθείς* ▪ ἦχος β′ *Παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκ τοῦ ἱεροῦ* ▪ Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. α′ *Κύριε παράγων ἐν τῇ ὁδῷ* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′

Δικαιοσύνης ἥλιε νοητέ ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου Χριστέ*.

● Τῇ Πέμπτῃ τῆς Ἀναλήψεως.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς οὐρανούς* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε τῇ σῇ Ἀναλήψει* ▪ ἦχος πλ. β′ *Ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε οἱ ἀπόστολοι ὡς εἶδόν σε* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε τῆς οἰκονομίας πληρώσας* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τῶν κόλπων τῶν πατρικῶν μὴ χωρισθείς* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος β′ *Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας* ▪ ἦχος β′ *Ἀναλαμβανομένου σου Χριστέ* ▪ ἦχος β′ *Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος β′ *Ἐτέχθης ὡς αὐτὸς ἠθέλησας*.

● Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Τὰς μυστικὰς σήμερον* ▪ Δόξα ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος δ′ *Τὴν ἐτήσιον μνήμην σήμερον* ▪ Δόξα αἴνων ἦχος πλ. δ′ *Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ χορός*.

● Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος α′ *Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν* ▪ ἦχος α′ *Γλώσσαις ἀλλογενῶν* ▪ ἦχος α′ *Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον* ▪ ἦχος β′ *Εἴδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν* ▪ ἦχος β′ *Ἐν τοῖς Προφήταις ἀνήγγειλας* ▪ ἦχος β′ *Ἐν ταῖς αὐλαῖς σου ὑμνήσω σε* ▪ ἦχος β′ *Ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Κύριε* ▪ ἦχος β′ *Τριάδα ὁμοούσιον ὑμνολογήσωμεν* ▪ Δόξα καὶ νῦν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Δεῦτε λαοὶ τὴν τρισυπόστατον Θεότητα προσκυνήσωμεν* ▪ ἀπόστιχα ἰδιόμελα ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β′ *Ἀγνοοῦντα τὰ ἔθνη Κύριε* ▪ ἦχος πλ. β′ *Κύριε τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡ ἐπιφοίτησις* ▪ ἦχος πλ. β′ *Βασιλεῦ οὐράνιε* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. δ′ *Γλῶσσαι ποτὲ συνεχύθησαν* ▪ ἰδιόμελα στιχηρὰ αἴνων ἦχος δ′ *Παράδοξα σήμερον εἶδον τὰ ἔθνη* ▪ ἦχος δ′ *Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν μὲν ἀεί* ▪ ἦχος δ′ *Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φῶς καὶ ζωή* ▪ Δόξα καὶ νῦν αἴνων ἦχος πλ. β′ *Βασιλεῦ οὐράνιε*.

• Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων.

Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β' *Μαρτύρων θεῖος χορός* ▪ Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. β' *Δεῦτε πιστοί*.

1.2.6. Μέλη παρακλητικῶν κανόνων.

√ Ἡ ἀκολουθία τοῦ μικροῦ παρακλητικοῦ κανόνα.

√ Ἡ ἀκολουθία τοῦ μεγάλου παρακλητικοῦ κανόνα.

√ *Ἄλαλα τὰ χείλη* τῆς Θ' ᾠδῆς (ἀργόν) ὅταν προσκυνεῖ ὁ ἀρχιερεύς.

√ Ἐξαποστειλάρια παρακλητικοῦ κανόνα.

1.2.7. Μέλη ἀκαθίστου ὕμνου.

√ *Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς* ἦχος πλ. δ' (σύντομο).

√ Ὁ κανὼν εἰς τὸν ἀκάθιστον ὕμνον.

√ *Τῇ ὑπερμάχῳ* ἦχος πλ. δ'(σύντομο).

√ *Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε* καὶ *ἀλληλούια* ἦχος πλ. δ'.

1.3. Ἐξηγητικὸ ἔργο

Στὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου σώζονται δύο ἐξηγήσεις οἱ ὁποῖες ἔχουν ἐκδοθεῖ μαζὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα ἔργα του καὶ συγκεκριμένα:

α) Ἔχει ἐξηγήσει τὸ ὀκτάηχο «*Θεοτόκε Παρθένε*»[46] τοῦ Μπερεκέτου ἀναφέροντας σχετικὰ στὸ βιβλίο του: «*Μάθημα δίχορον ψαλλόμενον ἐν τῇ ἀρτοκλασίᾳ μελοποιηθὲν παρὰ Πέτρου Περεκέτου, ἐξηγηθὲν δὲ παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης, κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἀειμνήστου κ. Μανουὴλ πρωτ. καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Μουσικολογιωτάτου κ. Πέτρου τοῦ Ἁγιοταφείτου, ἀργοσύντομον*»[47].

---

[46] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α', σσ. 145-158.

[47] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α', σ. 145.

β) Ἔχει ἐξηγήσει τὰ Χερουβικὰ κατ᾽ ἦχον τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου σὲ πλήρη σειρά[48]. Ἀναφέρει σχετικά: *Χερουβ[ικά] κατ᾽ ἦχον Κωνστ[αντίνου] Πρωτ[οψάλτου] ἐξηγηθέντα παρὰ Νικ[ολάου] Πρωτ[οψάλτου] Σμύρνης*[49].

1.4. Συντμητικὸ ἔργο

Στὸ πλούσιο ἔργο τοῦ Νικολάου πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ δύο συντμήσεις του. Ἡ πρώτη ἀφορᾶ τὸ *Ἄνωθεν οἱ προφῆται* σὲ ἦχο βαρὺ τοῦ Ἰωάννου Κουκουζέλη[50], μέλος τὸ ὁποῖο ἔχει συντμήσει καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης[51]. Ἡ δεύτερη σύντμηση ἀφορᾶ τὸ μάθημα *Περίζωσαι τὴν ρομφαίαν σου* σὲ ἦχο βαρύ[52], μάθημα προφανῶς τοῦ Γρηγορίου Πρωτοψάλτου[53].

1.5. Διδακτικὸ ἔργο

Ὅπως σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς ἔτσι καὶ στὸ διδακτικὸ ἔργο ὁ Νικόλαος εἶχε πλούσια δραστηριότητα. Ὑπὸ τὴν καθοδήγηση καὶ ἐποπτεία του ἀναδείχθηκε μία ὁμάδα μουσικῶν καὶ δασκάλων, ἡ ὁποία ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὴ μετέπειτα διάδοση τῆς ψαλτικῆς τέχνης. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς γιοὺς καὶ τοὺς γαμπρούς του, γιὰ τοὺς ὁποίους ἤδη ἀναφέρθηκαν βιογραφικὰ στοιχεῖα, μαθητές του ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἀκόλουθοι:

Ἰωάσαφ ὁ Ρῶσσος, ἱερεὺς μουσικώτατος, γνώστης τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ τῆς τῶν Εὐρωπαίων. Φοίτησε στὴν Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῆς Σμύρνης ἀπὸ ὅπου διδάχθηκε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἐνῶ τὴν

---

[48] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 45-74.

[49] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σ. 45.

[50] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Β', σσ. 388-393.

[51] Βλ. Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β', σσ. 263-266.

[52] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Β', σσ. 393-396.

[53] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 90.

ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἀπὸ τὸν πρωτοψάλτη Σμύρνης Νικόλαο. Ἀκολούθως ἔγινε μοναχὸς καὶ ὑπηρέτησε ὡς πρωτοψάλτης καὶ γραμματέας τῆς Ρωσσικῆς μονῆς ἁγίου Παντελεήμονος καθὼς καὶ τῆς μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἄσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πρωτοψάλτη στὴν Ἀθήνα καὶ σὲ διάφορους ναοὺς τῆς Κωνσταντινούπολης, ἐνῶ δίδαξε στὴν ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ τῆς Καισάρειας καὶ στὴν Ε′ Πατριαρχικὴ σχολή. Εἶχε πλούσιο μελοποιητικό, ἐκδοτικὸ καὶ διδακτικὸ ἔργο ἀναδεικνύοντας πολλοὺς μαθητές[54]. Μαθητές του ὑπῆρξαν ὁ Συνέσιος Δοχειαρίτης[55] καὶ ὁ Γεννάδιος Θέμελις[56].

Ἀντωνιάδης Δημήτριος, Βυζάντιος, γνώστης τοῦ Λεσβίου συστήματος. Β′ δομέστικος ἐπὶ τῆς πρωτοψαλτείας Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου στὸ Πατριαρχεῖο καὶ στὴ συνέχεια στὴν ἐκκλησία τῶν Εἰσοδίων μέχρι τὸ βαθὺ γῆρας. Δίδαξε στὴν Ε′ Πατριαρχικὴ σχολὴ καὶ ἄφησε ἐξαίρετα ἀνέκδοτα μουσουργήματα[57].

Βαφειάδης Εὐστράτιος, Μιτυληναῖος στὴν καταγωγή, ἰατρὸς στὸ ἐπάγγελμα, ἀπὸ τοὺς σημαντικοὺς μουσικοὺς τῶν Ἀθηνῶν. Διετέλεσε καὶ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ποὺ ἔκρινε τὰ μουσικὰ ἔργα ποὺ ὑποβλήθηκαν στὴ Δ′ Ὀλυμπιακὴ Ἔκθεση[58].

Ἀθανάσιος Καποράλης, μητροπολίτης Σάμου, καλλίφωνος, ἐγκρατὴς τῆς μουσικῆς, ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴ μελοποιία. Προήδρευσε στὴν ἐπὶ Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Λέρου καὶ Καλύμνου σχηματισθείσης ἐν τοῖς Πατριαρχίοις μουσικῆς ἐπιτροπῆς τῆς κατόπιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου

---

[54] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 450. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 113.

[55] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 220.

[56] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 93.

[57] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 356. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 216-217.

[58] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 466. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 40, Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 216-217, ὑποσ. 2.

Κωνσταντίνου τοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου μετασχηματισθείσης εἰς ἐκκλησιαστικὸν μουσικὸν σύλλογον. Ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1903[59]. Μαθητής του ὑπῆρξε ὁ πρωτοψάλτης τοῦ Παναγίου Τάφου (1912-1926) καὶ καθηγητὴς φιλόλογος στὴ Σάμο Βαμβουδάκης Ἐμμανουήλ.

Φλωρόπουλος Χαραλάμπης, μουσικοδιδάσκαλος, Σμυρναῖος στὴν καταγωγή, χρημάτισε καὶ πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Διακρίθηκε γιὰ τὴν καλλιφωνία του. Ἐμέλισε διάφορα ἄσματα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἕναν βασιλικὸ πολυχρονισμὸ ποὺ ψαλλόταν στὶς περισσότερες ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδος[60].

Ζαχαρίου Βασίλειος, μουσικὸς καὶ διαπρεπὴς μελοποιός. Καταγόταν ἀπὸ τὴν νῆσο Σύμη, ὅπου καὶ ἐδίδαξε τὴ μουσικὴ ἐπὶ μία πεντηκονταετία. Κατάρτισε συλλογὴ μὲ δημώδη ἄσματα τῆς περιοχῆς. Μελοποίησε ἐγκώμια καὶ πολυχρονισμοὺς σὲ πατριάρχες. Ἀνέδειξε πολλοὺς μαθητές[61]. Μαθητής του ὑπῆρξε ὁ ἱεροψάλτης τῆς νήσου Σύμης ἀρχιμανδρίτης Σεραφεὶμ Παναγιωτίδης[62].

Ἀδελφοὶ Γεννάδιου Θέμελι, μὲ καταγωγὴ ἀπὸ τὴν Κάλυμνο, φέρονται μαθητὲς τοῦ Νικολάου, οἱ ὁποῖοι δίδαξαν τὴ μουσικὴ στὸν ἀδελφό τους ἀρχιμανδρίτη Γεννάδιο Θέμελι[63].

Ταρακτζόγλου Νικόλαος Κόνιαλης, ἐδίδαξε τὴ μουσικὴ σὲ πολλοὺς, ἀκόμα καὶ σὲ Ὀθωμανούς. Ἦταν τῆς σχολῆς Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ὅπως μαρτυροῦν τὰ σωζόμενα μελουργήματά του. Ἀνέδειξε πολλοὺς μαθητές[64].

---

[59] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 17.

[60] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 451. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 232, Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 216-217, ὑποσ. 2.

[61] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 90.

[62] Βλ. Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 222, ὑποσ. 1.

[63] Βλ. Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 493, Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 93.

[64] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 223.

Φινέλης Γεώργιος, πρωτοψάλτης στὸν ἱερὸ ναὸ ἁγίου Νικολάου Σμύρνης. Λόγιος μουσικὸς καὶ ὑπέρμαχος τῆς μουσικῆς. Ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1908[65]. Δραστήριος ἀρθρογράφος στὸν ἡμερήσιο τύπο τῆς Σμύρνης καὶ κεντρικὴ προσωπικότητα κατὰ τὴ μουσικολογικὴ διαμάχη μεταξὺ τοῦ Τριαντάφυλλου Γεωργιάδη καὶ τῶν Σμυρνιῶν ἱεροψαλτῶν στὴν ἐφημερίδα «*Ἁρμονία*», στὶς ἀρχὲς τοῦ ἔτους 1901[66]. Ἐπιστάτης καὶ ἐπιμελητὴς τῆς ἔκδοσης τοῦ *Ἀναστασιματαρίου* τοῦ Νικολάου τὸ ἔτος 1899. Στὴν ἔκδοση αὐτὴ δημοσιεύονται καὶ ἔργα δικά του καὶ συγκεκριμένα στὸ σύντομο *Ἀναστασιματάριο*, *Πᾶσα πνοή*, *Αἰνεῖτε* καὶ στιχηρὰ τῶν αἴνων στοὺς ἤχους πλ. α', πλ. β' καὶ πλ. δ'. Ἐπιπλέον στὶς προσθῆκες *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος δ', *λέγετος*[67] καὶ δύο μελοποιήσεις *Κύριε ἐλέησον* σὲ ἦχο β' διατονικό[68].

Ἀχιλλέας Νικολαΐδης, μαθητὴς τοῦ πατέρα του «Νικολάκη», ποὺ μαθήτευσε στὸν ἀρχιμανδρίτη Μελέτιο ἀπὸ τὴ Λάρνακα μαθητὴ τῶν τριῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἀκολούθως ὁ Ἀχιλλέας Νικολαΐδης μετέβη στὴ Σμύρνη καὶ μαθήτευσε στὸν Νικόλαο. Μετὰ τὸν ἐπαρκὴ καταρτισμό του τὸ ἔτος 1860 ἐπέστρεψε στὴν Κύπρο ὡς δημοδιδάσκαλος στὴ Βάσα Κοιλανίου καὶ συγχρόνως παρέδιδε μαθήματα βυζαντινῆς μουσικῆς[69]. Μαθητής του ὑπῆρξε ὁ **Στυλιανὸς Ἐλευθερίου** «Χουρμούζιος» ποὺ γεννήθηκε στὸ γειτονικὸ χωριὸ Ὄμοδος τὸ 1848. Μόλις συμπλήρωσε τὴ μαθητεία του διέπρεψε ὡς πρωτοψάλτης καὶ μουσικοδιδάσκαλος σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς Κύπρου ἐπὶ τουλάχιστον μία πεντηκονταετία[70]. Ἐπίσης μαθητές του στὴ Σχολὴ Βασέων ἦταν καὶ οἱ Χριστόδουλος ΠΠ. Ἰω.

---

[65] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 231.

[66] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 111.

[67] Βλ. Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, σύντομον εἱρμολογικόν, σσ. 141-142.

[68] Βλ. Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, σύντομον εἱρμολογικόν, σσ. 142-143.

[69] Βλ. http://churchofcyprus.org.cy/6558, 17-2-2017.

[70] Βλ. http://churchofcyprus.org.cy/6558, 17-2-2017.

Βάσιος, Ἰωάννης Θεοδωρίδης, Δημήτριος Χ. Γεωργίου ἀπὸ Ἄρσος, Ἰωάννης Παπὰ Βάσιος, Σοφοκλῆς Σολομῶντος, Ἰωάννης Ζαχαρίου καὶ Ἀριστόδημος Δημητριάδης[71].

Γεώργιος Πετζιλαδῆς ἐκ Πλωμαρίου, γραφέας τοῦ χφ. 165 τοῦ ἔτους 1851 τῆς Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ. Στὴ σελίδα 571 ἀναφέρει: «*Ἡ θεία καὶ ἱερὰ Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἰω[άννου] Πρωτοψάλτου διορθωθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης*»[72].

Ὁ γραφέας τοῦ χφ. 253 τῆς Ἱ. Μ. ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν Ἡρακλείου Κρήτης. Τὴν πληροφορία δίνει ὁ ἴδιος ὁ ἄγνωστος γραφέας στὴ σελίδα 461 : «*Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ 1831*»[73].

Νικόλαος Φαρδύς, φοίτησε στὴν Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῆς Σμύρνης (1874-1879) ἐνῶ δούλευε σὰν γραμματοδιδάσκαλος στὴ Θράκη, μὲ δάσκαλο τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης, μία ἀπὸ τὶς πιὸ διάσημες μουσικὲς φυσιογνωμίες τοῦ τότε ἔξω Ἑλληνισμοῦ[74].

Λάζαρος Συμεωνίδης, ἄριστος ἑρμηνευτὴς τῆς Δαμασκηνίου τέχνης. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Σμύρνη καὶ μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ καταφεύγει στὴν Κύπρο. Ὡς γνήσιος μικρασιάτης ψάλτης διετέλεσε μαθητὴς τῶν μεγάλων πρωτοψαλτῶν τῆς Σμύρνης, Νικολάου πρωτοψάλτου καὶ Μισαὴλ Μισαηλίδη. Μαθητής του ὁ **Κυριάκος Ψάλτης** ἀπὸ τὸ Ἔξω Μετόχι (1903-2008), στὸν ὁποῖο διδάσκει τὴν *Κρηπίδα* τοῦ Θεοδώρου Φωκαέως, τὸ *Ἀναστασιματάριο*, Ἑωθινά, Λειτουργία τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[75]. Τὸν Κυριάκο Ψάλτη ὁ Θεὸς τὸν

---

[71] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 415-416.

[72] Βλ. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 517.

[73] Βλ. Χφ. Ἀπεζ. 253, σ.461.

[74] Βλ. Δραγούμης, «μελωδίες Ν. Φαρδύ», σ. 326.

[75] Βλ. http://churchofcyprus.org.cy/6537, 17-2-2017.

ἀξίωσε νὰ ἀφήσει πολλοὺς καὶ ἄξιους μαθητὲς τοῦ γνησίου βυζαντινοῦ ὕφους. Πρῶτοι καὶ καλύτεροι μαθητές του τὰ ἴδια τὰ παιδιά του Γιῶργος, Κώστας, Παναγιώτης, Βλάσιος, Χρίστος καὶ Νικόλαος οἱ ὁποῖοι κόσμησαν καὶ κοσμοῦν τὰ ψαλτήρια σὲ ἱερούς ναοὺς τῆς Κύπρου. Ὁ ἐγγονὸς καὶ ὁμώνυμός του Κυριάκος Ψάλτης σήμερα εἶναι πρωτοψάλτης στὸν καθεδρικὸ ναὸ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου[76].

Ἰωάννης Γιαλουσάκης, μουσικὸς μὲ πλούσια ψαλτικὴ σταδιοδρομία. Συνέψαλλε γιὰ κάποιο χρονικὸ διάστημα ὡς λαμπαδάριος τοῦ Νικολάου στὸν μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς[77].

Τέλος, στὴν ὁμάδα τῶν μαθητῶν τοῦ Νικολάου πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν οἱ **Μισαὴλ Μισαηλίδης**[78]**,** οἱ γιοί του **Χριστόφορος** καὶ **Ἀντώνιος Νικολαΐδης**, ὁ γαμπρός του **Ἰωάννης Κορωναῖος,** για τοὺς ὁποίους βιογραφικὰ στοιχεῖα ἀναφέρθηκαν στὸ σχετικὸ κεφάλαιο, καθώς καὶ ὁ ἄλλος γιός του **Γεώργιος Νικολαΐδης**[79]. Ἐπιπλέον καὶ οἱ ἔμπειροι ἀναδειχθέντες ἱεροψάλτες **Παντελῆς Γεωργίου Καισαρεύς**, **Δημήτριος Κονταξῆς**, **Ἰωάννης Οἰκονομίδης**, **Παναγιώτης Μαυρουδῆς**, ὁ ἐν Κυδωνίαις **Ἀνδρέας Παπαδόπουλος** καθὼς καὶ ὁ ἐν Σμύρνη **Γεώργιος Χαμουδόπουλος**, λόγιος ἱεροψάλτης καὶ δημοσιογράφος[80].

---

[76] Βλ. http://churchofcyprus.org.cy/6537, 17-2-2017.

[77] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 110.

[78] Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σ. 622.

[79] Βλ. Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 291, ὑποσ. 1.

[80] Βλ. Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις*, σσ. 291, ὑποσ. 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΤΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΗΧΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΨΑΛΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

2.1. Τὸ ἐκδοτικὸ ἔργο

Ἕνα ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ στοιχεῖο στὰ πενήντα τρία χρόνια τῆς πρωτοψαλτικῆς σταδιοδρομίας τοῦ Νικολάου στὴ Σμύρνη εἶναι ἡ ἐκδοτική του δραστηριότητα. Ἔχει κυκλοφορήσει σὲ ἔντυπη μορφὴ τὸ σύνολο σχεδὸν τῆς συνθετικῆς του δημιουργίας, γεγονὸς ποὺ καλύπτει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν ἐλλιπὴ βιογραφική του εἰκόνα, ἀφοῦ δίνει τὴ δυνατότητα στὸν σύγχρονο ἐρευνητὴ νὰ ἔχει μιὰ ἀρκετὰ ὁλοκληρωμένη καὶ σαφὴ ἄποψη σχετικὰ μὲ τὸ μορφολογικό-ὑφολογικὸ χαρακτῆρα τοῦ μελοποιητικοῦ του ἔργου[81]. Συγκεκριμένα τὰ ἔντυπα μουσικὰ βιβλία τοῦ Νικολάου κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

2.1.1. *Δοξαστάριον Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου*

Τὸ ἔτος 1857 ἐκδίδεται τὸ *Δοξαστάριον Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου*, περιέχον τὰ Δοξαστικὰ αὐτῶν μετὰ τῶν ἰδιομέλων καί τινων προσομοίων, νεκρωσίμων Δοξαστικῶν, τῶν ἕνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν ἰδιομέλων, σὲ μελοποίηση Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, συνεργεία δὲ καὶ δαπάνῃ τοῦ Μουσικολογιωτάτου Κ. Φ. Ξανθίδου τοῦ Λεσβίου, ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Σ. Ἰγνατιάδου, 1857.

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

Ἡ ἔκδοση ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη. Τὸ πρῶτο μέρος περιέχει μέλη τοῦ Τριωδίου ἐνῶ τὸ δεύτερο μέλη τοῦ Πεντηκοσταρίου. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφή.

---

[81] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σσ. 86-87.

Σελίδες ἄ.ἀ 9 + 422 + ἄ.ἀ. 3.

Μέρος Πρῶτον:

[β] Ἀφιέρωση, *Τῷ Σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Γέροντι …*

[γ] Ἐπιστολή, *Σεβασμιώτατε Πάτερ …*

[ε] Πρόλογος, *Τοῖς ἐντευξομένοις*.

[1] «*Ἔργον Μουσικῆς οὐ τὰ φωνῆς μόνον μέρη συνιστᾷν πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ πάνθ᾽ ὅσα φύσιν ἔχει συνάγειν καὶ συναρκύτειν.*» *Πανάκμης ὁ Πυθαγόρειος παρὰ Ἀριστείδῃ τῷ Κοϊντιλιανῷ, περὶ Μουσικῆς ἐν ἀρχῇ.*

[3] ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ

Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

10 Τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου.

19 Τὸ Σάββατο τῶν κεκοιμημένων.

24 Τῇ Κυριακῇ τῆς ἀπόκρεω.

35 Τῇ Κυριακῇ τῆς τυροφάγου. (45) Τῇ Κυριακῇ τῆς τυροφάγου ἑσπέρας. (48-50) *Ἔλαμψεν ἡ χάρις* ἦχος δ᾽ παρὰ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου[82].

51 Τῇ Τετάρτῃ τῆς Α᾽ ἑβδομάδος. (55) Τῇ Παρασκευῇ τῆς Α᾽ ἑβδομάδος.

63 Τῇ Α᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. (69) Τῇ Α᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας. (72) Τῇ Τετάρτῃ τῆς Β᾽ ἑβδομάδος. (72) Τῇ Παρασκευῇ τῆς Β᾽ ἑβδομάδος.

73 Τῇ Β᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. (76) Τῇ Β᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας. (78) Τῇ Τετάρτῃ τῆς Γ᾽ ἑβδομάδος. (79) Τῇ Παρασκευῇ τῆς Γ᾽ ἑβδομάδος.

80 Τῇ Γ᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. (85) Τῇ Γ᾽ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας. (86) Τῇ Τετάρτῃ τῆς Δ᾽ ἑβδομάδος. (91) Τῇ Παρασκευῇ τῆς Δ᾽ ἑβδομάδος.

---

[82] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σσ. 48-50.

92 Τῇ Δ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. (98) Τῇ Δ′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας. (101) Τῇ Τετάρτῃ τῆς Ε′ ἑβδομάδος. (102) Τῇ Πέμπτῃ τῆς Ε′ ἑβδομάδος. (103) Τῇ Παρασκευῇ τῆς Ε′ ἑβδομάδος. (107) Τὸ Σάββατο τοῦ Ἀκαθίστου.

108 Τῇ Ε′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. (112) Τῇ Ε′ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἑσπέρας. (115) Τῇ Τετάρτῃ τῶν Βαΐων. (117) Τῇ Παρασκευῇ τῶν Βαΐων. (118) Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου.

131 Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων. (146) Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

150 Τῇ Ἁγ[ίᾳ] καὶ Μεγ[άλῃ] Δευτέρα.

157 Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τρίτῃ.

164 Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τετάρτῃ.

182 Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγ[άλῃ] Πέμπτῃ. (189) Ἀκολουθία τῶν Ἁγ[ίων] Παθῶν τοῦ Κυρίου. (223) Στιχηρὰ Ψαλλόμενα εἰς τὰς ὥρας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Παρασκευῆς.

250 Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ.

258 Τῷ Ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ. (263) Τῷ Ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ ἑσπέρας.

267 Μέρος Δεύτερον:

269 ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ

269 Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα.

270 Τῇ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου.

272 Τῇ Κυριακῇ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ.

286 Τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων.

292 Τῇ Κυριακῇ τοῦ Παραλύτου.

299 Τῇ Δ′ [Τετάρτῃ] τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.

304 Τῇ Ε′ Κυριακῇ τῆς Σαμαρίτειδος.

312 Τῇ Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ.

319 Τῇ Ε′ [Πέμπτῃ] τῆς Ἀναλήψεως.

331 Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ.

338 Τῇ Κυριακῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς.

353 [Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων].

357 Τὰ ἔνδεκα ἑωθινά, μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ αὐτοῦ.

381 Δοξαστικὰ ψαλλόμενα κατὰ τὸν ἦχον τοῦ ἐνορδίνου ἤχου τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας.

389 ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

393 ΠΙΝΑΞ Τῶν ἐν τῷ Τριωδίῳ Περιεχομένων. (395) Τῶν ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ.

397 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

Ἀναφέρονται ἕνας νῦν καὶ δύο πρώην πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως, ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ὀκτὼ μητροπολῖτες, ἐννέα ἐπίσκοποι καὶ πάνω ἀπὸ πενήντα κληρικοὶ ἀπὸ τὴν περιοχή τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (404-422) οἱ ἐν Μαρωνεία κύριοι, οἱ ἐν Σμύρνη κύριοι, οἱ ἐν Ἀθῆναις μαθηταὶ τοῦ Βασιλικοῦ Διδασκαλείου, οἱ ἐν Ἑρμουπόλει κύριοι, οἱ ἐν Πάτραις κύριοι, οἱ ἐν Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ κύριοι, οἱ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἄθω, οἱ ἐν Μαρμαρᾷ κύριοι, οἱ ἐν Αἴνῳ κύριοι, οἱ ἐν Σκοπῷ κύριοι, οἱ ἐν Τεσσαράκοντα Ἐκκλησίαις κύριοι, οἱ ἐν Κούλα τῆς Φιλαδελφείας κύριοι, οἱ ἐν Κυρκαγατζίῳ κύριοι, οἱ ἐν Θ(ή)ρα κύριοι, οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ κύριοι, οἱ ἐν Καισαρείᾳ κύριοι, οἱ ἐν Πολύχνιτον Μιτυλήνης κύριοι, οἱ ἐν Ἀταλείᾳ κύριοι, οἱ ἐν Λαρίσσῃ κύριοι, οἱ ἐν Βόλῳ κύριοι, οἱ ἐν Ἁγίᾳ Παρασκευῇ κύριοι, οἱ ἐν Βρύουλᾳ κύριοι, οἱ ἐν Κύπρῳ κύριοι, οἱ ἐν Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Κίκκου κύριοι, οἱ ἐν Ἁγίασμᾳ τῆς Αἴνου κύριοι, ὁ ἐν Ἴμβρῳ κύριος, οἱ ἐν Κρήνῃ κύριοι, οἱ ἐν Παλαιαῖς Φώκιαις κύριοι, οἱ ἐν Κρήτῃ κύριοι, οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κύριοι, οἱ ἐν Καλύμνῳ κύριοι, οἱ ἐν Μιτυλήνῃ κύριοι, οἱ ἐν Ἁγιάσῳ κύριοι, οἱ ἐν Μανταμάδῳ κύριοι,

οἱ ἐν Καλλονῇ κύριοι, οἱ ἐκ τοῦ Κάστρου τῆς Μιτυλήνης κύριοι, οἱ ἐν Παμφύλων κύριοι, οἱ ἐν Ἡλιουπόλει κύριοι, οἱ ἐν Ἀλατζατίῳ κύριοι, ὁ ἐν Ῥείζ-Δερὲ κύριος, οἱ ἐν Σώκια κύριοι, οἱ ἐν Μελεμένι κύριοι, οἱ ἐν Μαγνησίᾳ κύριοι, οἱ ἐν Περγάμῳ κύριοι, οἱ ἐν Ἀδραμιτίῳ κύριοι, οἱ ἐν Κυδωνίαις κύριοι, οἱ ἐν Θάσῳ κύριοι, ἐκ χωρίου Βόλγαρον, οἱ ἐκ χωρίου Παναγία κύριοι, ὁ ἐκ χωρίου Καζαβίτη κύριος, ὁ ἐκ χωρίου Καλὴ Ῥάχῃ κύριος, οἱ ἐν Χίῳ κύριοι, οἱ ἐν Καρδαμήλοις κύριοι, οἱ ἐν Δεμισίῳ κύριοι, οἱ ἐν Δενιζλῆ τῆς Φιλαδελφείας κύριοι, οἱ ἐν Λέκκᾳ τῆς Σάμου κύριοι, ὁ ἐν Μάκρῃ τῆς Θράκης κύριος, ἕτεροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως κύριοι, ἕτεροι τῆς Σμύρνης κύριοι.

[424] ΑΓΓΕΛΙΑ Ὅσον οὔπω ἐκδίδομεν καὶ τὸ *Ταμεῖον Ἀνθολογίας* …

β) Σχόλια

Τὰ βιβλία τυπώθηκαν σὲ συνεργασία καὶ μὲ δαπάνη τοῦ μουσικολογιωτάτου Κ. Φ. Ξανθίδου τοῦ Λεσβίου [83] στὴν Κωνσταντινούπολη στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Σ. Ἰγνατιάδου.

Τὸ ἔργο ὁ συγγραφέας τὸ ἀφιερώνει στὸν Σεβασμιώτατο μητροπολίτη Ἐφέσου κ. κ. Παΐσιο[84] εὐχαριστώντας τον δημόσια γιὰ τὴ βοήθειά του στὴν παροῦσα ἔκδοση[85].

---

[83] Φώτιος Ξανθίδης, μουσικοδιδάσκαλος, καταγόμενος ἀπὸ τὴ Μιτυλήνη, ἔγκριτος θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς μουσικός. Κατὰ καιροὺς ἔγραψε καὶ δημοσίευσε σὲ ἐφημερίδες τῆς Σμύρνης περὶ τῆς θεωρίας τῆς καθ᾽ ἡμᾶς μουσικῆς. Συνεργάσθηκε μὲ τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης στὴν ἔκδοση τοῦ Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου. Ἔστειλε στὴ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἑλλανοδικῶν τῆς Δ᾽ Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως σχέδια περὶ νέου συστήματος μουσικῆς γραφῆς καὶ διαιρέσεως τῶν μουσικῶν τόνων. Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις* σ. 216, ὑποσ. 1.

[84] «*Τῷ Σεβασμιωτάτῳ ἁγίῳ Γέροντι τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ἐφέσου κυρίῳ μοι κυρίῳ Παϊσίῳ, τὸ πόνημα τόδε ἀνατίθησιν εὐγνωμοσύνης ἕνεκα. ὁ ποιητής*». Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σ. β.

[85] «*Ταῦτ᾽ ἄρα καὶ ὁ εὐσεβάστως ὑποφαινόμενος μὴ ἀνεχόμενος ἀναδειχθῆναι χείρων καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν περὶ τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα, σπεύδει τῷ λόγῳ κἄν, τοῖς ἔργοις*

Στὸν πρόλογο τῆς ἔκδοσης ὁ Νικόλαος ἀπευθυνόμενος «*Τοῖς ἐντευξομένοις*» καταθέτει τὴν ἄποψή του γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσική: «*Ὅτι μὲν ἡ Μουσικὴ καθόλου, ὡς κορωνὶς τῶν ὡραίων τεχνῶν, συμβάλλει οὐχὶ μόνον πρὸς ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπανόρθωσιν ἠθῶν, ὡς μαλάττουσα καὶ κιρνῶσα τὸ τῆς φύσεως ἡμῶν αὔθαδες καὶ σκληρόν, περὶ τούτου, νομίζομεν, ἀρχαιότεροι καὶ νεώτεροι συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις πληρέστατα· ὅτι δὲ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική, μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῆς εἰδῶν, πρέπει νὰ κινῇ μάλιστα τὸ διάφορον, ὡς σκοποῦσα, διὰ τῆς ἐξυμνήσεως τοῦ θείου, νὰ διεγείρῃ καὶ διατηρήσῃ ἐν ἡμῖν ἀκραιφνὲς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, περὶ τούτου ν᾽ ἀντιλέξῃ μόνος ἐκεῖνος ἴσως δύναται, ὅστις, ἐξ ἀπειροκαλίας, ἐναβρύνεται εἰς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸ ἀτέραμνον*»[86]. Στὴ συνέχεια ὁ Νικόλαος ἐξομολογεῖται ὅτι ἐπὶ τριάντα καὶ πλέον ἔτη μελέτησε τὰ περισσότερα, ἂν ὄχι ὅλα, τὰ ὑπάρχοντα ἐκκλησιαστικὰ μέλη «*βαίνοντες πάντοτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς μὴ ἀπομακρυνόμενοι αὐτῆς οὔτε κατὰ μέθοδον, οὔτε κατὰ ὕφος, ἐμελοποιήσαμεν ἐκ νέου, εἴτε ἀναπτύσσοντες αὐτά, εἴτε καλλύνοντες, εἴτε κατὰ Πλούταρχον, βιάζοντες ἔντισιν αὐτῶν νὰ ὁμοδρομῇ ἥτε αἴσθησις καὶ διάνοια*»[87] . Ἀκολούθως ὁ Νικόλαος ἐλπίζει ὅτι μὲ τὴ συνδρομὴ καὶ ὑποστήριξη τῶν ὁμογενῶν καὶ τῶν φιλόμουσων θὰ γίνει μεγάλη πρόοδος στὴν ἐπιστήμη, ἐκτὸς ἂν τὸν προλάβει ὁ θάνατος καὶ ξεχαστοῦν τὰ ἔργα του.

ἀδυνατῶν, ν᾽ ἀποδώσῃ δημοσίως τὸ τῆς εὐχαριστίας χρέος τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, δι᾽ ὅσα ἔπραξε καὶ ἐμόχθησε, προσπαθοῦσα ὅπως ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τόδε τὸ πόνημα αὐτοῦ …» Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σσ. γ-δ.

[86] Βλ. *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σ. ε.

[87] Βλ. *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σ. ε.

Τέλος, ὁ Νικόλαος κλείνει τὸν πρόλογό του μὲ συμβουλές: *Ἡ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς Μουσικῆς κατανόησις τῆς ἐννοίας τῶν θείων ἀσμάτων, θέλει συμβάλλει οὐκ ὀλίγον πρὸς παγίωσιν τῆς πατρίου θρησκείας, ὅσον ἀφορᾶ τὰ χριστιανικὰ μειράκια*[88]*. Ἀλλὰ καὶ οἱ προβεβηκότες, κατὰ τὴν σύμφωνον ὁμολογίαν τῶν διασημοτέρων φιλολόγων, δι᾽ αὐτῆς καὶ μόνης δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι καθ᾽ ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ κάλλη τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ἀναγινώσκοντες τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν μετὰ ῥυθμοῦ, οὗ ἄνευ ἡ Μετρικὴ τῶν ἀρχαίων θέλει μένει πάντοτε αἴνιγμα ἄλυτον*[89].

Ἐπιπλέον στὸν πρόλογο τοῦ Τριωδίου ἀνακοινώνεται ἔμμεσα ἡ ἔκδοση ὁλόκληρης σειρᾶς μουσικῶν βιβλίων[90], ἐνῶ στὴν τελευταία σελίδα τοῦ βιβλίου ἀναγγέλεται ὅτι σύντομα θὰ ἐκδοθεῖ τὸ *Ταμεῖον Ἀνθολογίας* καὶ δίνονται διευκρινίσεις γιὰ τὸν τρόπο καὶ τὸν τόπο προεγγραφῆς τῶν συνδρομητῶν[91].

Τὰ περιεχόμενα εἶναι ὅλα ἔργα τοῦ Νικολάου ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἰδιόμελο τῶν ἀποστίχων τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς ἐσπέρας *Ἔλαμψεν ἡ χάρις* σὲ ἦχο δ᾽ ποὺ εἶναι τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτη[92].

Ὅπως προκύπτει δὲ ἀπὸ τὸν κατάλογο συνδρομητῶν τυπώθηκαν τουλάχιστον χίλια ἀντίτυπα καὶ ἔτυχαν εὐρείας διάδοσης[93].

---

[88] μειράκιον = νεανίσκος, νεαρός.

[89] Βλ. *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σ. ς.

[90] «*Τοῦτο θέλουσι παρατηρήσει οἱ φίλοι τῆς Μουσικῆς εἰς τὰ ὡς πρόδρομον τῆς σειρᾶς ἡμῶν διὰ τοῦ τύπου ἐκδοθησόμενα δύο δοκίμια τὸ Τριώδιον καὶ τὸ Πεντηκοστάριον …*» Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σσ. ε-ς.

[91] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, Στὸ τέλος του βιβλίου μετὰ τὸν κατάλογο συνδρομητῶν.

[92] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σσ. 48-50.

[93] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*, σσ. 397-422.

2.1.2. *Νέον Ταμεῖον Μουσικῆς Ἀνθολογίας*

2.1.2.1. Τόμος Α'

Πέντε χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1862 ἐκδίδεται στὴ Σμύρνη πλέον, ὁ τόμ. Α' (ἀκολουθία Ἑσπερινοῦ) τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, καὶ περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: «περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, ὑπὸ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, συνδρομὴ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας φιλομούσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου, ἐν Σμύρνη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀντ. Δαμιανοῦ, 1862».

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

Στὸν τόμο αὐτό, ἐκτὸς ἀπὸ ἔργα τοῦ Νικολάου, περιλαμβάνονται καὶ ἔργα ἄλλων συγγραφέων. Ἀκολουθεῖ ἀναλυτικὴ περιγραφή.

ΤΟΜΟΣ Α' : Σελίδες ἄ.ἀ. 5 + 312 + ἄ.ἀ. 1.

[γ] Κανὼν ΟΕ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

[δ] Πίναξ τῶν περιεχομένων.

[1]-35 ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ Μελοποιηθεῖσα παρὰ διαφόρων διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νέων.

Ἀνοιξαντάρια Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου[ς] ἦχος πλ. δ'. (7) Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος πλ. δ' *Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς*. (14) Νικολάου ἦχος πλ. δ' *Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὡραίων καὶ καπνίζονται. Ἄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου ψαλλῷ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω. Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογή μου ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίω. Ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄνομοι ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου*

τὸν Κύριον, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ, ἔθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Δόξα καὶ νῦν *Ἀληλλούια* (τρίς) *Δόξα σοι ὁ Θεός*.

35-43 Ἕτερα μελοποιηθέντα παρὰ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος ἦχος πλ. δ΄.

43-62 *Μακάριος ἀνήρ*, μελοποιηθὲν παρὰ Πέτρου Λαμπαδαρίου ἦχος πλ. δ΄.

62-72 Ἕτερον συντμηθὲν παρὰ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου ἦχος πλ. δ΄.

73-109 Κεκραγάρια κατ᾽ ἦχον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἅτινα ἐξηγήθηκαν παρὰ Π[έτρου] τοῦ Πελ[οπονησίου] (σὲ ὅλους τοὺς ἤχους-πλήρης σειρά).

109-129 Ἕτερα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (σὲ ὅλους τοὺς ἤχους – πλήρης σειρά).

129-132 Ἕτερον παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρ[νης] ἦχος βαρύς.

133-140 Στιχηρὰ ἀναστάσιμα [ἑσπερινοῦ] ἦχος β΄ (ἀργά), *Τῶν πρὸ αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, Σὺν Ἀρχαγγέλοις ὑμνήσωμεν, Σὲ τὸν σταυρωθέντα καὶ ταφέντα, Ἐν τῷ Σταυρῷ σου κατήργησας, Ἠνοίγησάν σοι Κύριε*, Δόξα *Τὸν Σωτήριον ὕμνον* καὶ νῦν *Παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου*.

140-143 Εἰς τὴν εἴσοδον *Φῶς ἱλαρόν*.

143-144 Προκείμενα Δεσποτικῶν ἑορτῶν Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος βαρὺς *Τὶς Θεὸς μέγας, Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχύς μου, Ἀνάστα ὁ Θεός*.

145-158 Μάθημα δίχορον ψαλλόμενον ἐν τῇ ἀρτοκλασίᾳ μελοποιηθὲν παρὰ Πέτρου Περεκέτου, ἐξηγηθὲν δὲ παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης, κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἀειμνήστου Κ[ύρ] Μανουὴλ πρωτ. καθ᾽ ὑπαγόρευσιν τοῦ

Μουσικολογιωτάτου Κ[ύρ] Πέτρου τοῦ Ἁγιοταφείτου, ἀργοσύντομον ἦχος *α'* Πα, εἰς χρόνον ἀργοσύντομον *Θεοτόκε Παρθένε* (ὀκτάηχον)[94].

158-166 Τὸ αὐτὸ συν[τ]ετμ[ένον] παρὰ Χ[ουρμουζίου] Χαρτοφ[ύλακος].

166-176 Ἕτερον θεοτοκίον παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης, εἰς χρόνον ἀργοσύντομον *Ρόδον τὸ ἀμάραντον* (ὀκτάηχον).

176-188 Μάθημα Τριαδικὸν ὀκτάηχον μελοποιηθὲν παρὰ τοῦ διδασκάλου Χουρμουζίου Χαρτ[οφύλακος] ἐξ αἰτήσεως τοῦ Διδ. Κυρ. Ἀβραμίου Ὁμηρόλου *Ἴδωμεν τὸ φῶς*.

188-196 Ἕτερον παρὰ Ν[ικολάου] πρωτ. Σμύρνης *Ἴδωμεν τὸ φῶς*.

196-209 Τὰ τρία Δοξαστικὰ τῶν Ὡρῶν. Εἰς τὴν ἑορ[τὴν] τῶν Χριστοῦ γέννων (sic) ἦχος πλ. *β'* *Σήμερον γεννᾶται*, τὰ Θεοφάνεια ἦχος πλ. *α'* *Τὴν χείρα σου*, τῇ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ἦχος πλ. *β'* *Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου*.

210-212 Ἀκολουθία τῆς Τεσσαρακοστῆς. Προκείμενα τοῦ ἑσπερινοῦ ἦχος πλ. *δ'* *Μὴ ἀποστρέψεις, Ἔδωκας κληρονομίαν*.

212-213 Κον[τάκιο] τοῦ Μ. Καν[νόνος] παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρ[νης] ἦχος *β'* *Ψυχή μου ψυχή μου*.

213-217 Μάθημα ψαλλόμενον εἰς τὸν Μ. Καν[νόνα] τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. *β'* *Ψυχή μου ψυχή μου*.

217-235 Ἰδιόμελα τῶν Κυριακῶν Ἰακώβ[ου] Πρωτ. ἦχος *α'* *Ἔλαμψεν ἡ χάρις σου Κύριε*. (220) Τῇ *α'* Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἦχος πλ. *δ'* *Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν*. (222) Τῇ *β'* Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἦχος πλ. *δ'* *Χαλινοὺς ἀποπτύσας*. (225) Τῇ *γ'* Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἦχος πλ. *δ'* *Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα*. (226) Τῇ *δ'* Κυριακῇ τῶν νηστειῶν ἦχος βαρὺς *Ὁ τὸν ἀμπελώνα φυτεύσας*. (228)

[94] Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σ. 622.

Ἕτερον ἦχος πλ. β′ *Λησταῖς λογισμοῖς*. (231) Ἦχος α′ *Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος*.

235-240 Δίχορον ἦχος πλ. δ′ *Τῇ Ὑπερμάχῳ*.

240-241 *Χαῖρε νύμφη, ἀλληλούια, Τῇ Ὑπερμάχῳ* ἦχος πλ. δ′ Ν[ικολάου] πρ[ωτοψάλτου] Σμύρνης.

241-247 Ὁ ἀκάθ[ιστος] ὕμνος ἦχος πλ. δ′. (243) *Θεὸς Κύριος* ἦχος πλ. δ′, (244) ἕτερον σύντομον ἦχος πλ. δ′. (244) *Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς* ἦχος πλ. δ′, (246) ἕτερον σύντομον παρὰ Νικολ[άου] πρωτ. Σμύρ[νης] ἦχος πλ. δ′.

247-252 Τῇ ἁγία καὶ Μ. ἑβδομ[άδα], ἀλληλουάριον τοῦ Νυμφ[ίου] ἦχος πλ. δ′, ἕτερον σύντομο ἦχος πλ. δ′. (248) *Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται* ἦχος πλ. δ′, (252) ἕτερο σύντομο ἦχος πλ. δ′.

252-256 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Δευτ[έρα] εἰς τὸν ὄρθρον καθίσματα Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος α′ *Τὰ πάθη τὰ σεπτά, Ἀόρατε κριτά*, ἦχος πλ. δ′ *Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχάς*.

256-259 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Τρίτη εἰς τὸν ὄρθρον ἦχος δ′ *Τὸν νυμφίον ἀδελφοί, Βουλευτήριον Σωτήρ*, ἦχος πλ. δ′ *Ὁ Ἰούδας τῇ γνώμῃ φιλαργυρεῖ*.

259-261 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Δ′ [Τετάρτη] Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος γ′ *Πόρνη προσῆλθέ σοι*, ἦχος δ′ *Ἰούδας ὁ δόλιος*, ἦχος α′ *Ἡ Πόρνη ἐν κλαυθμῷ*.

261-276 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Τετάρτη Πέτρου Λαμ[παδαρίου] ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις*. (267) Ἕτερον παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος πλ. δ′. (273) Ἕτερον σύντομον τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ′.

276-283 Μάθημα ψαλλόμενον τῇ ἁγία καὶ Μεγάλη δ′ [Τετάρτη] ἑσπέρας εἰς τὴν συγχώρησιν ὡς ἴθεισται (sic) ἐν τῇ Σμύρνῃ, μελοποιηθὲν παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος πλ. β′ *Τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης* μέ κράτημα.

283-290 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Πέμπτη *Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ* ἦχος πλ. δ'. (285) Ν[ικολάου] Π[ρωτ.] Σ[μύρνης] *Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ* ἦχος πλ. δ' σύντομο. (286) Εἰς τὸν στίχον Δόξα Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος πλ. δ' *Κύριε ἀναβαίνοντός σου ἐν τῷ σταυρῷ* καὶ νῦν τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ' *Ἤδη βάπτεται κάλαμος*.

290-292 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Παρασκευῇ εἰς τὸν στίχον Δόξα καὶ νῦν Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος πλ. α' *Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς*.

292-298 Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐπιταφίου Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος πλ. α' *Τὸν Ἥλιον κρύψαντα*.

298-312 Χρυσάφου τοῦ νέου ἦχος πλ. α' *Ἀναστάσεως ἡμέρα* μὲ κράτημα. (307) Ἕτερον κράτημα εἰς τὸ *Ἀνασ[τάσεως] ἡμέρα* ἦχος α' Κε.

β) Σχόλια

Ὁ τόμος αὐτὸς ἐκδίδεται μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ φιλόμουσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου[95] ἀπὸ τὴ Σπάρτη τῆς Πισιδίας.

Τὸ πρῶτο ποὺ παρατηρεῖται στὴν ἔκδοση αὐτὴ εἶναι τὸ γεγονὸς τῆς προσθήκης μαθημάτων «καὶ ἄλλων διδασκάλων» ὅπως προαναγγέλεται στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου: «*τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος*» [96].

Τὸ δεύτερο καινούργιο στοιχεῖο εἶναι ὅτι ὁ τόμος αὐτὸς τυπώνεται ὄχι στὴν Κωνσταντινούπολη ἀλλὰ σὲ τυπογραφεῖο τῆς Σμύρνης «*Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀντ. Δαμιανοῦ*»[97].

---

[95] Φωτιάδης Χαράλαμπος, φιλόμουσος, μὲ καταγωγὴ ἀπὸ τὴ Σπάρτη τῆς Πισιδίας. Συνεργάσθηκε μὲ τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης καὶ συνέδραμε στὴν ἔκδοση τοῦ Α' καὶ Β' τόμου τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας*.

[96] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α', σ. β.

[97] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α', σ. β.

Ἕνα ἀκόμη καινούργιο στοιχεῖο εἶναι ἡ ἀναγραφὴ πρὶν ἀπὸ τὰ περιεχόμενα σὲ ξεχωριστὴ σελίδα τοῦ Κανόνα ΟΕ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, γεγονὸς ποὺ ἐπαναμβάνεται σὲ ὅλα τὰ ἑπόμενα βιβλία: «*Τοὺς ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους βουλόμεθα μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς τε καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ θεῷ· εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον*»[98].

2.1.2.2. Τόμος Β'

Δύο χρόνια ἀργότερα ἐκδίδεται στὴ Σμύρνη ὁ Β' τόμος τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, (ἀκολουθία τοῦ Ὄρθρου) καὶ περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: «περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, ὑπὸ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, συνδρομὴ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας φιλομούσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου, τόμος Β', ἐν Σμύρνη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νικολάου πρωτοψάλτου, 1864».

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

Στὸν τόμο αὐτὸ ὅπως καὶ στὸν Α', ἐκτὸς ἀπὸ ἔργα τοῦ Νικολάου περιλαμβάνονται καὶ ἔργα ἄλλων συγγραφέων. Ἀκολουθεῖ ἀναλυτικὴ περιγραφή.

ΤΟΜΟΣ Β' : Σελίδες ἄ.ἀ. 1 + 408 + ἄ.ἀ. 1.

---

[98] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Α', σ. γ. Πρβλ. καὶ Ἀκανθόπουλος, *Κώδικας κανόνων*, σ. 150.

[2] Κανὼν ΟΕ′ τῆς ΣΤ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

[3-4] Πίναξ τῶν περιεχομένων.

[5]-7 ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ. Μελοποιηθεῖσα παρὰ διαφόρων μουσικοδιδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νέων.

Τὰ παρόντα ψάλλονται μετὰ τὸν τριαδικὸ κανόνα εἰς τὸν ὄρθρον ἦχος β′ Δι *Ἄξιον ἐστίν, ἐκ νεκρῶν ἰδοῦσα*.

8-12 Εὐλογητάρια Π[έτρου] Λαμ[παδαρίου] ἦχος πλ. α′.

12-171 Ἀρχὴ τῶν πολυελέων. Ὁ παρὼν πολυέλεος Πέτρου Μπερεκέτου ἦχος δ′ Δι *Λόγον ἀγαθόν*. (37) Πολυέλεος Γεωρ[γίου] Κρητὸς ἦχος βαρὺς Ζω *Λόγον ἀγαθόν*. (63) Πολυέλεος Δανιὴλ Πρωτοψάλτου ἦχος δ′ Δι *Δοῦλοι Κύριον*. (86) Πέτρου Λαμ[παδαρίου] τοῦ Πελοπ[ονησίου] ἦχος πλ. α′ *Δοῦλοι Κύριον*. (111) Πολυέλ[εος] Χουρμουζ[ίου] Χαρτ[οφύλακος] ἦχος πλ. δ′ *Δοῦλοι Κύριον*. (138) Παρὰ Χουρμουζίου Χαρτ[οφύλακος] ἦχος γ′ Ἐπὶ *τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος*. (151) Παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος δ′ Δι *Λόγον ἀγαθόν*.

171-207 Πασα[πνοάρια] τοῦ Ὄρθρου Ἰωάν[νου] Π[ρωτοψάλτου] ἦχος α′ Πα. (176) Τοῦ αὐτοῦ τὸ μέγισ[το] ἦχος α′. (183) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος β′ Δι. (186) Μελετ[ίου] Συναΐτου (sic) ἦχος πλ. α′. (194) Πέτρου Λαμ[παδαρίου] ἦχος πλ. β′. (200) Πέτρου Λαμ[παδαρίου] ἦχος πλ. δ′.

207-215 Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος βαρὺς Ζω, Πεντηκοστὸς ψαλμὸς *Ἐλέησόν με ὁ Θεός* Δόξα *Ταῖς τῶν ἀποστόλων* καὶ νῦν *Ταῖς τῆς Θεοτόκου, Ἐλέησόν με … Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς*, σὲ ἦχο βαρύ (ἀργὰ καὶ σύντομα).

215-217 Τῇ ἁγία καὶ Μ. Τεσσαρ[ακοστῇ] Νικολάου πρωτ. Σμύρνης Δόξα *Τῆς μετανοίας* καὶ νῦν *Τῆς σωτηρίας*, σὲ ἦχο πλ. δ′, *Ἐλέησόν με … Τὰ πλήθη* σὲ ἦχο πλ. β′.

217-232 Πασαπνοάρια τῶν αἴνων κατ᾽ ἦχον Ἰακώβου Π[ρωτοψάλτου] *Πάσα πνοή-αἰνεῖται* σὲ ὅλους τοὺς ἤχους.

232-267 Τὰ ΙΑ′ ἑωθινὰ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου.

267-386 Δοξολογίαι, μελοποιηθεῖσαι παρὰ διαφόρων ποιητῶν. Ἡ παροῦσα Πέτρου Λαμπαδ[αρίου] ἦχος λέγετος Βου. (275) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος δ′ Δι. (285) Δανιὴλ ἦχος βαρὺς Ζω. (291) Δοξολογ[ία] Ἰακώβου πρωτ. ἦχος α′ τετρά[φωνος] Κε. (298) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος β′ Πα. (305) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρὺς Ζω. (311) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ′ Νη. (317) Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος. (323) Γρηγορ[ίου] πρωτ. ἦχος βαρὺς πεντάφ[ωνος] Ζω. (331) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ′ Νη. (338) Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος λέγετος Βου. (346) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος γ′ Γα. (353) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος δ′ Δι. (361) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. α′ Πα. (369) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. β′ Πα. (377) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρὺς ἐναρμόν[ιος] Ζω. Ἀσματ[ικὸν] τοῦ Σταυροῦ συντετμημένον παρὰ Γ. Κρητὸς ἦχος δ′ Δι.

387-388 Φήμη παλαιὰ ἦχος βαρὺς Ζω *Τὸν Δεσπότην καὶ ἀρχιερέα*.

388-393 *Ἄνωθεν οἱ Προφῆται* Ἰωάννου Κουκουζέλη συνετμηθὲν παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος βαρὺς Ζω.

393-396 Ἕτερον μάθημα *Περίζωσαι τὴν ῥομφαία σου* συνετμηθὲν παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος βαρὺς Ζω.

397-401 Τὸ παρὸν ψάλ[λ]εται ὅταν ἐνδύεται ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων κύριος κύριος Κύριλλος Β′, μελοποιηθὲν παρὰ Γενναδίου Πρωτοψάλτου τοῦ Π. Τάφου. *Σήμερον στολίζεται ἡ ἐκκλησία* ἦχος δ′ Δι.

401-408 Ἕτερον μάθημα *Σὲ μεγαλύνομεν Θεοτόκε Παρθένε*, ψαλλόμενον εἰς πᾶσαν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου καὶ ὅταν ἐνδύεται ὁ Ἀρχιερεύς, μελοπ[οιηθὲν] παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος βαρὺς Ζω.

β) Σχόλια

Ὁ δεύτερος τόμος ἐκδίδεται ἐπίσης μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ φιλόμουσου Χαραλάμπους Ἰ. Φωτιάδου ἀπὸ τὴ Σπάρτη τῆς Πισιδίας.

Ἐδῶ τὸ νέο στοιχεῖο εἶναι ὅτι ὁ Νικόλαος ἀποκτᾶ στὴ Σμύρνη δικό του τυπογραφεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐκδίδει στὸ ἑξῆς τὰ ἔργα του. Δὲν εἶναι γνωστὸ κάτω ἀπὸ ποιὲς συνθῆκες δημιουργήθηκε οὔτε προκύπτει ἂν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς λειτουργίας του εἶχε ἀναλάβει ὁ ἴδιος τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν ἔκδοση σὲ αὐτὸ τὸν χῶρο βιβλίων μὲ ἔργα ἄλλων συνθετῶν[99].

2.1.2.3. Τόμος Γ'

Τρία χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1867 ἐκδίδεται ὁ Γ' τόμος τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας*, (ἀκολουθία τῆς Θείας Λειτουργίας) καὶ περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: «περιέχον ἅπασαν τὴν ἐνιαύσιον ἀκολουθίαν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας, τῇ προσθήκη ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων Μανουὴλ καὶ Γρηγορίου πρωτοψαλτῶν καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων, ὑπὸ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, συνδρομὴ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Γεωργίου Χ. Βλαντῆ, τόμος Γ', ἐν Σμύρνη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νικολάου πρωτοψάλτου, 1867».

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

ΤΟΜΟΣ Γ' : Σελίδες ἄ.ἀ. - + 422 + ἄ.ἀ. 1.

[4] Κανὼν ΟΕ' τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

5-6 Ἀκολουθία τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας, μελοποιηθεῖσα παρὰ διαφόρων Μουσικοδιδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νέων.

Χριστὸς ἀνέστη Πέτρου Λαμπαδαρίου ἦχος πλ. α' Πα. Ἕτερον ἦχος πλ. α' Πα (σύντομο).

[99] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 87.

6- 14 Τυπικὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης *Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον* ἦχος βαρὺς Ζω. (11) *Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ* ἦχος βαρὺς Ζω.

14-15 Εἰσοδικὸν ἀργὸν ἦχος β' *Δεῦτε προσκυνήσωμεν*.

15-17 Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* τὸ συνηθεισμένον ἦχος β'. (16) Ἕτερον Γεωργίου τοῦ Κρητὸς ἦχος β'.

17-20 Τρισάγιον παρὰ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου ἦχος α', Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἦχος α'.

21-23 Ἕτερον τρισάγ[ιον] Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος βαρύς. (22) Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἀργὸν τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρύς.

24-26 Εἰς τὰς Δεσποτικὰς ἑορτὰς Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστὸν* Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος πλ. α' Πα.

26-30 Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Δύναμις *Τὸν Σταυρόν σου* παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος β'.

30-31 Ἀλληλουάριον τὸ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου μελοποιηθὲν παρὰ Ἰωάν[νου] πρωτ. ἦχος πλ. α' Πα.

31-32 Εἰς Λειτουργίαν ἀρχιερέως καὶ εἰς χειροτονίας *Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν* παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατ᾽ αἴτησιν τοῦ ἁγίου Σμύρνης κ. Χρυσάνθου.

32-34 *Κύριε ἐλέησον* παρὰ Πέτρου Λαμπαδ[αρίου] ἦχος β'. Ἕτερα εἰς διαφόρους ἤχους παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης (ἦχοι α', γ', πλ. α', πλ. β', βαρὺς καὶ πλ. δ').

34-45 Χερουβικὰ σύντομα τῆς ἑβδομάδος παρὰ Πέτρου Λαμπαδαρίου (ἦχοι α', δ', πλ. α' καὶ βαρύς).

45-74 Χερουβικὰ κατ᾽ ἦχον Κωνσ[ταντίνου] πρωτ. ἐξηγηθέντα παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης (8 χερουβικά-πλήρης σειρά).

74-98 Ἕτερα χερουβικὰ κατ᾽ ἦχον Μανουὴλ Πρωτοψάλτου (8 χερουβικά-πλήρης σειρά).

99-146 Ἕτερα χερουβικὰ κατ᾽ ἦχον μέγιστα μελοποιηθέντα παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης (8 χερουβικά-πλήρης σειρά).

146-199 Ἕτερα χερουβικὰ συντομώτερα τοῦ αὐτοῦ (8 χερουβικά-πλήρης σειρά).

199-201 Τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλω Σαββάτῳ ἀντὶ χερουβικοῦ, παρὰ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου ἦχος πλ. α΄ Πα *Σιγησάτω πᾶσα σάρξ*.

201-202 Τὸ παρὸν ψάλλεται εἰς τὸν ἱερὸν ἀσπασμὸν τῶν ἀρχιερέων *Ἀγαπήσω σε Κύριε* Νικολάου πρωτ. Σμύρνης ἦχος β΄.

202-207 Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μ[εγάλου] ἦχος β΄ *Ἅγιος Ἅγιος Ἅγιος*, *Ἀμήν*, *Ἀμήν*, *Σὲ ὑμνοῦμεν*, ἦχος α΄ τετράφωνος Κε *Τὴν γὰρ σὴν μήτραν*.

207-212 *Ἄξιον ἐστὶν* μελοποιηθέντα παρὰ Νικολάου πρωτ. Σμύρνης σὲ ἤχους α΄, πλ. β΄, βαρὺ διατονικό, βαρὺ ἐναρμόνιο καὶ πλ. δ΄.

212-228 Εἱρμοὶ τῆς ἐνάτης ᾠδῆς ψαλλόμεναι ἀντὶ τοῦ *Ἄξιον ἐστὶν* εἰς τὰς Δεσποτικὰς καὶ Θεομητορικὰς ἑορτὰς τοῦ αὐτοῦ ἦχος α΄ *Αἱ γενεαὶ πάσαι … Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὅροι*. (213) Ἦχος α΄ *Μεγάλυνον ψυχή μου … Μυστήριον ξένον*. (214) Ἦχος α΄ *Στέργειν μὲν ἡμᾶς*. (215) Ἦχος α΄ *Ὦ μῆτερ Παρθένε καὶ Θεοτόκε ἀψευδής*. (216) Ἦχος α΄ *Ὁ ἄγγελος ἐβόα … Φωτίζου φωτίζου*. (217) Ἦχος α΄ *Σὲ τὴν φαεινὴν λαμπάδα*. (217) Ἦχος β΄ *Μεγάλυνον ψυχή μου … Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα*. (218) Ἦχος β΄ *Μεγάλυνον ψυχή μου … Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν*. (219) Ἦχος γ΄ *Θεοτόκε ἡ ἐλπίς … Ἐν νόμῳ σκιᾷ καὶ γράμματι*. (221) Ἦχος δ΄ *Ἅπας γηγενής*. (222) Ἦχος δ΄ *Εὐαγγελίζου … Ὡς ἐμψύχῳ Θεοῦ κιβωτῷ*. (223) Ἦχος δ΄ *Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη*. (223) Ἦχος δ΄ *Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν*. (224) Ἦχος δ΄ *Χαίροις ἄνασα*. (224) Ἦχος πλ. α΄ *Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν*. (225) Ἦχος βαρὺς *Μὴ τῆς φθορᾶς*. (226) Ἦχος πλ. δ΄ *Μυστικῶς εἰ*

Θεοτόκε Παράδεισος. (227) Ἦχος πλ. δ′ *Τὴν ἁγνὴν ἐνδόξως τιμήσωμεν*. (227) Ἦχος πλ. δ′ *Ἀλλότριον τῶν μητέρων*.

228-233 Ἡ Θεία καὶ ἱερὰ Λειτουργία τῶν προηγιασμένων, μέλος ἀρχαῖον ἦχος πλ. β′ Πα *Κατευθυνθήτω*. (228) Ἕτερον σύντομον Πέτρου Λαμπα[δαρίου] ἦχος πλ. α′ Πα. (229) *Νῦν αἱ δυνάμεις* ἦχος πλ. β′ Πα. (231) Ἕτερα παρὰ Ν[ικολάου] Π[ρωτοψάλτου] Σ[μύρνης] ἦχος πλ. α′ *Νῦν αἱ δυνάμεις*. (232) *Νῦν αἱ δυνάμεις* ἦχος βαρύς.

233-237 Κοινωνικὸν Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ, συνετμήθη δὲ παρὰ Ἰωάννου Πρωτοψάλτου ἦχος α′ τετράφωνος Κε *Γεύσασθε*. (235) Γεωργίου τοῦ Κρητὸς ἦχος βαρὺς Ζω *Γεύσασθε*.

237-249 Κοινωνικὰ τῆς ἑβδομάδος Πέτρου Λαμπαδ[αρίου] ἦχος α′ *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους*. (239) Ἦχος βαρὺς *Εἰς μνημόσυνον*. (241) Ἦχος δ′ Δι *Ποτήριον σωτηρίου*. (243) Ἦχος πλ. δ′ Νη *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*. (245) Ἦχος πλ. α′ Πα *Σωτηρίαν εἰργάσω*. (247) Ἦχος πλ. α′ *Μακάριοι οὓς ἐξελέξω*.

249-275 Κοινωνικὰ *Αἰνεῖται* παρὰ Θεοδώρου Φωκαέως (8 κοινωνικά-πλήρης σειρά).

275-304 Ἕτερα παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης (8 κοινωνικά-πλήρης σειρά).

305-318 Κοινωνικὰ εἰς μνήμας ἁγίων, μελοποιηθέντων παρά διαφόρων ποιητῶν. Τὸ παρὸν, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου ἦχος δ′ Δι. *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους*. (297) Δανιὴλ Πρωτοψάλτου ἦχος πλ. β′ *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους*. (310) Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α′ Πα *Εἰς μνημόσυνον*. (313) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος δ′ Δι *Εἰς μνημόσυνον*. (315) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρὺς Ζω *Εἰς μνημόσυνον*.

318-327 Κοινωνικὰ εἰς Θεομητορικὰς ἑορτάς. Τὸ παρὸν Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α′ Πα *Ποτήριον σωτηρίου*. (321)

Τοῦ αὐτοῦ ἦχος δ′ Δι *Ποτήριον σωτηρίου*. (324) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρὺς Ζω *Ποτήριον σωτηρίου*.

328-333 Κοινωνικὰ εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Τὸ παρὸν Πέτρου Λαμπαδαρίου ἦχος δ′ Δι *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*. (330) Ἕτερον Ν[ικολάου] Π[ρωτοψάλτου] Σ[μύρνης] ἦχος πλ. δ′ Νη *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*.

333-396 Κοινωνικὰ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ μελοποιηθέντα παρὰ διαφόρων ποιητῶν παλαιῶν τε καὶ νέων. Εἰς τὴν α′ Σεπτεμβρίου παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α′ Πα *Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ*. (335) Εἰς ἐγκαίνια ναοῦ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου *Κύριε ἠγάπησα*. (337) Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος πλ. β′ *Ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς*. (339) Πέτρου Λαμπαδαρίου ἦχος βαρὺς Ζω *Ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς*. (342) Ἕτερον παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος πλ. δ′ *Ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς*. (344) Εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστοῦ Γέννων (sic) Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α′ Πα *Λύτρωσιν ἀπέστειλε*. (347) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος β᾽ Βου *Λύτρωσιν ἀπέστειλε*. (349) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος δ᾽ Δι *Λύτρωσιν ἀπέστειλε*. (351) Εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος βαρὺς *Ἐπεφάνη ἡ χάρις*. (353) Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ν[ικολάου] Π[ρωτοψάλτου] Σ[μύρνης] ἦχος α′ Πα *Ἐξελέξατο Κύριος*. (356) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ′ Νη *Ἐξελέξατο Κύριος*. (360) Τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου ἦχος α′ Πα Πέτρου Λαμπαδαρίου *Ἐκ στόματος νηπίων*. (362) Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος δ′ Δι *Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος*. (364) Τῷ ἁγίῳ καὶ Μεγάλῳ Σαββάτῳ Γεωργίου τοῦ Κρητὸς ἦχος πλ. α′ Πα *Ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνών*. (367) Εἰς τὴν Λαμπροφόρον Ἀνάστασιν Νικολάου

πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α΄ Πα *Σῶμα Χριστοῦ*. (369) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος β΄ Πα *Σῶμα Χριστοῦ*. (371) Γρηγορίου Πρωτοψάλτου ἦχος γ΄ Γα *Σῶμα Χριστοῦ*. (373) Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος δ΄ Δι *Σῶμα Χριστοῦ*. *(375)* Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. α΄ *Πα Σῶμα Χριστοῦ.* (377) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος βαρὺς Ζω *Σῶμα Χριστοῦ*. (380) Τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ Νικολ[άου] πρωτ. Σμύρν[ης] ἦχος α΄ *Ἐπαίνει Ἱερουσαλήμ*. (382) Τῇ Τετάρτῃ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς Νικολ[άου] πρωτ. Σμύρν[ης] ἦχος δ΄ Δι *Ὁ τρώγων μου*. (384) Τῆς Ἀναλήψεως Πέτρου Λαμπαδαρίου ἦχος δ΄ Δι *Ἀνέβη ὁ Θεός*. (387) Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς Νικολ[άου] πρωτ. Σμύρν[ης] ἦχος βαρὺς *Τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον*. Τῇ Β΄ (Δευτέρα) τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Πέτρου Βυζαντίου ἦχος α΄ Πα *Τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἀγαθόν*. (391) Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων Νικολ[άου] πρωτ. Σμύρν[ης] ἦχος πλ. δ΄ Νη *Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι*. (394) Τῆς Μεταμορφώσεως Πέτρ[ου] Λαμ[παδαρίου] ἦχος δ΄ Δι *Ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης σου*.

396-406 Εἱρμοὶ καλοφωνικοί. Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος α΄ Πα *Πεποικιλμένη τῇ θεῖα δόξη*. (400) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. β΄ Πα *Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου*. (404) Τοῦ αὐτοῦ ἦχος πλ. δ΄ *Δέσποινα καὶ μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ*.

407-410 Παροράματα του Β΄ τόμου. (409) παροράματα τοῦ Γ΄ τόμου.

411-422 Οἱ φιλόμουσοι συνδρομηταί. Οἱ ἐν Σμύρνη, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ ἐν Ἱερουσαλήμ, οἱ μαθηταὶ τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς, οἱ ἐν τῷ Βαθεῖ τῆς Σάμου, οἱ ἐν Χώρᾳ (αὐτόθι), οἱ ἐν Παγώνδα (αὐτόθι), Τὸ Κοινὸν τῆς Ἱ. Μ. τῆς Μεγάλης Παναγίας τῶν πέντε ὀσπητίων (sic), οἱ ἐκ Βουρλιωτῶν (αὐτόθι), οἱ ἐν Σπαθαραίοις (αὐτόθι), οἱ ἐν Μιτυληνοῖς (αὐτόθι), οἱ ἐν Ν. Καρλοβασίῳ, οἱ ἐν Λέκᾳ τῆς

Σάμου, οἱ ἐν Βάσᾳ τῆς Κύπρου, οἱ μαθηταὶ Σχολῆς Βασέων, οἱ ἐν Λευκωσίᾳ τῆς Κύπρου, οἱ ἐν Περγάμῳ, οἱ ἐν Ἀθῆναις, οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, οἱ ἐν Καΐρῳ, οἱ ἐν Παϊνδιρίῳ, οἱ ἐν Διμησίῳ, οἱ ἐν Βιτωλίοις, οἱ ἐν Σπάρτῃ τῆς Πισιδίας, οἱ ἐν Κούλᾳ, οἱ ἐν Μαγνησίᾳ, οἱ ἐν Ἑρμουπόλει τῆς Σύρου, οἱ ἐν Σώκια, οἱ ἐν Μεσολογγίῳ, οἱ ἐν Κυδωνίαις, οἱ ἐν Καλύμνῳ, οἱ ἐν Γιαγιακιόι, οἱ ἐν Θεσσαλονίκη, οἱ ἐν Βόλῳ, οἱ ἐν ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθω, οἱ ἐν Λήμνῳ, οἱ ἐν Ἴμβρῳ, οἱ ἐν Μελεμένι, οἱ ἐν Ἰκαρίᾳ, οἱ ἐν Πουλδουρίῳ, οἱ ἐν Κιρκαγατσίῳ, οἱ ἐν Βρυούλοις, οἱ ἐν Χίῳ, οἱ ἐν Θύρα (sic), οἱ ἐν Καστελλορίζῳ, οἱ ἐν Ἀγκύρα, οἱ ἐν Κοτιαείῳ, οἱ ἐν Βηρυτῷ, οἱ ἐν Ἡλιουπόλει, οἱ ἐν Τριπολιτζά, οἱ ἐν Μυτιλήνη.

β) σχόλια

Τὸ βιβλίο ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο τοῦ Νικολάου μὲ συνδρομὴ τοῦ γαμπροῦ του Γεωργίου Χ. Βλαντῆ.

Τὸ τρίτομο αὐτὸ ἔργο ἔτυχε εὐρείας ἀποδοχῆς καὶ ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν κατάλογο συνδρομητῶν ποὺ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ τρίτου τόμου, διατέθηκαν περὶ τὰ ὀκτακόσια ἀντίτυπα.

2.1.3. *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*

2.1.3.1. Τόμος Πρῶτος

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

Ἓξι χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1873, ἐκδίδεται τὸ *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* τὸ ὁποῖο περιέχει «τὰ δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων καὶ μὴ ἑορταζομένων ἁγίων, μετὰ τῶν ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τινων ἁγίων, μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν», μελοποιηθέντα παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, νῦν πρῶτον ἐκδίδοται διὰ τοῦ τύπου εἰς τόμους δύω (sic), παρὰ τοῦ ἰδίου, τόμος πρῶτος, ἐν Σμύρνη, τύποις Ν. πρωτοψάλτου Σμύρνης, 1873.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ : Σελίδες ἄ.ἀ. 8 + 330 + ἄ.ἀ. 4

[γ] Κανὼν ΟΕ′ τῆς ΣΤ′ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

[ε] Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

[ζ] [Ἐπιστολή] Ἁγιοτάτη καὶ Ἱερὰ Σύνοδος.

3-85 ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

Μὴν Σεπτέμβριος. Εἰς τὴν α′, β′, γ′, δ′, ε′, ς′, ζ′, η′, θ′, ιγ′, ιδ′, κβ′, κγ′, κδ′, τῇ αὐτῇ ἡμέρα τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου τῶν Μυρτιδίων, κε′, κς′, κη′, κθ′ καὶ λ′.

86-167 Μὴν Ὀκτώβριος. Εἰς τὴν α′, β′, γ′, δ′, ς′, ζ′, η′, θ′, ι′, τῶν ἁγίων Πατέρων, ιβ′, ιγ′, ιδ′, ις′, ιη′, κ′, τῇ αὐτῇ ἡμέρα τῆς ὁσίας Ματρώνης, κα′, κβ′, κγ′, κδ′, κε′, κς′, λ′ καὶ λα′.

168-249 Μὴν Νοέμβριος. Εἰς τὴν α′, β′, γ′, δ′, ς′, ζ′, η′, ια′ ιβ′, ιγ′, ιδ′, ιε′, ις′, ιζ′, ιη′, κ′, κα′, κε′, κς′, κη′ καὶ λ′.

250-328 Μὴν Δεκέμβριος. Εἰς τὴν δ′, ε′, ς′, ζ′, θ′, ι′, ια′, τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων, ιβ′, τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, κδ′, κε′ καὶ κς′.

329-330 Παροράματα.

[331-334] Πίναξ περιεχομένων ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ.

β) Σχόλια

Ὁ πρῶτος τόμος ἀφορᾶ τοῦς μῆνες Σεπτέμβριο ἕως καὶ Δεκέμβριο ἐνῶ οἱ μελοποιήσεις εἶναι τοῦ Νικολάου καὶ καταγράφονται ἀναλυτικὰ στὸ σχετικὸ κεφάλαιο.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ Νικόλαος τὸ ἀφιερώνει στὴν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος[100], πρὸς τὴν ὁποία μάλιστα ἀποστέλλει καὶ σχετικὴ ἐπιστολή: « *Ἐπιτελῶν χρέος πάντων ἱερώτατον πρὸς Σὲ τὴν ὑπὸ τὰ Σὰ θεοφρούρητα σκῆπτρα συνέχουσαν ἁπάσας τὰς ἱερὰς Ἐκκλησίας τῆς*

[100] «*Τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, τὸ παρὸν πόνημα ὑπὸ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἀνατίθησιν. Ὁ γράψας.*» Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α′, σ. ε.

Ἑλλάδος, τήν δε τὴν βίβλον ἀνατίθημι· εὖ εἰδώς, ὅτι τοὺς ἐν τοῖς λόγοις περί τε τὰς ὡραίας τῶν τεχνῶν ἐκμελετῶντας περὶ πλείστου ποιεῖ, καὶ περὶ Σαυτήν (sic) στίφη μουσοτραφῶν Ἑλλήνων συγκαλεῖς καὶ περιθάλπεις, καὶ ὅλως ἐνισχύεις τοὺς πόθῳ πρὸς τὸ καλὸν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἀγωνιζομένους. Μέγα δ᾽ ἡγοῦμαι τὸ εὐτύχημα εἴπερ ἀσμένως ἅμα τε καὶ προθύμως ὑποδέξει τὸ κατ᾽ ὀφειλήν σοι τόδε προσαγόμενον, ὅπερ ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου πολλὰ καμὼν ἐμελοποίησα· αὐτὸν δὲ τυχεῖν ταῖς παρ᾽ Αὐτῆς εὐχαῖς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω κατὰ τὸν προκείμενον ἀγῶνα ἐπίδοσιν, καὶ τὴν αἴσιον τοῦ παντὸς ἔργου συντέλειαν. Ἐλάχιστον μὲν οὖν τῶν ποιημάτων ἀνάθημα τυγχάνει ἴσως, ἐξ ὅσων ἄχρι τοῦδε τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ προσήνεγκον, μέγα δέ, ὡς τὴν τοῦ ἀνατιθέντος σαφῶς ὑπενφαίνων διάθεσιν, καὶ διὰ βίου διατελοῦντος τῇ γεραρᾷ ὁμηγύρει τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἐλάχιστος θεράπων[101]»

2.1.3.2. Τόμος Δεύτερος

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

Ὁ δεύτερος τόμος τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, ἐκδόθηκε ἕξι χρόνια ἀργότερα καὶ συγκεκριμένα τὸ ἔτος 1879 καὶ περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: *Δοξαστάριον τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ*, περιέχον τὰ δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων ἁγίων μετὰ τῶν ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τινων ἁγίων μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν, μελοποιηθέντα παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, νῦν πρῶτον ἐκδίδεται διὰ τοῦ τύπου εἰς τόμους δύο, συνεργείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου Νικολαΐδου, τόμος Β', ἐν Σμύρνη, τύποις Ν. πρωτοψάλτου Σμύρνης, 1879.

ΤΟΜΟΣ Β' : Σελίδες ἄ.ἀ. - + 306 + ἄ.ἀ. 1.

3-92 ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

[101] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α', σ. ζ.

Μὴν Ἰανουάριος. Εἰς τὴν α′, ε′, ς′, ζ′, ιε′, ις′, ιζ′[102], ιη′, ιθ′, κ′, κα′, κβ′, κγ′, κε′, κζ′, κη′, κθ′, λ′ καὶ λα′.

93-112 Μὴν Φεβρουάριος. Εἰς τὴν α′, β′, ι′, ια′ καὶ ιδ′.

113-126 Μὴν Μάρτιος. Εἰς τὴν θ′ καὶ κα′.

127-134 Μὴν Ἀπρίλιος. Εἰς τὴν κγ′ καὶ κε′.

135-145 Μὴν Μάϊος. Εἰς τὴν β′, η′, κα′ καὶ κε′.

146-187 Μὴν Ἰούνιος. Εἰς τὴν δ′, ε′, η′, ιε′, ια′, ιδ′, ιζ′, ιη′, ιθ′, κδ′, κε′, κς′, κη′, κθ′ καὶ λ′.

188-235 Μὴν Ἰούλιος Εἰς τὴν α′, β′, ε′, ζ′, η′, ια′, ιγ′, ιε′, τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Δης (sic) Συνόδου, ιζ′, κ′, κβ′, κγ′, κδ′, κε′, κς′, κζ′, κη′ καὶ λα′.

236-285 Μὴν Αὔγουστος. Εἰς τὴν α′, β′, ε′, ς′, ιδ′, ιε′, ις′, ιθ′, κε′, κς′, κθ′, λ′ καὶ λα′.

286-288 Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα ψαλλόμενα ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Σμύρνης ἦχος πλ. α′ εἰς χρόνον ἀργοσύντομον *Πάσχα ἱερόν, Δεῦτε ἀπὸ θέας, Αἱ μυροφόροι γυναῖκες, Πάσχα τὸ τερπνόν*.

289-290 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος [δ] Λέγετος Βου. Τὸ παρὸν ἐμελοποιήθη ὑπὸ Ἀντωνίου Νικολαΐδου, υἱοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

291-301 Κατάλογος τῶν Φιλομούσων συνδρομητῶν. Οἱ ἐν Σμύρνη κύριοι, οἱ ἐκ Βρυούλων, οἱ ἐν Ἡλιουπόλει, ὁ ἐν Βουνάρπασι κύριος, οἱ ἐκ Μοσχονησίων κύριοι, οἱ ἐν Ἀθῆναις, οἱ ἐν τῷ Βαθεῖ τῆς Σάμου, οἱ ἐν Μιτυλήνη, οἱ ἐν Κιρκιτζέ, οἱ ἐν Γέρα Μιτυλήνης, οἱ ἐν Καρλοβασίῳ τῆς Σάμου, οἱ ἐν Κουμαίκοις, οἱ ἐν Μαραθοκάμπῳ, οἱ ἐν Λέκκᾳ, οἱ ἐν Σέρρας, οἱ ἐν Νέᾳ

[102] Ἕτερον μελοποιηθὲν παρὰ Ἀντωνίου Νικολαΐδου ἦχος πλ. δ′ *Οὐρανοδρόμῳ ἐπιβάς* (SAV 474). Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Α′, σσ. 56-58.

Ἐφέσῳ, Κερκαγάτσιον, Ἄκ-χησάρ, ἐν Σῶμᾳ, οἱ ἐκ Μαδύτων, οἱ ἐν Κάτῳ Παναγίᾳ τοῦ Τσεσμέ, οἱ ἐκ Κρήνης, οἱ ἐν ἁγίᾳ Παρασκευῇ, οἱ ἐν Ἀσιατικῇ Σπάρτῃ, Πουλδούρ, Φιλαδέλφεια, οἱ ἐν Σύμῃ, οἱ ἐν Παγόνδα Σάμου, οἱ ἐν Πύργῳ τῆς Σάμου, οἱ ἐν Σπαθαραίοις, οἱ ἐν Προύσῃ, ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ, οἱ ἐν Καρ[υ]αῖς τοῦ ἁγ. Ὄρους, οἱ ἐκ τῆς Ἱ. Μ. τῶν Ἰβήρων, τὸ ἱερὸν Κοινόβιον Κονσταμονίτου, οἱ ἐν Περγάμῳ, Τένεδος, Κιρτζαλιά, Μελεμένη, οἱ ἐν ἁγ. Γεωργίου Βώλου (sic), οἱ ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ ἐν Μανσούρᾳ, οἱ ἐν Σώκια, οἱ ἐν Ἀγγλία-Λίβερπουλ, οἱ ἐν Θεσσαλονίκη, Κελεπές, Τῆνος, οἱ ἐν Αἰγίῳ Βοστίτσᾳ, οἱ ἐν Πάτραις, οἱ ἐν Τριπόλει τῆς Ἀρκαδίας.

300-306 Πίναξ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ Δευτέρῳ τόμῳ.

β) Σχόλια

Ὁ δεύτερος τόμος ἀφορᾶ τοῦς μῆνες Ἰανουάριο ἕως καὶ Αὔγουστο ἐνῶ οἱ μελοποιήσεις εἶναι τοῦ Νικολάου καὶ καταγράφονται ἀναλυτικὰ στὸ σχετικὸ κεφάλαιο.

Ὁ τόμος αὐτὸς τυπώθηκε στὸ τυπογραφεῖο τοῦ Νικολάου ἀλλὰ ὅπως ἀναφέρεται στὸ ἐξώφυλλο «συνεργείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου Νικολαΐδου».

Στὴν ἔκδοση αὐτὴ ὁ Ἀντώνιος Νικολαΐδης ἔχει δημοσιεύσει καὶ τὶς δύο δικές του μελοποιήσεις ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ παραπάνω.

Τὸ δίτομο αὐτὸ ἔργο, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα ἔτυχε εὐρείας ἀποδοχῆς καὶ ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν κατάλογο συνδρομητῶν τυπώθηκαν περὶ τὰ πεντακόσια ἀντίτυπα.

2.1.4. *Ἀναστασιματάριον*

Εἴκοσι χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1899 καὶ δώδεκα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Νικολάου ἐκδίδεται τὸ *Ἀναστασιματάριον* ἀποτελούμενο ἀπὸ δύο μέρη μὲ ξεχωριστὴ ἀρίθμηση καὶ διαφορετικὸ ἐξώφυλλο τὸ κάθε μέρος:

α) Ἔκδοση καὶ περιγραφὴ

2.1.4.1. Μέρος Πρῶτο

Περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: *Νεώτατον Ἀναστασιματάριον*, Πλῆρες Ἀργὸν καὶ Σύντομον, μελοποιηθὲν μὲν παρὰ διαφόρων διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπεξηργασθὲν δὲ ἤδη παρὰ Νικολάου Γεωργίου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἀδείᾳ τοῦ Αὐτ. Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὑπ᾽ ἀρ. 561 καὶ ἡμ. Μουχαρὲμ 1307, ἰδιοκτήτης Νικόλαος Γ. Βλαντιάδης, ἐκδόται Ἰ. Κάτρας καὶ Ν. Καρακίζης, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ μουσικοδιδασκάλου Γεωργίου Φινέλη, Σμύρνη, Τυπογραφεῖον «Ἀμαλθείας», 1899.

Ἀναστασιματάριον Ἀργόν: Σελίδες ἄ.ἀ. 3 + 452 + ἄ.ἀ. 8.

[γ] Ὑπογραφὴ ἰδιοκτήτου.

[1] Φωτογραφία τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

[2] Ἀντὶ Προλόγου.

3-56 ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ ΑΡΓΟΝ.

Ἦχος α᾽ Πα *Κύριε ἐκέκραξα*, *κατευθυνθήτω*, *θοῦ Κύριε* (πλήρης στιχολογία), τὰ στιχηρὰ καὶ τὸ θεοτοκίον, ἀπόστιχα καὶ τὸ θεοτοκίον, ἀπολυτίκιο, θεοτοκίον. Τὰ καθίσματα τοῦ ὄρθρου καὶ τὰ εὐλογητάρια ἦχος πλ. α᾽ Πα (ἀργοσύντομα). Οἱ ἀναβαθμοί, τὸ προκείμενο, ὁ κανόνας τοῦ ἤχου (πλήρης) καὶ ἡ τιμιωτέρα (2 φορές) μετὰ στίχου. *Πᾶσα πνοή*, *αἰνεῖται* καὶ τὰ στιχηρὰ τῶν αἴνων. Δοξολογία σύντομη, *Σήμερον σωτηρία* καὶ μακαρισμοὶ ἦχος α᾽. Κατανυκτικὰ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ψαλλόμενα τῇ Κυριακῇ καὶ τῇ Παρασκευῇ ἑσπέρας πρὶν τοῦ Τριωδίου ἦχος α᾽.

57-108 Ἦχος β᾽. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως γιὰ τὸν α᾽ ἦχο χωρὶς τὰ εὐλογητάρια καὶ ἐπιπλέον *Θεὸς Κύριος* ἦχος β᾽ (2 φορές), τὸ Β᾽ ἑωθινό, ἐνῶ τὸ *Σήμερον σωτηρία* εἶναι τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου.

109-162 Ἦχος γ΄. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως γιὰ τὸν β΄ ἦχο, τὸ Γ΄ ἑωθινὸ καὶ τὸ *Σήμερον σωτηρία* τοῦ ἴδιου ἤχου. Στὸ τέλος δοξαστικὸ νεκρώσιμο ἦχος γ΄.

163-216 Ἦχος δ΄. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως στὸν γ΄ ἦχο μὲ ἑωθινὸ καὶ νεκρώσιμο δοξαστικὸ τοῦ ἀντίστοιχου ἤχου.

217-272 Ἦχος πλ. α΄. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως παραπάνω.

273-328 Ἦχος πλ. β΄. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως παραπάνω. Ἐπιπλέον (320-324) ἑτέρα δοξολογία ὑπὸ Παναγιώτου Ἀθηναίου ἦχος πλ. β΄ Πα.

329-388 Ἦχος βαρύς. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως τοῦ πλ. α΄ ἤχου καὶ ἐπιπλέον, ἀπολυτίκιο καὶ θεοτοκίο ἐκ τοῦ Ζω, ὁ εἱρμὸς τῆς θ΄ ὠδῆς ἐκ τοῦ Ζω (ἀργοσύντομος), δοξολογία ἑτέρα Μ. Τ. πεντάφωνος (σύντομη) Ζω, *Σήμερον σωτηρία* ἐκ τοῦ Ζω καὶ Μακαρισμοὶ ἐκ τοῦ Ζω.

389-442 Ἦχος πλ. δ΄. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως τοῦ πλ. α΄ ἤχου καὶ ἐπιπλέον Τιμιωτέρα ἐκ τοῦ Γα.

442-452 Ἑωθινὸν Α΄ ἦχος α΄ . (444) Νεκρώσιμο δοξαστικὸ ἦχος α΄. (445) Νεκρώσιμο δοξαστικὸ ἦχος β΄. (447) Ἑωθινὸν Θ΄ ἦχος πλ. α΄. (449) Ἑωθινὸν Ι΄ ἦχος πλ. β΄. (451) Ἑωθινὸν ΙΑ΄ ἦχος πλ. δ΄.

2.1.4.2. Μέρος Δεύτερο

Περιγράφεται ὡς ἀκολούθως: *Πλῆρες Ἀναστασιματάριον* Ἀργὸν καὶ Σύντομον, μελοποιηθὲν παρὰ Νικολάου Γ. πρωτοψάλτου Σμύρνης, Μέρος Δεύτερον-Σύντομον Εἱρμολογικόν, ἰδιοκτήτης Ν. Βλαντιάδης, ἐκδόται Ἰ. Κάτρας καὶ Ν. Καρακίζης, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Γ. Φινέλη, ἀδείᾳ τοῦ Αὐτ. Ὑπουργ. τῆς Παιδείας ὑπ' ἀρ. 561 καὶ ἡμ. 22 Μουχαρὲμ 1307, ἐν Σμύρνη, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἀμαλθείας», 1899.

Μέρος Δεύτερον εἱρμολογικόν : Σελίδες ἄ.ἀ. - +154 + ἄ.ἀ. 9

3-14 ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ.

Ἦχος α'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω*, στιχηρά, ἀπόστιχα μὲ τὸ θεοτοκίον. *Πᾶσα πνοή, αἰνεῖται* καὶ τὰ στιχηρὰ τῶν αἴνων.

15-26 Ἦχος β'. Ἡ ἴδια σειρὰ ὅπως τοῦ α' ἤχου.

27-31 Ἦχος γ'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. *Πᾶσα πνοή* καὶ *αἰνεῖται*.

32-41 Ἦχος δ'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων. *Πᾶσα πνοή, αἰνεῖται* καὶ στηχηρὰ τῶν αἴνων.

42-54 Ἦχος πλ. α'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων. (47) Γ. Φινέλη *Πᾶσα πνοή, αἰνεῖται* καὶ στιχηρὰ τῶν αἴνων.

55-64 Ἦχος πλ. β'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων. (59) Γ. Φινέλη *Πᾶσα πνοή, αἰνεῖται* καὶ στηχηρὰ τῶν αἴνων.

65-72 Ἦχος βαρύς. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. (69) Δόξα καὶ νῦν θεοτοκίον *Μῆτερ μὲν ἐγνώσθης* ἦχος πρωτόβαρυς ὑπὸ Γεωργίου Κρητός. Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων. *Πᾶσα πνοή* καὶ *αἰνεῖται*.

73-84 Ἦχος πλ. δ'. *Κύριε ἐκέκραξα, κατευθυνθήτω* καὶ στιχηρά. Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων. (77) Γ. Φινέλη *Πᾶσα πνοή, αἰνεῖται* καὶ στηχηρὰ τῶν αἴνων.

85-99 Κανὼν εἰς τὸν Ἀκάθιστον ὕμνον ἦχος δ'.

99-118 Ἀκολουθία τοῦ μικροῦ παρακλητικοῦ κανόνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον. *Θεὸς Κύριος* (2) ἦχος δ', *Τῇ Θεοτόκῳ ἐκτενῶς* ἦχος δ', *Οὐ σιωπήσωμεν ποτὲ Θεοτόκε* ἦχος δ', ὁ κανόνας ἦχος πλ. δ'. (104) Ἦχος β' *Πρεσβεία θερμή*, ἦχος δ' *Προστασία τῶν χριστιανῶν*, ἦχος δ' *Μνησθήσομαι τοῦ*

ὀνόματός σου. (109) Ἦχος πλ. β΄ Δι Δόξα *Πάτερ Λόγε Πνεῦμα* καὶ νῦν *Ταῖς τῆς Θεοτόκου, Ἐλεήμων ἐλέησόν με … Μὴ καταπιστεύσεις με, Οὐδεὶς προστρέχων ἐπὶ σοί, Μεταβολὴ τῶν θλιβομένων*. (117) *Ἄλαλα τὰ χείλη τῶν ἀσεβῶν* ἦχος πλ. δ΄ ὅταν προσκυνεῖ ὁ ἀρχιερεύς.

118-131 Ἀκολουθία τοῦ μεγάλου παρακλητικοῦ κανόνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ἦχος πλ. δ΄.

132-133 Ἐξαποστειλάρια ἦχος γ΄ *Ἀπόστολοι ἐκ περάτων*, *Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων*, *Καὶ σὲ μεσίτριαν ἔχω*, *Χρυσοπλοκώτατε πύργε*.

134-137 ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΤΑΡΙΟΥ – ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Δοξολογία μελοποιημένη εἰς ἁρμονικὸν ἦχον ὑπὸ Μ. Μισαηλίδου πρωτοψάλτου Σμύρνης (ἀργή) Ζω.

138-140 Τὸ παρὸν ἐμελοποιήθη διὰ βασιλικὰς ἑορτὰς ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μισαηλίδου, ψαλλόμενον ὑπὸ ἓξ ἱεροψαλτῶν καὶ δύο κανοναρχῶν ἦχος πλ. δ΄ Νη *Ὁ Θεὸς τῷ κρῖμα σου*.

141-142 *Ἄξιον ἐστὶν* μελοποιηθὲν παρὰ Γ. Φινέλη ἦχος δ΄ Λέγετος Βου.

142-143 *Κύριε ἐλέησον* μελοποιηθὲν παρὰ Γ. Φινέλη εἰς ἦχον διατονικὸν δε[ύ]τερον Βου (2 μελοποιήσεις).

143-144 Διὰ στέψεις ὑπὸ Μ[ισαήλ] Μισαηλίδου ἦχος πλ. δ΄ *Εὐλόγησον Κύριε ὁ Θεός*.

144-144 Ἐπιφώνημα (ἀργόν) ἦχος πλ. δ΄ Νη *Νὰ φυλάξεις ἐν ὑγείᾳ*.

145-148 Ἄσμα τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου μελοποιηθὲν ὑπὸ Μ. Μισαηλίδου. Διὰ Σουλτανικὰς ἑορτὰς ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος (2 μελοποιήσεις). (146) Ἐπιφώνημα ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος. (147) Ἕτερον ἆσμα ψαλ[λ]ὲν ἐν τῇ ἐτησίᾳ ἑορτῇ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Σουλτάνου, μελοποιηθὲν ὑπὸ Μ. Μισαηλίδου πρωτοψάλτου Σμύρνης ἦχος πλ. α΄.

149-154 Παροράματα.

α-στ Πίναξ περιεχομένων.

[ζ]-[θ] Κατάλογος φιλόμουσων συνδρομητῶν. Ἀναφέρονται περίπου ἐνενήντα ὀνόματα συνδρομητῶν κυρίως ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Σμύρνης, Παλαιᾶς Φώκαιας, Ἀθηνῶν, Λίγδα, Ἐρυθρῶν, Κιρκιντζέ, Κούλα, Ἰκαρίας, Βάρνα Βουλγαρίας, Κριτζαλιὰ καὶ Τουρβαλή.

β) Σχόλια

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη, ἤτοι τὸ *Νεώτατον Ἀναστασιματάριον*, Πλῆρες Ἀργὸν καὶ Σύντομον καὶ τὸ *Πλῆρες Ἀναστασιματάριον* Ἀργὸν καὶ Σύντομον, Μέρος Δεύτερον-Σύντομον Εἱρμολογικόν, μὲ ξεχωριστὴ ἀρίθμηση τὸ καθένα.

Ἡ ἔκδοση τοῦ *Ἀναστασιματαρίου* ἔγινε δώδεκα χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Νικολάου καὶ τὴν προλογίζει ὁ πρωτοψάλτης τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ Σμύρνης Μισαὴλ Μισαηλίδης, ὁ ὁποῖος προτρέπει θερμὰ τοὺς συναδέλφους του ἱεροψάλτες, ἀφενὸς μὲν νὰ ἀποκτήσουν τὸ βιβλίο «*ὡς ἔργον πράγματι ἄξιον*», ἀφετέρου δὲ γιὰ ὑποστήριξη τῆς ἔκδοσης μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ εἶναι τόσο ἱκανοποιητικὴ γιὰ τοὺς ἐκδότες, «*ὥστε νὰ ἐνθαρρυνθῶσιν ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ τῶν ἐπιλοίπων ἀνεκδότων πολυτίμων ἔργων τοῦ ἀοιδίμου μουσικοδιδασκάλου*»[103].

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Μισαὴλ Μισαηλίδης, ἐμμέσως πλὴν σαφῶς, μᾶς δίνει τὴν πληροφορία ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ Νικολάου ἀνέκδοτα. Τὸ γεγονὸς αὐτό, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ ἀναφερόμενα στὸ τέλος τοῦ δημοσιεύματος γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Νικολάου τῆς ἐφημερίδας *Νεολόγος*, ὅτι «*μένουσι δὲ ἀνέκδοτα τὸ Ἀναστασιματάριον, Μουσικὸν Εὐλόγιον καὶ τὸ Θεωρητικόν*» [104] καὶ ἀφοῦ μετὰ τὸ

[103] Βλ. Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, ἀργὸν καὶ σύντομον, σ. 2.

[104] «*Πλεῖστα ὅσα συγγράμματα συνέταξε καὶ ἐξέδωκε λαμπρύνας ὅσον οὐδεὶς ἴσως ἄλλος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικήν. Μεταξὺ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ διαπρέπουσι τὸ Δοξαστάριον τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου, μένουσι δὲ ἀνέκδοτα τὸ*

Ἀναστασιματάριο δὲν ἔγινε ἄλλη ἔκδοση, ὑπάρχει πιθανότητα νὰ βρίσκονται αὐτὰ τὰ ἔργα σὲ ἄγνωστο μέρος ἀνέκδοτα.

Ἡ ἔκδοση πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν ἐγγονὸ τοῦ Νικολάου Νικόλαο Βλαντιάδη, μὲ ἄδεια ποὺ χορήγησε τὸ ἁρμόδιο Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ ἐκδότες τοὺς Ἰ. Κάτρα καὶ Ν. Καρακίζη, ἐνῶ τὴν ἐπιμέλεια καὶ ἐπιστασία εἶχε ὁ μαθητὴς τοῦ Νικολάου Γεώργιος Φινέλης.

Ἡ ἐκτύπωση ἔγινε στὴ Σμύρνη στὸ τυπογραφεῖο «Ἀμαλθείας», γεγονός ποὺ σημαίνει ὅτι τὸ τυπογραφεῖο τοῦ Νικολάου εἶχε ἤδη κλείσει.

Στὴν ἔκδοση αὐτή, ποὺ εἶναι καὶ ἡ τελευταία τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου, ὑπάρχει δημοσιευμένη καὶ ἡ φωτογραφία του μὲ ἐπιγραφὴ στὸ κάτω μέρος «*πᾶν δώρημα ἐστὶ καταβαῖνον ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων*»[105].

2.2. Συνδρομητὲς τῶν ἔργων του Νικολάου

Οἱ ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου εἶχαν εὐρεία ἀπήχηση καὶ πάρα πολλούς συνδρομητές. Σημειώνει σχετικὰ ὁ Γεώργιος Χατζηθεοδώρου: «*Τελικὰ καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Νικολάου δὲν ἐγκρίθηκαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο. Παρὰ ταῦτα γνώρισαν σχετικὰ μεγάλη διάδοση καὶ ἐπηρέασαν σημαντικὰ τὸ ψαλτικὸ ὕφος τῶν νησιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ, κυρίως, Αἰγαίου, ἰδιαίτερα δὲ τῆς Δωδεκανήσου*»[106]. Ἀνάμεσα στοὺς συνδρομητὲς περιλαμβάνονται πατριάρχες, μητροπολίτες, ἐπίσκοποι, λοιποὶ κληρικοί, μοναχοί, ἱεροψάλτες, μουσικοδιδάσκαλοι, ἱεροὶ ναοί, μοναστήρια, μουσικὲς σχολὲς καὶ φιλόμουσοι. Οἱ συνδρομητὲς αὐτοὶ εἶναι κυρίως ἀπὸ τὴ Σμύρνη, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Μικρὰς Ἀσίας, τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, τὴν Κρήτη, τὴν Κύπρο, τὸ Ἅγιο Ὄρος, τὴν Ἀθήνα, Θεσσαλονίκη,

---

Ἀναστασιματάριον, Μουσικὸν Εὐλόγιον καὶ τὸ Θεωρητικόν». Βλ. *Νεολόγος*, Ἐφημερίς, φύλλο ἀρ. 5533 τῆς 23ης Νοεμβρίου 1887.

[105] Βλ. Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, ἀργὸν καὶ σύντομον, σ. 1.

[106] Βλ. Χατζηθεοδώρου, *Βιβλιογραφία*, σ. 116.

Καβάλα, Λάρισα, Βόλο, Πάτρα καὶ ἄλλες μικρότερες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιπλέον στοὺς συνδρομητὲς ἐνδεικτικὰ ἀναφέρονται οἱ μαθητές του, Ἰωάσαφ ὁ Ρῶσσος, Φώτιος Ξανθίδης, Βαφειάδης Εὐστράτιος, ἀρχιμ. Γεννάδιος Θέμελις, Ἰωάννης Κορωναῖος, Ἰωάννης Γιαλουσάκης, Παντελῆς Γεωργίου Κεσαρεύς, Δημήτριος Κονταξῆς, Ἰωάννης Οἰκονομίδης, Παπαδόπουλος Ἀνδρέας, Ἀχιλλέας Νικολαΐδης καὶ οἱ μαθητὲς τῆς Σχολῆς Βασέων, Στυλιανὸς Ἐλευθερίου, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι γνωστοὶ μουσικοὶ καὶ ἱεροψάλτες τῆς ἐποχῆς ὅπως ὁ Γεώργιος Βιολάκης, Μισαὴλ Μισαηλίδης καὶ Φωκίων Βάμβας.

2.3. Ἔγκριση ἔργων Νικολάου-Σμυρνέικο ὕφος-ἀναφορές-σχόλια

Τὸ θέμα ποὺ παραμένει σὲ ἐκκρεμότητα σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου μέχρι σήμερα, εἶναι τὸ ζήτημα τῆς μὴ ἔγκρισης τῶν ἔργων του ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἀπὸ τοὺς ἁρμόδιους μουσικοὺς συλλόγους καὶ σχολὲς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στὸ παρελθὸν ἔχουν καταβληθεῖ προσπάθειες μὲ σκοπὸ τὴν ἀνεύρεση πηγῶν οἱ ὁποῖες θὰ μποροῦσαν ἐνδεχομένως νὰ ξεκαθαρίσουν τὸ θέμα τῆς μὴ ἔνταξης τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου στὸν κατάλογο τῶν ἐγκεκριμένων βιβλίων ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου, χωρὶς ὅμως ἀποτέλεσμα[107]. Ἐπειδὴ στὴν παροῦσα ἐργασία δὲν θὰ ἐξετασθεῖ τὸ θέμα τοῦ λεγόμενου «ἰδιαίτερου ὕφους» τῶν ψαλτῶν τῆς Σμύρνης, κρίθηκε σκόπιμο νὰ παρατεθοῦν μόνο ἀπόψεις ποὺ ἔχουν διατυπωθεῖ κατὰ καιροὺς ἀπὸ μουσικολόγους, μελοποιοὺς καὶ συγγραφεῖς.

Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος, Μέγας Πρωτέκδικος τῆς Μ.Χ.Ε. καὶ διευθυντὴς τῆς μουσικῆς σχολῆς τοῦ ἐν «Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου» ἀναφέρει: «*Τὰ κατ᾽ ἔννοιαν ἐν*

[107] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 94.

πολλοῖς μεμελισμένα ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα αὐτοῦ, ὡς ἔχοντα ὕφος παρεκκλίνον ἐκ τῶν ἀρχαίων σοβαρῶν μουσικῶν γραμμῶν, δὲν ἔτυχον τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Οὐχ ἧττον ταῦτα εἰσὶν ἀληθῆ ἐντρυφήματα τῶν τε ἐξ ἐπαγγέλματος ἱεροψαλτῶν καὶ τῶν ἐρασιτεχνῶν τῆς μουσικῆς ἡμῶν, διότι τινὰ ἐξ αὐτῶν περικλείουσι θησαυροὺς πρωτοτύπων ἐμπνεύσεων καὶ δείγματα ἐξόχου μουσικῆς τέχνης»[108].

Ὁ Γεώργιος Χατζηθεοδώρου στὸ βιβλίο του *Βιβλιογραφία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς* καὶ στὸ σημεῖο ποὺ περιγράφει τὴν ἔκδοση τοῦ Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου τοῦ ἔτους 1857[109], ἀναφέρει σχετικὰ σὲ σημείωσή του: «*Ἡ ἔκδοση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ δημιούργησε θόρυβο, ἐπειδή, κατὰ τοὺς πατριαρχικούς, δὲν τηροῦσε τὶς κλασικὲς γραμμές. Τελικὰ καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Νικολάου δὲν ἐγκρίθηκαν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο*»[110]. Τὴν ἴδια σημείωση ἐπαναλαμβάνει ὁ συγγραφέας στὴν περιγραφὴ καὶ τῶν ὑπολοίπων ἔργων τοῦ Νικολάου[111].

Ὁ Ἄγγελος Βουδούρης στὰ «Μουσικολογικὰ Ἀπομνημονεύματα» ἀναφέρει σὲ δύο σημεῖα γιὰ τὸ ὕφος τοῦ Νικολάου Σμύρνης. Τὸ πρῶτο ἀφορᾶ ἐπίσκεψή του στὴ Σμύρνη τὸ ἔτος 1919. Περιγράφει σχετικά: «*Τοὺς μῆνας ἰούνιον, ἰούλιον καὶ αὔγουστον τοῦ 1919 τῆς ἑλληνικῆς κατοχῆς διῆλθον εἰς τὴν Σμύρνην. Ἐπωφελούμενος αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν, τακτικά, κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἐπεσκεπτόμην τοὺς ἐκεῖ ναοὺς διὰ νὰ ἀκούω τοὺς μουσικοὺς διδασκάλους τῆς Σμύρνης. Παρετήρησα ὅτι ὅλοι των γενικῶς, ἀπεῖχον πολὺ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμῳδίας*

---

[108] Βλ. Παπαδόπουλος, *Ἐπισκόπησις* σ. 216. Πρβλ. καὶ Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168, Παπαδόπουλος, *Συμβολαί*, σ. 356.

[109] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου*.

[110] Βλ. Χατζηθεοδώρου, *Βιβλιογραφία*, σ. 116.

[111] Βλ. Χατζηθεοδώρου, *Βιβλιογραφία*, σσ. 133, 141, 148, 156, 159 καὶ 212.

ἀπὸ τοὺς ψάλτας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μουσικὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐδῶ εἰς τὴν Ἰωνίαν δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐννοήσω τὸ διατί, παρουσιάζετο διαφορετικὴ εἰς τὸ μέλος αὐτῆς. Κάτι τὸ ἀνατολίτικον ἐκυριάρχη. Καὶ οἱ ψάλται ἐδῶ δὲν εἶχον τὴν φωνὴν καὶ τὸ ὄργανον τῶν κωνσταντινουπολιτῶν ψαλτῶν. Ἡ Σμύρνη ἦτο μία πόλις, σπουδαιοτέρα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Αὐτὴ μετέδιδε τὰ φῶτά της καὶ εἰς ἄλλας πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ της· ἦτο ἑστία ἐξ ἧς μετεδίδετο καὶ ἡ μουσικὴ εἰς τοὺς ἱεροψάλτας τῶν περὶ τὴν Σμύρνην ἐπαρχιῶν. Ἐδῶ ἐπεκράτει ἰδιαίτερος τύπος ἐκτελέσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων. Φαίνεται ὅτι ὁ τύπος αὐτὸς εἶχεν ἐπικρατήσει καὶ διαδοθῆ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρωτοψάλτου τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἁγίας Φωτεινῆς Νικολάου, καὶ κατόπιν τοῦ μαθητοῦ ἐκείνου πρωτοψάλτου Μ. Μισαηλίδου. Κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τοὺς δύο τούτους διδασκάλους ὠφείλετο ὁ μορφωθεὶς διάφορος τύπος τῆς ἐκτελέσεως τῆς μουσικῆς. Οἱ κατόπιν ψάλται τῆς Σμύρνης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς, ὑπῆρξαν ἄμεσοι μαθηταὶ τῶν δύο τούτων διδασκάλων. Κανεὶς δὲ ψάλτης δὲν εἰμπορεῖ ἐπὶ πολὺν χρόνον ψάλλων ἐν Σμύρνῃ νὰ μὴν ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐκεῖ μουσικοῦ περιβάλλοντος. Τὸ σμυρναϊκὸν ψαλτικὸν ὕφος ἀπεμάκρυνε τὸ μέλος τῆς μουσικῆς, ἀπὸ τὸ ὕφος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Οἱ σμυρναῖοι ψάλται ὅσον καλλίφωνοι καὶ ἂν ἦσαν, δὲν ἐγίνοντο εὐάρεστοι εἰς τοὺς κωνσταντινουπολίτας ἀκροατάς των· ὅλοι των γενικῶς ἔψαλλαν ἀλὰ σμυρνέϊκα»[112]. Τὸ δεύτερο σημεῖο ἔχει σχέση μὲ τὴν πληροφορία τῆς πρωτοψαλτείας τοῦ Νικολάου στὸν ναὸ τοῦ Σωτῆρος στὸν Γαλατᾶ πρὶν κληθεῖ στὴ Σμύρνη. Συμπληρώνει στὸ κείμενό του: «*Τὰ πατήματα τοῦ πρωτοψάλτου Σμύρνης Νικολάου ἐξωτερικίζουσι καὶ εἶναι διάφορα κατὰ πολὺ ἀπὸ τὸ πατροπαράδοτον ἐκκλησιαστικὸν μουσικὸν μέλος*»[113]. Τὴν πληροφορία αὐτή, ὅπως καὶ ὅλες τὶς ὑπόλοιπες ποὺ καταγράφει ὁ

[112] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», σ. 53, παρ. 53.

[113] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», σ. 248, παρ. 269.

Βουδούρης στὸ κεφάλαιο μὲ τὸν τὶτλο «Πρωτοψαλτικὰ» τὶς ἄκουσε καὶ τὶς κατέγραψε ἀπὸ τὸν πρωτοψάλτη Ἰάκωβο Ναυπλιώτη[114], γεγονὸς ποὺ καταγράφει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας στὸν πρόλογο τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου[115].

Ὁ Ἀλέξανδρος Μωραϊτίδης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιήγησής του στὴ Σμύρνη τὸ ἔτος 1898, διαπιστώνει καὶ καταγράφει: «*Τὴν ἐπαύριον ἐκκλησιάσθην πάλιν εἰς τὴν ἁγίαν Φωτεινήν. Ἐλειτουργούσεν ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης. Λίγο-λίγο ἐγέμισεν ἡ ἐκκλησία ἀπὸ Σμυρναίους. Τὰ ἐργατικὰ ἰσνάφια, τοῦ ἐμπορίου τοῦ πολυδαιδάλου οἱ ἀντιπρόσωποι, τὰ πληρώματα τῶν ἐμπορικῶν μας ἱστιοφόρων ὁποὺ προτιμοῦν ἰδιαιτέρως τὴν ἁγίαν Φωτεινήν, κατέλαβον ὅλας τὰς στοὰς τὴν αὐλὴν ἀκόμη ὁλόκληρον. Ἦτο προεόρτια τῆς Μεταμορφώσεως, ὡραία ἀκολουθία. Ὁ δὲ ὀνομαστὸς πρωτοψάλτης τῆς Σμύρνης, ὁ γλυκύμολπος Μισαϊλίδης, ἔψαλε τὰς ὡραίας καταβασίας «Χοροὶ Ἰσραὴλ» μὲ ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν, ἴσως ἐνθουσιασθεὶς ἀπὸ τὴν γοητεύουσαν ποίησιν τοῦ θείου μελωδοῦ Κοσμᾶ, τόσον χαριτωμένα, τόσον γλυκά, ὥστε ὅταν ἔψαλλε τῆς ἐννάτης ᾠδῆς τὸν εἱρμὸν «ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη», παρ᾽ ὀλίγον νὰ χειροκροτήσω, παρ᾽ ὀλίγον νὰ φωνάξω: «νὰ μουσικὴ μιὰ φορά!» καὶ ὄντως εἶναι γλυκύτατον τὸ*

---

[114] Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», Πρόλογος τοῦ κεφαλαίου «Πρωτοψαλτικά, σ. 157.

[115] «*Αἱ διάφοραι καὶ ποικίλαι γνώσεις αἵτινες ἀπαιτῶσιν ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρωτοψαλτικά» εἶναι εἰλλημμέναι ἐκ τῆς προφορικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ διδασκάλου ἄρχοντος πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κυρίου Ἰακώβου τοῦ Ναυπλιώτου. Ἅπαντα τὰ ἀκούσματα καὶ τὰ εἰρημένα παρ᾽ αὐτοῦ κατὰ τὸ δεκαπενταετὲς χρονικὸν διάστημα, ὅπερ διέρρευσεν ἀπὸ τῆς ἐμῆς δομεστικίας ἐν τῷ πανσέπτω Πατριαρχικῷ Ναῷ μέχρι τῆς ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας ἀποχωρήσεως ἐκείνου, ἐφρόντιζον αὐθημερὸν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας νὰ καταγράφω τηρῶν μίαν σειράν, κατὰ χρονικὴν τάξιν ἀνακοινώσεως, πρακτικῶν οὕτως εἰπεῖν ἐπί τῶν συνομιλιῶν μετὰ τοῦ διδασκάλου*». (Βλ. Βουδούρης, «Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα», Πρόλογος τοῦ κεφαλαίου «Πρωτοψαλτικά», σ. 157.

σμυρναϊκὸν ἰδίωμα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, τὸ ὁποῖον πρῶτον ἀνέδειξεν ὁ πρωτοψάλτης τῆς Σμύρνης, ὁ ἀηδονόστομος Νικόλαος, τοῦ ὁποίου τὰ μουσουργήματα ἀκουόμενα ἀφήνουσιν ἀνεξάλειπτον γοητείαν βαθειὰ εἰς τὴν καρδίαν διὰ τὸ πάθος των διὰ τοῦτο ἐξόχως ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς ἱεροψάλτας, ἂν καὶ εἰς τὸ Φανάριον, ὅπου προτιμᾶται ἡ αὐστηρὰ καὶ ἁπλούστατη γραμμὴ Πέτρου τοῦ Λαμπαδαρίου, δὲν τὰ δέχονται. Ἐν Ἀθήναις δὲ μετὰ πολλῆς περιπαθείας τὰ προτιμᾶ πάντοτε καὶ τὰ ἐκτελεῖ εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου Καρύτση ὁ ἀγαπητὸς ἰατρὸς κ. Θεοχάρης μὲ τὴν συμπαθητικὴν φωνήν του»[116].

Ὁ Γεώργιος Τσατσαρώνης σὲ ἄρθρο του ποὺ δημοσιεύτηκε τὸ ἔτος 1972 στὴν ἐφημερίδα *Ἱεροψαλτικὰ Νέα* γράφει σχετικά: *«Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἀκάματος προστάτις τῆς Ὀρθοδόξου παραδόσεως, συνταύτισε τὴν Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ μὲ τὸ τυπικὸν τῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἐπεδίωξε μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἑκάστοτε ἄρχοντος Πρωτοψάλτου νὰ ἐπιτύχη τὸ ἀνόθευτον καὶ ἀκαινοτόμητον αὐτῆς. Γι᾽ αὐτὸ καὶ συνιστοῦσε μουσικὴν ἐπιτροπήν, ἡ ὁποία ἔκρινε τὰ μέλλοντα νὰ ἐκδοθοῦν μουσικὰ ἔργα. Ὅπως συνέβη ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου Δ΄ ποὺ συνεστήθη ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ πρωτοψάλτου κὺρ Κωνσταντίνου, τοῦ Λαμπαδαρίου κὺρ Ἰωάννου καὶ τοῦ Α΄ Δομεστίκου κὺρ Στεφάνου. (Βλέπε: Πανδέκτη τόμος πρῶτος Κων/πολις 1850). Τὸ μέτρο τῆς κρίσεως ἦταν: καθιερωμένα μέλη τῆς παραδόσεως ποὺ διεσώθησαν στὸ μεγαλόπρεπο μουσικὸ ἔργο τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου τοῦ Πελοποννησίου, καὶ κατὰ κάποιο τρόπο τυποποιήθηκαν, ἐπεβλήθηκαν καὶ ἀναγνωρίστηκαν ἐπίσημα σὰν ἀναπόσπαστο μουσικὸ ἔνδυμα τῆς καθιερωμένης ὑμνογραφίας ποὺ περιέλαβε τὸ τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τὰ ἀρχαία αὐτὰ μέλη, τὰ σοβαρὰ καὶ ἄκρως ἐκκλησιαστικὰ ποὺ δοκιμάστηκαν ἐπάνω στὸ στασίδι, τὰ σεβάστηκε ὁ χρόνος ποὺ οἱ Πρωτοψάλτες, Λαμπαδάριοι καὶ οἱ μουσικοὶ*

[116] Βλ. Μωραϊτίδης, *Μὲ τοῦ Βορηὰ τὰ κύματα*, σσ. 37-38.

χοροὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ ἐκτελοῦσαν μὲ ὁρισμένο τρόπο ἐρμηνείας, μὲ ἰδιάζουσα ἀπαγγελία καὶ μὲ αὐστηρὸ τονικὸ ρυθμό, ἀπετέλεσαν τὸ γνήσιον ὕφος τῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνωδίας, τὸ σεμνόν, τὸ κατανυκτικόν, τὸ σοβαρόν, τὸ σῶφρον καὶ νηφάλιον. Γι᾽ αὐτὸ καὶ τὰ ἐκδοθέντα βιβλία ἀπ᾽ τὸ Πατριαρχικὸ τυπογραφεῖο ποὺ φέρουν τὴν Πατριαρχικὴ σφραγῖδα μὲ τὸν δικέφαλο ἀετό, ἀναφέρουν «κατὰ τὸ ὕφος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Μεγ. τοῦ Χρ. Ἐκκλησίας». Ἡ μουσικὴ ἐπιτροπὴ ἀπέρριπτε μέλη ξενότροπα καὶ ἄσχετα πρὸς τὴν παράδοσι. Ὅπως συνέβη καὶ μὲ τὸ σύστημα Γεωργίου τοῦ Λεσβίου, τὸ σύστημα Ἀγαπίου Παλλιέρμου τοῦ ἐκ Χίου, τὰ μουσικὰ ἔργα τοῦ Νικολάου Σμύρνης, τὴ Μουσικὴ Παιδαγωγία τοῦ Ν. Παγανά, τὸ Πεντηκοστάριο τοῦ Σ. Ἀβαγιαννοῦ κ.ἄ. Ἀντίθετα ἐνέκρινε ἔργα ποὺ περιεῖχαν τὴ σφραγίδα τῆς προσωπικῆς δημιουργίας πρωτοψαλτῶν ὅπως τοῦ Γρηγορίου, Κωνσταντίνου, Ἰωάννου, Στεφάνου Λαμπαδαρίου κ.ἄ., ἀλλὰ ἐκινοῦντο μέσα στὰ πλαίσια τῆς μουσικῆς παραδόσεως»[117].

Ὁ Μιχαὴλ Περπινιὰς στὸ βιβλίο του «*Σμυρναῖοι καὶ Μικρασιάται Μουσικολόγοι, Μουσικοδιδάσκαλοι* κλπ» (1968) ἀναφέρει: «*… Ὁ Νικόλαος κατανοὼν ὅτι ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἀσμάτων αὐτῆς διδάσκει καὶ κινεῖ εἰς ψυχικὴν ἀνάτασιν τοὺς πιστούς, ἐμέλισε τὰ μουσουργήματα αὐτοῦ κατ᾽ ἄκραν τῶν ποιημάτων ἔννοιαν καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐξ ὅλων τῶν παλαιῶν μουσικῶν, καινοτομὼν τρόπον τινά, κατόρθωσε λίαν ἐντέχνως νὰ καθυποτάξει τὴν μουσικὴν εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιημάτων καὶ νὰ ἀποδώσει τὰς ὑψηλὰς ἐννοίας αὐτῶν διὰ τῆς μουσικῆς. Τὸ τοιοῦτον ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ μουσικῶν, ἰδίως ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐκ φθόνου ἴσως πρὸς τὰ μουσικὰ ἀριστουργήματα, ὡς καινοτομία, ἔσπευσαν δὲ νὰ χαρακτηρίσουσι τὰ*

[117] Βλ. Τσατσαρώνης, «Τὸ πατριαρχικὸ ὕφος», http://psalmodia.blogspot.gr/2013/01/blog-post_8. html, 27-2-2018.

μουσουργήματα αὐτοῦ ὡς δῆθεν παρεκκλίνοντα ἐκ τῶν σοβαρῶν ἀρχαίων μουσικῶν γραμμῶν …»[118].

Τὸ ἔτος 1992 σὲ μιὰ ἀφιερωματικὴ ἐκδήλωση στὴν Πάτρα μὲ ἀφορμὴ τὰ ἑβδομήντα χρόνια ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφή, ὁ τότε μητροπολίτης Πατρῶν Νικόδημος, εἶχε σημειώσει στὸ προλόγισμά του: *«Τὰ μουσικὰ ἔργα τοῦ Νικολάου δὲν περιεβλήθησαν διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς Μ.Χ.Ε. ὡς ἔχοντα ὕφος διάφορον τῶν ἀρχαίων καὶ παραδοσιακῶν μουσικῶν γραμμῶν. Κυρίως ὅμως, διότι ὑπῆρξεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀντίδρασις διὰ νὰ μὴν περιέλθουν τὰ σκῆπτρα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἰς τὴν Σμύρνην ἀντὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως»*[119].

Τὸ 2008 ὁ Νίκος Ἀνδρῖκος, στὰ πλαίσια ἔρευνας, κατέβαλε προσπάθειες μὲ σκοπὸ τὴν ἀνεύρεση πηγῶν οἱ ὁποῖες θὰ μποροῦσαν ἐνδεχομένως νὰ ξεκαθαρίσουν τὸ θέμα τῆς μὴ ἔνταξης τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου στὸν κατάλογο τῶν ἐγκεκριμένων βιβλίων ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου ἢ νὰ δώσει καινούργια τροπὴ στὸ ζήτημα καὶ διαπίστωσε ὅτι στὸ ἐπίσημο πατριαρχικὸ ἀρχεῖο πέρα ἀπὸ τὸ γνωστὸ κείμενο τῶν δύο ἐγκυκλίων ἐπιστολῶν τοῦ 1880 δὲν διασώζεται κάτι ἐπιπλέον ὑπὸ μορφὴ ὑπομνήματος, εἰσηγητικῆς ἔκθεσης ἢ πρακτικῶν τὸ ὁποῖο νὰ διαπραγματεύεται τὸ ζήτημα τῆς ἔνταξης τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου στὸν κατάλογο τῶν ἐγκεκριμένων βιβλίων ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου[120]. Στὸ βιβλίο του δὲ *Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ τῆς Σμύρνης (1800-1922)* συνοψίζει: *«Ἡ ἀπόκλιση τοῦ ὕφους τῶν συνθέσεων τοῦ Νικολάου ἀπὸ τὰ κλασικὰ πρότυπα δὲν ἀποτελεῖ μουσικολογικὸ ζητούμενο καθὼς εἶναι ἀπὸ φανερὴ ἕως αὐτονόητη γιὰ τὸν κάθε ἐρευνητή, ἐνῶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Νικόλαο ἀποτελεῖ πράξη ἐνσυνείδητης καλλιτεχνικῆς τοποθέτησης. Τὰ οὐσιαστικὰ αἴτια αὐτῆς τῆς προβληματικῆς θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν στὸ βαθύτερο*

[118] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σσ. 91-92, ὑποσ. 130.

[119] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 92, ὑποσ. 130.

[120] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 91.

ἰδεολογικὸ περιεχόμενο ποὺ καθορίζει τὴ σύνολη δραστηριότητα ποὺ ἀναπτύσσεται στὸ μουσικὸ περιβάλλον τῆς ἐποχῆς, καθὼς καὶ στὸ γεγονὸς τῆς πολιτισμικῆς ἀπόστασης ποὺ χαρακτηρίζει τὴ σχέση Κωνσταντινούπολης καὶ Σμύρνης κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 19ου αἰῶνα»[121].

Ἐπιπλέον πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι πέρα ἀπὸ τὰ πολιτικο-οικονομικά, ἰδεολογικὰ καὶ ἐκδοτικὰ συμφέροντα τῆς ἐποχῆς ὑπάρχει θέμα καὶ στὸν χῶρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης. Ἡ Σμύρνη ἀποτελεῖ συνεχῶς μιὰ σοβαρὴ πηγὴ προβλημάτων γιὰ τὸ Πατριαρχεῖο καθὼς ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθεῖ στὴν ἄμεση ἐπιτήρηση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ ὁποία ἐντείνεται λόγω τῆς αὐξημένης δικαιοδοσίας ἐπὶ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων τῆς αὐτοκρατορίας ποὺ ἀναγνωρίζει πλέον στὸν ἑκάστοτε Πατριάρχη ὁ θεσμὸς τῶν millet[122].

2.4. Τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου στὴ χειρόγραφη παράδοση

Τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου διαδόθηκε πολὺ γρήγορα κυρίως ἀπὸ τοὺς μαθητές του, ἀρχικὰ στὰ χειρόγραφα πρὶν ἀκόμη ἐκδοθοῦν ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσή τους. Ἀπὸ ἔρευνα ποὺ πραγματοποιήθηκε, στὰ πλαίσια τῆς παροῦσας ἐργασίας, σὲ μουσικὰ χειρόγραφα ἀπὸ διάφορες περιοχὲς βρέθηκαν μέλη τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης σὲ συνολικὰ σαράντα χειρόγραφα, τὰ ὁποῖα περιγράφονται ἀναλυτικὰ παρακάτω:

---

[121] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 92.

[122] Βλ. Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 92, ὑποσ. 129.

2.4.1. Ἁγίου Ὄρους[123]

Ἱ. Μ. Ἁγίου Παύλου[124]

● 274, ΙΘ′ αἰ. (καὶ ΙΗ′ τέλη), Συλλογὴ[125]

33r Ἦχος βαρύς, Δόξα καὶ νῦν Πεντηκοστοῦ ψαλμοῦ (μετὰ τὸ Ἑωθινὸ Εὐαγγέλιο), *Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς*.

● 428, Κ′ αἰ. (ἀρχαί), Ἐγκόλπιος φυλλάδα[126]

- Ἦχος βαρύς, *Τρισάγιον*.

● 431, ΙΘ′ αἰ. (1893), Ἀνθολογία - Ἀπάνθισμα, χφ. Δημητρίου μοναχοῦ[127].

101 Ἦχος α′, *Ἄξιον ἐστίν*.

● 435, ΙΘ′ αἰ. (τέλη - ἀρχὴ Κ′), Ἀνθολογία[128]

- *Ἄξιον ἐστὶν* καὶ εἱρμοὶ θ′ ᾠδῆς.
- Κοινωνικὰ μερικά.

Ἱ. Μ. Γρηγορίου[129]

● 50 [57], Κ′ αἰ. (1916), Ἀνθολογία, χφ. Ἠλία μοναχοῦ Γρηγοριάτη[130]

1-20 Ὀλίγα *Ἄξιον ἐστίν*, (μεταξὺ τῶν ποιητῶν ἀναφέρεται ὁ Νικόλαος).

---

[123] Στὶς ἁγιορείτικες χειρόγραφες μουσικὲς πηγὲς τὰ ἔργα τοῦ Νικολάου Σμύρνης εἶχαν μεγάλη ἀπήχηση. Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σ. 622.

[124] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′.

[125] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 795, σ. 157.

[126] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 818, σ. 176.

[127] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 821, σσ. 182-183.

[128] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 824, σσ. 187-188.

[129] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′.

[130] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 624, σ. 673.

Ἱ. Μ. Διονυσίου[131]

● 691, ΙΘ′ αἰ. (μέσα), Ἀνθολογία[132]

40r *Αἰνεῖτε*, ἦχος πλ. β′ Πα.

43v *Ποτήριον σωτηρίου*, ἦχος βαρὺς Ζω.

● 810, ΙΘ′ αἰ. (τέλη), Ἀνθολογία (Λειτουργίας)[133]

- Διάφορα *Ἄξιον ἐστίν*.

- Διάφορα Κοινωνικά.

● 831, ΙΘ′ αἰ. (μέσα), (Ἀνθολογία, Κων/πολις 1846)[134]

1r Ἦχος πλ. δ′ Νη, οἱ στίχοι τῶν ἀνοιξανταρίων *Ἐξαποστελεῖς, καὶ ἀνακαινιεῖς, πάντα ἐν σοφίᾳ, καὶ νῦν καὶ ἀεί Ἀλληλούια , ἀλληλούια*.

Ἱ. Μ. Δοχειαρίου[135]

● 1463, ΙΘ′ αἰ. (περὶ τὸ 1840), Ἀνθολογία[136]

51v Ἦχος βαρὺς *Ἅγιος ὁ Θεός* - Δύναμις, *Ἅγιος ὁ Θεός*[137].

55v Ἦχος πλ. α′ Δύναμις, *Ὅσοι εἰς Χριστόν*.

56v Ἦχος β′ Δύναμις, *Τὸν Σταυρόν σου*.

60r Χερουβικὰ σύντομα, *Οἱ τὰ χερουβίμ*, πλήρης ἡ σειρά.

170r Ἦχος α′, κοινωνικὸ *Εἰς μνημόσυνον* καὶ ἀκολουθεῖ τὸ αὐτὸ σὲ δ′ καὶ βαρὺ ἦχο.

178v Ἦχος α′, κοινωνικὸ *Ποτήριον σωτηρίου* καὶ ἀκολουθεῖ τὸ αὐτὸ σὲ ἦχο δ′.

266r Ἦχος α′ κοινωνικὸ *Σῶμα Χριστοῦ*.

---

[131] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′.

[132] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 674, σσ. 771-772.

[133] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 716, σσ. 858-859.

[134] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 731, σ. 878.

[135] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Α′.

[136] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Α′, ἀρίθμηση Στάθη 247, σσ. 641-643.

[137] Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σ. 622, ὑποσ. 1055.

● **1464, ΙΘ′ αἰ. (μέσα-β΄ ἥμισυ), Ἀνθολογία**[138]

1-37 Ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου μεταξὺ ἄλλων ποιητῶν τῶν διαφόρων *Ἄξιον ἐστίν*.

63r Μάθημα ψαλλόμενον εἰς πᾶσαν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου καὶ ὅταν ἐνδύηται ὁ ἀρχιερεύς, μελοποιηθὲν παρὰ Νικολάου Πρωτ[οψάλτου] Σμύρ[νης], *Σὲ μεγαλύνομεν Θεοτόκε Παρθένε*[139].

Ἱ. Μ. Μεγίστης Λαύρας[140]

● **1716, – Μ 25. ἄ.ἔ. Μουσικὸν**[141]

Χωρὶς ἀρίθμηση φύλλων. Κοινωνικὰ εἰς μνήμας ἁγίων Νικολάου Σμύρνης.

● **24 (ἀκαταλογογράφητο)**[142]

Ἄξιον ἐστὶν σὲ ἦχο α′ καὶ βαρὺ ἐναρμόνιο.

Αἱ γενεαὶ πᾶσαι … Νενίκηνται σὲ ἦχο α′.

Μεγάλυνον ψυχή μου … Μυστήριον ξένον σὲ ἦχο α′.

Στέργειν μὲν ἡμᾶς σὲ ἦχο α′.

Μεγάλυνον ψυχή μου … Ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα σὲ ἦχο β′.

Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν σὲ ἦχο β′.

---

[138] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Α′, ἀρίθμηση Στάθη 248, σ. 644.

[139] Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σ. 622, ὑποσ. 1055.

[140] Βλ. Εὐστρατιάδης, *Κατάλογος κωδίκων Μεγίστης Λαύρας*.

[141] Βλ. Εὐστρατιάδης, *Κατάλογος κωδίκων Μεγίστης Λαύρας*, σ. 73. Πρβλ. καὶ Εὐστρατιάδης, *Ἁγιορειτικῶν κωδίκων κατάλοιπα*, σ. 305.

[142] Τὸ χειρόγραφο αὐτὸ βρίσκεται σὲ μικροφίλμ στὸ Πατριαρχικὸ Ἵδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν ποὺ βρίσκεται στὴ Θεσσαλονίκη, στὴ Μονὴ Βλατάδων.

Ἱ. Μ. Ξενοφῶντος[143]

● 115, ΙΘ′ αἰ. (μέσα), Ἀνθολογία[144]

10-11 *Κύριε ἐλέησον* σὲ α′, πλ. α′, πλ. β′ καὶ βαρὺ ἦχο.

11 Χερουβικὰ *Οἱ τὰ χερουβίμ*, λείπει ὁ πλ. α′ ἦχος[145].

40 Χερουβικὸ *Οἱ τὰ χερουβὶμ* σὲ πλ. α′ ἦχο.

148 *Ἄξιον ἐστὶν* σὲ α′, πλ. β′, βαρὺ καὶ βαρὺ ἐναρμόνιο ἦχο.

115 Εἱρμοὶ τῆς θ′ ᾠδῆς. (Ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου καὶ ἄλλων ποιητῶν).

173 *Νῦν αἱ δυνάμεις* ἦχος πλ. α′.

179 Κοινωνικὸ *Αἰνεῖται* ἦχος πλ. α′.

212 Κοινωνικὰ εἰς μνήμας ἁγίων παρὰ διαφόρων ποιητῶν (μεταξὺ τῶν ποιητῶν ἀναφέρεται καὶ ὁ Νικόλαος), ἐνῶ στὸ τέλος ἀναφέρεται «*τὰ πλείονα τοῦ Νικολάου Σμύρνης*».

● 117, ΙΘ′ αἰ. (μέσα) Δοξαστάριον Ἰακώβου Πρωτοψάλτου Ἑορτολογάριον[146]

116 - Ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου μεταξὺ ἄλλων ποιητῶν τῶν διαφόρων Τρισαγίων καὶ Χερουβικῶν.

● 186, ΙΘ′ αἰ. (β′ ἥμισυ), Ἀνθολογία, χφ. Νεκταρίου μοναχοῦ[147]

1 -93 Ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου μεταξὺ ἄλλων ποιητῶν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν.

● 189, ΙΘ′ αἰ. (1893), Ἀνθολογία[148]

1r Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου. Ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου μεταξὺ ἄλλων ποιητῶν.

---

[143] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′.

[144] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 280, σσ. 33-35.

[145] Βλ. Καραγκούνης, *Ἡ παράδοση καὶ ἐξήγηση*, σσ. 622-623

[146] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 339, σ. 142.

[147] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 348, σ. 148.

[148] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 351, σ. 150.

214r Χερουβικά τινα, τῶν Νικολάου Σμύρνης καὶ ἄλλων ποιητῶν.

Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου[149]

● 534, ΙΘ′ αἰ. (1870), Καλοφωνικὸ εἱρμολόγιο κ.ἄ. χφ. Σεραφεὶμ ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Χιδήρων[150]

33-34 Εἰς τὴν ἑορτὴν κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἦχος α′. *Αἱ γενεαὶ πᾶσαι μακαρίζομέν σε … Νενίκηνται τῆς φύσεως οἱ ὅροι.*

Ἱ. Μ. Παντελεήμονος[151]

● 941, ΙΘ′ αἰ. (β′ ἥμισυ), Ἀνθολογία, χφ. Μητροφάνους μοναχοῦ[152]

70 *Ἄξιον ἐστὶν* μελοποιηθὲν παρὰ διαφόρων ποιητῶν. (Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου Σμύρνης).

● 971, ΙΘ′ αἰ. (β′ ἥμισυ), Ἀνθολογία, χφ. Μητροφάνους μοναχοῦ[153]

145 Κοινωνικὸ *Εἰς μνημόσυνον* ἦχος α′.

149 Κοινωνικὸ *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν* ἦχος πλ. δ′.

● 1020, ΙΘ′ αἰ. ἀνθολογία[154]

164r *Κύριε ἐλέησον* ἦχος α′.

● 1230, Κ′ αἰ. (1900-1901), Ἀνθολογία (τεράδιον), χφ. Γεωργίου Ζήκου[155]

1r Τρισάγια διαφόρων ποιητῶν. (Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου Σμύρνης).

---

[149] Βλ. Σωτηρούδης, *Συμπληρωματικὸς κατάλογος Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου*.

[150] Βλ. Σωτηρούδης, *Συμπληρωματικὸς κατάλογος Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου*, σσ. 198-201.

[151] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′.

[152] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 410, σσ. 249-251.

[153] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 440, σσ. 322-324.

[154] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 489, σ. 455-458.

[155] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 523, σ. 512.

● 1309, ΙΘ′ αἰ. (τέλη), Ἀνθολογία[156]

1r Ἀκολουθία τῆς Λειτουργίας. Γνωστὰ πάντα τὰ περιεχόμενα ἤτοι· τρισάγια, ἀντὶ τρισαγίου, χερουβικά, *Ἄξιον ἐστίν*, κοινωνικά. (Μεταξὺ τῶν ποιητῶν ἀναφέρεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου Σμύρνης).

Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας[157]

● 17, ΙΘ′ αἰ. (τέλη), Ἐκλογὴ διαφόρων, χφ. Καλλινίκου ἱεροδιακόνου[158]

62 r Μάθημα τριαδικὸ γιὰ τὴν ἀρτοκλασία τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, ὀκτάηχο *Ἴδωμεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν*.

● 21, Κ′ αἰ. (1903), χφ. Τετράδιον, Παϊσίου μοναχοῦ Σιμωνοπετρίτου[159]

24v *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος *α′*.

29v Δοξολογία ἦχος *πλ. β′*.

Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα[160]

● 242, ΙΘ′ αἰ. (μέσα), Ἀνθολογία, χφ. Νεκραρίου μοναχοῦ[161]

- Χερουβικὰ Νικολάου Σμύρνης (Ἡ φράση ἀναφέρεται μεταξὺ πολλῶν μελῶν καὶ ποιητῶν).

● 246, ΙΘ′ αἰ. (αωμη′), Φυλλάδα (στ′ Αὐγούστου), χφ. Ματθαίου Βατοπαιδινοῦ[162]

3v Χερουβικὸ ἦχος *α′*.

---

[156] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 536, σ. 524.

[157] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′.

[158] Σ Βλ. τάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 567, σ. 572.

[159] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Β′, ἀρίθμηση Στάθη 571, σ. 575.

[160] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′.

[161] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 1014, σσ. 289-290.

[162] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ′, ἀρίθμηση Στάθη 1018, σσ. 596-599.

5r Κοινωνικὸ *Αἰνεῖτε* ἦχος α'.

• 248, ΙΘ' αἰ. (1867'), Ἀνθολογία[163]

Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου, χωρὶς νὰ ἀναφέρεται ἦχος.

• 249, ΙΘ' αἰ. (μέσα), Ἀναστασιματάριο-Ἀνθολογία[164]

178-207 Κοινωνικὰ Χριστουγέννων, Εὐαγγελισμοῦ, Κυριακῆς Βαΐων καὶ Κυριακῆς Θωμᾶ. (Δὲν ἀναγράφονται ἦχοι).

• 250, ΙΘ' αἰ. (1896), Ἀνθολογία ἀσμάτων, χφ. Στέφ. Ἀ. Ψύχα[165]

- *Τὸν ἥλιον κρύψαντα, Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον, Ἀναστάσεως ἡμέρα.* (Δὲν ἀναγράφονται ἦχοι).

• 287, ΙΘ' αἰ. (τέλη) - ἀρχὴ Κ', Εἱρμολόγιο-Ἀνθολόγιο[166]

96v Τυπικά.

2.4.2. Νήσου Ὕδρας

Ἱ. Μ. Παναγίας Ζούρβας[167]

• 8, Κ' αἰ. (1928), Μουσικὴ Φυλλάς, χφ. Ἀνδρέου Μπουρλετίδη[168]

90v Τὸ παρὸν Τρισάγιον ἦχος βαρὺς *Ἅγιος ὁ Θεός*.

98r [Κύριε ἐλέησον] ἦχοι α' καὶ β'[169] *Κύριε ἐλέησον*.

• 9, Κ' αἰ. (ἀρχαὶ β' τετάρτου), Μουσικὴ Φυλλάς, χφ. Ἀν. Μπουρλετίδη[170]

13v Τὸ παρὸν Τρισάγιον ἦχος βαρὺς Ζω *Ἅγιος ὁ Θεός*.

---

[163] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ', ἀρίθμηση Στάθη 1020, σσ. 599-600.

[164] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ', ἀρίθμηση Στάθη 1021, σ. 600.

[165] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ', ἀρίθμηση Στάθη 1022, σ. 601.

[166] Βλ. Στάθης, *Τὰ χειρόγραφα Ἁγίου Ὄρους*, τόμ. Γ', ἀρίθμηση Στάθη 1024, σσ. 602-603.

[167] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα.

[168] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 43, σσ. 322-327.

[169] Εἶναι τὸ δημοσιευμένο *Κύριε ἐλέησον* τοῦ πλ. β' ἤχου. Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σ. 33.

[170] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 44, σσ. 328-331.

100r Κοινωνικὸ τοῦ Θωμᾶ ἦχος πλ. α', *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ τὸν Κύριον*.

107r Κοινωνικὸ Πεντηκοστῆς ἦχος βαρύς, *Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον*.

• 10, Κ' αἰ. (ἀρχαὶ β' τετάρτου), Μουσικὴ Φυλλάς, χφ. Ἀν. Μπουρλετίδη[171]

13v Κοινωνικὸν ἦχος πλ. β'[172] ἐκ τοῦ *Πα Σῶμα Χριστοῦ*.

29v Τὸ παρὸν ἦχος α' *Πα Κύριε ἐλέησον*.

49r Κοινωνικὰ εἰς θεομητορικὰς ἑορτάς, ἦχος α' ἐκ τοῦ *Πα Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι.*

51v Κοινωνικὸν εἰς μνήμας ἁγίων ἀποστόλων, ἦχος πλ.δ' *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν*.

108v Κοινωνικὸν ἦχος α' *Πα Εἰς μνημόσυνον.*

125r [173]

128r Ἦχος πλ. β' *Πα Κύριε ἐλέησον*.

• 11, Κ' αἰ. (ἀρχαὶ β' τετάρτου), Μουσικὴ Φυλλάς, χφ. Ἀν. Μπουρλετίδη[174]

128r Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ἀντὶ τοῦ *Ἄξιον ἐστίν*, ἦχος α' *Πα Αἱ γενεαὶ πᾶσαι.*

92v Τὸ παρὸν ἦχος α' *Πα Κύριε ἐλέησον*.

93r Ἦχος βαρὺς *Κύριε ἐλέησον*.

---

[171] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 45, σσ. 332-337.

[172] Στὸν τόμ. Γ' τοῦ *Ταμείου Ἀνθολογίας* ὑπάρχει σὲ ἦχο β' ἐκ τοῦ Πα καὶ πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο. Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σ. 369.

[173] Στὸ βιβλίο τοῦ Ἀχιλλέα Χαλδαιάκη *Τὰ χειρόγραφα βυζαντινῆς μουσικῆς, Νησιωτικὴ Ἑλλάς*, στὸν τόμ. Α' ποὺ ἀναφέρονται τὰ χειρόγραφα τῆς νήσου Ὕδρας, στὴ σ. 335 ἀναφέρεται γιὰ τὸ χφ. Παν. Ζούρβας 10: φ. 125r *Ἐπὶ σοὶ χαίρει Κεχαριτωμένη* σὲ ἦχο πλάγιο τοῦ δ' Νικολάου Πρωτοψάλτου Σμύρνης. Ἐπειδὴ δὲν υπάρχει ὁ ὕμνος στὰ βιβλία τοῦ Νικολάου, ἔγινε ἔρευνα καὶ μορφολογική ἀνάλυση καὶ διαπιστώθηκε ὅτι τὸ μέλος αὐτὸ εἶναι τοῦ (Ι.Σ.) Ἰωάννη Σακελλαρίδη καὶ εἶναι δημοσιευμένο. (Βλ. *Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Δ', σ. 192. Πρβλ. καὶ Περπινιάς, *Μουσικὴ Συνέκδημος*, σσ. 227-228).

[174] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 46, σσ. 338-342.

93v Ἦχος πλ. δ′ *Κύριε ἐλέησον*.

Ἱ. Μ. Προφήτου Ἠλιοῦ[175]

• 724, ΙΘ′ αἰ. (α′ ἥμισυ)[176]

30r Ἦχος πλ. *α′ Πα Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς*.

• 621 (30), ΙΘ′ αἰ. (α′ ἥμισυ), Ἀνθολογία[177]

40v Χερουβικὰ μέγιστα ἦχος *α′ Οἱ τὰ Χερουβίμ*, πλήρης ἡ σειρά.

62v Χερουβικὰ τῶν Κυριακάδων (sic) ἦχος *α′ Οἱ τὰ Χερουβίμ*, πλήρης ἡ σειρά.

• 726, ΙΘ′ αἰ. (ἀρχαί), Ἀναστασιματάριον - Ἀνθολογία[178]

141 Ἕτερα εἰς διαφόρους ἤχους, ἦχος *α′ Πα Κύριε ἐλέησον* (πλήρης σειρά).

2.4.3. Ἡρακλείου Κρήτης

Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν[179]

• 253, ΙΘ′ αἰ. (περὶ τὸ 1835-40)[180]

467 Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ 1831[181].

---

[175] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα.

[176] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 23, σσ. 254-258.

[177] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 24, σσ. 259-262.

[178] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 27, σσ. 269-271.

[179] Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*.

[180] Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, σσ. 98-99.

[181] Γραφέας δὲν δηλώνεται. Ἦταν πάντως μαθητὴς τοῦ πρωτοψάλτου Σμύρνης Νικολάου καὶ πιθανότατα καὶ τῶν τριῶν διδασκάλων στὴν Κωνσταντινούπολη. Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, σ. 99.

2.4.4. Βιβλιοθήκης Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου Ψαριανοῦ[182]

• 16, ΙΘ' αἰ. Κῶδιξ μουσικός, Φυλλάδιον ΙΑ'[183]

φ. 134α Μάθημα Θεοτοκίον ὀκτώηχον ἦχος α' *Πα Ρόδον τὸ ἀμάραντον*.

2.4.5. Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ

• 165, ΙΘ' αἰ. (1851), Ἀνθολογία Ἑσπερινοῦ - Ὄρθρου – Θείας Λειτουργίας, χφ. Γεωργίου Πετζιλαδῆ[184]

558 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος α'.

571 Ἡ Θ. Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου, Ἰωάννου πρωτοψάλτου, διορθωθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, [ἦχος] β' *Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Ἀμήν, Ἀμήν, Σὲ ὑμνοῦμεν*.

591 [Ἦχος] α' *Ὅσοι εἰς Χριστόν* (δύο μελοποιήσεις) Δόξα καὶ νῦν *Χριστὸν ἐνεδύσασθε*, Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστόν*.

592 Ἕτερον ἀργὸν μὲ κράτημα [ἦχος] πλ. α' Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστόν*.

604 Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα [ἦχος] πλ. α' Κε *Πάσχα ἱερόν*. Ἦχος πλ. α' *Ἀναστάσεως ἡμέρα*, ἕτερον [ἦχος] πλ. α' *Ἀναστάσεως ἡμέρα*.

610 Ἕτερον [ἦχος] πλ. α' *Ἀναστάσεως ἡμέρα*, ἦχος πλ. α' *Χριστὸς ἀνέστη*, ἕτερον σύντομον *Χριστὸς ἀνέστη* (δύο μελοποιήσεις).
Κύριε ἐλέησον, ἦχος α' *Κύριε ἐλέησον*.

623 Ἦχος βαρὺς *Ἄξιον ἐστίν*, ἕτερον [ἦχος] β' *Ἄξιον ἐστίν*.

---

[182] Βλ. Ψαριανοῦ, *Κατάλογος χειρογράφων*.

[183] Ὁ κώδικας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴ συρραφὴ ἰσομεγέθων φυλλαδίων διαφόρου χάρτου καὶ γραφῆς καὶ ποικίλου περιεχομένου. Βλ. Ψαριανοῦ, *Κατάλογος χειρογράφων*, σσ. 299-305.

[184] Θερμὲς εὐχαριστίες στὸν κ. Ἐμμανουὴλ Γιαννόπουλο ποὺ μοὺ ἐμπιστεύθηκε τμήματα τοῦ ἀνέκδοτου ἀκόμα χειρογράφου 165 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σίμωνος Καρᾶ στὸ ὁποῖο ὑπῆρχαν ἀνέκδοτα μαθήματα τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

631 Τοῦ Εὐαγγελισμοῦ [ἦχος] λέγετος *Εὐαγγελίζου γῆ ... Ὡς ἐμψύχῳ*, ἦχος α' *Μεγάλυνον ψυχή μου ... Μυστήριον ... Στέργειν μέν ἡμᾶς.*

2.5. Τὸ ἔργο τοῦ Νικολάου στὶς ἔντυπες ἐκδόσεις ἄλλων ἐκδοτῶν

Πέρα ἀπὸ τὴ διάδοση τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου στὴ χειρόγραφη παράδοση, πολλὰ ἀπὸ τὰ μελοποιήματά του συμπεριελήφθησαν καὶ σὲ ἔντυπα ἄλλων ἐκδόσεων, ὅπως αὐτὰ περιγράφονται παρακάτω.

Μουσικὸς Ἀνθών[185]

σ. 273 Χερουβικὸν ἦχος πλ.δ' συντετμημένον.

Μουσικὸς Θησαυρὸς τοῦ ἑσπερινοῦ[186]

σ. 301 Θεοτοκίον *Ρόδον τὸ ἀμάραντον* (ὀκτάηχον).

σ. 329 Προκείμενον *Τίς Θεὸς μέγας* ἦχος βαρύς.

σ. 329 Προκείμενον *Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ* ἦχος βαρύς.

σ. 330 Προκείμενον *Ἀγαπήσω σε Κύριε* ἦχος βαρύς.

σ. 331 Προκείμενον *Ἀνάστα ὁ Θεὸς* ἦχος βαρύς.

σ. 337 Κοντάκιο Μ. Κανόνος *Ψυχή μου ψυχή μου* ἦχος β'.

σ. 385 *Τῇ ὑπερμάχῳ* σύντομον ἦχος πλ. δ'.

σ. 428 *Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις* ἦχος πλ. δ'.

σ. 436 *Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις* ἦχος πλ. δ' (σύντομον).

σ. 451 *Κύριε ἀναβαίνοντός σου* ἦχος πλ. δ'.

σ. 457 *Ἤδη βάπτεται κάλαμος* ἦχος πλ. δ'.

σ. 469 *Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον* ἦχος πλ. α'.

***Μουσικὸς Θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, τόμ. Α'**[187]

σ. 63 Τρισάγιον ἦχος βαρύς.

σ. 65 Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἦχος βαρύς (σύντομον).

σ. 66 Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἦχος βαρύς (ἀργόν).

---

[185] Βλ. Μελέτιος Συκιώτης, *Μουσικὸς Ἀνθών*.

[186] Βλ. Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τοῦ ἑσπερινοῦ*.

[187] Βλ. Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, τόμ. Α'.

σ. 79 Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστὸν* ἦχος α΄.

σ. 84 Δύναμις *Τὸν Σταυρόν σου* ἦχος α΄.

σ. 102 *Κύριε ἐλέησον* σὲ ἤχους α΄, γ΄, πλ.α΄, πλ. β΄, βαρὺ καὶ πλ. δ΄.

σ. 213 Χερουβικὰ σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (πλήρης σειρά), τὰ συντομώτερα ἀπὸ τὶς δύο πλήρεις σειρές.

***Μουσικὸς Θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, τόμ. Β΄**[188]

σ. 633 Κοινωνικὰ Κυριακῶν σὲ ὅλους τοὺς ἤχους (πλήρης σειρά).

σ. 748 Κοινωνικὸ τῶν ἁγίων Πάντων *Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι* ἦχος πλ. δ΄.

σ. 760 Κοινωνικὸ εἰς θεομητορικὰς ἑορτὰς *Ποτήριον σωτηρίου* ἦχος δ΄.

σ. 765 Κοινωνικὸ εἰς μνήμας ἁγίων *Εἰς μνημόσυνον* ἦχος α΄.

σ. 769 Κοινωνικὸ εἰς μνήμας ἁγίων *Εἰς μνημόσυνον* ἦχος δ΄.

σ. 773 Κοινωνικὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν* ἦχος πλ. δ΄.

σ. 847 Καλοφωνικὸς εἱρμὸς *Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου* ἦχος πλ. β΄.

Καλλίφωνος Ἀηδών[189]

σ. 7 Τυπικὰ ἦχος βαρύς.

σ. 170 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος.

σ. 182 *Μυστικῶς εἰ Θεοτόκε* (θ΄ ὠδὴ Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος πλ. δ΄.

σ. 187 *Στέργειν μὲν ἡμᾶς* (θ΄ὠδὴ Χριστουγέννων ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος α΄.

σ. 191 *Ὦ τῶν ὑπερ νοῦν* (θ΄ὠδὴ Θεοφανείων ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος β΄.

σ. 193 *Θεοτόκε ἡ ἐλπὶς* (θ΄ὠδὴ Ὑπαπαντῆς ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος γ΄.

σ. 197 *Αἱ γενεαὶ πᾶσαι … Νενίκηνται* (θ΄ ὠδὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος α΄.

σ. 199 *Ἄγγελοι τὴν κοίμησιν … Ἅπας γηγενής* (θ΄ ὠδὴ Κοιμήσεως Θεοτόκου ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος δ΄.

---

[188] Βλ. Νεκτάριος Μοναχός, *Μουσικὸς θησαυρὸς τῆς Λειτουργίας*, τόμ. Β΄.

[189] Βλ. Νεκτάριος Μοναχός, *Καλλίφωνος Ἀηδών*.

σ. 201 *Ὦ μῆτερ Παρθένε* (θ'ὠδὴ Σταυροπροσκυνήσεως ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος α'.

σ. 214 *Μὴ τῆς φθορᾶς* (θ'ὠδὴ Πεντηκοστῆς ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος βαρύς.

σ. 216 *Χαίροις ἄνασσα* (θ'ὠδὴ Ἁγίου Πνεύματος ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος δ'.

Παννυχὶς τοῦ Ἄθω[190]

σ. 32. Τρισάγιον Δύναμις ἦχος βαρύς.

σ. 39. *Ὅσοι εἰς Χριστὸν* Δύναμις ἦχος α'.

σ. 49. *Τὸν Σταυρόν σου* Δύναμις ἦχος β'.

σ. 64 Χερουβικὸ ἦχος α', (103) ἦχος γ', (122) ἦχος δ', (150) ἦχος πλ. α', (156) ἦχος πλ. β', (175) ἦχος βαρύς, (202) ἦχος πλ. δ'.

σ. 208 Εἰς τὸν ἀσπασμὸν τοῦ ἀρχιερέως *Ἀγαπήσω σε* ἦχος β'.

σ. 231 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος α'.

σ. 287 Κοινωνικὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ *Ἐξελέξατο* ἦχος πλ. δ'.

σ. 295 Κοινωνικὸ εἰς θεομητορικὰς ἑορτὰς *Ποτήριον σωτηρίου* ἦχος δ'.

σ. 305 Κοινωνικὸ Χριστουγέννων *Λύτρωσιν ἀπέστειλε* ἦχος α'.

σ. 321 Κοινωνικὸ Θωμᾶ *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ* ἦχος α'.

σ. 769 Κοινωνικὸ εἰς μνήμας ἁγίων *Εἰς μνημόσυνον* ἦχος βαρύς.

σ. 347 Κοινωνικὰ Κυριακῶν *Αἰνεῖται* ἦχος α', (351) ἦχος δ', (356) ἦχος πλ. α'[191], (361) ἦχος πλ. β', (365) ἦχος βαρύς, (369) ἦχος πλ. δ'.

Αἱ δύο μέλισσαι[192]

σ. 195 Δοξαστικὸ αἴνων Μ. Πέμπτης *Ἐξέδυσάν με* ἦχος πλ. β'.

---

[190] Βλ. Νικηφόρος Φιλοθεΐτης, *Παννυχίς*.

[191] Στὸ κοινωνικὸ αὐτὸ εἶναι τοποθετημένη καὶ δεύτερη σειρὰ μέλους μὲ τὸ κοινωνικὸ εἰς μνήμας ἁγίων *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα*. Σημειώνεται ὅτι ὁ Νικόλαος δὲν ἔχει μελοποιήσει κοινωνικὸ *Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους*, ἐνῶ στὸν Γ' τόμ. τοῦ *Νέου Ταμείου Ἀνθολογίας* ἔχει συμπεριλάβει τὰ μελοποιηθέντα ἀπό Γρηγόριο Πρωτοψάλτη σὲ ἦχο δ' καὶ Δανιὴλ Πρωτοψάλτη σὲ ἦχο πλ. β'. Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 305-310.

[192] Βλ. Κυριαζίδης, *Αἱ δύο μέλισσαι*.

σ. 544 *Μὴ τῆς φθορᾶς* (θ′ὠδὴ Πεντηκοστῆς ἀντὶ *Ἄξιον ἐστίν*) ἦχος βαρύς.

Αἱ δύο Νέαι μέλισσαι[193]

σ. 113 Χερουβικὸ ἦχος α′, (135) ἦχος γ′, (155) ἦχος πλ. α′, (167) ἦχος πλ. β′, (179) ἦχος βαρύς, (195) ἦχος πλ. δ′.

Ἀνθοδέσμη ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς[194]

σ. 201 Κοινωνικὸ Κυριακῶν *Αἰνεῖτε* ἦχος γ′.

σ. 205 Κοινωνικὸ Κυριακῶν *Αἰνεῖτε* ἦχος πλ. δ′.

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Δ′**[195]

σ. 22 Τυπικὰ ἦχος βαρύς.

σ. 44 Τρισάγιον ἦχος βαρύς.

σ. 45 Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἦχος βαρύς (σύντομον).

σ. 45 Δύναμις *Ἅγιος ὁ Θεὸς* ἦχος βαρύς (ἀργόν).

σ. 138 Χερουβικὸ ἀργὸ ἦχος γ′.

σ. 147 Χερουβικὸ ἀργὸ ἦχος πλ. β′.

σ. 194 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος α′.

σ. 212 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος πλ. β′.

σ. 214 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος βαρὺς διατονικός.

σ. 283 Κοινωνικὸ Θεοφανείων *Ἐπεφάνη ἡ χάρις* ἦχος βαρύς.

σ. 340 Καλοφωνικὸς εἱρμὸς *Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου* ἦχος πλ. β′.

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Ζ′**[196]

σ. 12 Δοξαστικὸ αἶνων Κυριακῆς Τελώνου καὶ Φαρισαίου *Ταῖς ἐξ ἔργων καυχήσεσι* ἦχος πλ. δ′.

σ. 20 Δοξαστικὸ αἶνων Κυριακῆς Ἀσώτου *Πάτερ ἀγαθὲ* ἦχος πλ. β′.

σ. 36 Δοξαστικὸ αἶνων Κυριακῆς Ἀπόκρεω *Προκαθάρωμεν ἑαυτοὺς* ἦχος α′.

---

[193] Βλ. Κυριαζίδης, *Αἱ δύο Νέαι μέλισσαι*.

[194] Βλ. Παπανικολάου Χαράλαμπος, *Ἀνθοδέσμη*.

[195] Βλ. *Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Δ′.

[196] Βλ. *Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Ζ′.

σ. 67 Δοξαστικὸ αἴνων Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας *Μωσῆς τῷ καιρῷ τῆς ἐγκρατείας* ἦχος πλ. β΄.

σ. 111 Δοξαστικὸ αἴνων Κυριακῆς Ε΄ νηστειῶν *Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία* ἦχος α΄.

***Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Η΄**[197]

σ. 46 Δόξα αἴνων Κυριακῆς Παραλύτου *Κύριε τὸν παράλυτον* ἦχος πλ. δ΄.

σ. 103 Δοξαστικὸ ἀποστίχων ἑσπερινοῦ Κυριακῆς Πεντηκοστῆς *Γλῶσσαι ποτὲ* ἦχος πλ. δ΄.

σ. 108 Δοξαστικὸ αἴνων Κυριακῆς Πεντηκοστῆς *Βασιλεῦ οὐράνιε* ἦχος πλ. β΄.

Τὸ Νέον Ἐκκλησιαστικὸν Κύμβαλον[198]

Δοξαστάριον μετεναχθὲν ἐκ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸ Λέσβιον Σύστημα τῆς μουσικῆς, περιέχον ἅπαντα τὰ τοῦ ἑσπερινοῦ, ἀποστίχων καὶ Αἴνων δοξαστικά, ἀπολυτίκια καὶ κοντάκια ὅλων τῶν Δεσποτικῶν, Θεομητορικῶν καὶ ἑορταζομένων Ἁγίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου, ληφθησομένων ἐκ τῶν Δοξασταρίων Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, Κυψέλης τοῦ Στεφάνου, Στιχηραρίων Ἰακώβου καὶ Κωνσταντίνου Πρωτοψαλτῶν καὶ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

Νέα Ἀνθολογία[199]

σ. 292 Δοξαστικὸ στιχηρῶν ἑσπερινοῦ Κυριακῆς Γ΄ νηστειῶν *Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν* ἦχος γ΄.

σ. 304 Δοξαστικὸ ἀποστίχων Μ. Τετάρτης *Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις* ἦχος πλ. δ΄ (ἀργό).

σ. 317 Δοξαστικὸ αἴνων Μ. Παρασκευῆς *Ἐξέδυσάν με* ἦχος πλ. β΄.

---

[197] Βλ. *Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. Η΄.

[198] Βλ. Γεώργιος Λέσβιος, *Τὸ Νέον Ἐκκλησιαστικὸν Κύμβαλον*, σ. α.

[199] Βλ. Βαμβουδάκης, *Νέα Ἀνθολογία*.

σ. 318 Ἰδιόμελα ἀποστίχων Μ. Παρασκευῆς *Πᾶσα ἡ κτίσις* (ἦχος α′), *Λαὸς δυσεβής* (ἦχος β′), *Σήμερον σὲ θεωρούσα* (ἦχος β′).

σ. 324 *Δόξα* ἀποστίχων Μ. Παρασκευῆς *Κύριε ἀναβαίνοντός σου* ἦχος πλ. δ′.

σ. 326 *Καὶ νῦν* ἀποστίχων Μ. Παρασκευῆς *Ἤδη βάπτεται κάλαμος* ἦχος πλ. δ′.

σ.329 Δόξα καὶ νῦν Θ′ ὥρας Μ. Παρασκευῆς *Σήμερον κρεμᾶται* ἦχος πλ. β′.

σ. 326 Δόξα καὶ νῦν ἀποστίχων ἑσπερινοῦ Μ. Παρασκευῆς *Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον* ἦχος πλ. α′.

σ. 340 Δόξα στιχηρῶν ἑσπερινοῦ Παρασκευῆς Διακαινησίμου *Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου* ἦχος πλ. δ′.

σ. 418 Ὅταν ἐνδύηται ὁ ἀρχιερεύς, Ἰ. Κουκουζέλη, *Ἄνωθεν οἱ προφῆται* ἦχος βαρύς, συντετμημένον, κατὰ μερικὸν συνδυασμὸν τῶν ἐξηγήσεων τῶν πρωτοψαλτῶν Κωνσταντίνου καὶ Νικολάου Σμύρνης.

Μουσικὴ Συνέκδημος[200]

σ. 128 Τρισάγιον ἦχος βαρὺς Ζω.

σ. 190 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος α′.

σ. 200 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος πλ. β′.

σ. 203 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος βαρὺς ἐναρμόνιος.

σ. 204 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος βαρὺς διατονικός.

σ. 206 *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος πλ. δ′.

[200] Βλ. Περπινιάς, *Μουσικὴ Συνέκδημος*.

2.6. Μέλη τοῦ Νικολάου μὲ μεγάλη διάδοση στὴ χειρόγραφη παράδοση

Ἀπὸ τὶς μελοποιήσεις τοῦ Νικολάου ποὺ συναντῶνται στὴν χειρόγραφη παράδοση, ἀλλὰ καὶ στὰ ἔντυπα βιβλία ἄλλων ἐκδοτῶν, παρατηρεῖται ὅτι ὁρισμένα ἀπὸ αὐτὰ ἔτυχαν εὐρείας διάδοσης καὶ ἀποδοχῆς. Συγκεκριμένα ἀναφέρονται τὸ Τρισάγιο σὲ ἦχο βαρύ[201], τὰ *Κύριε ἐλέησον* σὲ διάφορους ἤχους[202], χερουβικὰ τὰ συντομώτερα[203], τὰ *Ἄξιον ἐστίν*[204], οἱ Θ' ὠδὲς ποὺ ψάλλονται ἀντὶ τοῦ *Ἄξιον ἐστὶν*[205] καὶ τὰ κοινωνικὰ κυρίως τῶν ἑορτῶν[206].

2.7. Ὁ Νικόλαος στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν τῶν ἄλλων ἐκδόσεων

Ὁ Νικόλαος Γεωργίου ὡς πρωτοψάλτης Σμύρνης ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ τὸ ἔτος 1830 στοὺς καταλόγους συνδρομητῶν ἐκ Σμύρνης τοῦ βιβλίου *Εὐτέρπη* [207] ἀπὸ τὸ ὁποῖο προμηθεύεται τρία ἀντίτυπα ἀναφερόμενος ὡς «*Νικόλαος Πρωτοψάλτης*». Τὸ ἔτος 1836 συμμετέχει στὴν ἔκδοση ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Φωκαέα τοῦ *Δοξασταρίου* τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου μὲ ὀκτὼ ἀντίτυπα ὅπως ἀναφέρεται στὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν «*ὁ Μουσικολογιώτατος κ. Νικόλαος πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης*»[208]. Τὸ ἐπόμενο ἔτος, 1837, συμμετέχει στὴν 3η ἔκδοση τοῦ *Ταμείου Ἀνθολογίας* τοῦ Γρηγορίου Πρωτοψάλτου ἀπὸ τὸν

---

[201] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 21-23.

[202] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 32-34.

[203] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 144-199.

[204] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 207-212.

[205] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 212-228

[206] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 310-396.

[207] Βλ. *Εὐτέρπη*, Συλλογὴ τραγουδιῶν, σ. 257.

[208] Βλ. Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*, σ. 424,

Θεόδωρο Φωκαέα μὲ ἕνα ἀντίτυπο ἀναφερόμενος ὡς «*Ὁ Μουσικοδιδάσκαλος Πρωτοψάλτης κ. Νικόλαος*»[209].

Πέντε χρόνια ἀργότερα, τὸ ἔτος 1842, ὁ Νικόλαος συμμετέχει μὲ τρία ἀντίτυπα στὴν ἔκδοση τῆς *Σύνοψης Καλοφωνικῶν εἱρμῶν* ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Λαμπαδάριο τῆς Μ.Χ.Ε. ἀναφερόμενος στοὺς μουσικοὺς τῆς Σμύρνης ὡς «*Νικόλαος Γ. πρωτοψάλτης τῆς Μητροπόλεως*»[210]. Τὸ 1845 ἐκδίδεται ὁ πρῶτος τόμος τοῦ *Ταμείου Ἀνθολογίας* τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου στὴν ἔκδοση τοῦ ὁποίου συμμετέχει μὲ τρία ἀντίτυπα. Στὸν κατάλογο συνδρομητῶν ἀναφέρεται σχετικά: «*ὁ Μ. κ. Νικόλαος Πρωτοψάλτης Σμύρνης*»[211]. Τέλος, τὸ 1861 καὶ ἐνῶ ὁ Νικόλαος ἔχει ἤδη ἐκδόσει τὸ δικό του *Δοξαστάριο Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* συμμετέχει στὴν ἔκδοση τοῦ Α' τόμου τῆς ἔκδοσης τοῦ Παναγιώτου Γ. Κηλτζανίδου Προυσαέως *Ἐκκλησιαστικὸν Ἀπάνθισμα* μὲ πέντε ἀντίτυπα ὅπως ἀναγράφεται στὴ σ. 314 στοὺς συνδρομητὲς ἐκ Σμύρνης: «*Ὁ Μουσικοδιδ. κ. Ν. πρ. ψ.*»[212].

---

[209] Βλ. Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β', κατάλογος συνδρομητῶν Σμύρνης.

[210] Βλ. Ἰωάννης Λαμπαδάριος, *Σύνοψις καλοφωνικῶν εἱρμῶν*, κατάλογος συνδρομητῶν.

[211] Βλ. Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, κατάλογος συνδρομητῶν Σμύρνης.

[212] Βλ. Κηλτζανίδης, *Ἐκκλησιαστικὸν Ἀπάνθισμα*, σ. 314.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ – ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

3.1. Ἐξηγητικὸ ἔργο

Ἔχει ἤδη ἀναφερθεῖ ὅτι σώζονται δύο ἐξηγήσεις τοῦ Νικολάου, οἱ ὁποῖες ἔχουν ἐκδοθεῖ μαζὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα ἔργα του καὶ συγκεκριμένα τὸ *Θεοτόκε Παρθένε* τοῦ Μπερεκέτου καὶ μία σειρὰ χερουβικῶν τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου. Στὴν παροῦσα ἐργασία προτιμήθηκε νὰ γίνει μορφολογικὴ ἀνάλυση τῆς ἐξήγησης ἑνὸς χερουβικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου ἀπὸ τὸν Νικόλαο σὲ ἦχο α’[213] καὶ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὸ ἀντίστοιχο ποὺ εἶναι δημοσιευμένο ἀπὸ τὸν Δομέστικο Στέφανο[214] γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

α) Ὁ Νικόλαος ὑπῆρξε συμμαθητὴς τοῦ Κωνσταντίνου στὸν Μανουὴλ Πρωτοψάλτη πρὶν ἀπὸ τὸ 1814, ἀπὸ τὸν ὁποῖο διδάχθηκαν τὴν παλαιὰ σημειογραφικὴ μέθοδο[215].

β) Ἡ ἐξήγηση αὐτὴ θὰ μποροῦσε ἐνδεχομένως νὰ ἀποτελέσει ἔναυσμα τοῦ μετέπειτα συνθετικοῦ ἔργου τοῦ Νικολάου.

Ἀκολούθως παρατίθενται οἱ δύο ἐξηγήσεις ὅπως ἀκριβῶς ἔχουν δημοσιευθεῖ στὶς πρῶτες τους ἐκδόσεις:

Χερουβικὸ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου τῆς Μ.Χ.Ε.

Ἐξήγηση Α’ Δομεστίκου Στεφάνου[216]

---

[213] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ’, σσ. 45-49.

[214] Βλ. Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*,τόμ. Β’, σσ. 7-11.

[215] Βλ. Παπαδόπουλος, *Λεξικόν*, σ. 168. Πρβλ καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σ. 83.

[216] Βλ. Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*,τόμ. Β’, σσ. 7-11.

ἦχος α′

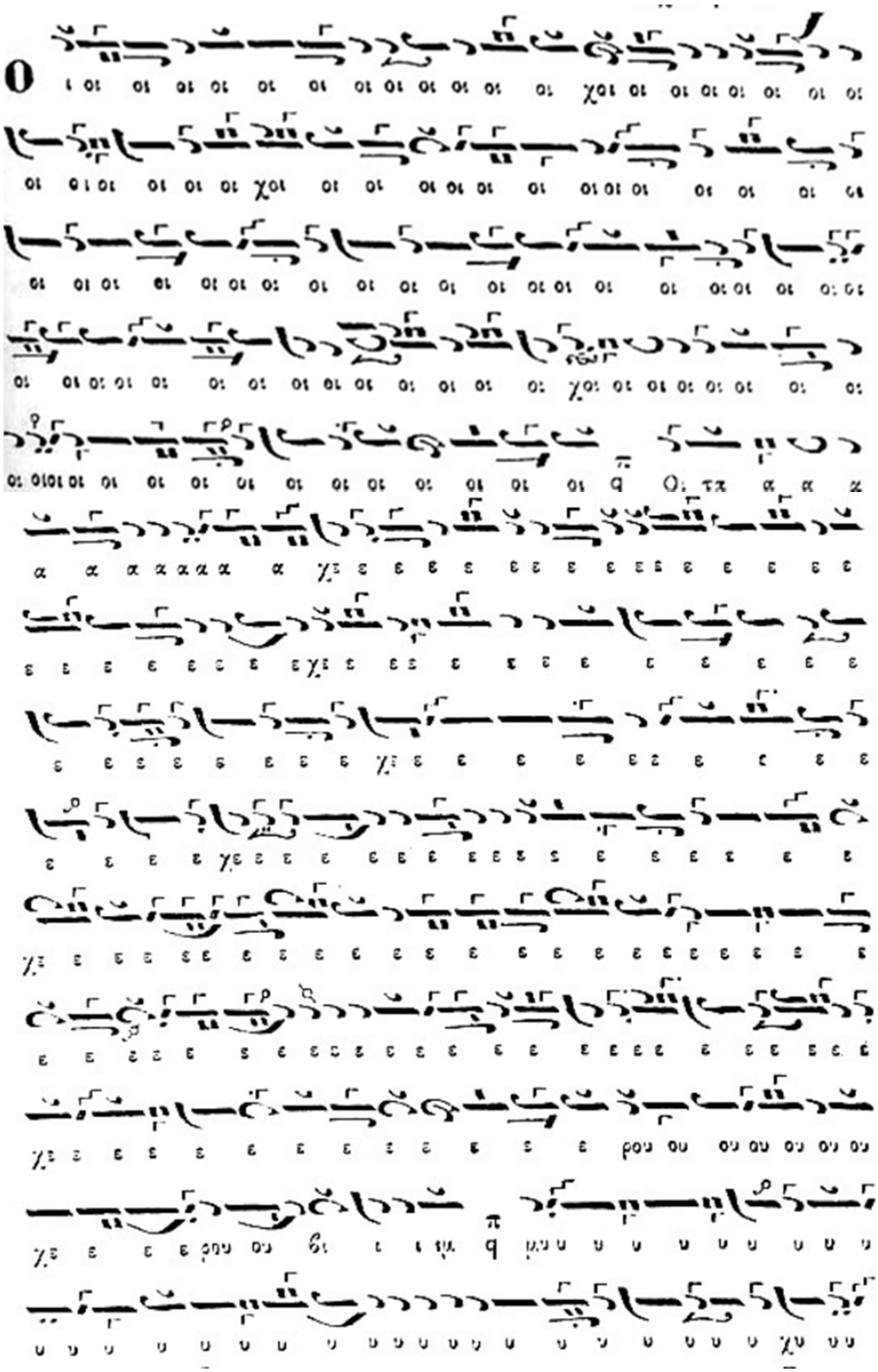

Χερουβικὸ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου τῆς Μ.Χ.Ε.

Ἐξηγηθὲν παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[217]

ἦχος *α΄*

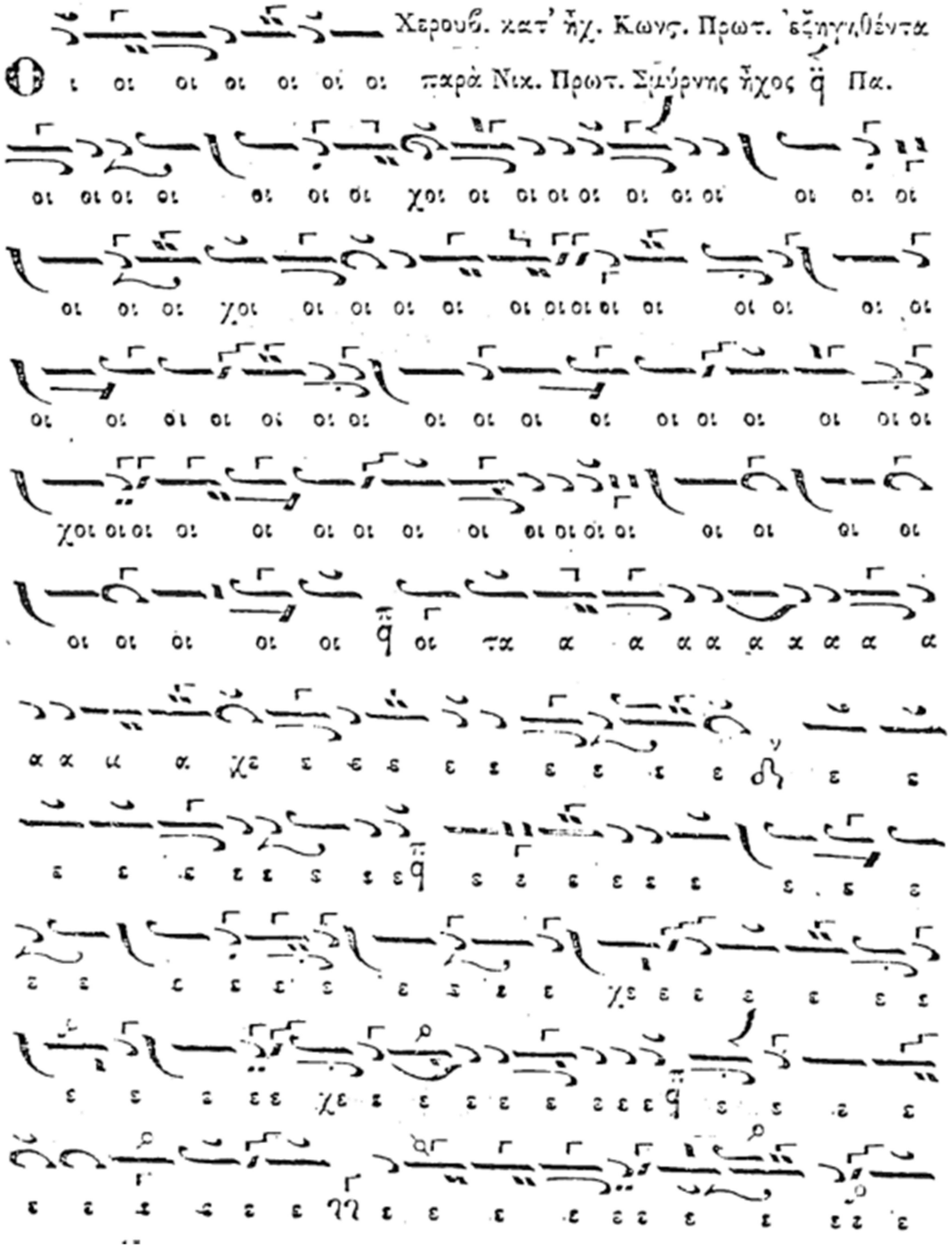

[217] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ΄, σσ. 45-49.

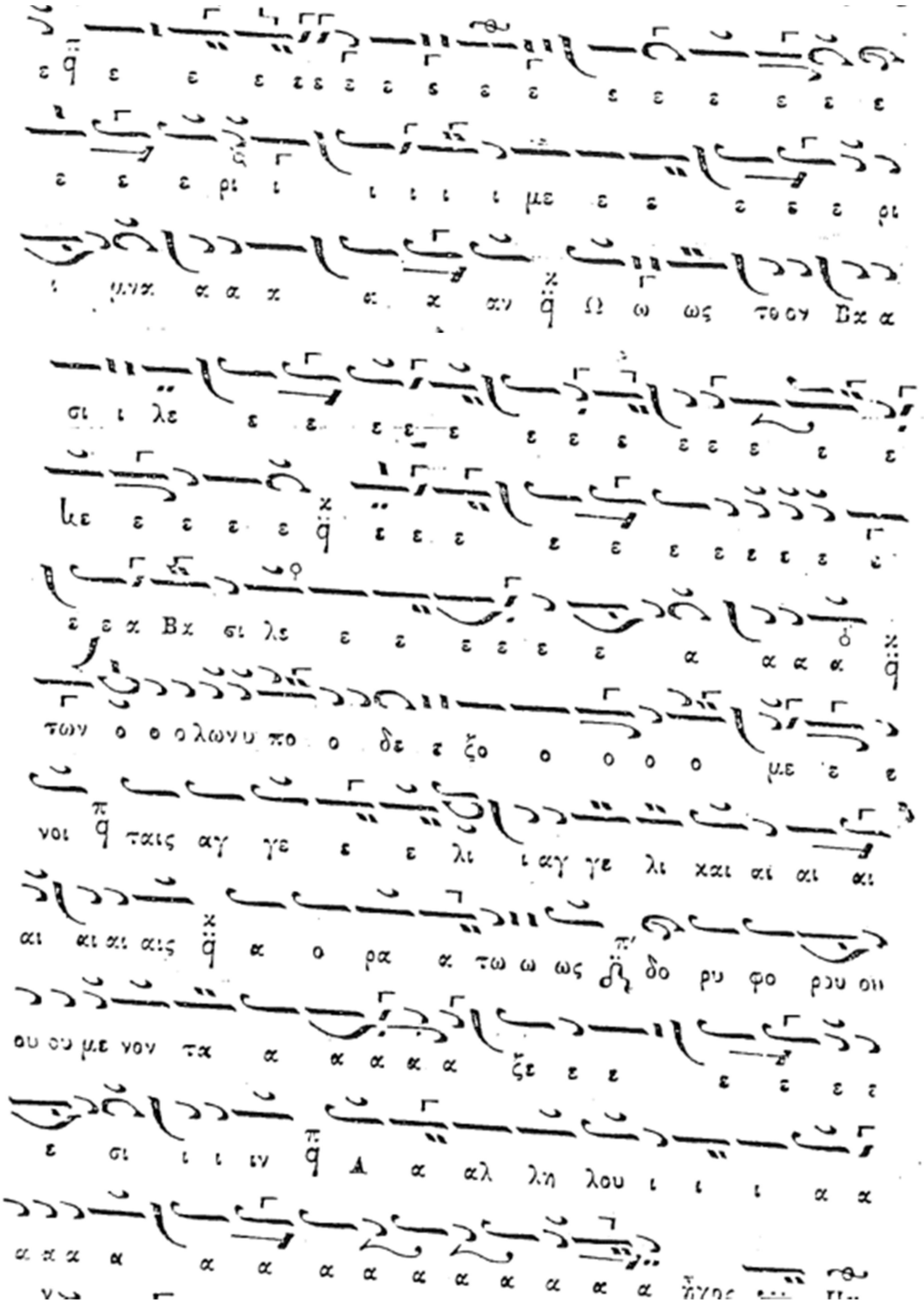

Γενικὲς παρατηρήσεις-συγκρίσεις

Στὰ παραδείγματα ποὺ ἀκολουθοῦν τοποθετήθηκαν μαρτυρίες ποὺ δὲν ὑπάρχουν στὸ κείμενο μὲ σκοπὸ τὴν εὐκολότερη ἀνάγνωση, σύγκριση καὶ ἀντιπαραβολή.

α. Σημεῖα μὲ σύντομες ἐξηγήσεις ὅπου ὁ Νικόλαος εἶναι ἀναλυτικότερος ἀπὸ τὸν Στέφανο:

Ἐξήγηση Στεφάνου	Ἐξήγηση Νικολάου
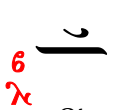 οι	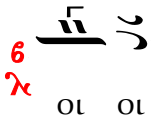 οι οι
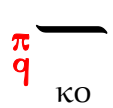 κο	 κο ο
 οι	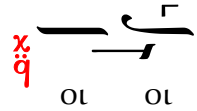 οι οι
 χε ε	 χε ε ε
 οι οι	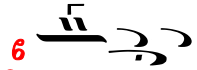 οι οι οι
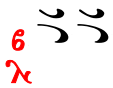 ε ε	 ε ε ε
 μυστι	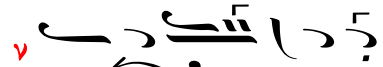 μυ υ υ στι ι
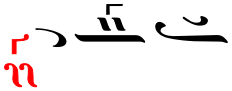 οι οι οι	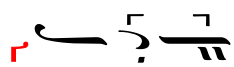 οι οι οι

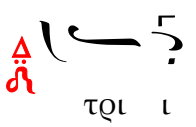

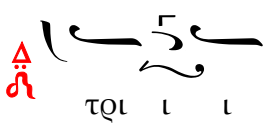

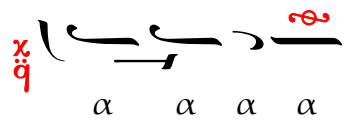

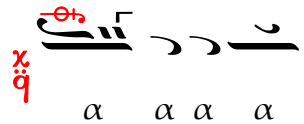

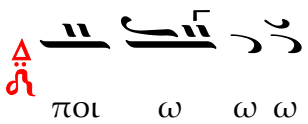

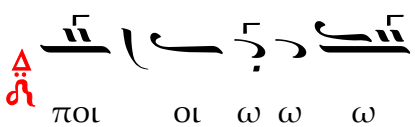

β. Σημεῖα μὲ σύντομες ἐξηγήσεις ὅπου ὁ Νικόλαος εἶναι συνοπτικότερος ἀπὸ τὴν καταγραφὴ τοῦ Στεφάνου:

Ἐξήγηση Στεφάνου



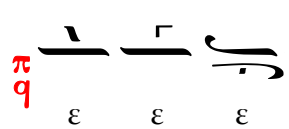

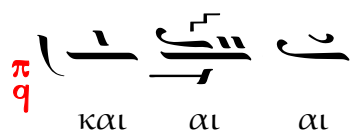





Ἐξήγηση Νικολάου

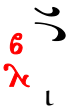

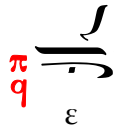



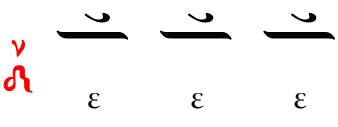



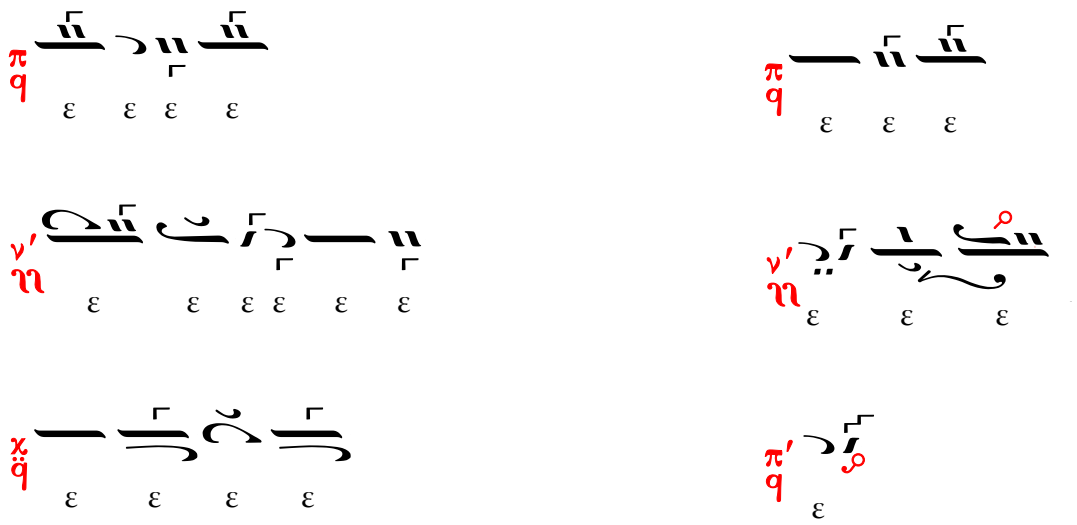

γ. Θέσεις μὲ διαφορετικὲς ἐξηγήσεις χωρὶς μεγάλες ἀποκλίσεις:

Ἐξήγηση Στεφάνου

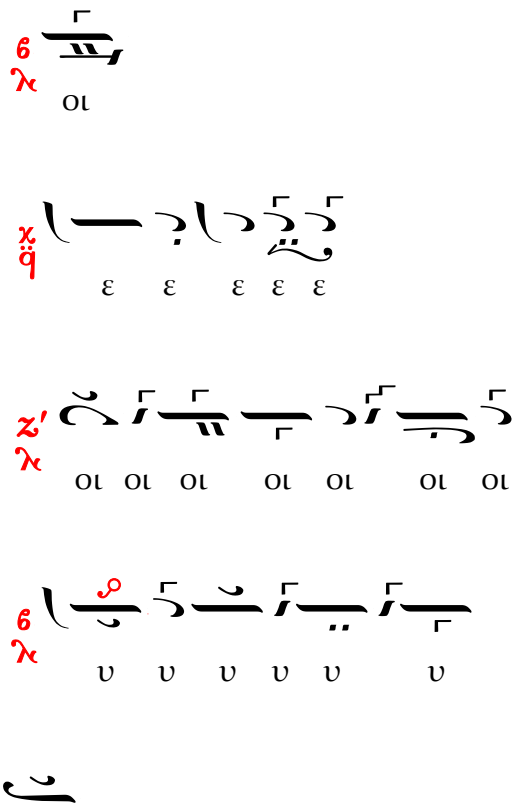

Ἐξήγηση Νικολάου

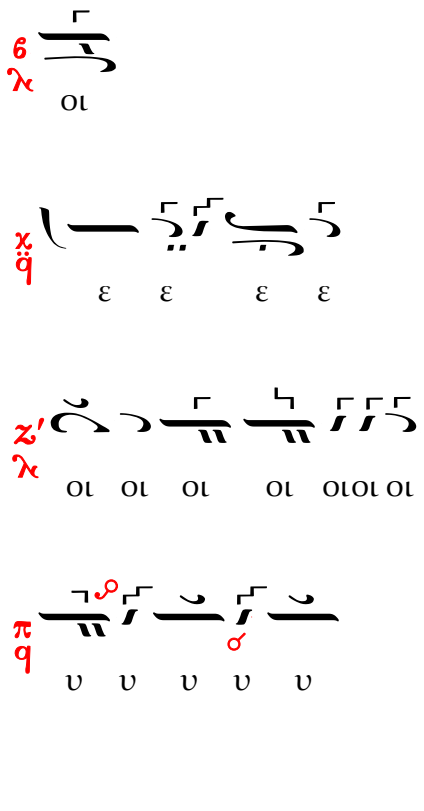

δ. Μορφολογικὴ ἀνάλυση καὶ σύγκριση λέξεων-προτάσεων.

1. Τὰ δύο χερουβικὰ ξεκινοῦν μὲ τὴν ἐξήγηση τῆς «παρακλητικῆς[218]», ἐνῶ στὴ συνέχεια παρατηροῦνται διαφορὲς μόνο στὸν τρόπο ἀνάλυσης ὁρισμένων σημείων ὅπως ἀναφέρθηκε παραπάνω.

2. Στὸ τέλος τῆς λέξης *χερουβὶμ* ἀναλύουν καὶ οἱ δύο τὸ κύλισμα[219] μὲ ἀπειροελάχιστη διαφορά.

Ἐξήγηση Στεφάνου

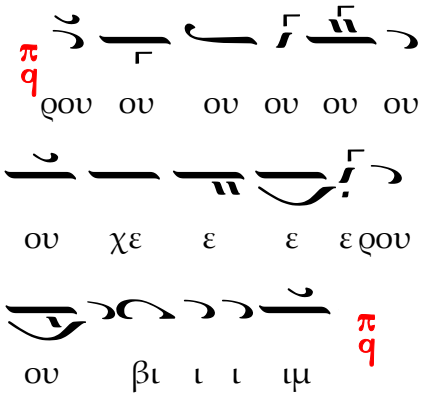

Ἐξήγηση Νικολάου

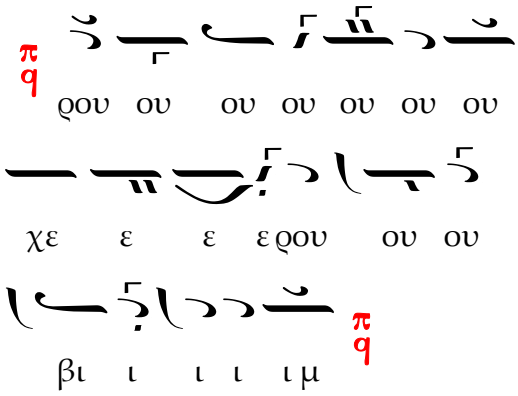

3. Στὴ λέξη «*εἰκονίζοντες*» ξεκινοῦν καὶ οἱ δύο μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, κάνουν ἐντελῆ κατάληξη στὸν Γα, μεταφέρουν τὴ μελωδία στὸ πάνω τετράχορδο τῆς διατονικῆς κλίμακας μὲ βάση τὸν Πα, ἐνῶ ἐπανερχόμενοι ὁ μὲν Στέφανος κλείνει τὴ μελωδία τῆς λέξης μὲ κύλισμα[220], ὁ δὲ Νικόλαος ἀναλύει τὴ λέξη πολὺ περισσότερο.

Ἐξήγηση Στεφάνου

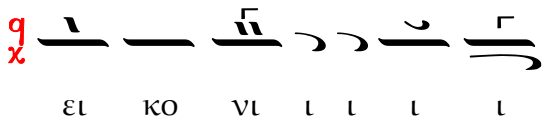

Ἐξήγηση Νικολάου

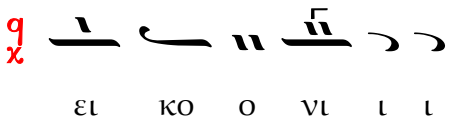

[218] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 66.

[219] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

[220] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

4. Ἡ λέξη «*τριάδι*» ἔχει ἐλαφρῶς διαφοροποιημένες ἐξηγήσεις. Παρότι ὅμως δὲν φαίνονται μεγάλες διαφορές, μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε τὶς ἐξῆς λεπτομέρειες:

I. Στὴν ἀρχή, ὁ μὲν Στέφανος τοποθετεῖ φθορὰ τῆς σκληρῆς χρωματικῆς κλίμακας, ὁ δὲ Νικόλαος τοποθετεῖ τὴ φθορὰ αὐτὴ πολὺ ἀργότερα ἀφοῦ προηγουμένως τοποθετήσει σπάθη.

II. Στὴ συνέχεια ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια γραμμὴ ἐνῶ καὶ πάλι ὁ Νικόλαος ἀντὶ της σκληρῆς χρωματικῆς κλίμακας χρησιμοποιεῖ σπάθη.

III. Τὴ μελωδία τῆς λέξης κλείνουν οἱ δύο ἐξηγητὲς μὲ διατονικὴ φθορὰ καὶ ἐξήγηση τοῦ κυλίσματος[221].

Ἐξήγηση Στεφάνου

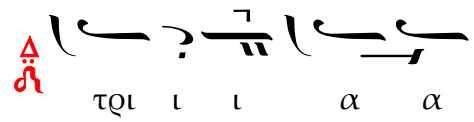

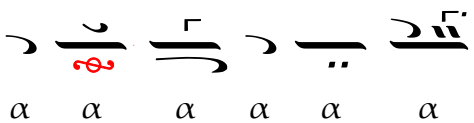

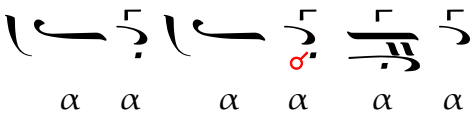

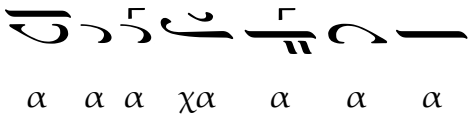

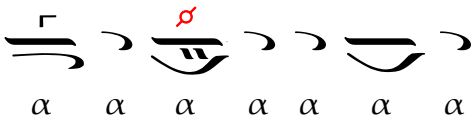

Ἐξήγηση Νικολάου



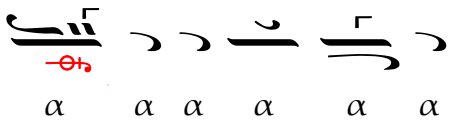

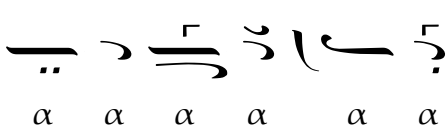

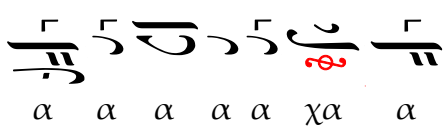

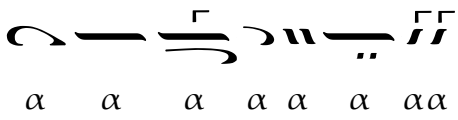

[221] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

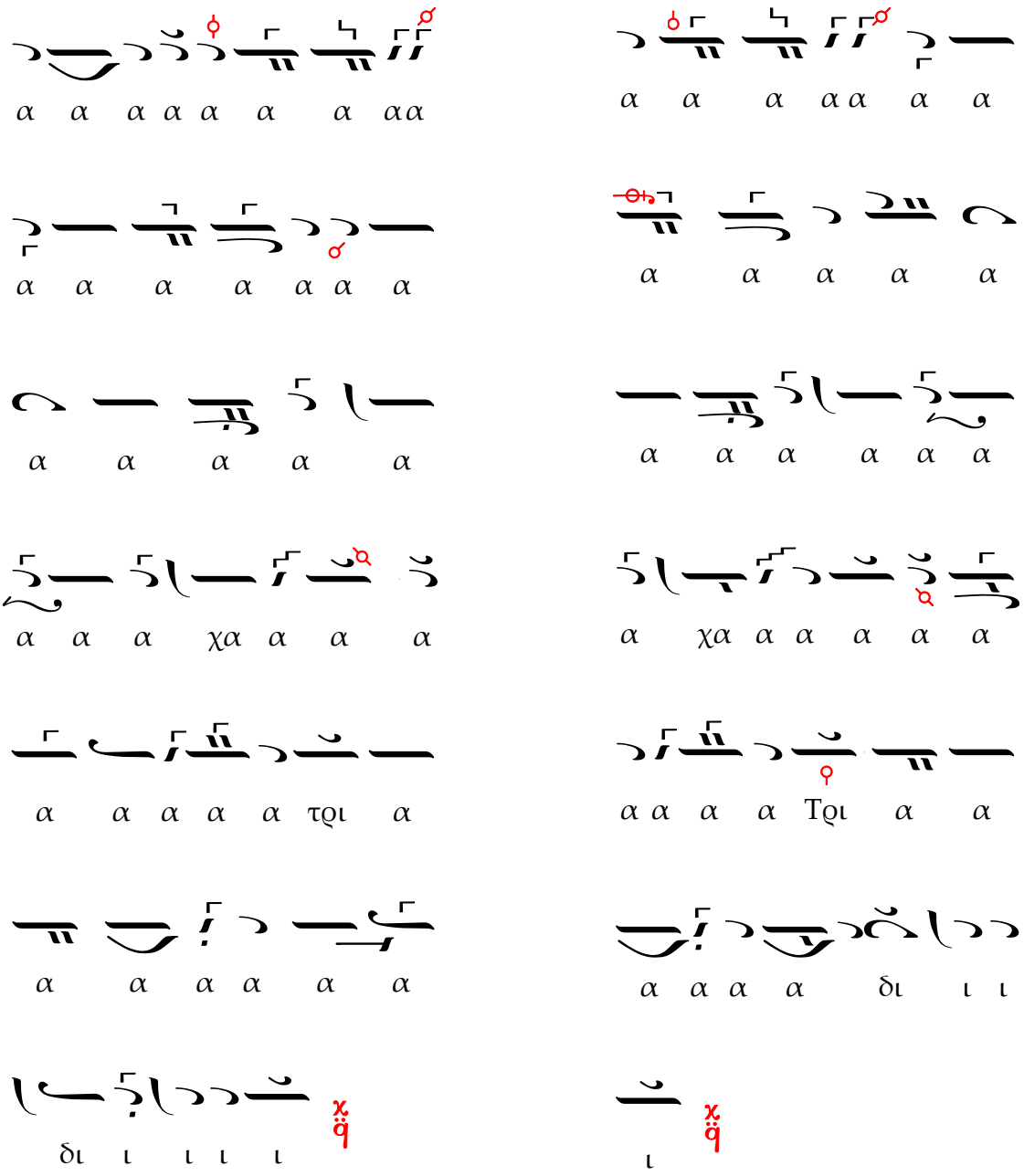

5. Φράση: «*τὸν τρισάγιον ὕμνον*».

Ἐδῶ ἔχουμε μία διαφορετικὴ προσέγγιση καὶ εἶναι φανερὴ ἡ πρόθεση τοῦ Νικολάου νὰ προσθέσει τὸ προσωπικό του στοιχεῖο. Ὁ Στέφανος ἐξηγεῖ πολὺ σύντομα μεταφέροντας τὴ μελωδία γιὰ λίγο στὸ ἐναρμόνιο γένος ἐνῶ ὁ Νικόλαος ξεκινάει καὶ τελειώνει μὲ σκληρὴ

χρωματικὴ κλίμακα, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα μικρὸ διάστημα ποὺ τοποθετεῖ τὸ κλιτόν.

Ἐξήγηση Στεφάνου

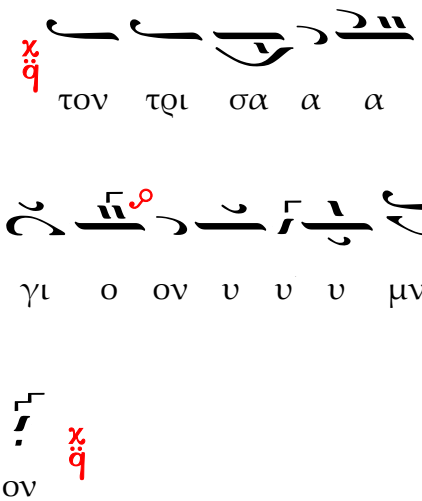

Ἐξήγηση Νικολάου.

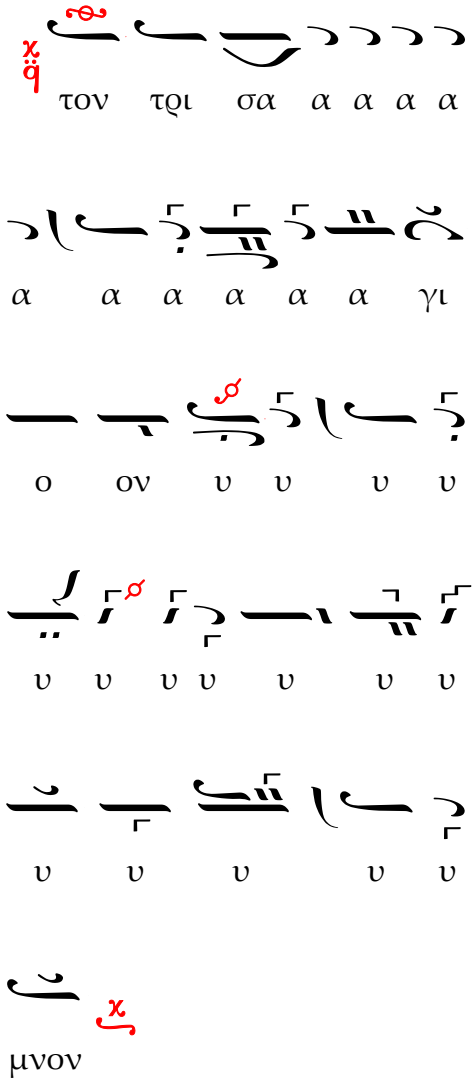

6. Λέξη: «*προσάδοντες*».

Ὁ Νικόλαος εἶναι συνοπτικώτερος μὲ τὴ μελωδία νὰ κινεῖται στὸ διατονικὸ γένος, ἐνῶ ὁ Στέφανος στὸ ἐνδιάμεσο μεταφέρει τὴ μελωδία καὶ στὴ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα. Ἀκολούθως οἱ δύο ἐξηγητὲς ὁλοκληρώνουν τὴ φράση μὲ τὴ μελωδία τοῦ κυλίσματος[222].

[222] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

Ἐξήγηση Στεφάνου

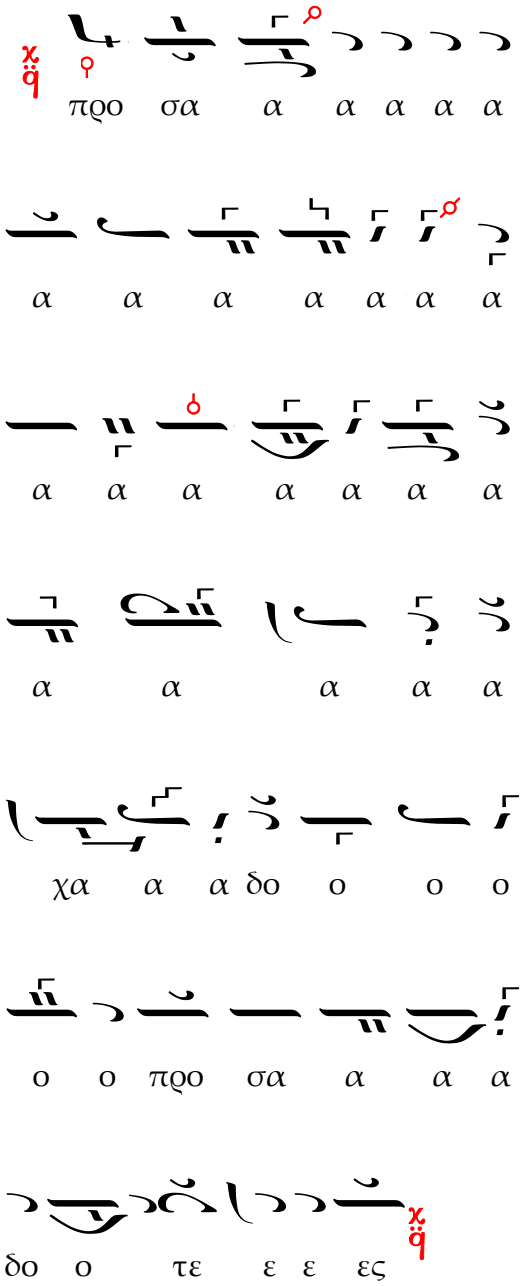

Ἐξήγηση Νικολάου

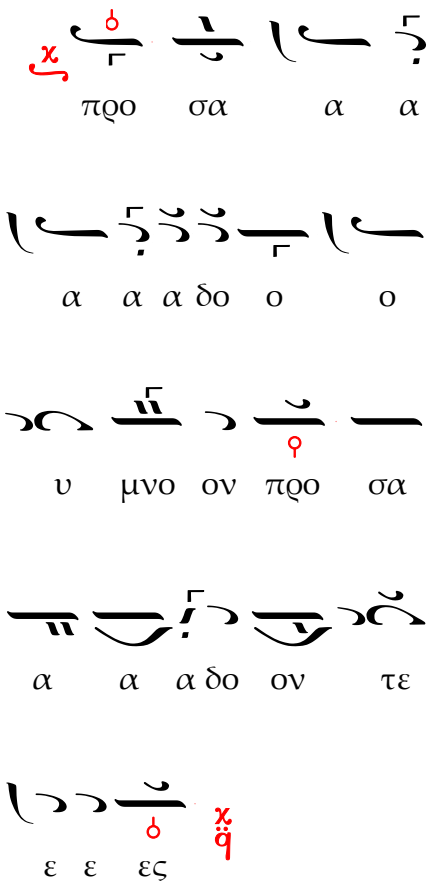

7. Φράση: «*πᾶσαν τὴν βιωτικήν*».

Ὁ Στέφανος ἐξηγεῖ πολὺ συνοπτικὰ ἐνῶ ὁ Νικόλαος ἐπεκτείνει τὴν ἐξήγηση τῆς λέξης «*βιωτικὴν*» προσθέτοντας τὸ τελευταῖο μέρος ἀπὸ τὴν ἐξήγηση τοῦ κρατημοϋπόροου[223].

[223] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 57, περίπτωση 11α.

Ἐξήγηση Στεφάνου

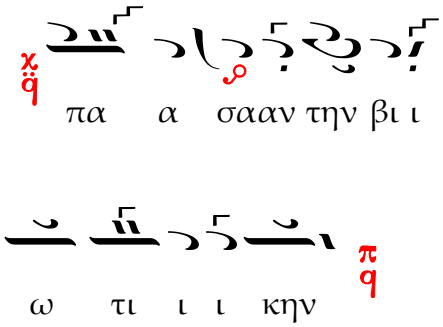

Ἐξήγηση Νικολάου

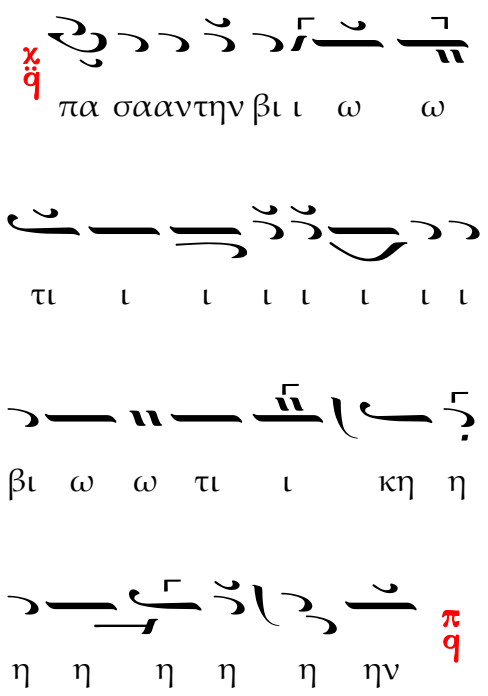

8. Λέξη: «*ἀποθώμεθα*».

Καὶ οἱ δύο ἐξηγητὲς κινοῦνται στὸ ἐναρμόνιο γένος μὲ ἐλαφρῶς διαφοροποιημένες ἐξηγήσεις.

Ἐξήγηση Στεφάνου

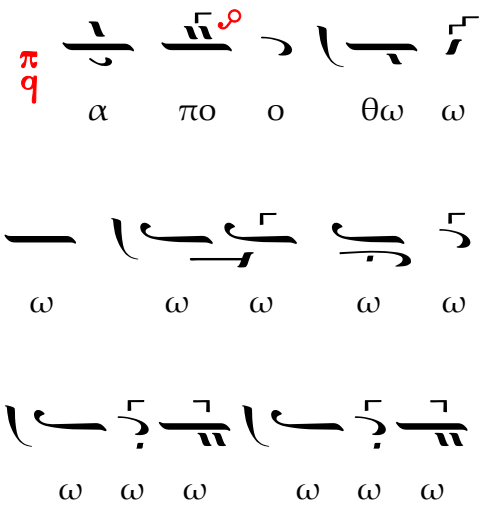

Ἐξήγηση Νικολάου

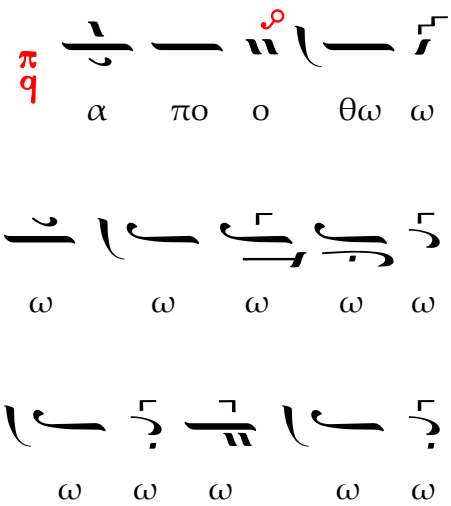

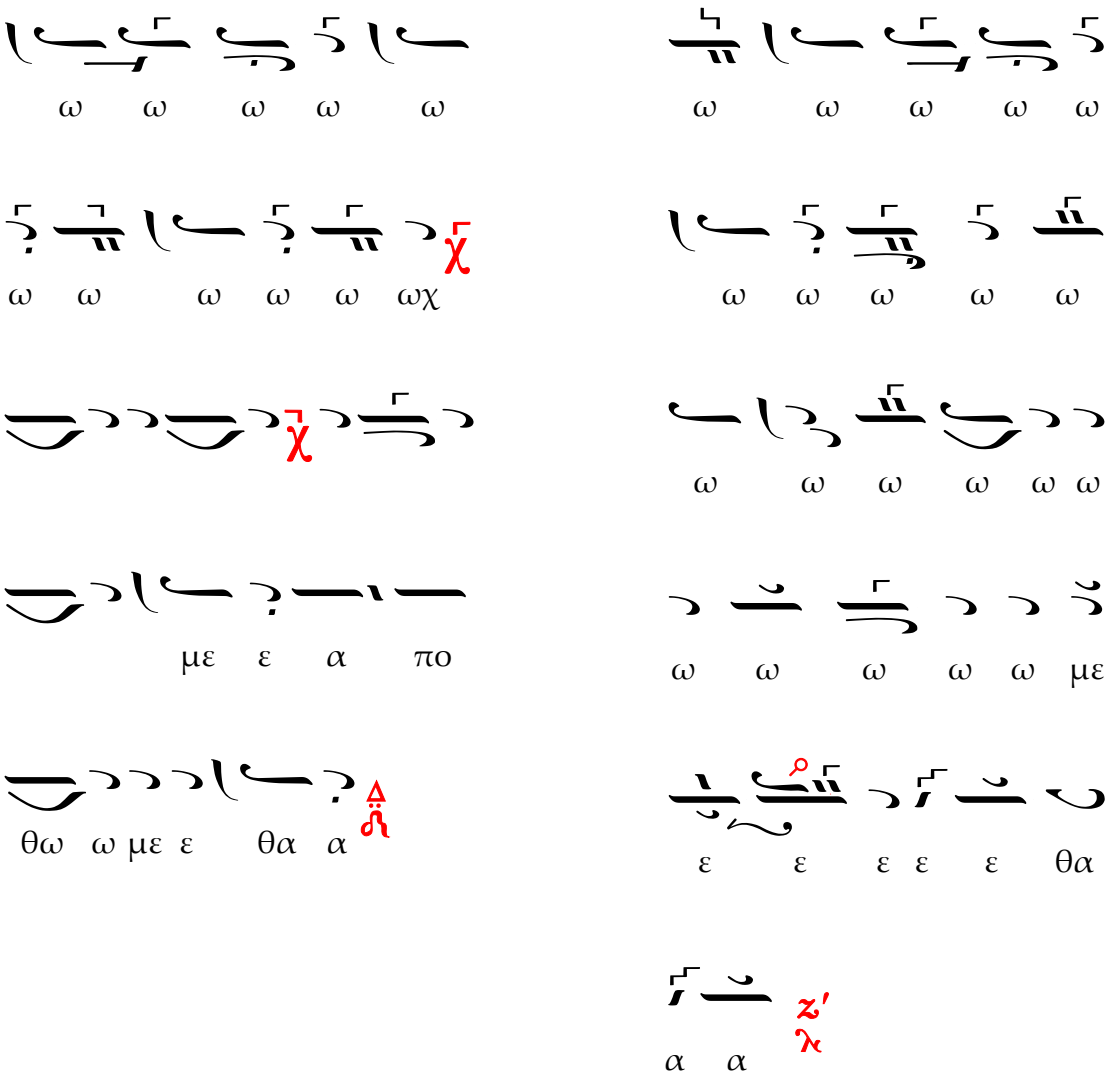

9. Λέξη: «*μέριμναν*».

Ἐδῶ οἱ δύο ἐξηγητὲς ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ ὀξὺ τετράχορδο τῆς διατονικῆς κλίμακας καὶ τελειώνουν τὴ μελωδία μὲ κύλισμα[224], ἐνῶ ὁ Νικόλαος προσθέτει ἐνδιάμεσα καὶ μία θέση μὲ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα.

[224] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

Ἐξήγηση Νικολάου

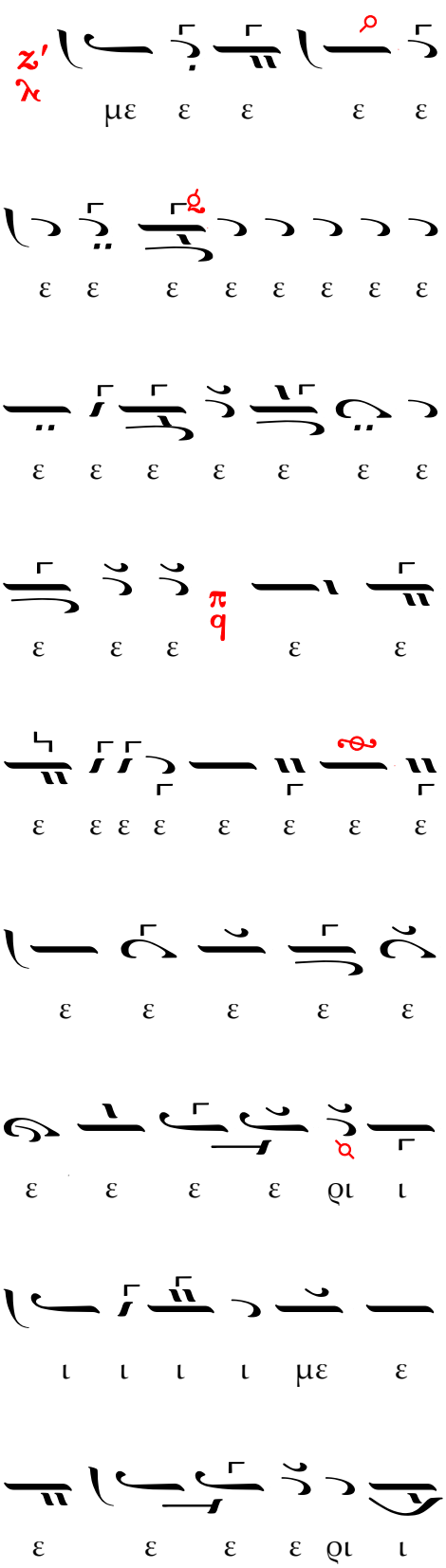

Ἐξήγηση Στεφάνου

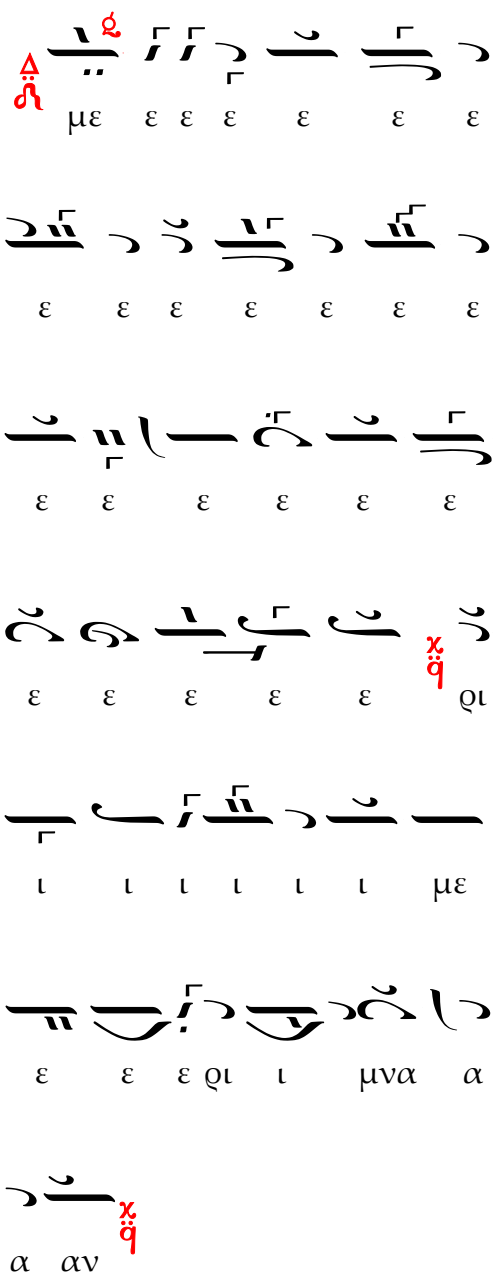

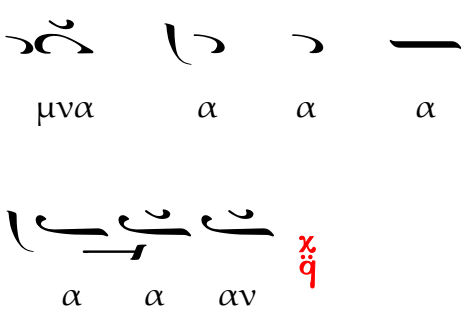

10. Λέξεις «*ὡς τόν*».

Ἐδῶ βλέπουμε ὅτι ὁ Νικόλαος εἶναι συνοπτικός, γεγονὸς ποὺ παρατηρεῖται κυρίως στὶς μονοσύλλαβες λέξεις.

Ἐξήγηση Στεφάνου

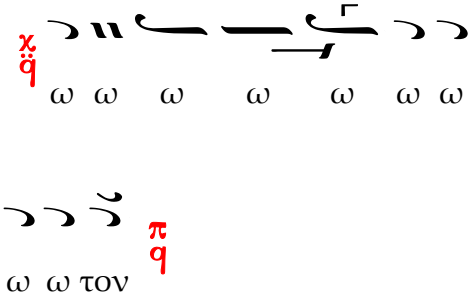

Ἐξήγηση Νικολάου

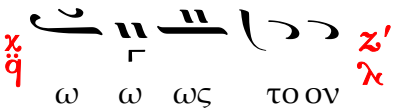

11. Λέξη «*βασιλέα*».

Ὁ Στέφανος εἶναι ἀρκετὰ ἀναλυτικός, λόγω τῆς κορύφωσης τῆς μελωδίας τοῦ ὕμνου ἢ πιθανὸν τοῦ ἐκτεταμένου χρόνου ποὺ πολλὲς φορὲς ἦταν ἀπαραίτητος στὰ ἀρχιερατικὰ συλλείτουργα τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ. Ἐνῶ βρίσκεται στὸ διατονικὸ γένος μεταφέρει τὴ μελωδία στὸ ἐναρμόνιο, ἐπιστρέφει γιὰ λίγο στὸ διατονικὸ καὶ ἀμέσως στὸ χρωματικὸ μὲ τὴ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα, ὅπου παραμένει γιὰ ἀρκετὰ μεγάλο διάστημα καὶ κλείνει μὲ τὴ διατονικὴ κλίμακα καὶ τὴν ἀνάλυση τοῦ κυλίσματος[225].

Ἀντίθετα, ὁ Νικόλαος εἶναι συνοπτικός. Ἡ ἐξήγηση τῆς λέξεως περιέχει, ἀρχικά, στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἀνάλυση μιὰς περιπτώσεως τοῦ

[225] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

κρατημοϋπόροου[226], ἀκολουθοῦν στοιχεῖα ἀπὸ διαφορετικὴ ἐξήγηση τοῦ ἴδιου σημαδιοῦ[227] καὶ ἡ μελωδία κλείνει μὲ τὴν ἐξήγηση τοῦ κυλίσματος[228].

Ἐξήγηση Στεφάνου

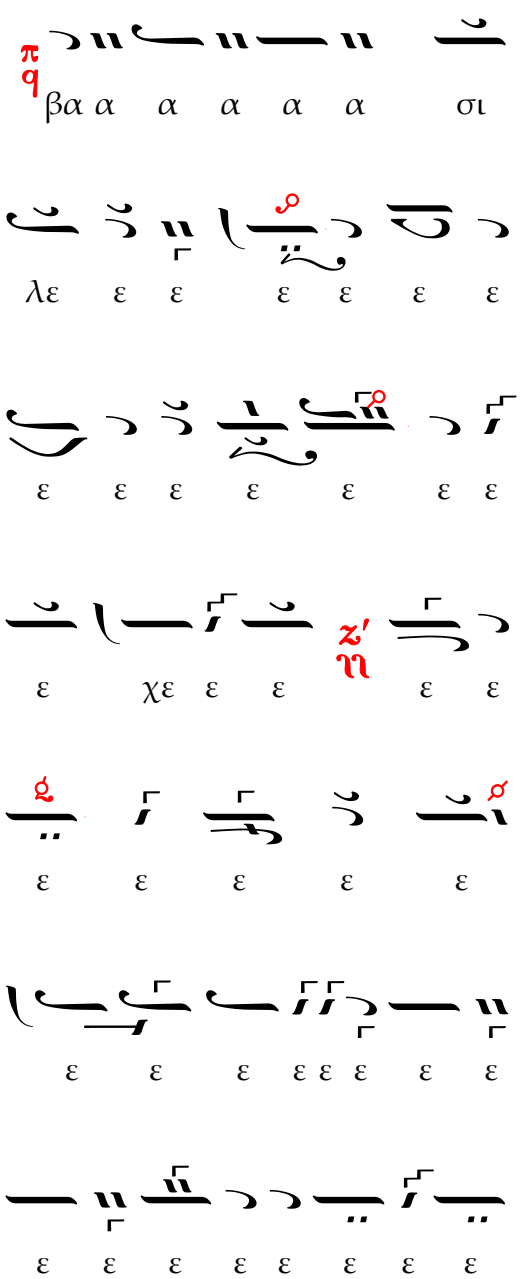

Ἐξήγηση Νικολάου

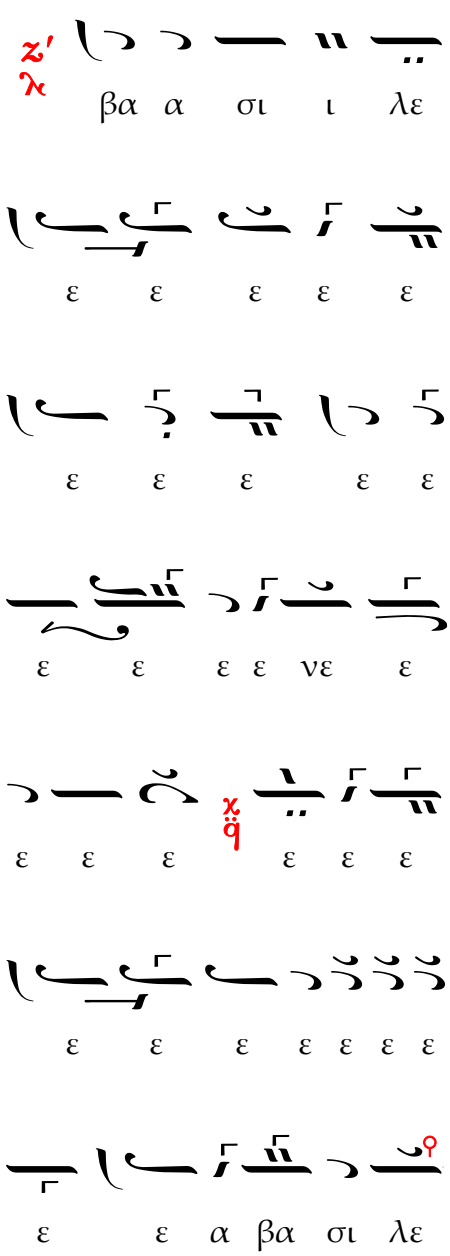

[226] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 57, περίπτωση 11α.

[227] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 57, περίπτωση 11δ.

[228] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*, σ. 65, περίπτωση 18δ.

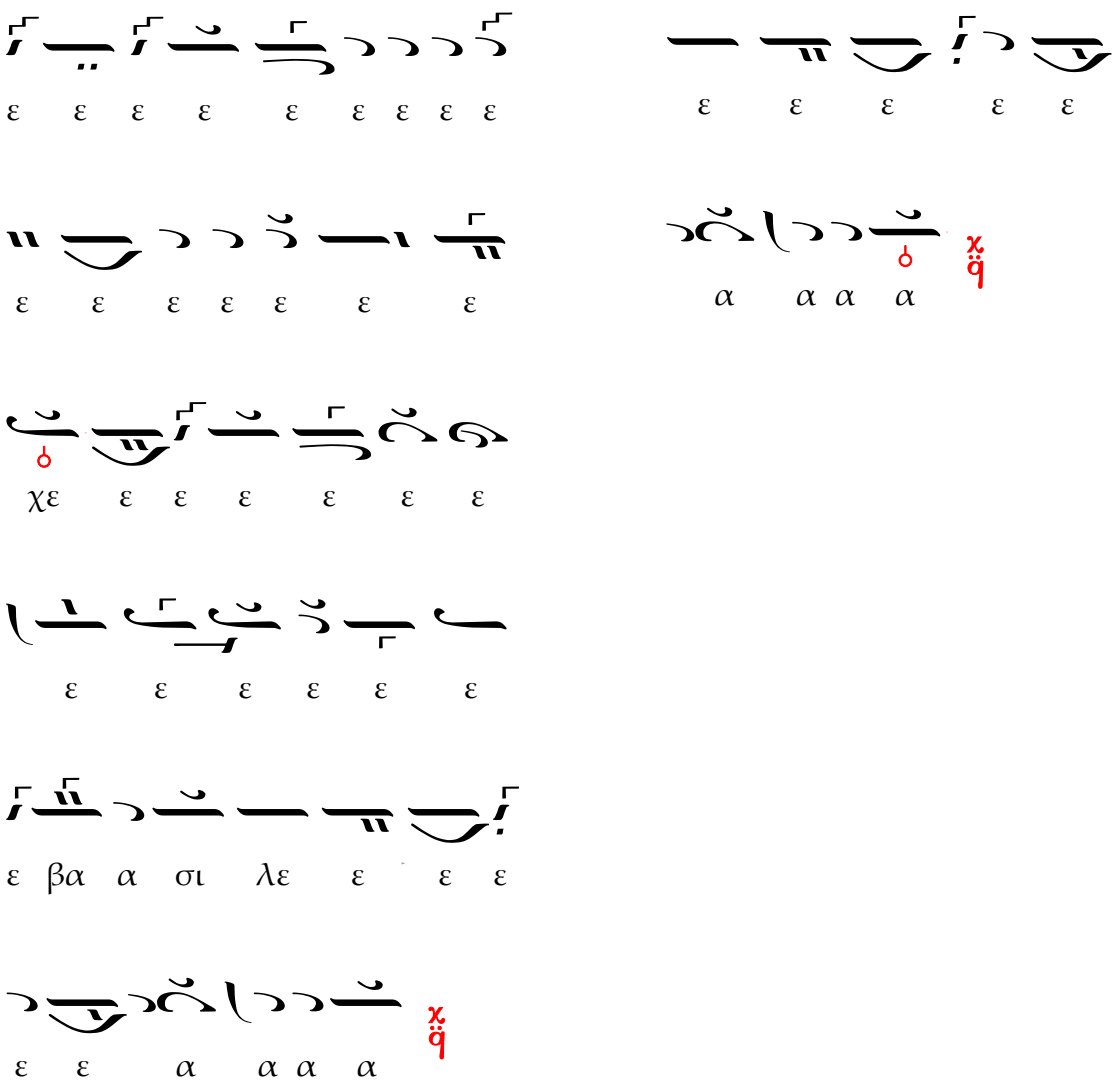

12. Φράση: «*τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι*».

Στὴ φράση αὐτὴ παρατηροῦμε ὅτι ἡ μελωδία ἔχει ἐλαφρῶς διαφοροποιημένες τὶς ἐξηγήσεις.

Ἐξήγηση Στεφάνου

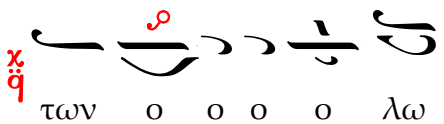

Ἐξήγηση Νικολάου

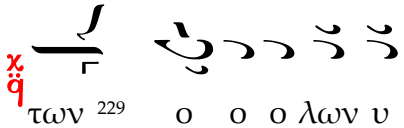

---

[229] Στὸ σημεῖο αὐτὸ διαπιστώνεται ἕνα προφανὲς τυπογραφικὸ λάθος. Ἀντὶ πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ . Τὸ λάθος αὐτὸ δὲν συμπεριλαμβάνεται στὰ παροράματα τοῦ τόμ. Γ′ τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας*. Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ′, σσ. 409-410.

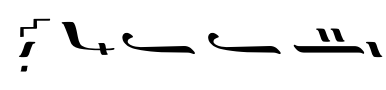

ων υ πο δε ξο



πο ο δε ε ξο ο

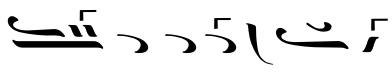

ο ο ο ο με ε

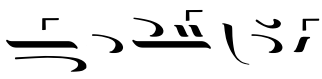

ο ο ο με ε

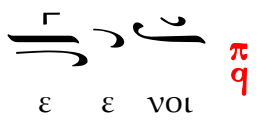

ε ε νοι

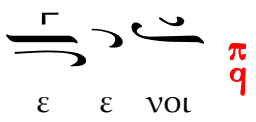

ε ε νοι

13. Φράση :«*Ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορουμένον τάξεσιν. Ἀλληλούια*».

Ἐδῶ οἱ ἐξηγήσεις δὲν ἔχουν οὐσιαστικὲς διαφορές, ἐνῶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μέλους εἶναι συνοπτικὴ καὶ στὶς δύο περιπτώσεις μὲ ἐλάχιστα ἀναλυτικώτερο τὸν Νικόλαο.

Ἐξήγηση Στεφάνου

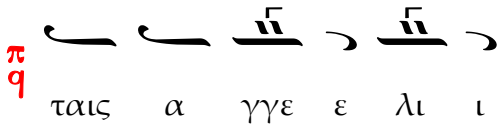

ταις α γγε ε λι ι

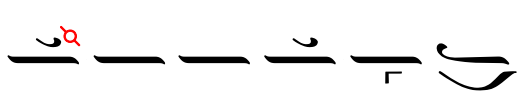

καις α ο ρα α α

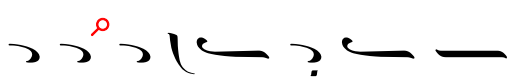

α α α τω ως δο ρυ

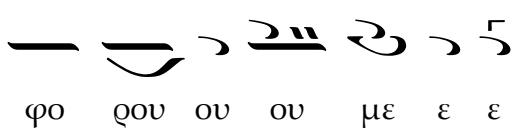

φο ρου ου ου με ε ε

Ἐξήγηση Νικολάου

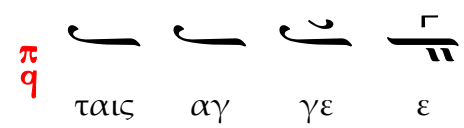

ταις αγ γε ε



ε λι ι αγ γε λι

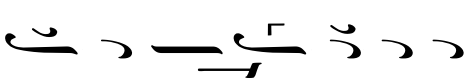

και αι αι αι αι αι αι

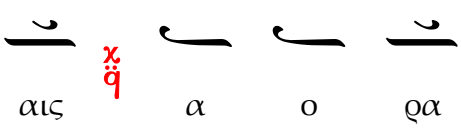

αις α ο ρα

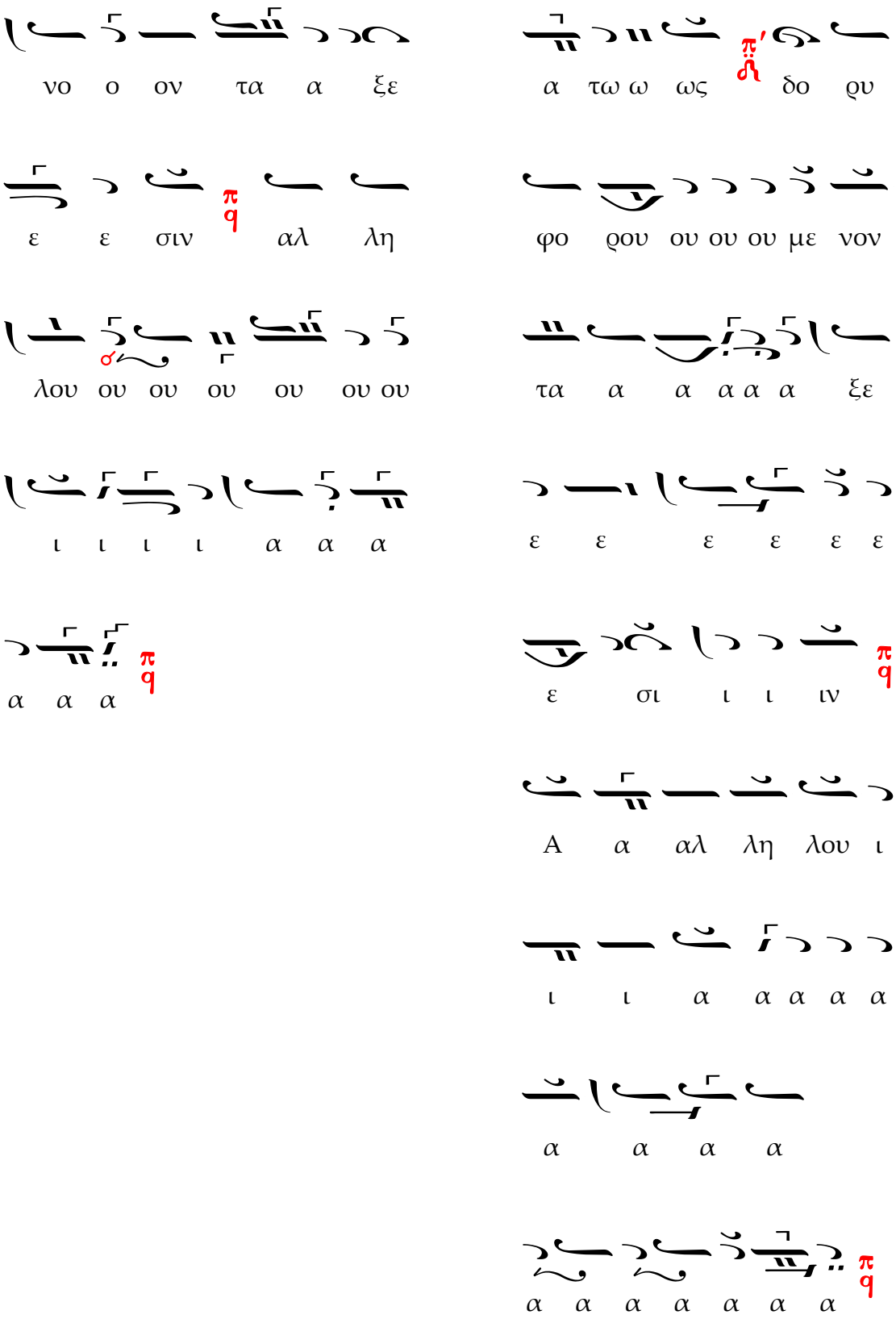
ρυ δο ως ωι τω α
νον με ου ου ου ορου φο
ξε α α α α α τα
ε ε ε ε ε ε
ιν ι ι σι ε
A α αλ λη λου ι
ι ι α α α α α
α α α α
α α α α α α α
α α α
ο ου ου ου ου ου λου
ι ι ι ι α α α
α α α
ξε α τα
α ο ον το α νο
ε ε σιν αλ λη

Συμπεράσματα

Ἀπὸ τὴν προσεκτικὴ μελέτη τῶν χερουβικῶν ὕμνων ὅπως ἔχουν ἀποτυπωθεῖ ἀπὸ τοὺς δύο ἐξηγητὲς καὶ ἐκδότες διαπιστώνονται τὰ ἀκόλουθα:

α) Σὲ ἀρκετὰ σημεῖα παρατηρήθηκαν τμήματα ἀπὸ ἐξηγήσεις παλαιῶν θέσεων ὅπως αὐτὲς ἔχουν καταγραφεῖ ἀπὸ τὸν Γρηγόριο Στάθη[230].

β) Στὸν καταμερισμὸ τοῦ χρόνου ὁ Στέφανος εἶναι πιὸ ἀναλυτικὸς ἀφοῦ χρησιμοποιεῖ 254 φορὲς γοργό (ἔντεκα ἀπὸ τὶς ὁποῖες παρεστιγμένο), ἔναντι 235 τοῦ Νικολάου, τριάντα δύο φορὲς δίγοργο ἔναντι εἴκοσι μίας τοῦ Νικολάου ὁ ὁποῖος ὅμως τοποθετεῖ καὶ δύο τρίγοργα.

γ) Ὁ Νικόλαος εἶναι πιὸ ἐκφραστικὸς ἀφοῦ ὑπερτερεῖ στὰ σημεῖα ποιότητος. Τοποθετεῖ «βαρεῖα» σὲ ὀγδόντα ἕνα σημεῖα ἔναντι ἐξῆντα τριῶν τοῦ Στεφάνου, δέκα ὀκτὼ φορὲς «σύνδεσμο» ἔναντι ἐννέα τοῦ Στεφάνου, δέκα ἕξι φορὲς «ὁμαλὸν» ἔναντι δέκα τριῶν τοῦ Στεφάνου, ἐνῶ τὸ «ἀντικένωμα» καὶ τὸ «ψηφιστὸν» εἶναι περίπου στὸ ἴδιο ἐπίπεδο.

δ) Σὲ ὅτι ἀφορᾶ τὴ μελωδία ὁ Νικόλαος τὴν μεταβάλλει συχνότερα καὶ ἐπιπλέον σὲ δύο περιπτώσεις ἀντὶ τῆς σκληρῆς χρωματικῆς κλίμακας χρησιμοποιεῖ τὴ χρόα «σπάθη».

Τέλος ὡς γενικὸ συμπέρασμα θὰ μποροῦσε νὰ ἐπισημανθεῖ ἡ πρόθεση τοῦ Νικολάου νὰ εἶναι πιὸ ἀναλυτικὸς καὶ ἐκφραστικὸς στὴν ἐξήγηση τοῦ συγκεκριμένου χερουβικοῦ.

---

[230] Βλ. Στάθης, *Ἡ ἐξήγησις*.

3.2. Συνθετικὸ ἔργο

3.2.1. Στιχηραρικὸ εἶδος

Ὅπως ἀναφέρθηκε στὸ σχετικὸ κεφάλαιο ὁ Νικόλαος εἶχε πλούσιο συνθετικὸ ἔργο. Παρακάτω θὰ γίνει προσπάθεια μορφολογικῆς ἀνάλυσης μίας σύνθεσης στὸ στιχηραρικὸ εἶδος. Ἡ σύνθεση ἀφορᾶ τὸ *καὶ νῦν* τῶν ἀποστίχων τῆς ἀκολουθίας τῶν Ἀχράντων Παθῶν τὸ βράδυ τῆς Μ. Πέμπτης ἦχος πλ. δ' *Ἤδη βάπτεται κάλαμος* ποὺ εἶναι δημοσιευμένο στὸ Τριώδιο-Πεντηκοστάριό του[231] καὶ θὰ γίνει ἀντιπαραβολὴ μὲ τὸν ἴδιο ὕμνο ποὺ εἶχε μελοποιηθεῖ παλαιότερα ἀπὸ τὸν Ἰάκωβο Πρωτοψάλτη καὶ συμπεριλαμβάνεται στὸ Δοξαστάριό του, τὸ ὁποῖο ἐξηγήθηκε ἀπὸ τὸν Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα καὶ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Φωκαέα τὸ ἔτος 1836[232].

Ποιητικὸ κείμενο

Ἦχος πλ. δ'

Ἤδη βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως,
παρὰ κριτῶν ἀδίκων,
καὶ Ἰησοῦς δικάζεται,
καὶ κατακρίνεται σταυρῷ,
καὶ πάσχει ἡ Κτίσις,
ἐν σταυρῷ καθορῶσα τὸν Κύριον.
Ἀλλ᾽ ὁ φύσει σώματος δι᾽ ἐμὲ πάσχων,
ἀγαθὲ Κύριε δόξα σοι.

Χωρισμὸς τοῦ κειμένου ὅπου οἱ δύο συνθέτες χρησιμοποιοῦν μουσικὲς ἐντελεῖς καὶ ἀτελεῖς καταλήξεις:

---

[231] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου - Πεντηκοσταρίου*, σσ. 233-235

[232] Βλ. Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*, σσ. 276-278.

Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης

Ἤδη βάπτεται κάλαμος ἀποφάσεως,
παρὰ κριτῶν ἀδίκων,
καὶ Ἰησοῦς δικάζεται,
καὶ κατακρίνεται σταυρῷ,
καὶ πάσχει ἡ Κτίσις,
ἐν σταυρῷ καθορῶσα τὸν Κύριον.
Ἀλλ᾽ ὁ φύσει σώματος δι᾽ ἐμὲ
πάσχων,
ἀγαθὲ Κύριε δόξα σοι.

Νικόλαος Πρωτοψάλτης

Ἤδη
βάπτεται
κάλαμος ἀποφάσεως, παρὰ κριτῶν ἀδίκων,
καὶ Ἰησοῦς δικάζεται,
καὶ κατακρίνεται
σταυρῷ,
καὶ πάσχει ἡ Κτίσις,
ἐν σταυρῷ
καθορῶσα τὸν Κύριον.
Ἀλλ᾽ ὁ φύσει σώματος δι᾽ ἐμὲ
πάσχων, ἀγαθὲ
Κύριε δόξα σοι.

Σύνθεση Ἰακώβου-ἐξήγηση Χουρμουζίου

Ἦχος λ ϊ Νη

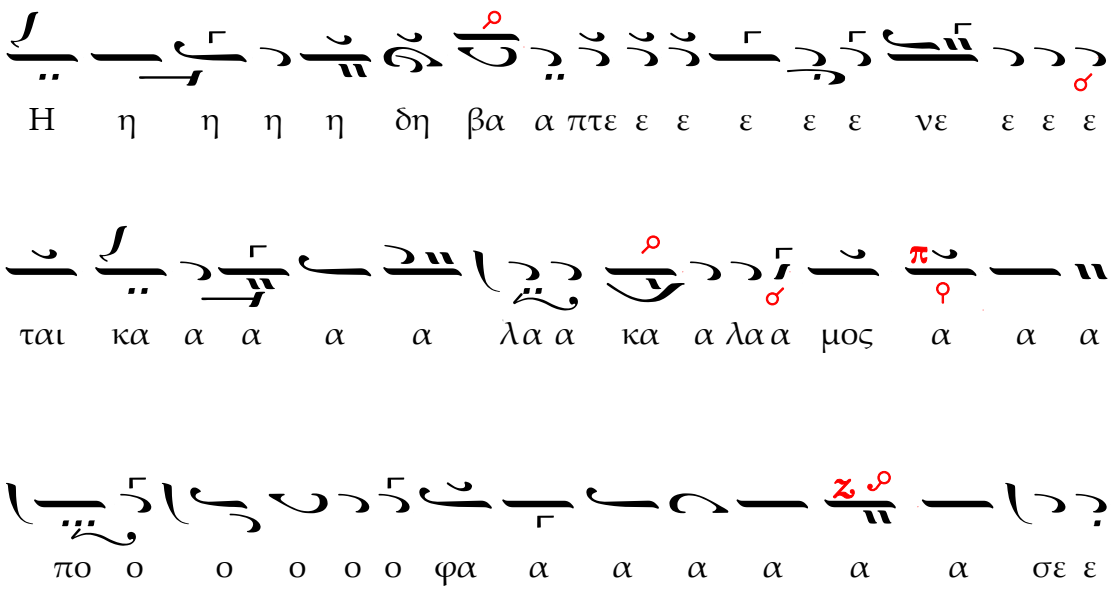

ε ε α πο φα α α α α α σε ε ω ω
νω ω ω ω ως πα α ρα κρι ι τω ω ω ω ω ω
ων α α α α α α α α α α δι ι ι ι ι πα
ρα κρι τω ων α α δι ι ι ι ι ι ι ι νι ι
ι ι ι κων και I ι ι ι ι η η η η η η
η σου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου
ου ου ου ου ου ους δι ι ι ι ι νι ι ι ι ι κα
α α α α α α α α α α α ζε ε ε ε
ε ε ε ε ε ε ε νε ε ε ε ται και κα τα κρι

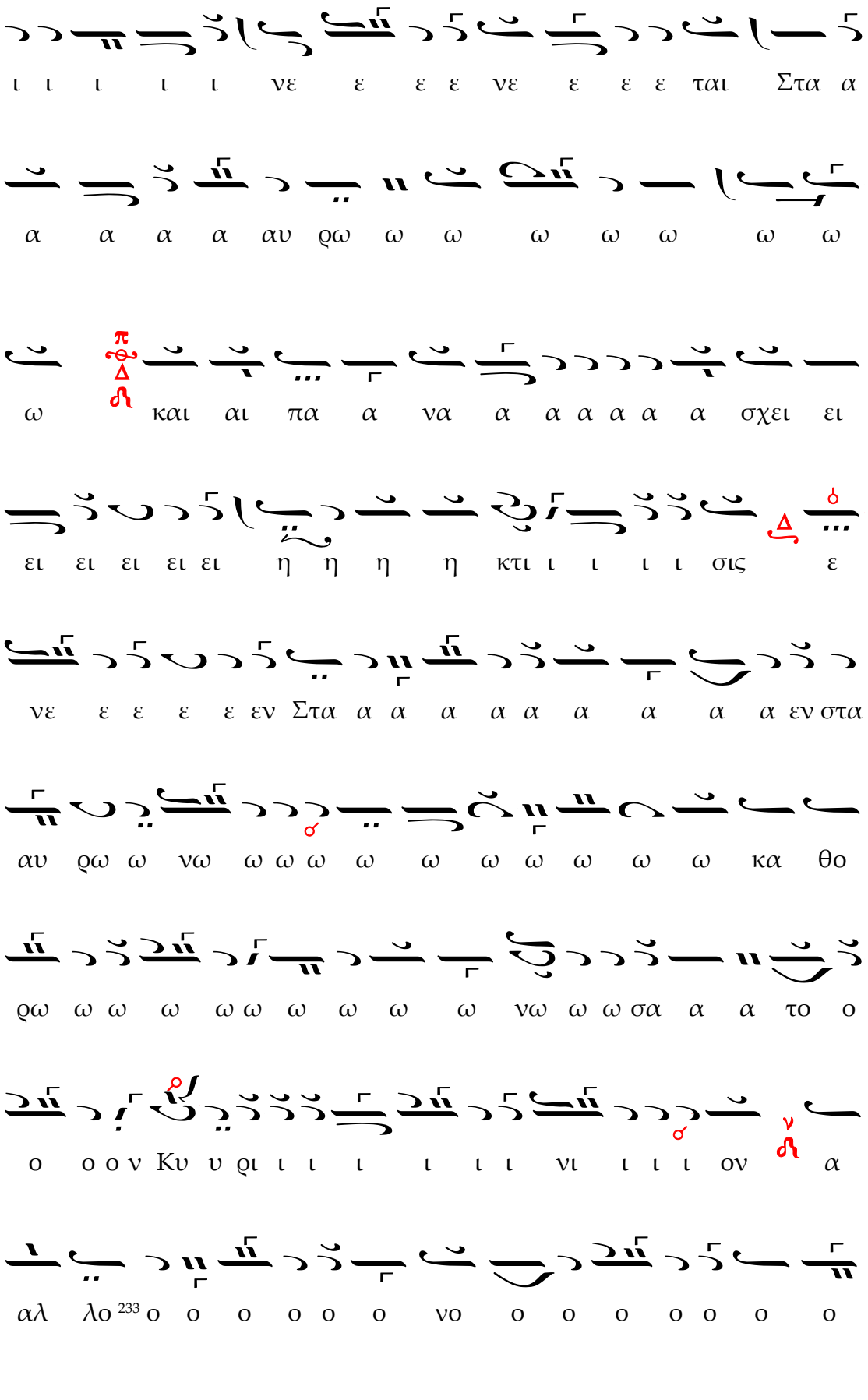

233 Διορθώνεται: (ἀλλ ω) στὸ ὀρθὸ (ἀλλ ό).

φυ υ υ υ υ υ υ σει ει νει ει ει ει ει σω ω

ω ω μα α α α α α α α να α α α α α α

α τος δι ι ε ε ε ε ε δι ε με ε ε ε ε

ε ε ε ε ε νε ε ε ε ε ε ε ε ε νε ε ε ε ε

ε ε ε πα α α α α α α α α α α σχω

ων α γα α θε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε ε ε νε ε ε ε ε ε ε Κυ υ

υ υ υ υ υ υ υ υ ϱι ι ι ι ι ι ι ε ε ε

ε νε ε ε ε ε ε ε ε δο ο ο ο ο ο ο ο

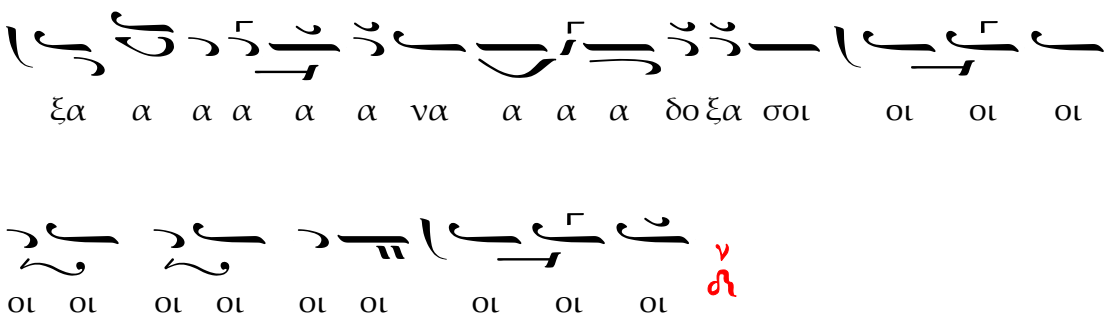

Σύνθεση Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης

Ἦχος λ ν Νη

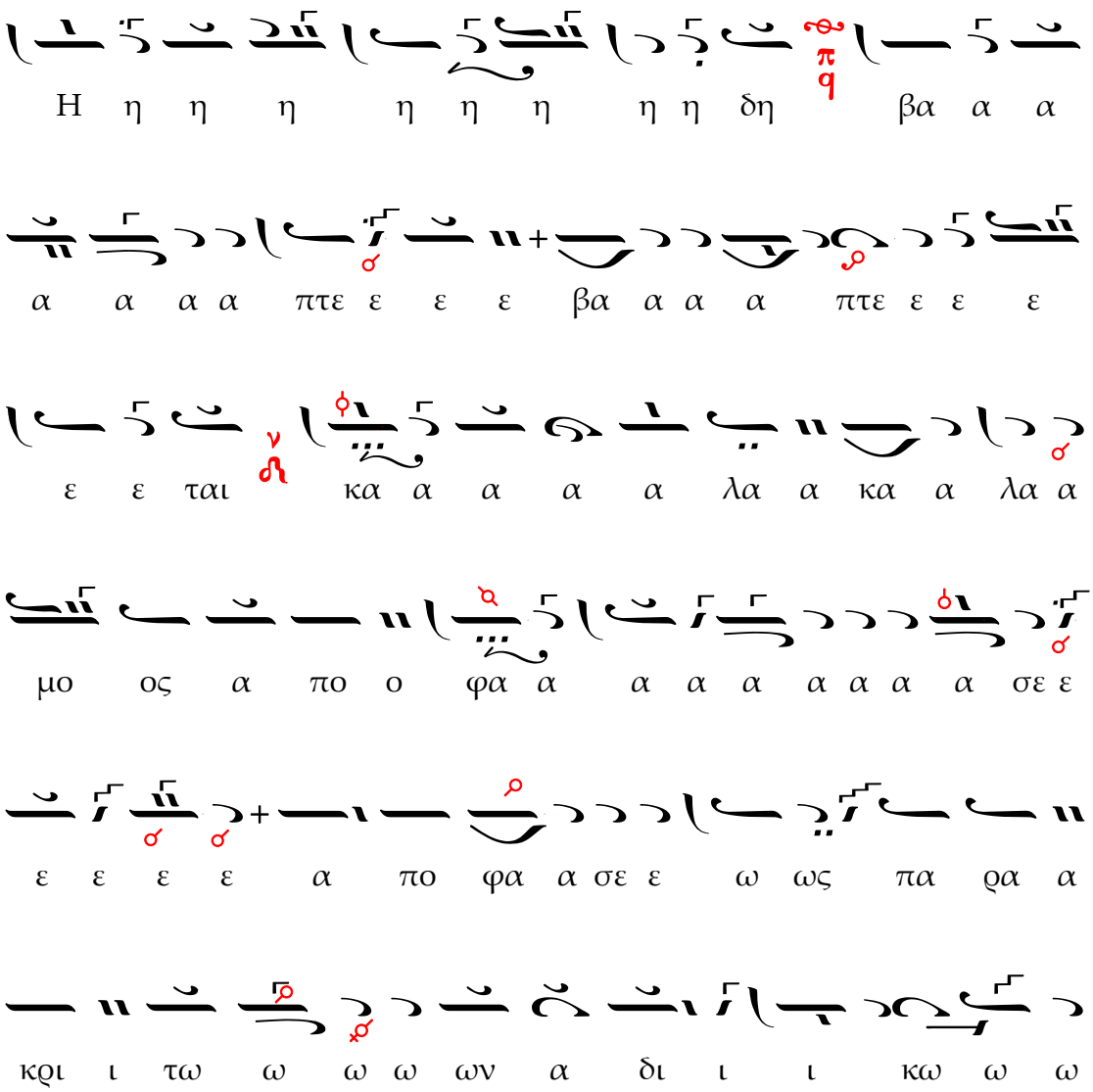

ων και I ι η η η σου ου ου ου ου ου ου
ους δι ι κα α α α α α α α ζε ε ε ε δι
κα α α α α α ζε ε ε ε ε ε ε ε ε
ται και κα τα κρι ι ι ι νε ε ε ται αι
ναι αι αι αι αι σ τα α α α α α α α α ρω
ω ω ω ω ω ω και πα α α α α α α α α
α α α α α σχει η κτι ι ι ι ι πα σχει ει
η η η η κτι ι ι ι ι ι ι ι ι σι ι ι
ις ε ε ε εν σταυ ρω ω ω ω ω νω ω ω ω ω ω

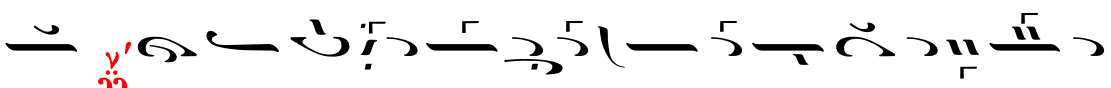
ω κα θο ρω ω ω ω ω ω ω ω ω σα το ο ον Κυ


υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ ρι ι ι ι ι ι ι ι ι τον


Κυ υ ρι ι ον αλ λο φυ υ υ υ υ υ υ υ

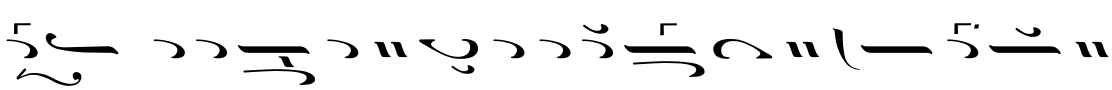
υ υ υ υ υ σει ει σω μα α το ο ο ος δι ι ι ι


ι ε ε με ε ε ε ε ε ε πα α α α


α α α α σχων πα α σχων α α α α γα α θε


ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε Κυ υ υ υ υ

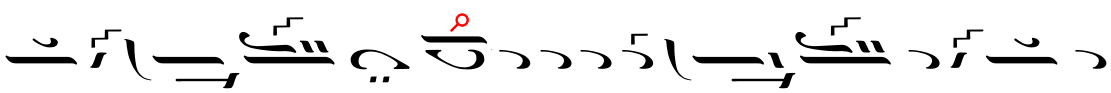
υ υ υ υ ρι Κυ ρι ι ε ε ε ε δο ο ο ο

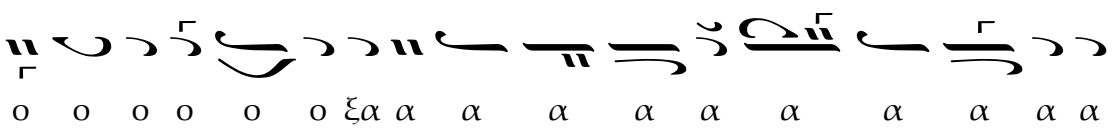

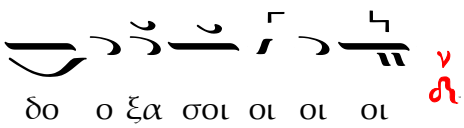

Διαπιστώσεις-παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν δύο συνθέσεων:

α) Ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ γίνεται φανερὴ ἡ τάση τοῦ Νικολάου νὰ ἀναλύσει χρονικὰ περισσότερο τὸ μέλος, χρησιμοποιῶντας δεκαεννέα φορὲς δίγοργο, τρεῖς ἀπὸ τὶς ὁποῖες μὲ παρεστιγμένο, μία φορά τρίγοργο, ἐνῶ σὲ τέσσερις περιπτώσεις τὸ γοργὸ εἶναι μὲ παρεστιγμένο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ σύνθεση τοῦ Ἰακώβου ὅπου χρησιμοποιεῖται μόνο τὸ γοργό.

β) Ὁ Νικόλαος ἀποφεύγει νὰ τονίζει καὶ νὰ ἀναλύει τὰ ἄρθρα καὶ τὶς ἄτονες μονοσύλλαβες λέξεις τοῦ ποιητικοῦ κειμένου προφανῶς γιὰ νὰ γίνει καλύτερα κατανοητὸ τὸ νόημα τῶν φράσεων, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Ἰάκωβο.

Σημειώνεται ὅτι στὰ παραδείγματα ποὺ ἀκολουθοῦν οἱ μαρτυρίες δὲν ὑπάρχουν στὸ κείμενο καὶ τοποθετήθηκαν γιὰ εὐκολότερη σύγκριση καὶ ἀντιπαραβολή.

καὶ (πάσχει)

Ἰάκωβος

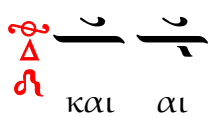

Νικόλαος

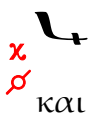

ἡ (κτίσις)

Ἰάκωβος

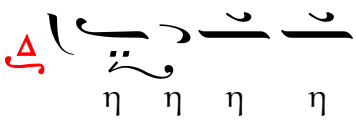

η η η η

Νικόλαος



η

ἐν (Σταυρῶ)

Ἰάκωβος

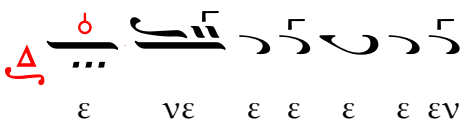

ε νε ε ε ε ε εν

Νικόλαος

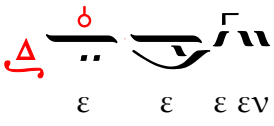

ε ε ε εν

(καθορῶσα) τὸν (Κύριον)

Ἰάκωβος



το ο ο ο ο ν

Νικόλαος

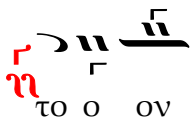

το ο ον

ἀλλ᾽ ὁ (φύσει)

Ἰάκωβος

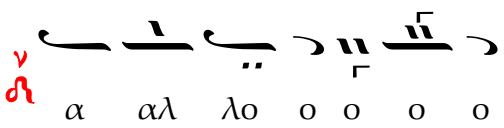

α αλ λο ο ο ο ο

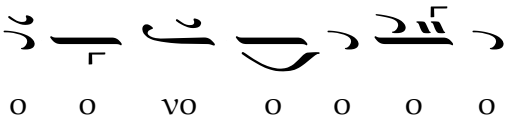

ο ο νο ο ο ο ο

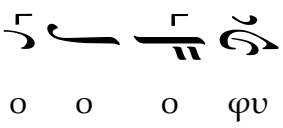

ο ο ο φυ

Νικόλαος

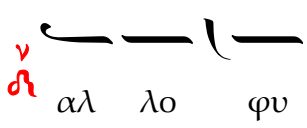

αλ λο φυ

γ) Στὸ σύνολο σχεδὸν τῶν λέξεων τὸ κέντρο τῆς μελωδίας καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀνάλυση γίνεται στὴν τονιζόμενη συλλαβή, σὲ ἀντίθεση μὲ

τὸν Ἰάκωβο ποὺ ἡ μελωδία πολλὲς φορὲς παραμένει καὶ στὶς ὑπόλοιπες συλλαβές.

«*βάπτεται*»

Ἰάκωβος





Νικόλαος

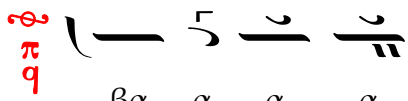



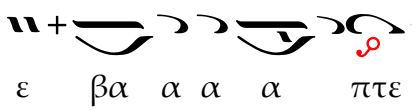





«*ἀποφάσεως*»

Ἰάκωβος

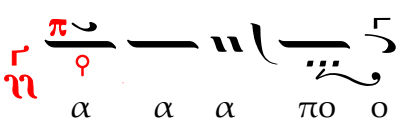

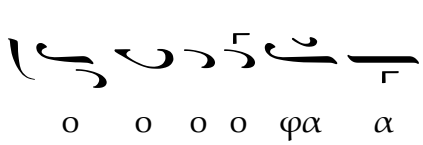

Νικόλαος

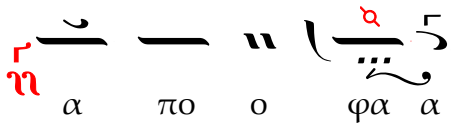

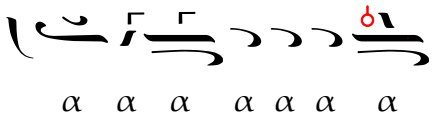

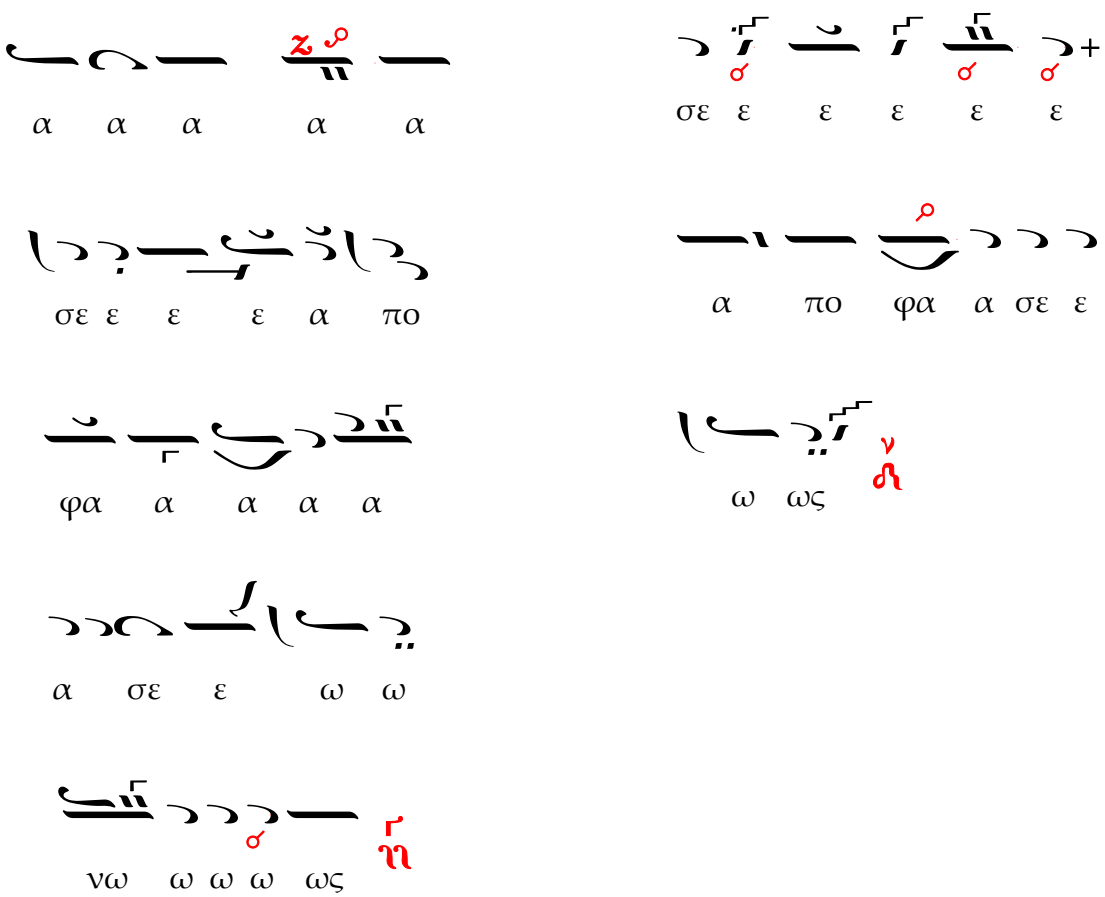

«πάσχει»

Ἰάκωβος

Νικόλαος

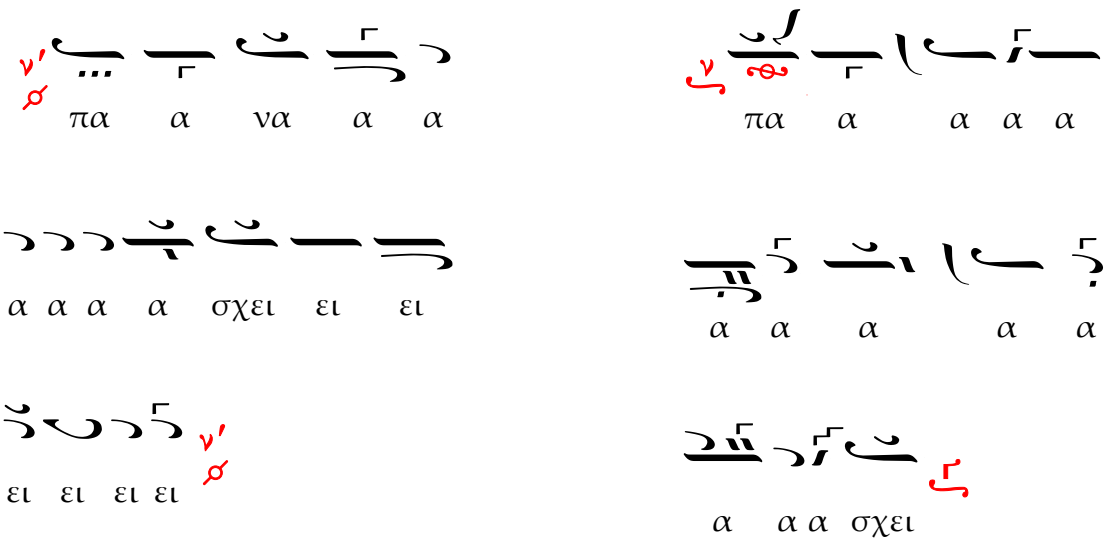

«*Κύριον*»

Ἰάκωβος

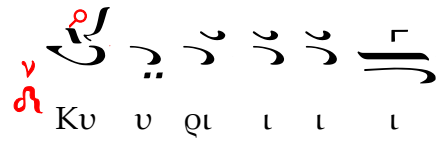

Νικόλαος

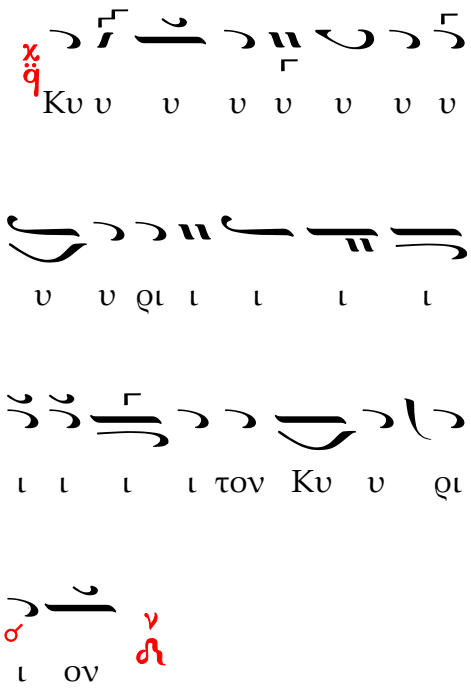

δ) Σὲ μερικὲς λέξεις ποὺ ὁ Ἰάκωβος εἶναι ἀναλυτικώτερος, ἡ μελωδία κατανέμεται καὶ στὶς ὑπόλοιπες συλλαβὲς τῶν λέξεων.

«*ἀδίκων*»

Ἰάκωβος

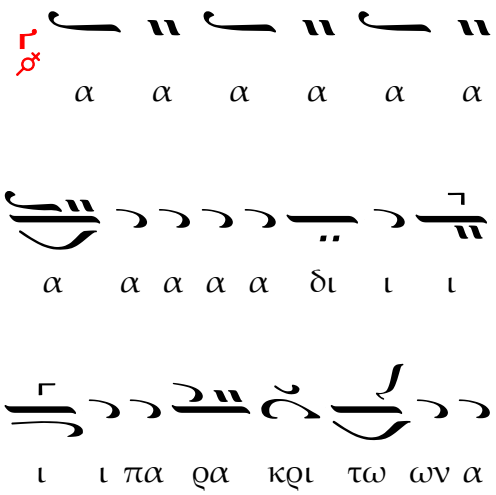

Νικόλαος

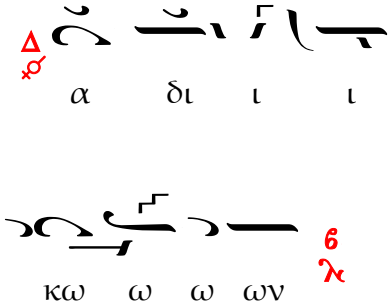

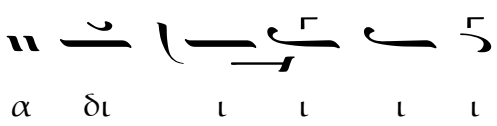





«καὶ Ἰησοῦς»

Ἰάκωβος



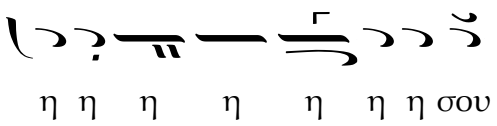

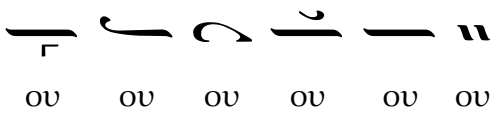

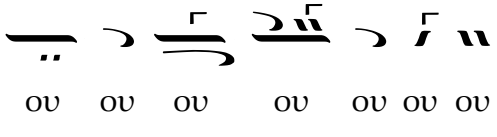

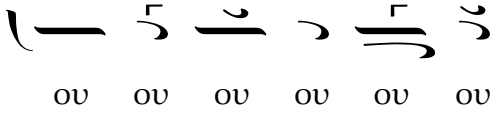

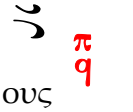

Νικόλαος

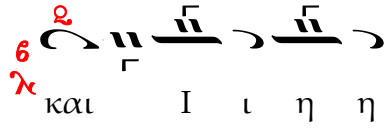

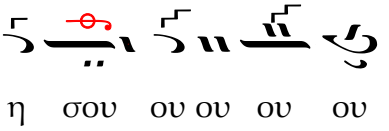

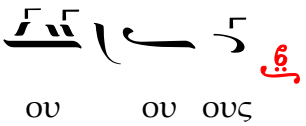

«δικάζεται»

Ἰάκωβος

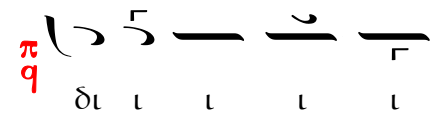



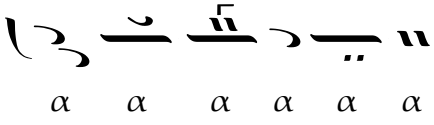

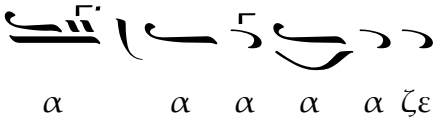

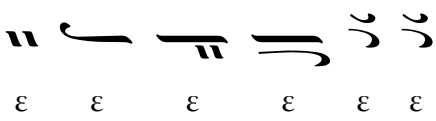



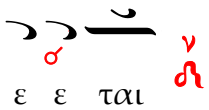

Νικόλαος

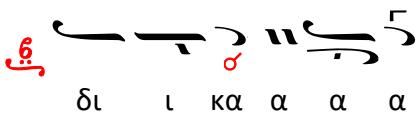

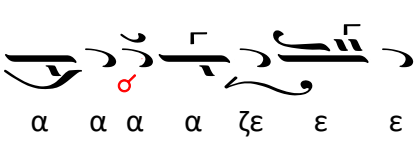

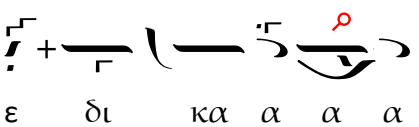

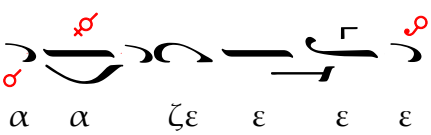

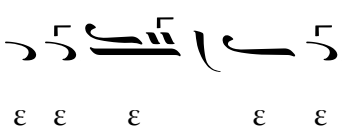



«σώματος»

Ἰάκωβος

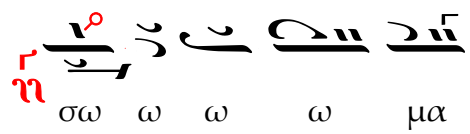

Νικόλαος

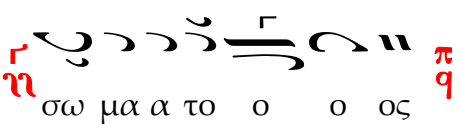



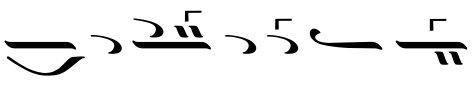



«δι᾽ ἐμέ»

Ἰάκωβος

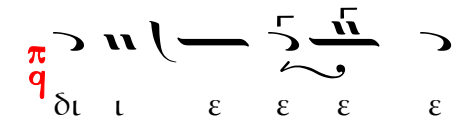







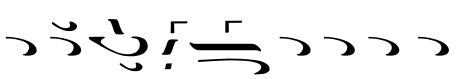



Νικόλαος

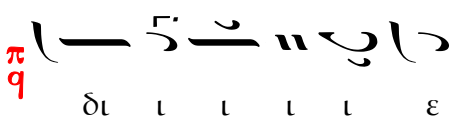

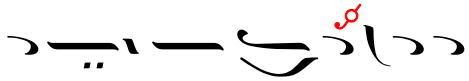



δ) Μελισμὸς λέξεων κατ᾽ ἔννοιαν.

Ὁ Ἰάκωβος σὲ τρεῖς περιπτώσεις φεύγει ἀπὸ τὴ φυσικὴ διατονικὴ κλίμακα μαὶ μεταφέρει τὴ μελωδία:

1) Στὴ μαλακὴ χρωματικὴ κλίμακα στὴ φράση «*παρὰ κριτῶν ἀδίκων*», ἐνῶ ὁ Νικόλαος χρησιμοποιεῖ τὴ χρόα «ζυγός».

Ἰάκωβος

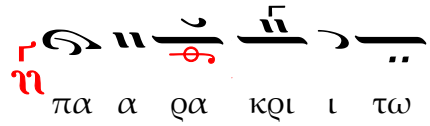

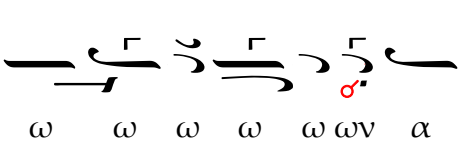

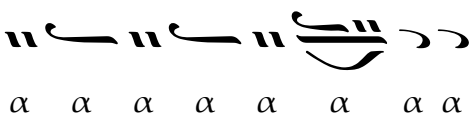









Νικόλαος

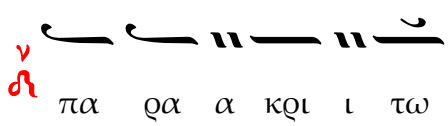

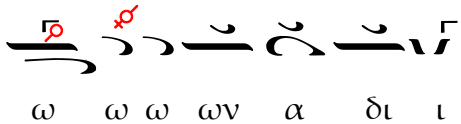

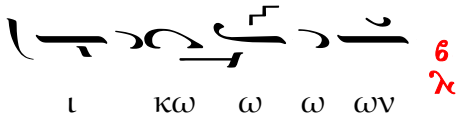

2) Στὴ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα στὴ φράση «*καὶ πάσχει ἡ κτίσις*». Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ Νικόλαος.

Ἰάκωβος

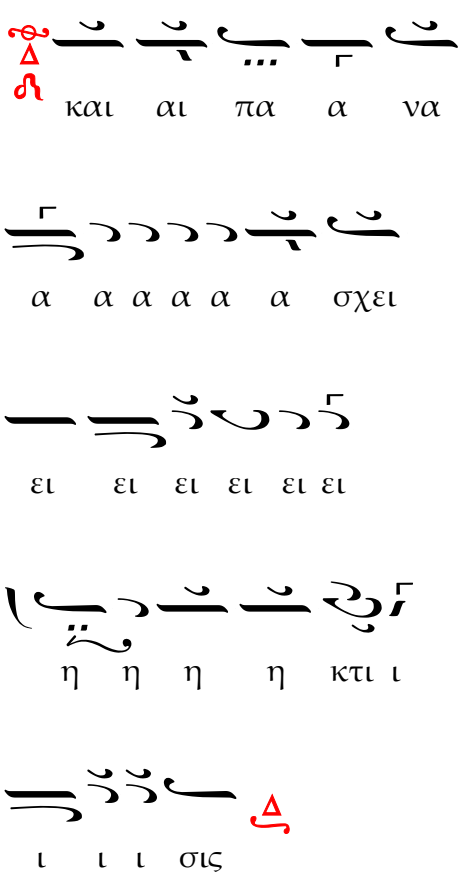

Νικόλαος

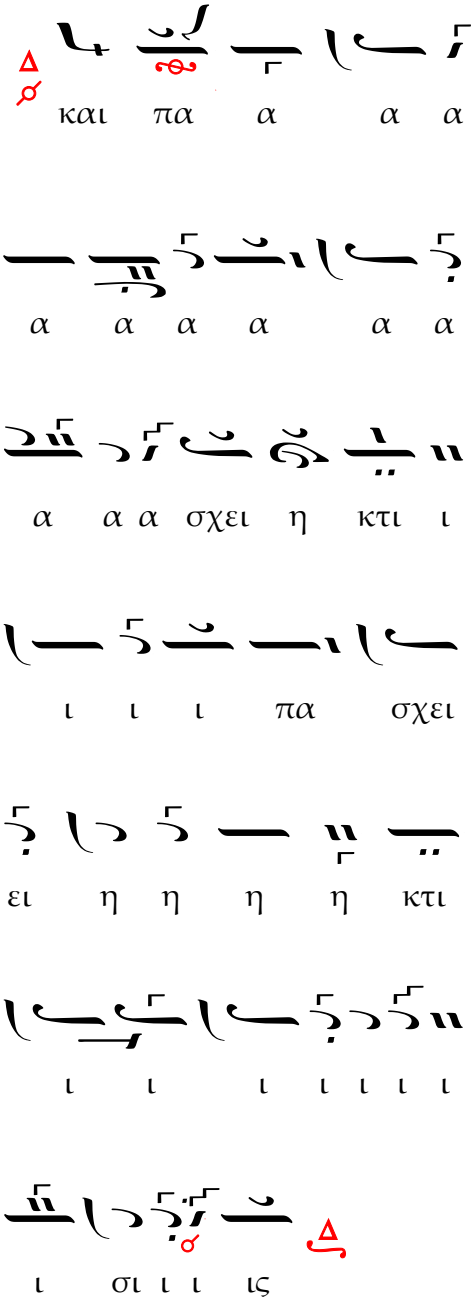

3) Ὁμοίως στὴ λέξη «*πάσχων*».

Ἰάκωβος

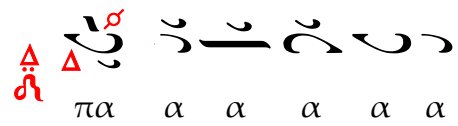

πα α α α α α

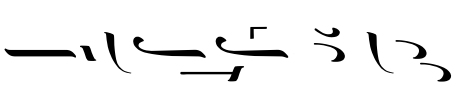

α α α α α

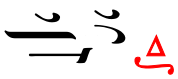

σχω ων

Νικόλαος

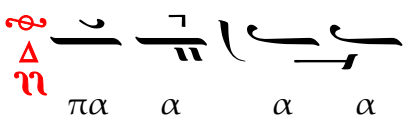

πα α α α



α α α α σχων πα

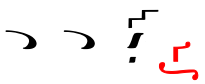

α σχων

Ἐπιπλέον ὁ Νικόλαος ἐμπλουτίζει ἀκόμη περισσότερο τὴ μελωδία καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα καὶ συγκεκριμένα:

1) Στὴ λέξη «*βάπτεται*» ἀρχικὰ χρησιμοποιεῖ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα καὶ κλείνει τὴ λέξη μεταφέροντας τὴ μελωδία στὸ ἐναρμόνιο γένος:

Ἰάκωβος

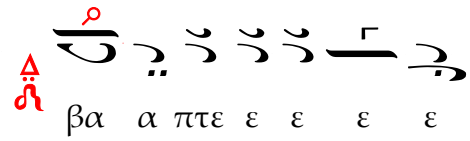

βα α πτε ε ε ε ε

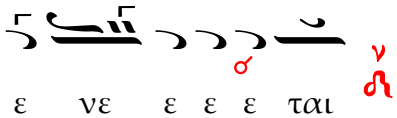

ε νε ε ε ε ται

Νικόλαος

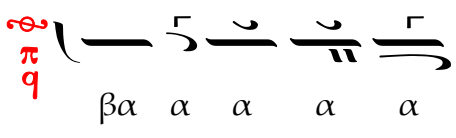

βα α α α α

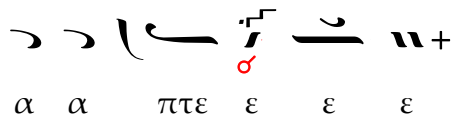

α α πτε ε ε ε

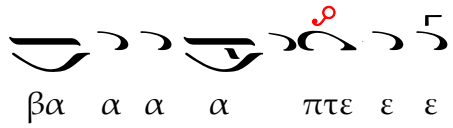

βα α α πτε ε ε

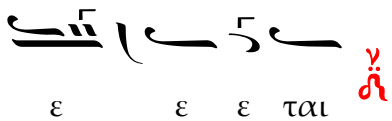

2) Στὴ φράση *«Ἰησοῦς δικάζεται»* χρησιμοποιεῖ διαδοχικὰ μαλακὴ χρωματικὴ κλίμακα, ζυγὸ καὶ κλιτόν:

Ἰάκωβος

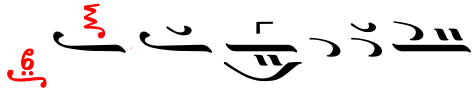





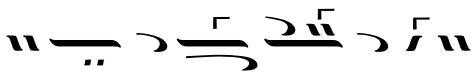



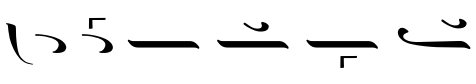



Νικόλαος

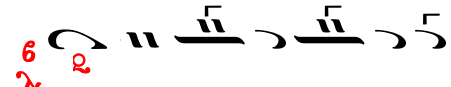

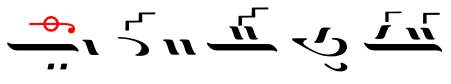





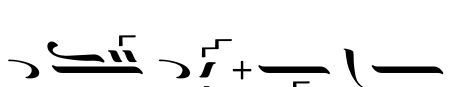





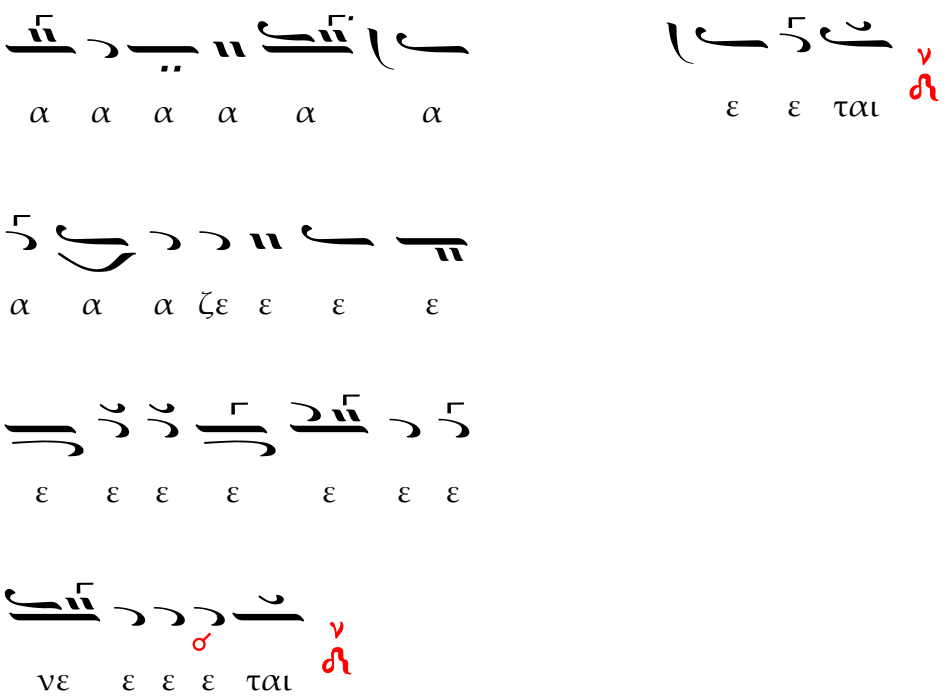

3) Στὴ λέξη «*Σταυρῶ*» χρησιμοποιεῖ σκληρὴ χρωματικὴ κλίμακα:

Ἰάκωβος

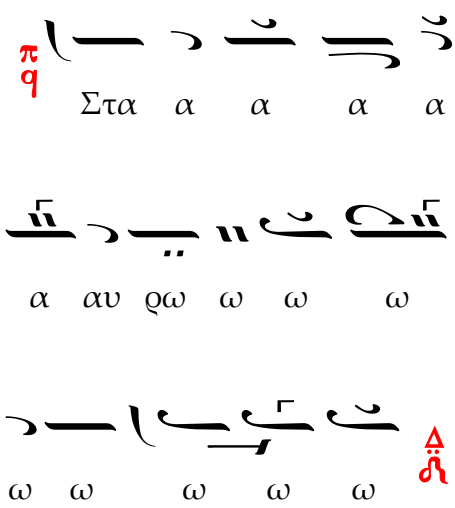

Νικόλαος

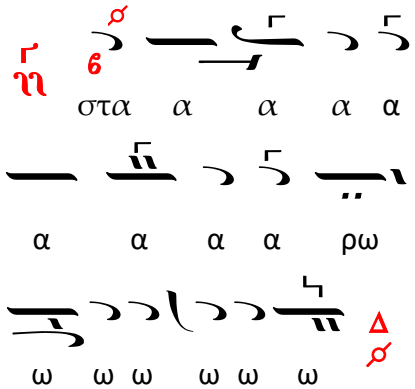

4) Στὸ τέλος τῆς φράσης «*δι᾽ ἐμὲ*» τοποθετεῖ κλιτόν:

Ἰάκωβος

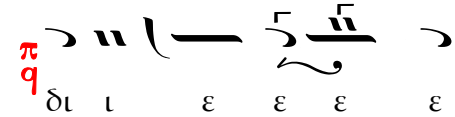

Νικόλαος



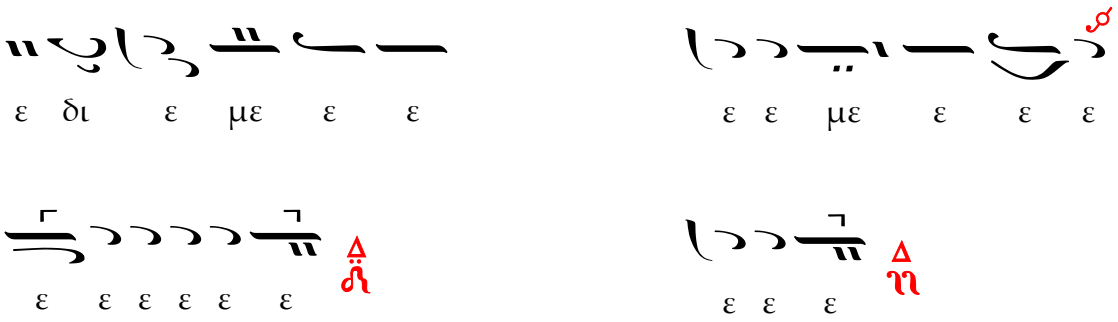

5) Τέλος, στὸ «*ἀγαθὲ*» ἡ μελωδία μεταφέρεται στὴ μαλακὴ χρωματικὴ κλίμακα:

Ἰάκωβος Νικόλαος

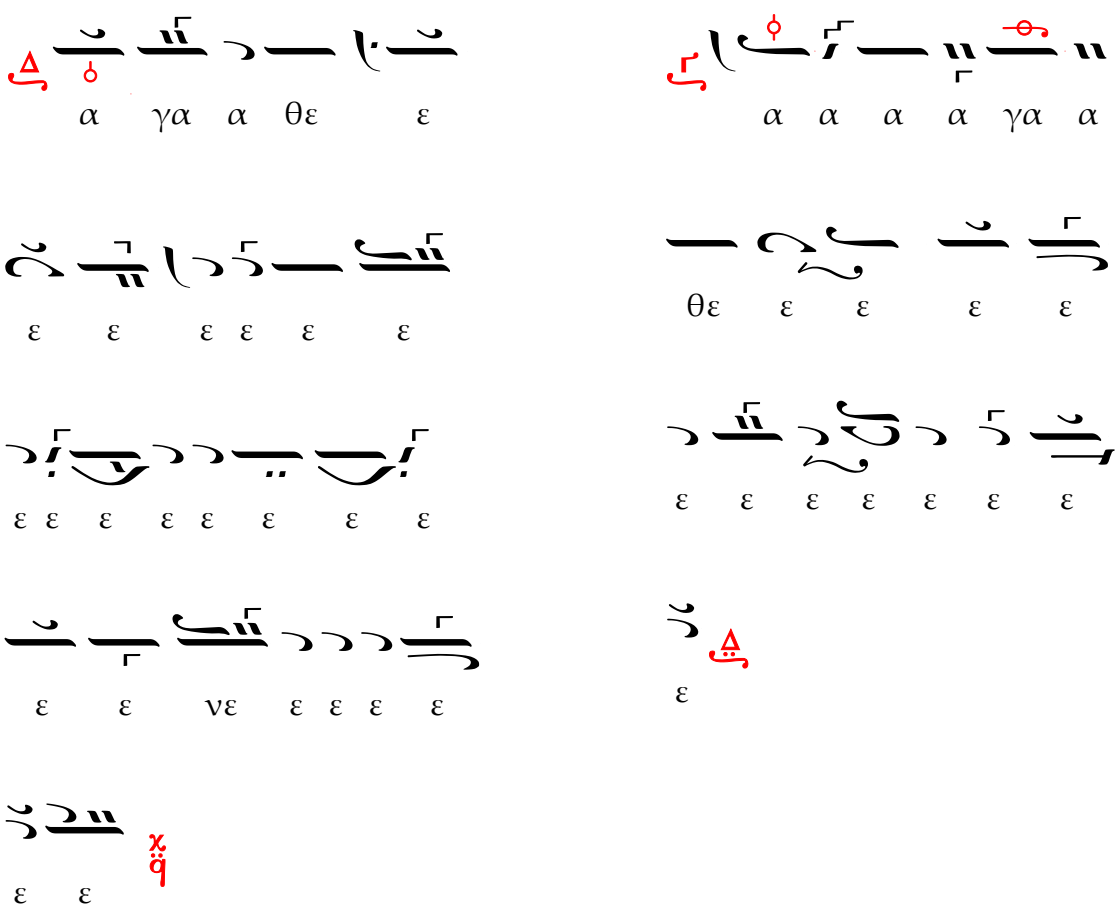

Συμπεράσματα

Ὁ Νικόλαος ὅταν συνέθεσε τὸ παραπάνω δοξαστικὸ εἶχε ὑπόψη του τὴ σύνθεση τοῦ Ἰακώβου, ὅπως ἐξηγήθηκε ἀπὸ τὸν Χουρμούζιο καὶ αὐτὸ τεκμηριώνεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Νικόλαος ἦταν συνδρομητὴς

τοῦ Δοξασταρίου τοῦ Ἰακώβου ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Φωκαέα τὸ ἔτος 1836 καὶ μάλιστα μὲ ὀκτὼ ἀντίτυπα[234].

Ἐμφανὴς εἶναι ἡ τάση τοῦ Νικολάου νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ καθιερωμένα καὶ στερεότυπα προσπαθώντας νὰ συνθέσει ἀναλυτικώτερα ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν καταμερισμὸ τοῦ χρόνου καὶ ἐκφραστικώτερα μὲ τὴ χρήση τῆς «βαρεῖας» σὲ τριάντα τέσσερις περιπτώσεις ἔναντι εἴκοσι τοῦ Ἰακώβου.

Ἡ μελωδία κατὰ γένος μεταβάλλεται συχνὰ ἀπὸ τὸν Νικόλαο καὶ συγκεκριμένα ἐνῶ ὁ ὕμνος ἀνήκει σὲ ἦχο πλάγιο τοῦ τετάρτου καὶ τὸ διατονικὸ γένος, μεταφέρεται δύο φορὲς στὸ ἐναρμόνιο γένος, πέντε φορὲς στὸ χρωματικὸ (τρεῖς στὴ σκληρὴ καὶ δύο στὴ μαλακὴ κλίμακα), ἐνῶ τοποθετοῦνται σὲ δύο περιπτώσεις ὁ «ζυγὸς» καὶ σὲ μία τὸ «κλιτόν».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς μεταβολές, ὁ Νικόλαος χρησιμοποιεῖ εἴκοσι φορὲς σημεῖα ἀλλοιώσεως (ἔντεκα διέσεις καὶ ἐννέα ὑφέσεις) ἔναντι ὀκτὼ καὶ τεσσάρων ἀντίστοιχα ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰάκωβος.

Ἐπιπλέον τῶν ἀνωτέρω, ὁ μελισμὸς «κατ᾽ ἔννοιαν» δηλαδὴ μίμηση πρὸς τὰ νοούμενα τοῦ ποιητικοῦ κειμένου πέραν τῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἀλλοιώσεων, ἀποδεικνύεται ἀφενὸς μὲν ἀπὸ τὸν μὴ τονισμὸ τῶν ἄρθρων καὶ τῶν λοιπῶν μονοσύλλαβων λέξεων, ἀφετέρου δὲ ἀπὸ τὴν κορύφωση τῆς μελωδίας στὴν τονιζόμενη συλλαβὴ κάθε λέξης.

3.2.2. Εἱρμολογικὸ εἶδος

Στὸ εἱρμολογικὸ εἶδος δὲν ὑπάρχουν πολλὲς νέες συνθέσεις. Τὴν αἰτία μᾶς παραδίδει ὁ Χρύσανθος στὸ «*Θεωρητικό*» του: *κατὰ δὲ τὸ εἱρμολογικὸν μέλος ὀλίγον ζητεῖται τὴν σήμερον τὸ μελίζειν· ἐπειδὴ τὰ περισσότερα μὲν ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θέλουσιν εἱρμολογικὸν μέλος εἶναι*

[234] Βλ. Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης, *Δοξαστάριον*, σ. 424.

προσόμοια· τὰ δὲ λοιπά, ὅσα ψάλλονται μὲ ταχεῖαν ἀγωγὴν χρόνου … ἐμελίσθησαν ἀπὸ τοὺς διδασκάλους Πέτρον Πελοποννήσιον καὶ Πέτρον Βυζάντιον [235].

Ὁ Νικόλαος ὅμως παρὰ τὸ γεγονὸς αὐτό μέλισε πολλοὺς ὕμνους ποὺ ψάλλονται μὲ ταχεία χρονικὴ ἀγωγή, οἱ ὁποίοι συμπεριλαμβάνονται στὰ βιβλία του και τὴν ἐνέργειά του αὐτὴ καθὼς καὶ τὴ σύνθεση ἐκ νέου *Δοξασταρίων Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* καὶ *ὅλου ἐνιαυτοῦ* δικαιολογεῖ στὸν πρόλογο τῆς ἔκδοσης τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* τὸ ἔτος 1857 ἀναφέροντας σχετικά: «*… ἐξεμελετήσαμεν μὲν ἐπιμελῶς πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν τεχνογράφων ἐξεπονήθη, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἐκκλησιαστικῶν μελῶν, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἅπαντα, βαίνοντες πάντοτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς μὴ ἀπομακρυνόμενοι αὐτῆς οὔτε κατὰ μέθοδον, οὔτε κατὰ ὕφος, ἐμελοποιήσαμεν ἐκ νέου, εἴτε ἀναπτύσσοντες αὐτά, εἴτε καλλύνοντες, εἴτε κατὰ Πλούταρχον, βιάζοντες ἔντισιν αὐτῶν νὰ ὁμοδρομῇ ἥτε αἴσθησις καὶ διάνοια*»[236].

[235] Βλ. Χρύσανθος, *Θεωρητικόν*, σ. 189, παρ. 425. Πρβλ. καὶ Στρουμπάκης, *Νικόλαος Δοχειαρίτης*, σ.198.

[236] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον Τριωδίου – Πεντηκοσταρίου*, Πρόλογος, σ. ε. Πρβλ. καὶ Ἀνδρῖκος, *Ἐκκλησιαστικὴ μουσική*, σσ. 200-201.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἀπὸ ἔρευνα ποὺ πραγματοποιήθηκε στὰ πλαίσια τῆς παροῦσας ἐργασίας σὲ μουσικὰ χειρόγραφα ἀπὸ διάφορες περιοχὲς βρέθηκαν μέλη τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης σὲ συνολικὰ σαράντα χειρόγραφα τὸ περιεχόμενο τῶν ὁποίων περιγράφηκε στὸ σχετικὸ κεφάλαιο. Τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν ἔργων αὐτῶν περιλαμβάνονται στὰ βιβλία του ποὺ ἔχουν ἐκδοθεῖ. Βρέθηκαν ὅμως καὶ ὁρισμένα μέλη ἀνέκδοτα ποὺ θὰ παρουσιαστοῦν γιὰ πρώτη φορὰ καὶ θὰ σχολιασθοῦν στὴ συνέχεια.

4.1. χφ. 253, ΙΘ′ αἰ. (περὶ τὸ 1835-40)

Στὸ χφ. 253 ποὺ βρίσκεται στὴν Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν Ἡρακλείου Κρήτης[237], σσ. 467-519 περιέχονται ἀντίφωνα τῶν ἀναβαθμῶν, μελοποιημένα ἀπὸ τὸν Νικόλαο στὸ στιχηραρικὸ εἶδος σὲ ὅλους τοὺς ἤχους. Ὁ γραφέας δὲν δηλώνει τὸ ὄνομά του, συστήνεται ὅμως ὡς μαθητὴς τοῦ Νικολάου καὶ πιθανότατα εἶναι μαθητὴς καὶ τῶν τριῶν διδασκάλων στὴν Κωνσταντινούπολη[238]. Τὰ ἀντίφωνα, σύμφωνα μὲ τὸν γραφέα, μελοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης τὸ ἔτος 1831[239]. Ἀκολουθοῦν ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς ἀναβαθμούς (ἕνας στίχος ἀπὸ κάθε ἦχο).

---

[237] Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, σσ. 98-99.

[238] Βλ. Γιαννόπουλος, *Ἡ ψαλτικὴ Τέχνη*, σ. 99.

[239] *Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ 1831*. Βλ. Ἀπεζ. 253, σ. 467.

Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ ἔτος 1831.

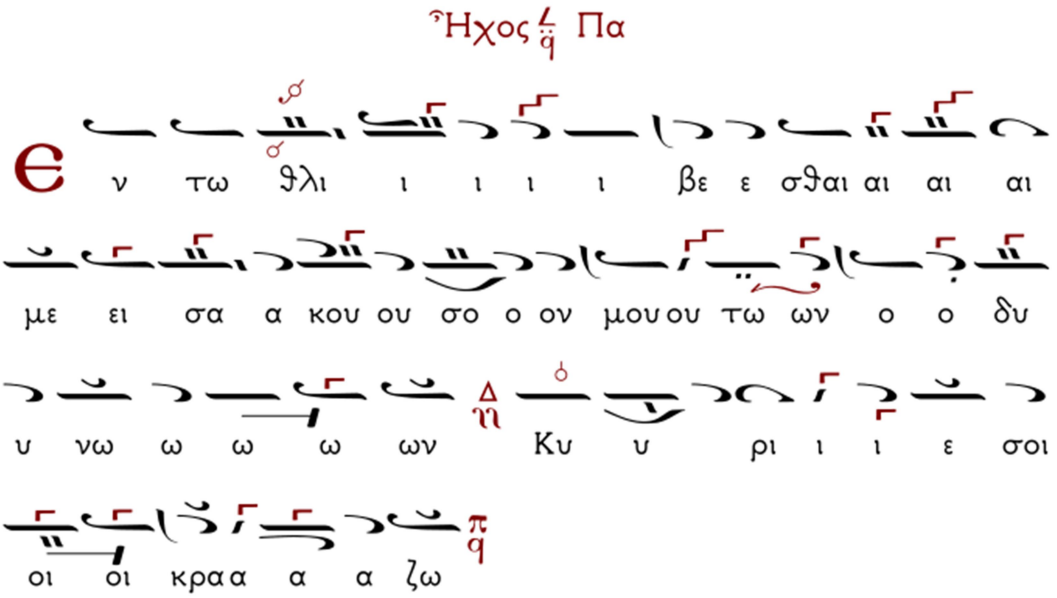

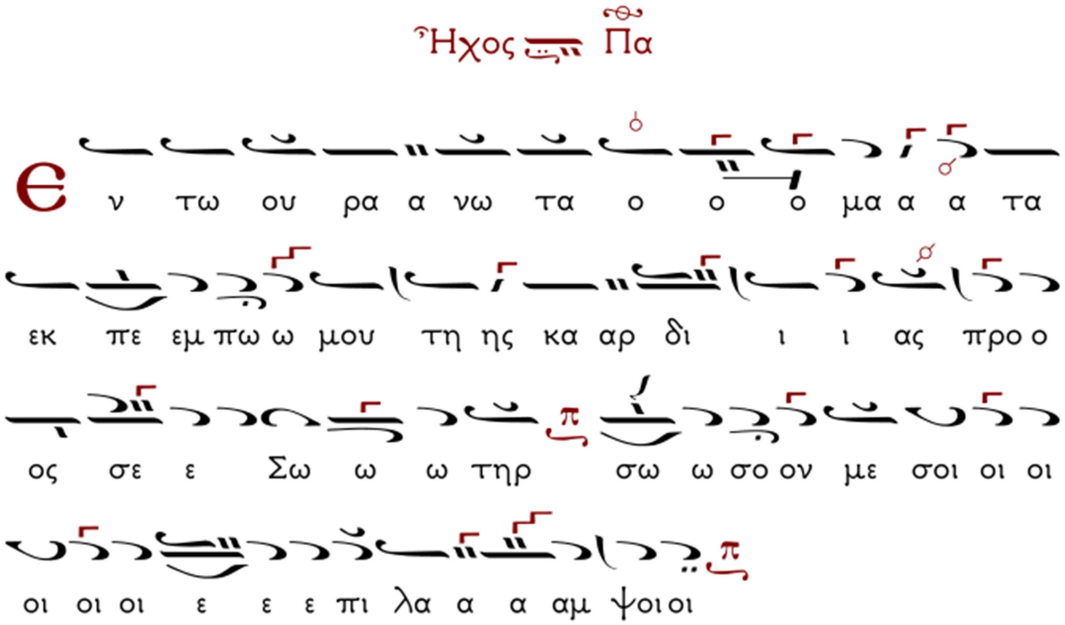

Ἦχος γ΄ Γα

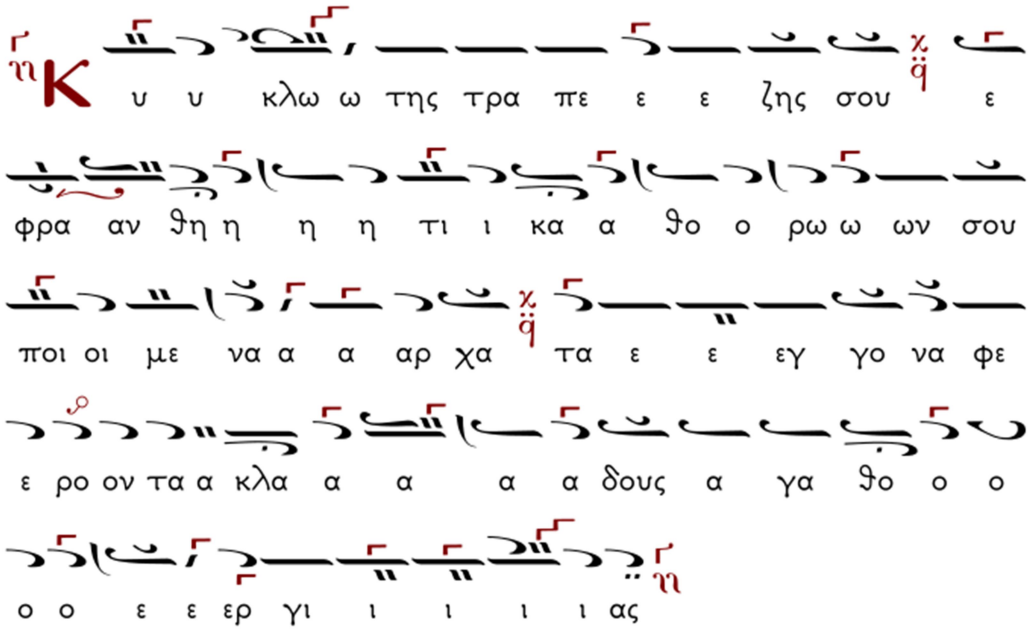

Ἦχος γ΄τος β΄

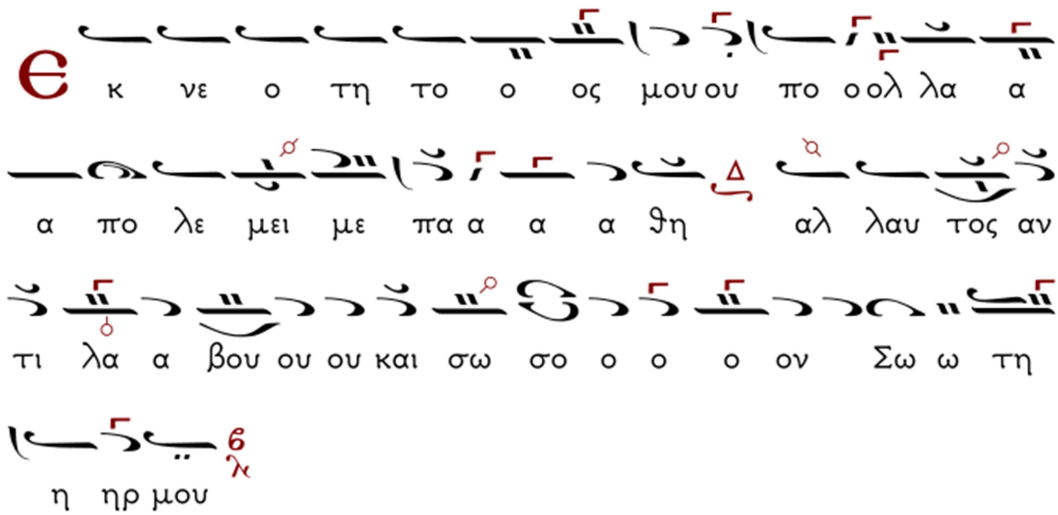

Ἦχος λ Πα

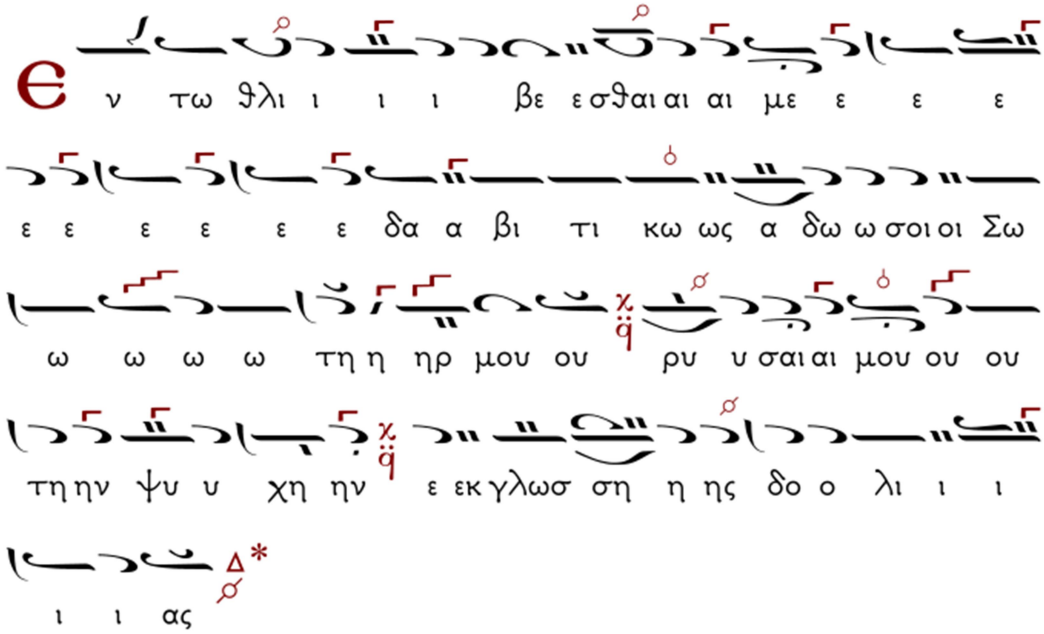

Ἡ φθορὰ λύνεται στὸν ἑπόμενο στίχο.

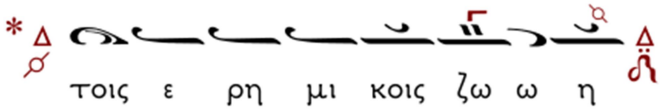

Ἦχος λ Βου

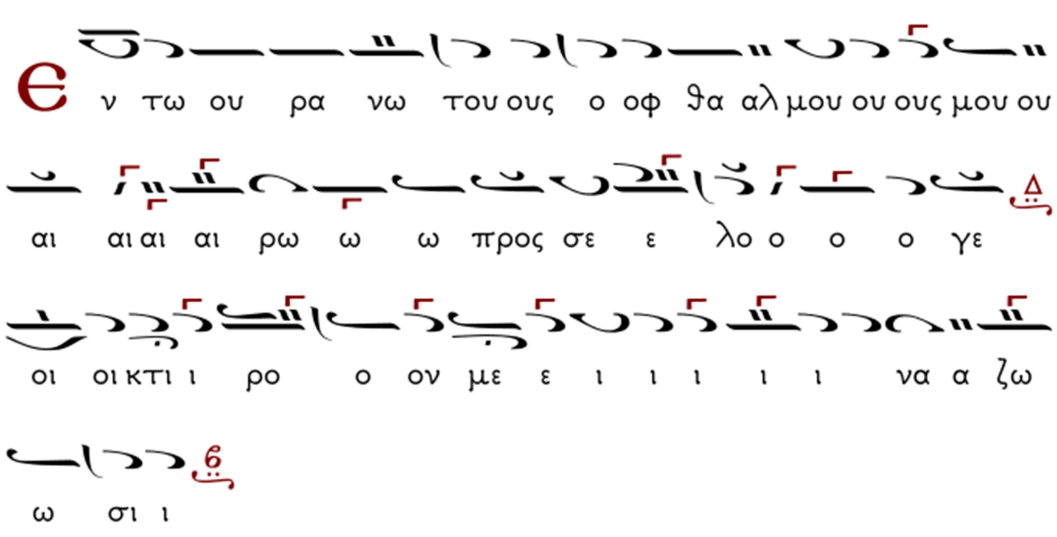

Ἦχος Βαρύς Ζω

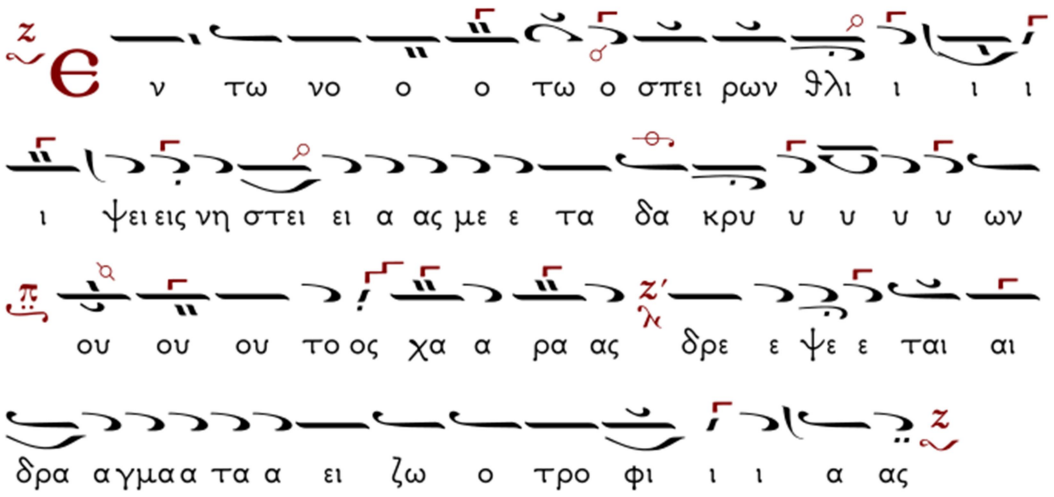

Ἦχος Νη

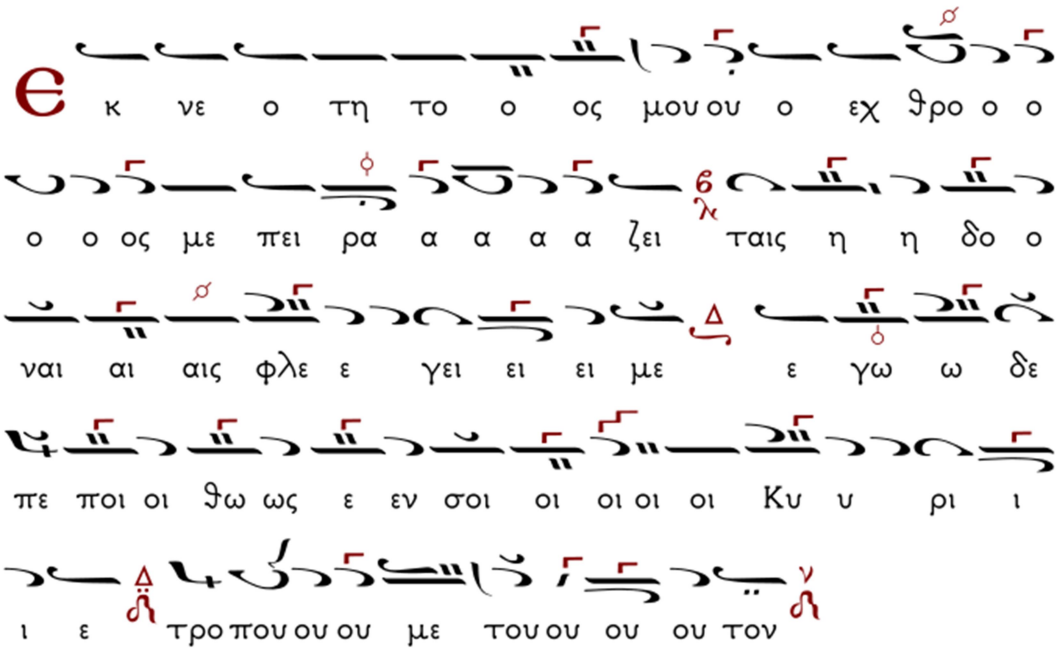

4.2. χφ. 9, Κ′ αἰ. (ἀρχαὶ β′ τετάρτου)

Στὸ χφ. 9, ποὺ εἶναι Μουσικὴ Φυλλάδα καὶ βρίσκεται στὴν Ἱ. Μ. Παναγίας Ζούρβας Ὕδρας σσ. 100r-103v ὑπάρχει καταγεγραμμένο κοινωνικὸ τοῦ Θωμᾶ, Ν[ικολάου] Σ[μύρνης], ἦχος πλ. α′, *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ τὸν Κύριον*[240]. Γραφέας δηλώνεται ὁ Ἀν. Μπουρλετίδης. Ὁ Νικόλαος δὲν ἔχει δημοσιεύσει ἀντίστοιχο κοινωνικὸ σὲ ἦχο πλ. α′ παρὰ μόνο σὲ ἦχο α′. Ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ μουσικοῦ κειμένου προκύπτει ὅτι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ κοινωνικοῦ εἶναι ἀνέκδοτο κείμενο, ἐνῶ στὴ συνέχεια ἀκολουθεῖ τὸ δημοσιευμένο κοινωνικὸ τοῦ Νικολάου τοῦ α′ ἤχου[241]. Ἀκολουθεῖ τὸ ἀνέκδοτο κείμενο:

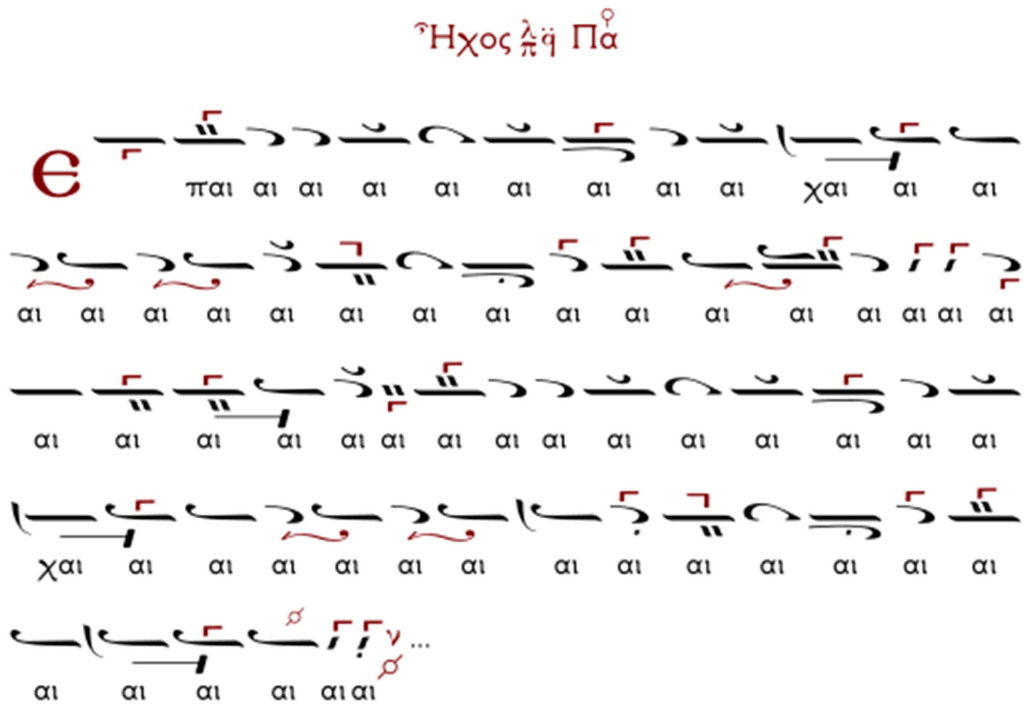

[240] Βλ. Χαλδαιάκης, *Τὰ χειρόγραφα*, Ὕδρα, ἀρίθμηση Χαλδαιάκη 44, σσ. 328-331.

[241] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ′, σσ. 380-382

4.3. Μουσικὸ βιβλίο *Καλλίφωνος Ἀηδὼν*[242]

Στὸ μουσικὸ βιβλίο *Καλλίφωνος Ἀηδὼν* στὴ σ. 199 ὑπὰρχει δημοσιευμένος στίχος μελοποιημένος σὲ ἦχο δ' τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης «*Ἄγγελοι τὴν κοίμησιν τῆς Πανάγνου, ὁρῶντες ἐξεπλήτοντο, πῶς παραδόξως ἀπαίρει, ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὰ ἄνω*» καὶ ἀκολουθεῖ ἡ Θ' ὠδὴ τῶν καταβασιῶν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου «*Ἅπας γηγενὴς*» ποὺ ψάλλεται ἀντὶ τοῦ «*Ἄξιον ἐστίν*». Ὁ στίχος αὐτὸς δὲν ὑπάρχει δημοσιευμένος στὰ βιβλία τοῦ Νικολάου, ἐνῶ τὸ «*Ἅπας γηγενὴς*» βρίσκεται στὸν τόμο Γ' τοῦ Ταμείου Ἀνθολογίας[243].

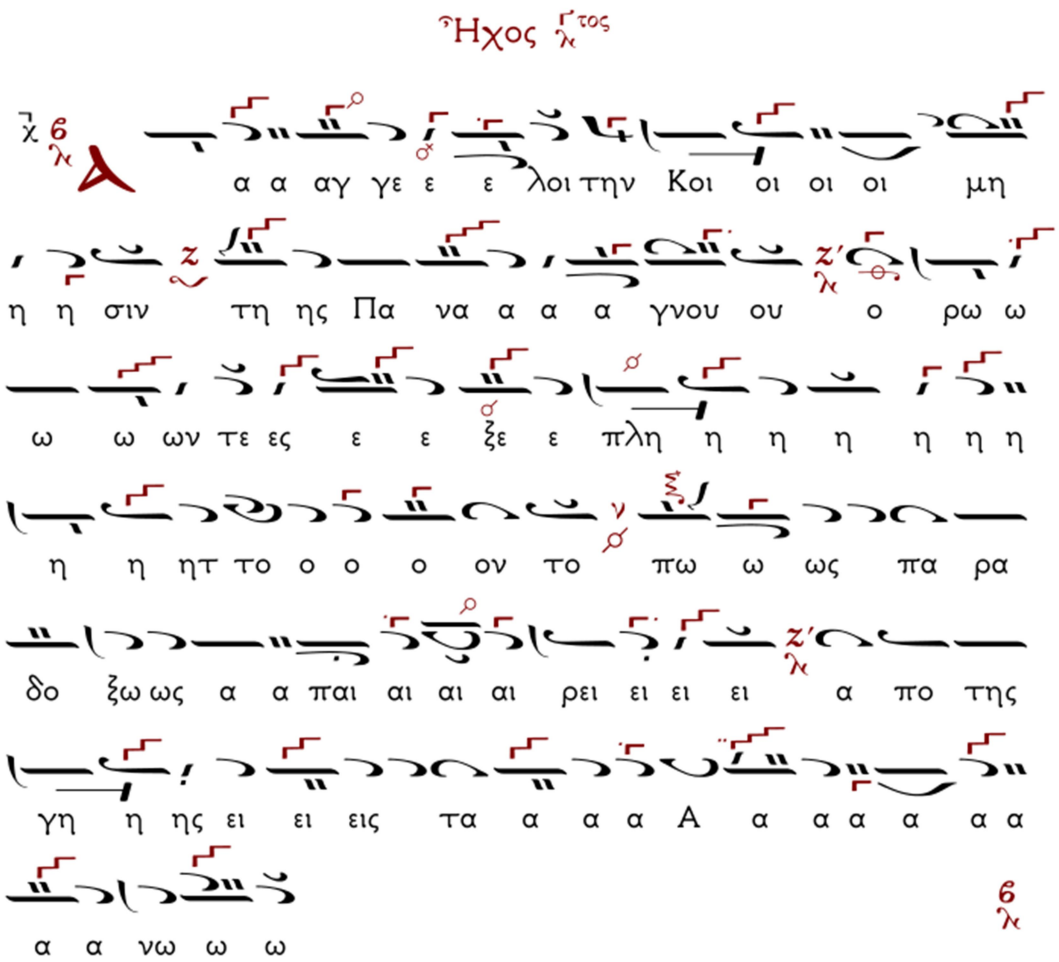

[242] Βλ. Νεκτάριος Μοναχός, *Καλλίφωνος Ἀηδών*.

[243] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σ. 221.

4.4. Χφ. 165, ΙΘ' αἰ. (1851), Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ

Τὸ χφ. 165 βρίσκεται στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Σίμωνος Καρᾶ καὶ εἶναι μιὰ Ἀνθολογία Ἑσπερινοῦ-Ὄρθρου-Θείας Λειτουργίας. Γραφέας εἶναι ὁ Γεώργιος Πετζιλαδῆς ἐκ Πλωμαρίου ὅπως ἀναφέρεται στὴ σ. 1000 καὶ παράφυλλο α'β ἐνῶ γράφει τὸ ἔτος 1851. Τὸ χφ. μεταξὺ τῶν ἄλλων περιέχει καὶ πολλές συνθέσεις τοῦ Νικολάου τὸν ὁποῖο ὁ γραφέας ὀνομάζει διδάσκαλό του γεγονὸς ποὺ ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν σὲ κάθε μέλος του ποὺ ἀντιγράφει[244].

Στὸ χφ. αὐτὸ βρέθηκαν ἀρκετὰ ἀνέκδοτα μέλη τοῦ Νικολάου καὶ καταγράφονται παρακάτω:

4.4.1. Θεία Λειτουργία Μ. Βασιλείου

Στὴ σ. 571 ἀναγράφεται: «*Ἡ Θεία καὶ ἱερὰ Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, Ἰωάννου πρωτοψάλτου, διορθωθεῖσα δὲ παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης· ἦχος β'*» καὶ παρατίθενται στὴ συνέχεια τὰ μουσικὰ κείμενα «*Ἅγιος, ἅγιος... Ἀμήν, Ἀμήν, Σὲ ὑμνοῦμεν...*»[245].

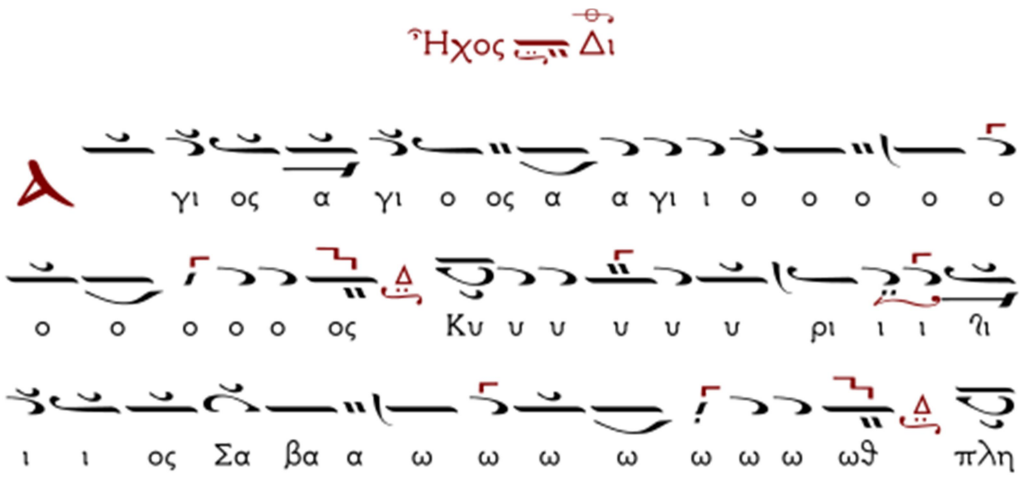

[244] Βλ. χφ. 165 σσ. 558, 571, 591, 604, 613, 623, 631.

[245] Βλ. χφ. 165 σσ. 571-574.

η η η η ρη η η ληης ο ο ου ου ου ου
ληου ου ου ου ου ρα α ου ρα νο ο ο ο ο ο ο
ο ο ο ο ο ος και αι αι αι αι αι αι η η
η η καιαι η γη η η η η η η η η η η η η
η τη η η η η η η η η η η η η η η η
η η ης δο ο ο ο ο ο ο ξη η η η γη τη ης
δο ο ο ο ο ο ο ο ξη η ης σου ου ου ου ου
ου ου ου ου ου ω σα α να α α α α α α
α α α α α α α ε ε ε ιμε εν τοι οι οι οι
ληοι οι οι οι οις υ υ υ εν τοι οις υ ψι ι ι ι
ι στοι οις ευ λο γη η με ε ε ε ε ε
ε ε νο ος ο ε ερ χο ο ο ο ο ο με
νο ος ε ε ε ε ιμε ε ε ε νο ο εν ο νο
ο ο ο ο ο μα α α λα α τι Κυ υ ρι ι ι ι

ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου
ου ου ου ου ου ου ου ου ου μεν σε ε ε ε ε
ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ευ λο ο
ο ο ευ ευ λο ο ο γου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου
ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου ου
ου ου ου ου ου ου μεν σοι οι οι οι οι ε ε ε
ιε ευ χα α α α ια α α α α ρι ι ι ευ
χα α ρι στου ου ου ου ου με εν Κυ υ υ υ υ
ρι ι ι η ι ε ε και αι αι αι ιαι αι αι αι αι
δε ε και δε ο ο ο ο ο ο ο με ε δε ο
με ε θα α α α α α α α α α σου ου ου ου ηου
ου ου ου ου ου ο ο ο ο ο ο ο ο Θε ε ε ο Θε
ο ο ο ος η μω ω ω ω ω ω ω ω ω ω
ω ω ω ω ο ο ο Θε ο ο ο ο ος η μω

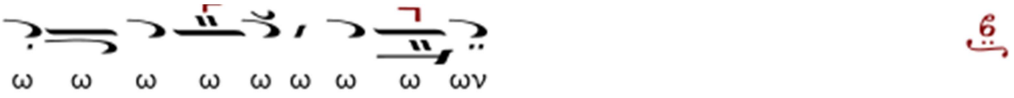

4.4.2. *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε*

Στὴ σ. 591 τοῦ ἰδίου χφ. ἀναφέρεται «*Νικολάου πρωτοψάλτου καὶ ἡμετέρου διδασκάλου ἦχος α'*». Ἀκολουθοῦν *Ὅσοι εἰς Χριστόν* (δύο μελοποιήσεις) Δόξα καὶ νῦν *Χριστὸν ἐνεδύσασθε*, Δύναμις, *Ὅσοι εἰς Χριστόν*, τὰ ὁποῖα εἶναι σὲ σύντομο μέλος. Ὁ Νικόλαος στὸ *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*[246] δὲν ἔχει συμπεριλάβει σύντομο «*Ὅσοι εἰς Χριστόν*». Στὴ σ. 592 ἀκολουθεῖ «ἕτερον ἀργὸν μὲ κράτημα», ἦχος πλ. α', δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστόν*. Στὶς ἐκδόσεις τοῦ Νικολάου ὑπάρχει δημοσιευμένο Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστόν*[247] τὸ ὁποῖο ἔχει κάποιες ὁμοιότητες μὲ αὐτὸ τοῦ χφ. ἀλλὰ οἱ διαφορὲς εἶναι τόσες πολλὲς ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ταύτισή τους, ἐνῶ τὸ κράτημα εἶναι τελείως διαφορετικό.

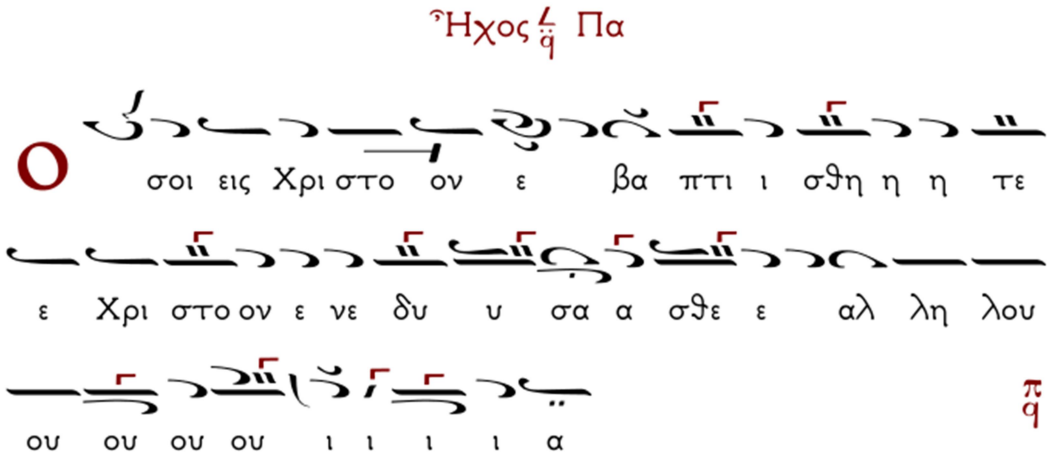

[246] Βλ. Νικόλαος *Ταμεῖον*, τόμ. Γ'.

[247] Βλ. Νικόλαος *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 24-26.

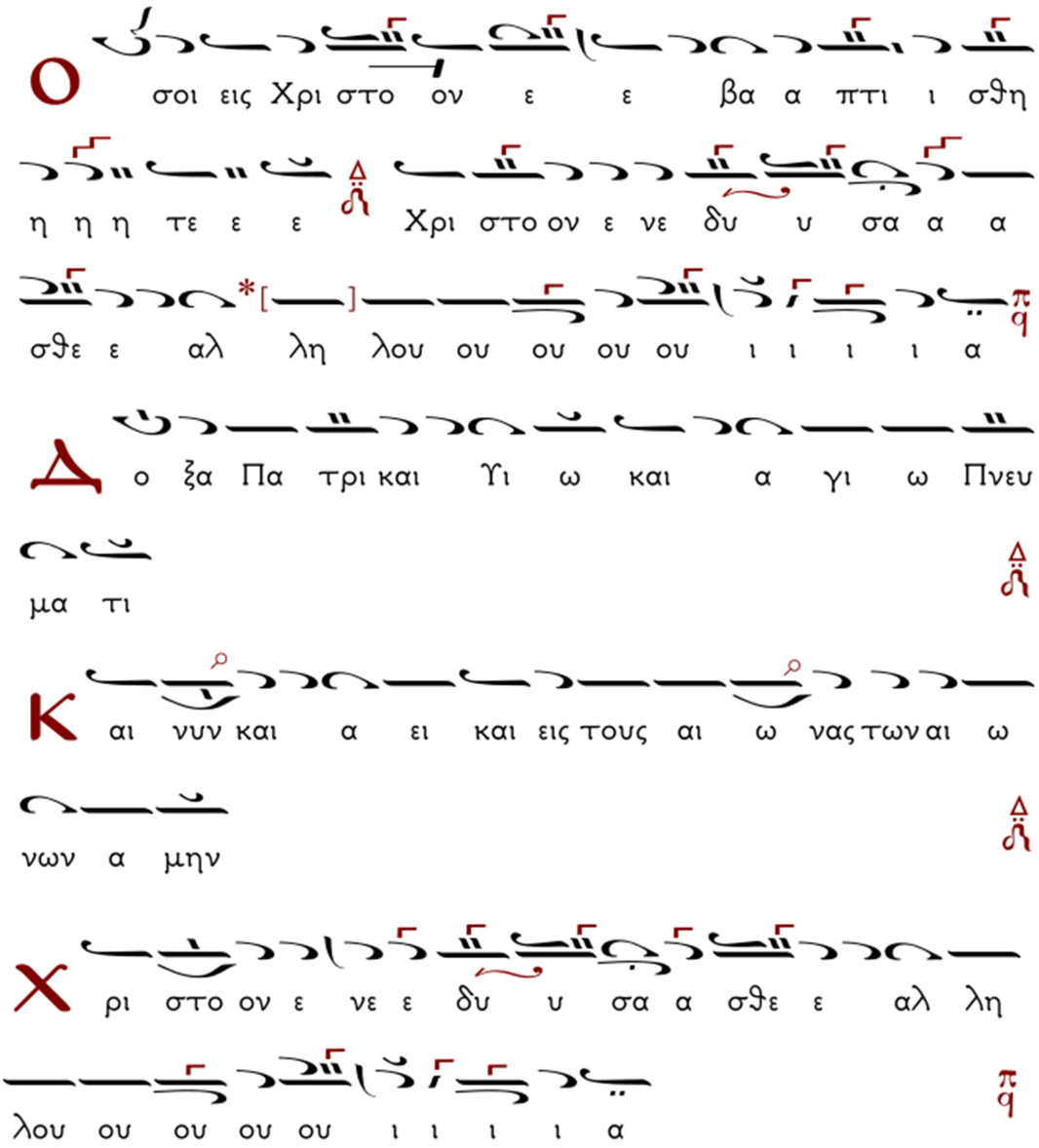

---

* Προστίθεται ὁ φθόγγος [———] ποὺ προφανῶς ἀπὸ λάθος δὲν συμπεριλήφθηκε.

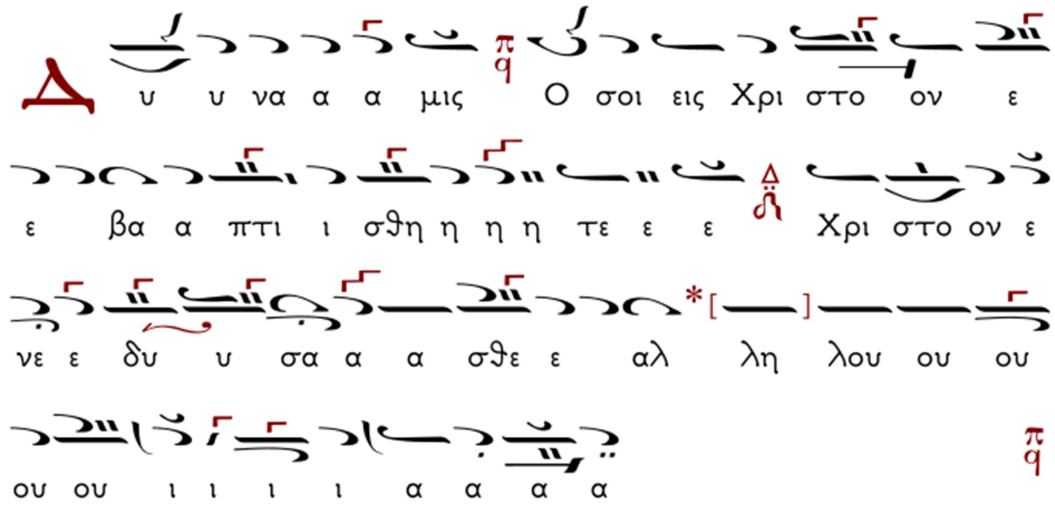

Ἕτερον ἀργὸν μὲ κράτημα τοῦ αὐτοῦ.

Ἦχος λ π q Πα

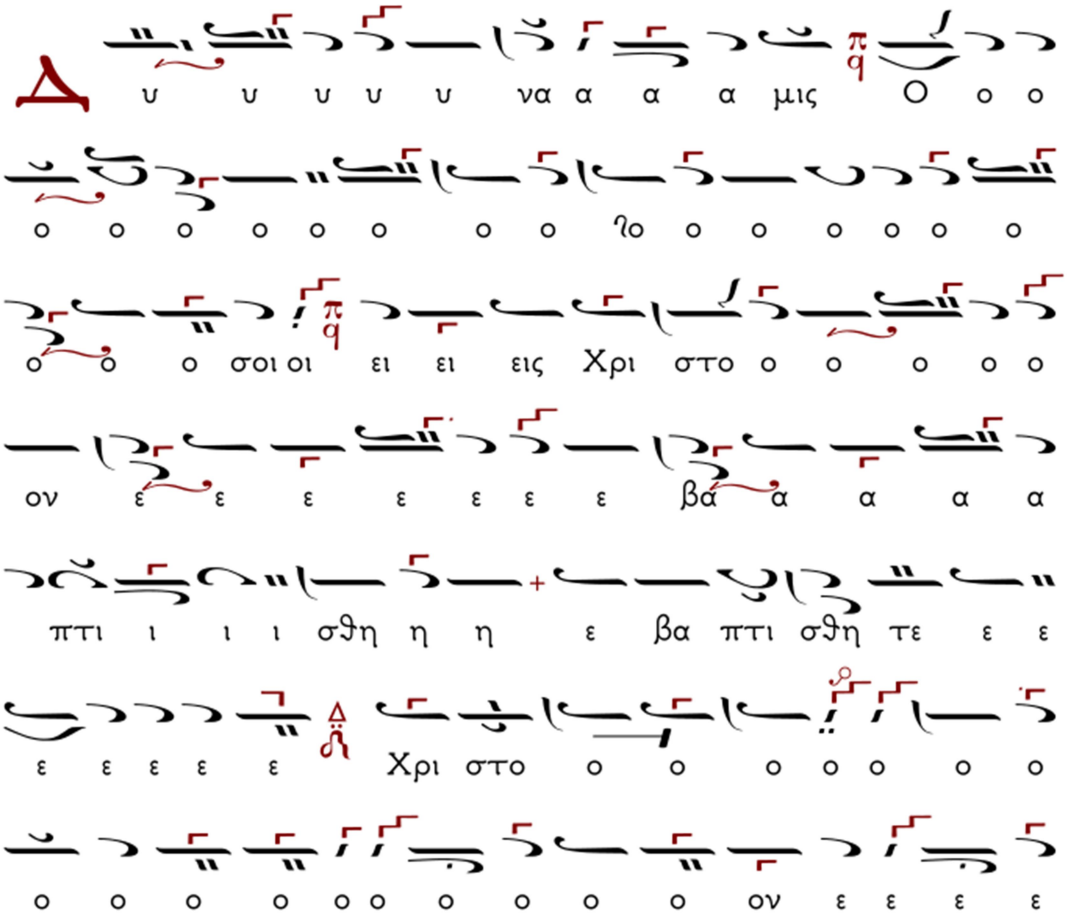

*Βλ. ὑποσημείωση προηγούμενης σελίδας.

4.4.3. Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα – Δοξαστικὸ «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*»

Στὴ σ. 604 τοῦ ἰδίου χφ. ἀναφέρεται «*Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα παρὰ Νικολάου πρωτοψάλτου καὶ ἡμετέρου διδασκάλου ἦχος πλ. α'*» καὶ ἀκολουθοῦν τὰ τέσσερα στιχηρὰ «*Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον …*»[248]. Στὸ ὄνομα τοῦ Νικολάου δὲν ἔχουν δημοσιευθεῖ μέχρι σήμερα τὰ στιχηρὰ αὐτά. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι στὸ τέλος τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* τοῦ Νικολάου ποὺ ἐκδόθηκε τὸ ἔτος 1879, ὁ γιός του, ποὺ εἶναι καὶ ὁ χορηγὸς τῆς ἔκδοσης ἔχει συμπεριλάβει στὸ τέλος τοῦ βιβλίου στιχηρὰ τοῦ Πάσχα, ἔχοντας ὡς ἐπικεφαλίδα «*Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Σμύρνης, ἦχος πλ. α' εἰς χρόνον ἀργοσύντομον*»[249].

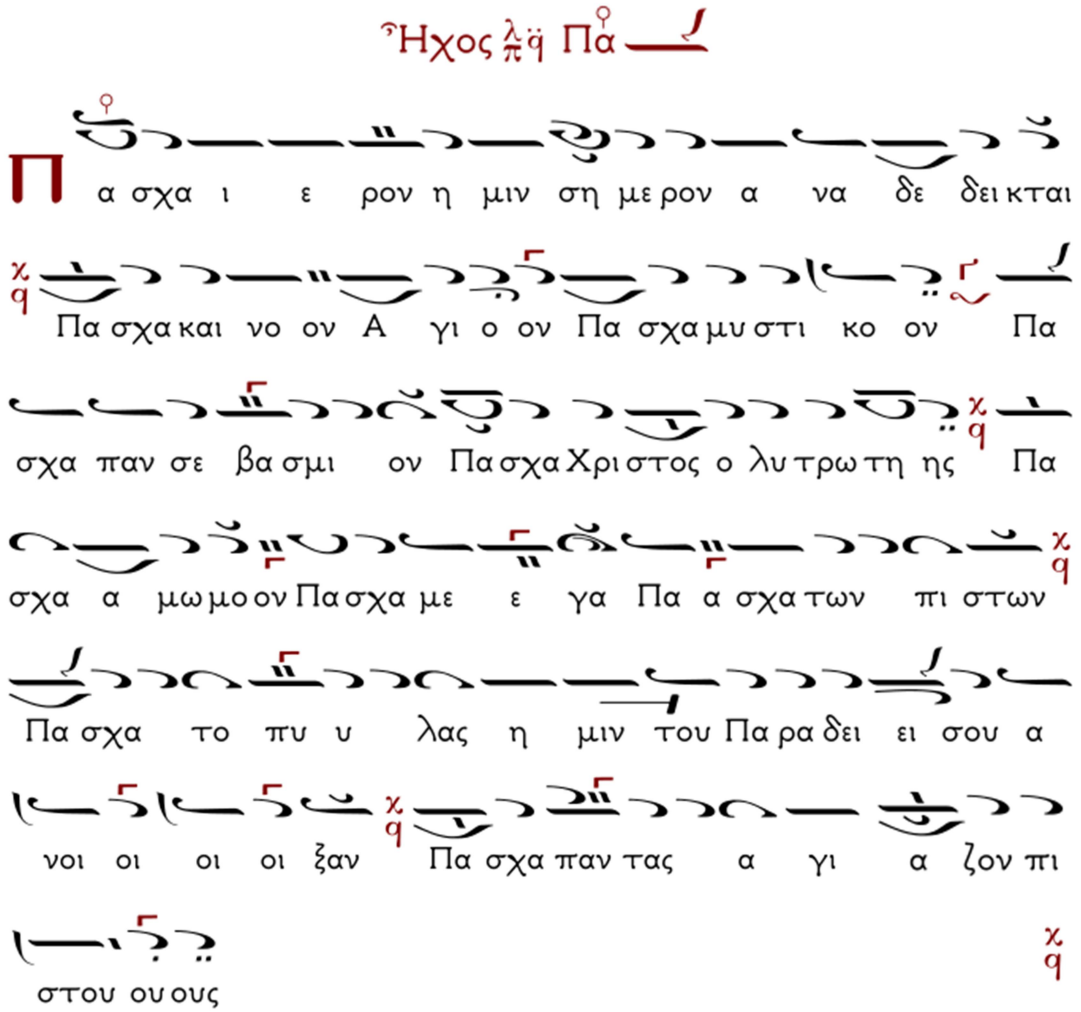

[248] Βλ. Καρᾶ 165, σσ. 604-607.

[249] Βλ. Νικόλαος, *Δοξαστάριον ἐνιαυτοῦ*, τόμ. Β', σσ. 286-288.

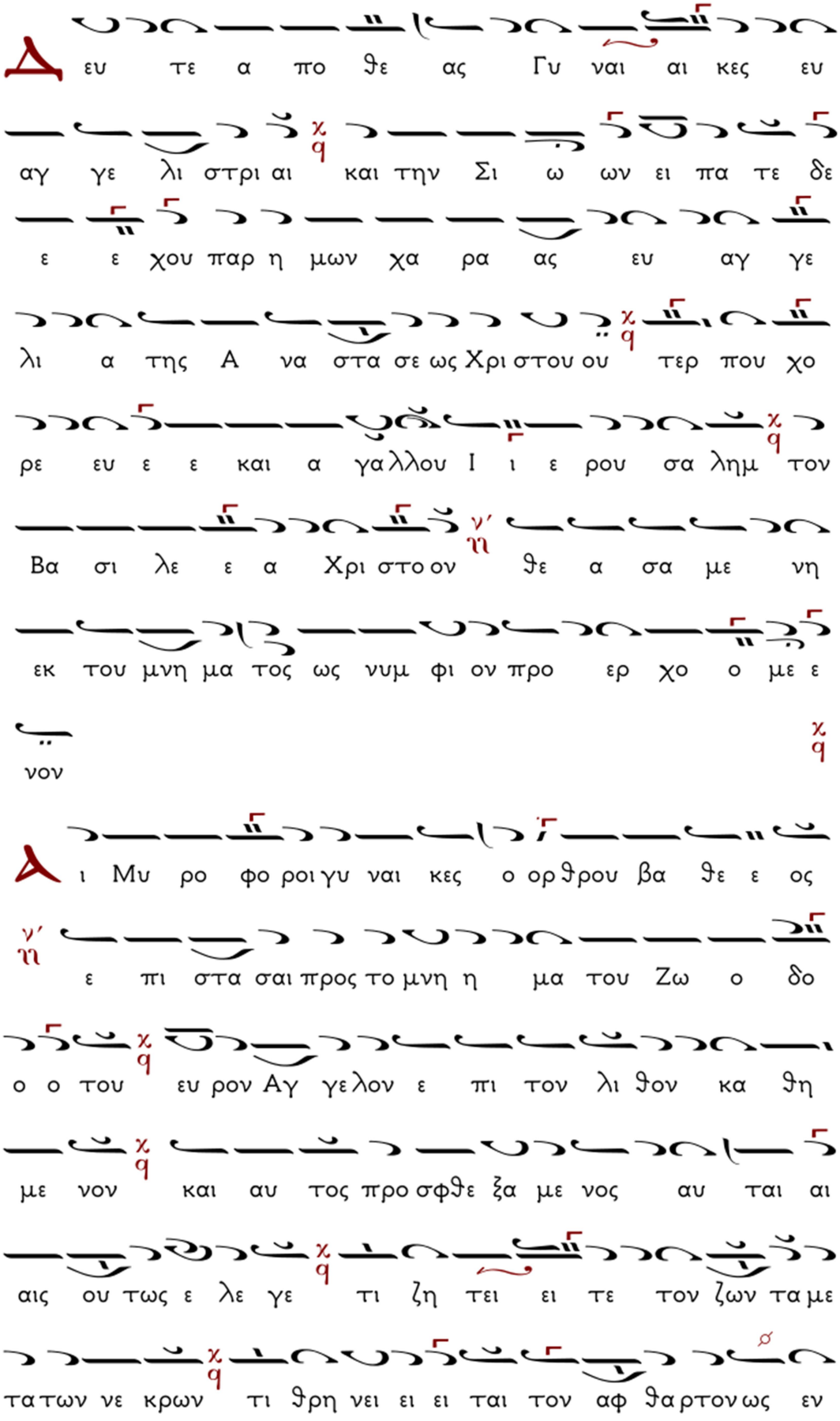
Δ ευ τε α πο θε ας Γυ ναι αι κες ευ
αγ γε λι στρι αι και την Σι ω ων ει πα τε δε
ε ε χου παρ η μων χα ρα ας ευ αγ γε
λι α της Α να στα σε ως Χρι στου ου τερ που χο
ρε ευ ε ε και α γαλλου Ι ι ε ρου σα λημ τον
Βα σι λε ε α Χρι στο ον θε α σα με νη
εκ του μνη μα τος ως νυμ φι ον προ ερ χο ο με ε
νον
Λ ι Μυ ρο φο ροι γυ ναι κες ο ορθρου βα θε ε ος
ε πι στα σαι προς το μνη η μα του Ζω ο δο
ο ο του ευ ρον Αγ γελον ε πι τον λι θον κα θη
με νον και αυ τος προσφθε ξα με νος αυ ται αι
αις ου τως ε λε γε τι ζη τει ει τε τον ζων τα με
τα των νε κρων τι θρη νει ει ει ται τον αφ θαρτον ως εν

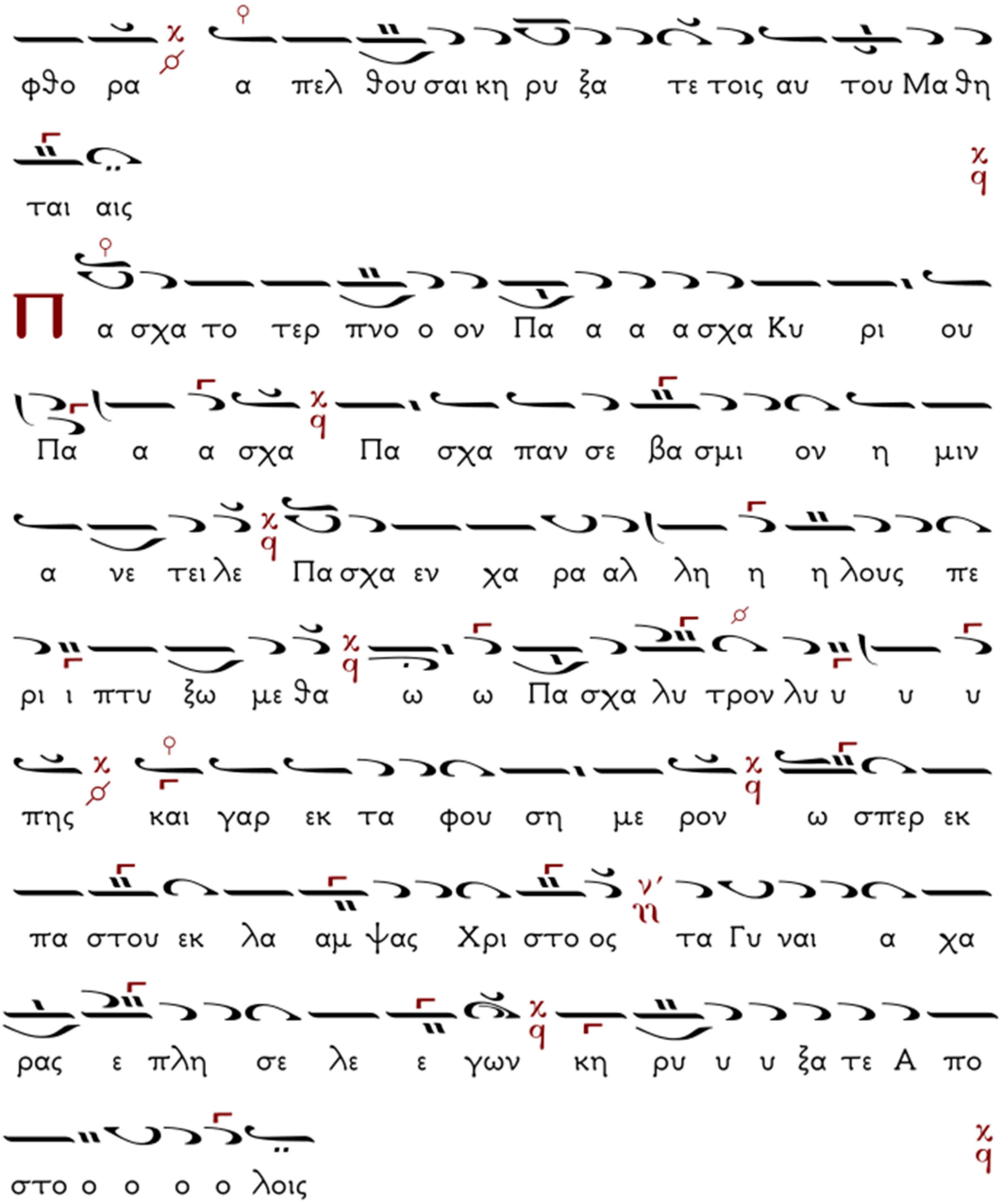

<u>Σημείωση:</u> Στὰ παραπάνω στιχηρά παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τοποθετεῖται στὸν Κε ἡ φθορὰ τοῦ Πα καὶ θὰ ἔπρεπε οἱ μαρτυρίες στὸν Κε νὰ εἶναι , στὸ χφ. αὐτὸ χρησιμοποιεῖται ἡ μαρτυρία .

Ἀκολουθεῖ «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*» σὲ ἦχο πλ. *α*΄[250].

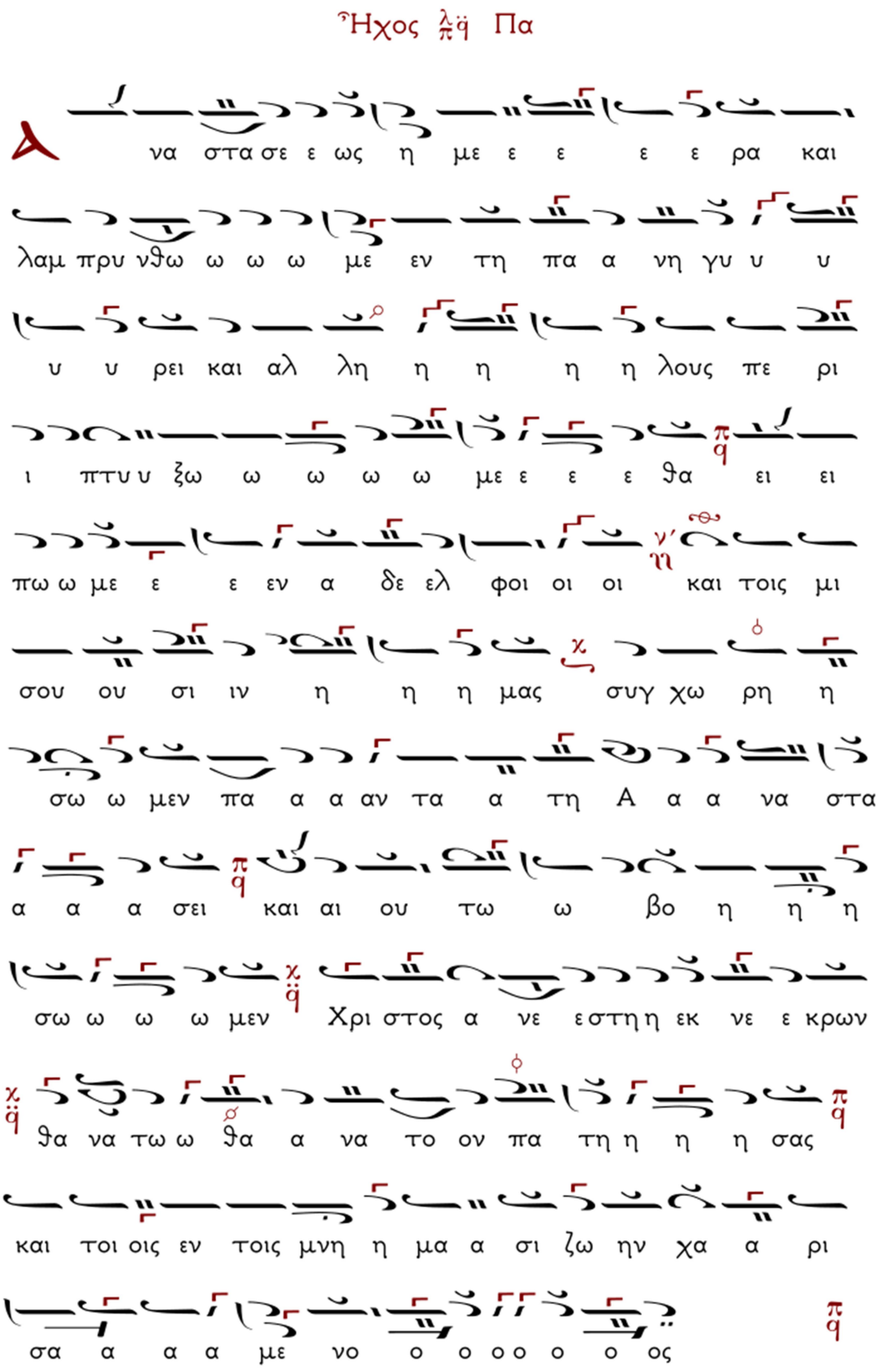

[250] Βλ. Καρᾶ 165, σσ. 607-608.

Ἀκολουθεῖ καὶ δεύτερο «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*» τοῦ Νικολάου λίγο πιὸ ἀργὸ ἀπὸ τὸ προηγούμενο σὲ ἦχο πλ. α΄[251].

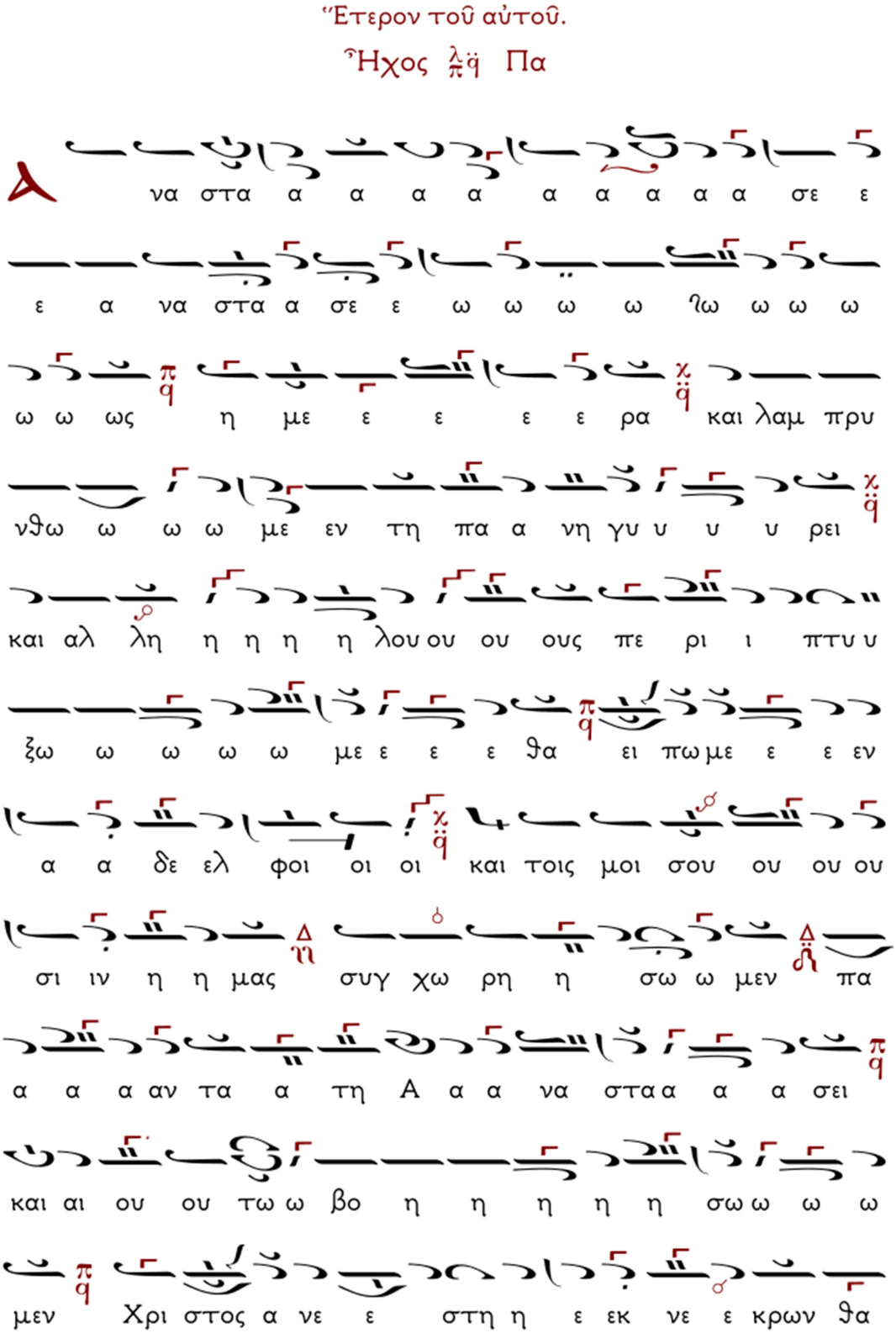

[251] Βλ. Καρᾶ 165, σσ. 608-609.

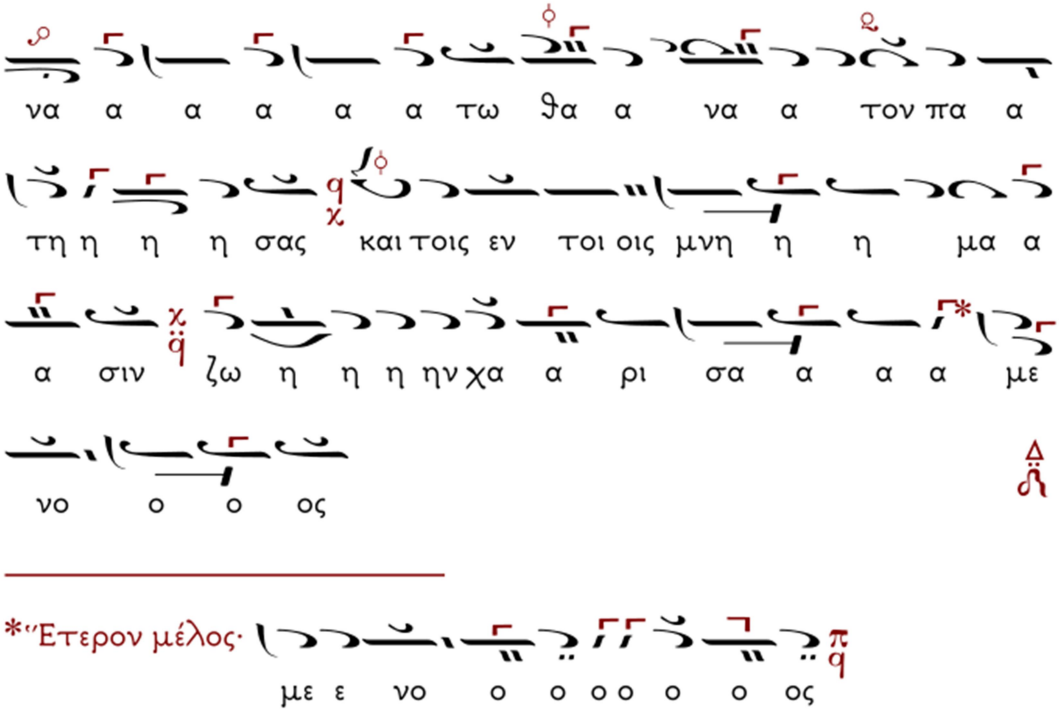

Τέλος, ὑπάρχει καὶ τρίτο στὴ σειρὰ «*Ἀναστάσεως ἡμέρα*» τοῦ ἰδίου ἀκόμη πιὸ ἀργό[252].

Ἕτερον ἀργὸν τοῦ αὐτοῦ.

Ἦχος Πα

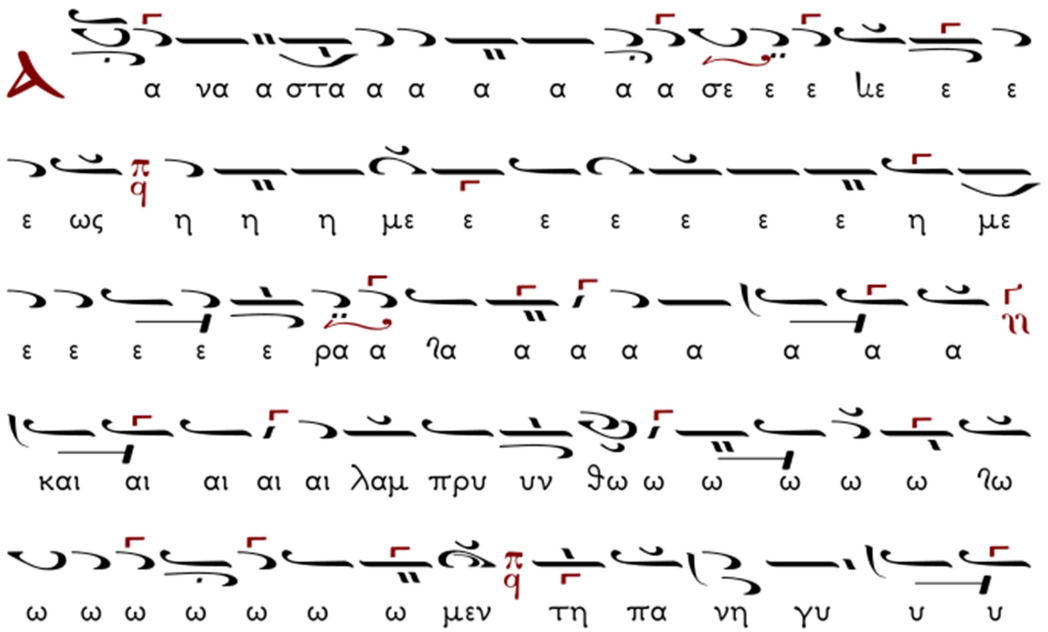

[252] Βλ. Καρᾶ 165, σσ. 610-612.

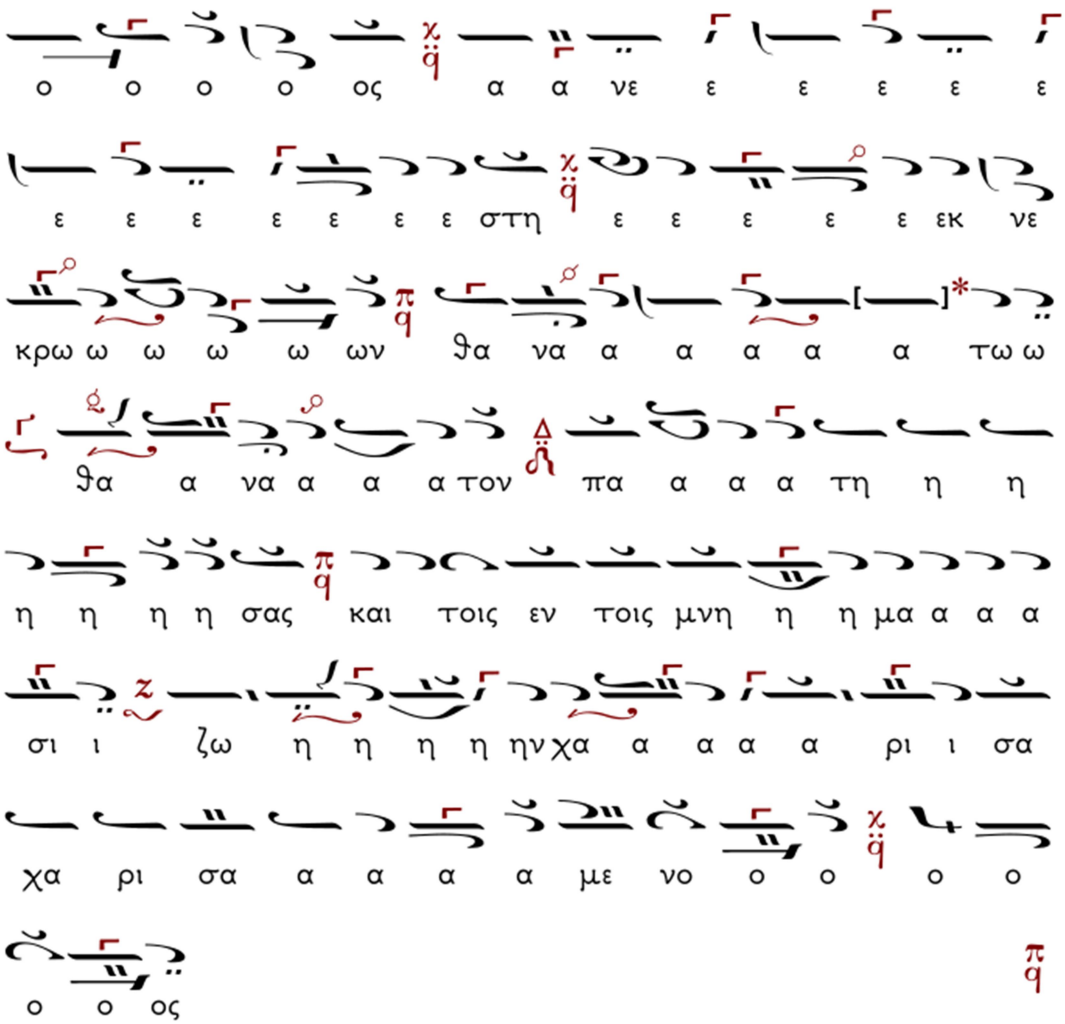

*Στὸ χφ. ἡ θέση [——] εἶναι [—̈—] ποὺ ὅμως δὲν συμφωνεῖ μὲ τὶς καταλήξεις καὶ τὶς μαρτυρίες.

4.4.4. «*Χριστὸς ἀνέστη*» (τρεῖς μελοποιήσεις)

Στὶς σσ. 612-613 ὑπάρχουν καταχωρημένα τρία «*Χριστὸς ἀνέστη*» τοῦ Νικολάου. Στὸ Ταμεῖον Ἀνθολογίας του ἔχουν συμπεριληφθεῖ δύο «*Χριστὸς ἀνέστη*» ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα εἶναι τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου ἐνῶ στὸ δεύτερο δὲν ἀναφέρεται συνθέτης[253].

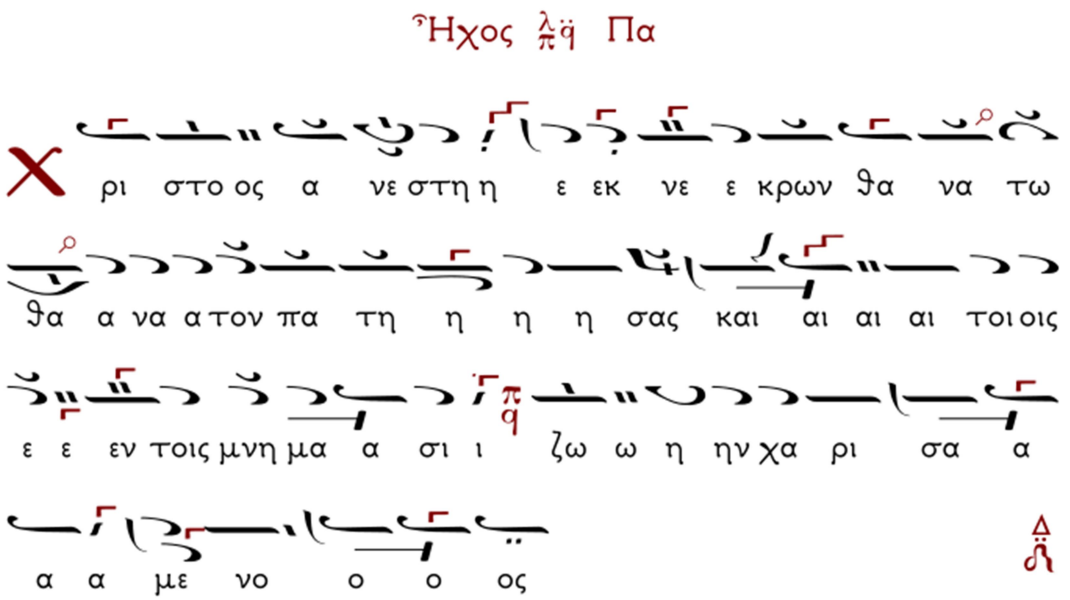

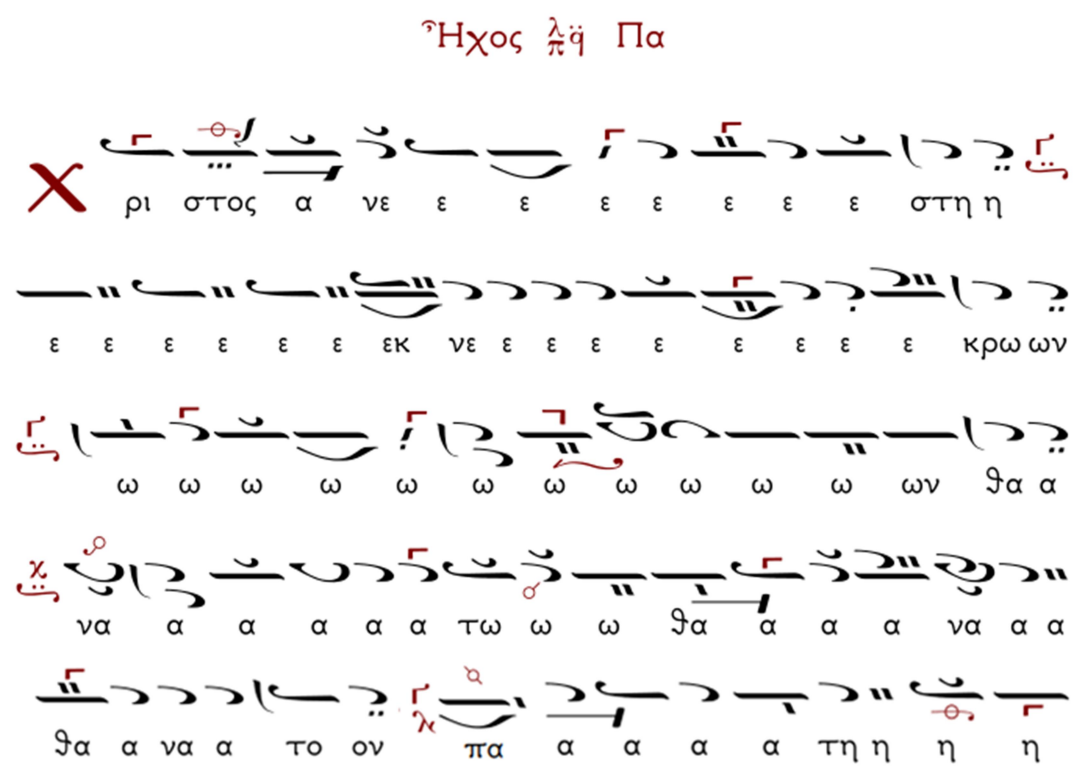

[253] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 5-6.

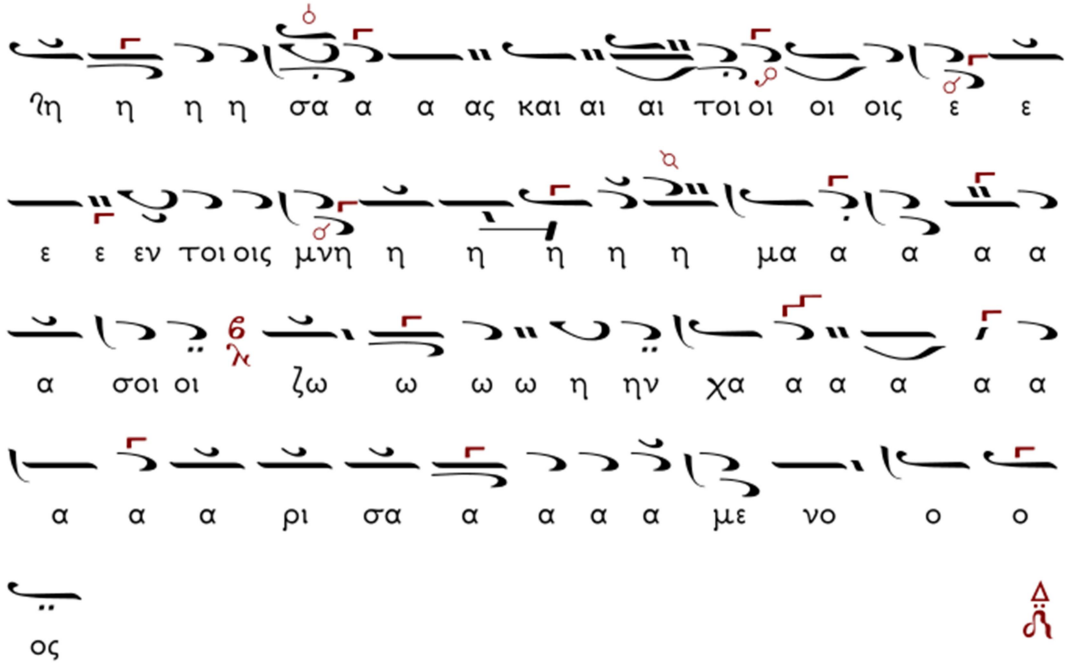
ος
α α α ρι σα α α α α με νο ο ο
α σοι οι ζω ω ω ω η ην χα α α α α α
α α α α α μα η η η η η μνη οις οι εν τοι ε ε
η η η η σα α α ας και αι αι τοι οι οι οις ε ε

Ἦχος πλ. δ΄ Πα

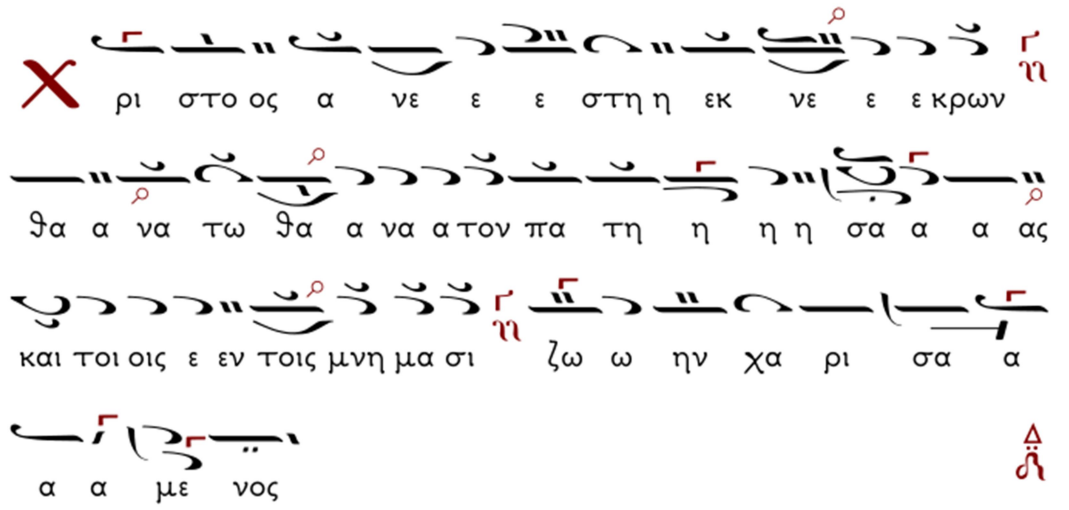
α α με νος
και τοι οις ε εν τοις μνη μα σι ζω ω ην χα ρι σα α
θα α να τω θα α να α τον πα τη η η η σα α α ας
ρι στο ος α νε ε ε στη η εκ νε ε ε κρων

4.4.5. «*Ἄξιον ἐστὶν*» ἦχος β΄

Ὁ Νικόλαος ἔχει δημοσιεύσει συνολικὰ πέντε «*Ἄξιον ἐστὶν*»[254] καὶ συγκεκριμένα σὲ ἦχο α΄, πλ. β΄, βαρὺ διατονικό, βαρὺ ἐναρμόνιο καὶ πλ. δ΄. Στὶς σσ. 623-626 τοῦ χφ. Καρᾶ 165, ὑπάρχουν μεταξὺ πολλῶν «*Ἄξιον ἐστὶν*» καὶ δύο τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης. Τὸ πρῶτο εἶναι τὸ δημοσιευμένο σὲ ἦχο βαρὺ διατονικὸ[255] καὶ τὸ δεύτερο, ποὺ εἶναι ἀδημοσίευτο, εἶναι σὲ ἦχο β΄.

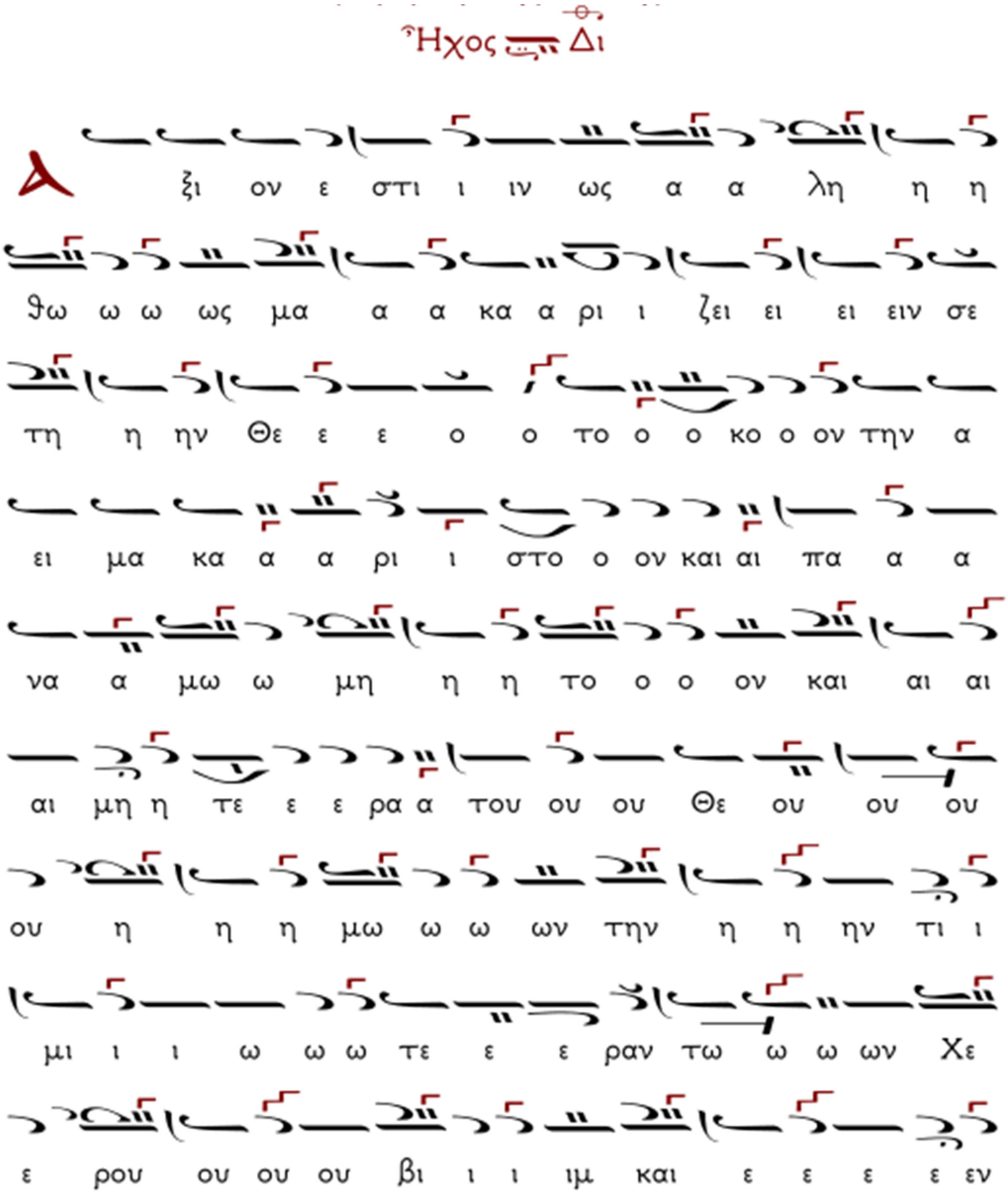

[254] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ΄, σσ. 207-212.

[255] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ΄, σσ. 209-210.

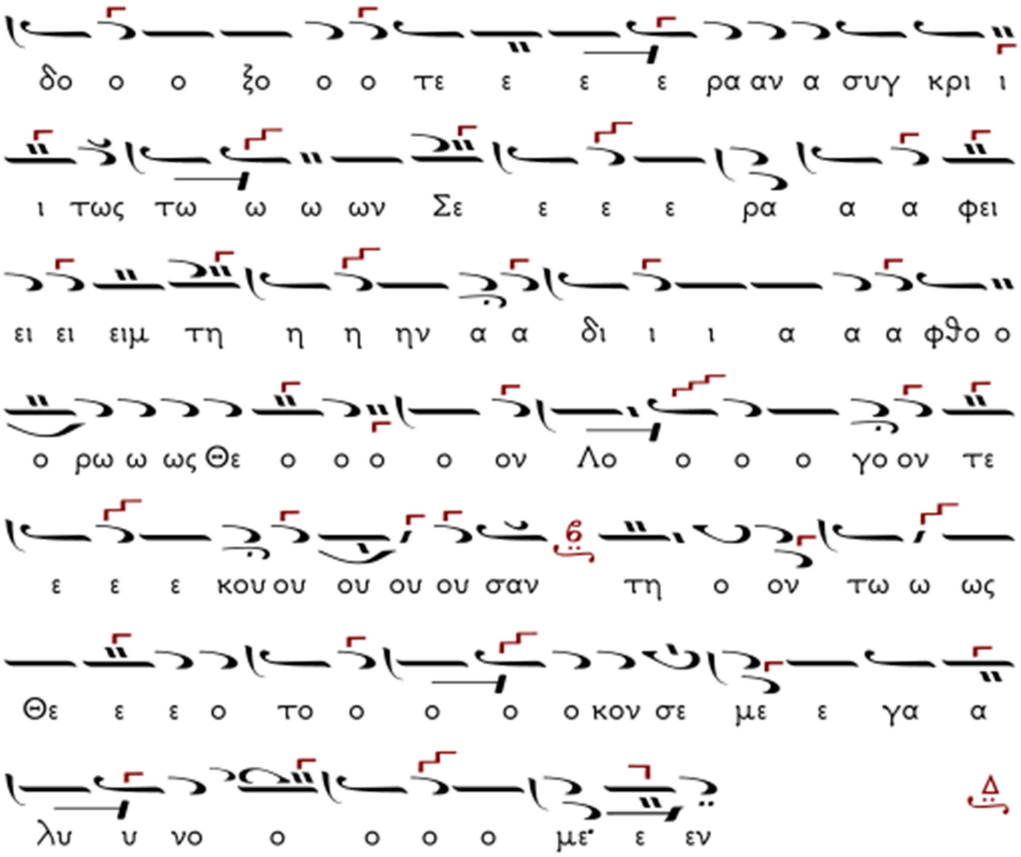

Τὸ παραπάνω μέλος μοιάζει ἀρκετὰ μὲ τὸ ἀναφερόμενο ὡς «συνηθισμένον» *Ἄξιον ἐστὶν* τοῦ Γρηγορίου πρωτοψάλτη[256] καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ θὰ γίνει μιὰ μορφολογικὴ ἀνάλυση τῶν δύο μελωδιῶν ὥστε νὰ ἐξαχθοῦν πιθανὰ συμπεράσματα.

Παρατίθεται τὸ μέλος *Ἄξιον ἐστὶν* τοῦ Γρηγορίου πρωτοψάλτη.

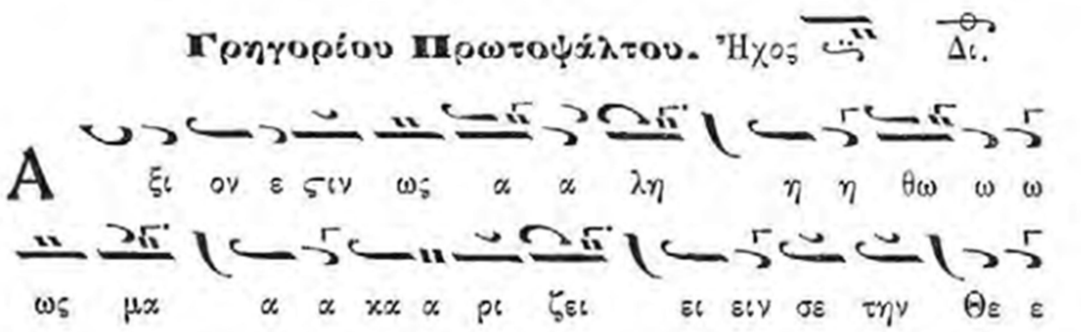

[256] Βλ. Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β′, σσ. 334-335.

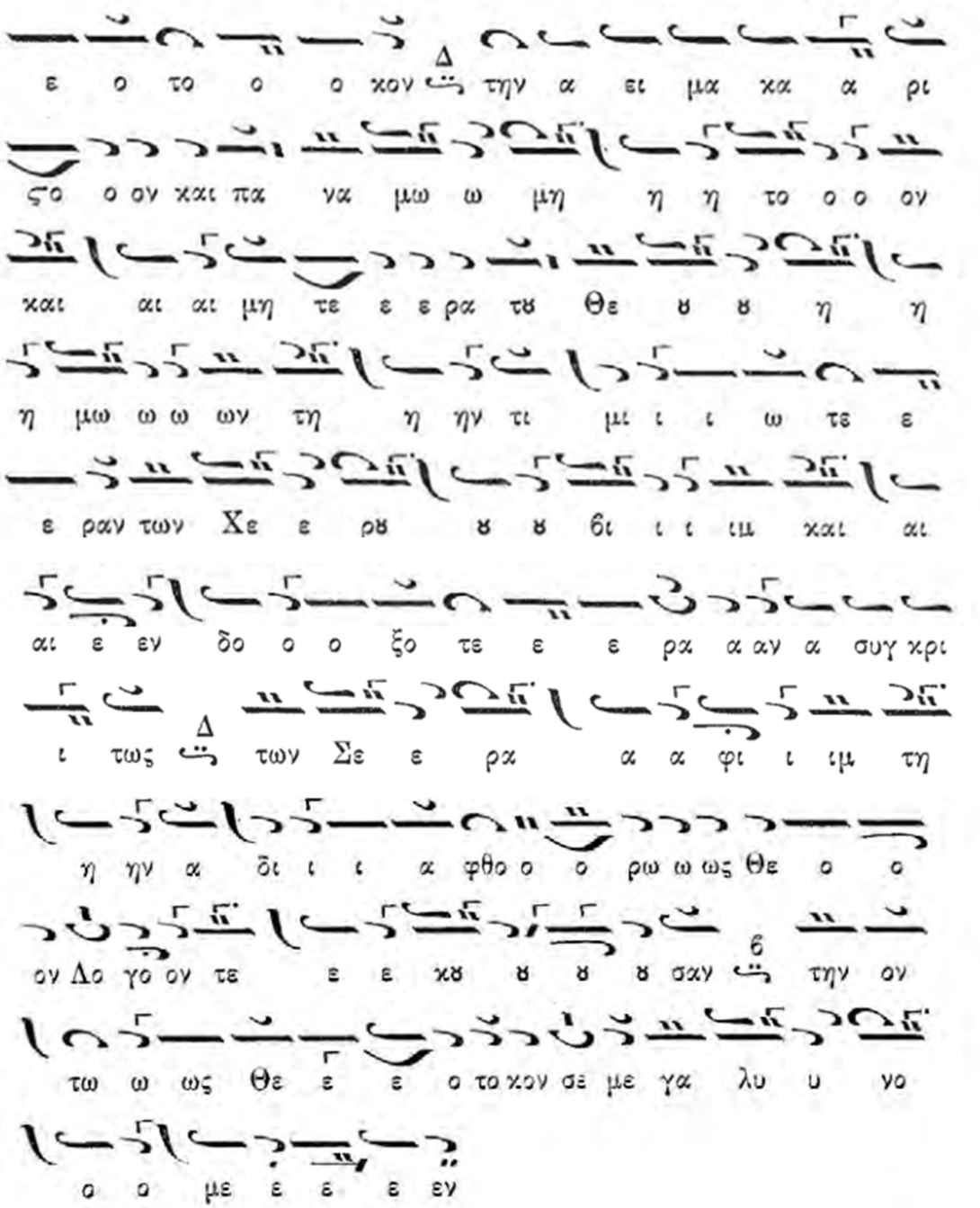

Διαπιστώσεις–παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν δύο συνθέσεων:

α) Εἶναι περισσότερο ἀπὸ ἐμφανὴς ἡ μεγαλύτερη χρονικὴ ἀνάλυση τοῦ μέλους ἀπὸ τὸν Νικόλαο ἀφοῦ χρησιμοποιεῖ ἕνα τρίγοργο καὶ δώδεκα φορὲς δίγοργο ἔναντι τοῦ Γρηγορίου ὁ ὁποῖος τοποθετεῖ μόνο γοργά, τὰ ὁποῖα σὲ κάποιες περιπτώσεις εἶναι μὲ παρεστιγμένο.

β) Ἐπίσης ὁ Νικόλαος ἀναλύει περισσότερο:

I. Τὰ ἄρθρα τοῦ ποιητικοῦ κειμένου.

Γρηγόριος	Νικόλαος
 την	 τη η ην
 τη η ην	 τη η η ην
 του	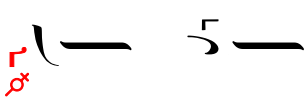 του ου ου
 των	 τω ω ω ων

II. Ὁρισμένες συλλαβὲς λέξεων.

Γρηγόριος	Νικόλαος
 ε	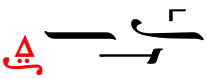 ε ε
 με	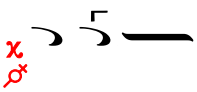 με ε ε
 στιν	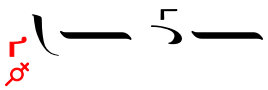 στι ι ιν
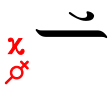 ρι	 ρι ι


να

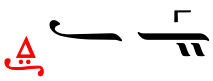
να α


και αι αι


και αι αι αι

III. Ὁλόκληρες λέξεις τοῦ κεμένου.

«*Θεοτόκον*» δύο φορές.

Γρηγόριος

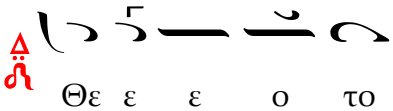
Θε ε ε ο το

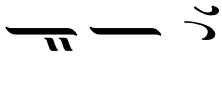
ο ο κον

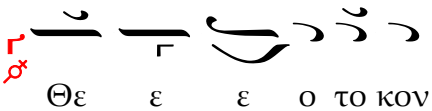
Θε ε ε ο το κον

Νικόλαος

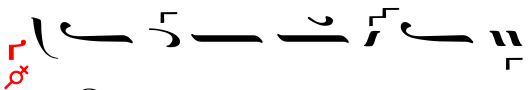
Θε ε ε ο ο το ο

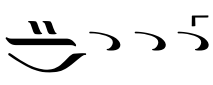
ο κο ο ον

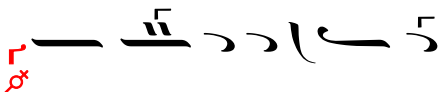
Θε ε ε ο το ο


ο ο ο κον

«*Θεόν*».

Γρηγόριος

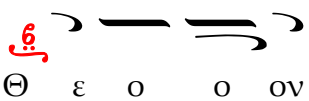
Θ ε ο ο ον

Νικόλαος


Θε ο ο ο ο ον

«*λόγον*».

Γρηγόριος



Λο γο ον

Νικόλαος



Λο ο ο ο γο ον

«*τεκοῦσαν*».

Γρηγόριος

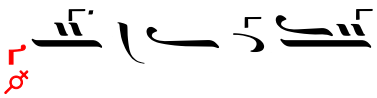

τε ε ε κου



ου ου ου ου σαν

Νικόλαος

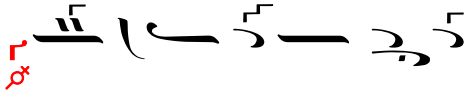

τε ε ε ε κου ου

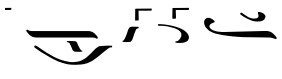

ου ου ου σαν

«*ὄντως*».

Γρηγόριος



ον τω ω ως

Νικόλαος

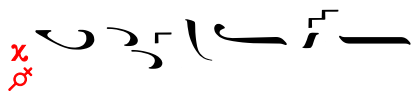

ο ον τω ω ως

Συμπεράσματα

Ὁ Νικόλαος ὅταν συνέθεσε τὸ παραπάνω «*Ἄξιον ἐστὶν*» εἶχει προφανῶς ὑπόψη του τὴ σύνθεση τοῦ Γρηγορίου, ἀφενὸς μὲν διότι ὁ Γρηγόριος ὑπῆρξε δάσκαλος τοῦ Νικολάου, ἀφετέρου δὲ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Νικόλαος ἦταν συνδρομητὴς στὴν ἔκδοση ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Φωκαέα τοῦ Ταμείου Ἀνθολογίας τοῦ Γρηγορίου τὸ ἔτος 1837[257].

Ἐπιπλέον, ἐπειδὴ ἡ μελωδία δὲν ξεφεύγει ρυθμικὰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρατεῖται ὁ ἴδιος ἀριθμὸς τῶν χρόνων θα μποροῦσε νὰ εἰπωθεῖ

[257] Βλ. Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, *Ταμεῖον Ἀνθολογίας*, τόμ. Β', Πίνακας φιλόμουσων συνδρομητῶν ἐκ Σμύρνης.

ὅτι στὸ μέλος αὐτὸ ἴσως καταγράφεται ἡ προσωπικὴ ἑρμηνεία ἢ ἡ τοπικὴ παράδοση ἢ ἐνδεχομένως καὶ τὰ δύο μαζί.

Καθίσταται ὅμως ἐμφανὴς ἡ πρόθεση τοῦ Νικολάου νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ στερεότυπα ἀφοῦ συνθέτει ἀναλυτικώτερα σὲ ὅτι ἀφορᾶ τὸν καταμερισμὸ τοῦ χρόνου ὅπως προέκυψε παραπάνω, ἀλλὰ καὶ ἐκφραστικώτερα ἐμπλουτίζοντας τὸ μέλος μὲ τὴ χρήση περισσοτέρων σημείων ποιότητος καὶ συγκεκριμένα α) χρησιμοποιεῖ «βαρεῖα» σὲ τριάντα τρεῖς περιπτώσεις ἔναντι δέκα ἕξι τοῦ Γρηγορίου, β) «ψηφιστὸν» πέντε ἔναντι τεσσάρων, γ) «ἀντικένωμα μὲ ἁπλῆ» ἕξι ἔναντι τριῶν καὶ τέλος δ) «ὁμαλὸν» σὲ ἑπτὰ περιπτώσεις ἔναντι μίας τοῦ Γρηγορίου.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω καὶ στὶς δύο περιπτώσεις τὸ μέλος κινεῖται μὲ τὴ μαλακὴ χρωματικὴ κλίμακα καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀλλαγὲς ὡς πρὸς τὸ γένος, ἦχο, φθόγγο καὶ σύστημα στὴν πορεία τοῦ μέλους.

Στὰ παραδείγματα ποὺ προηγήθηκαν οἱ μαρτυρίες δὲν ὑπάρχουν στὸ κείμενο καὶ τοποθετήθηκαν γιὰ εὐκολότερη σύγκριση καὶ ἀντιπαραβολή.

Παρακάτω παρατίθεται τὸ μέλος τοῦ Νικολάου μεταγραμμένο στὸ πεντάγραμμο. Γιὰ τὴ διατύπωση τῶν διαστημάτων τῆς μαλακῆς χρωματικῆς κλίμακας χρησιμοποιήθηκε ὁ παρακάτω ὁπλισμὸς ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸν β’ ἦχο, σύμφωνα μὲ τὸν ὑπολογισμὸ διαστημάτων τῆς Ἐπιτροπῆς 1881-1883 (δηλ. διαστήματα 8-14-8)[258].

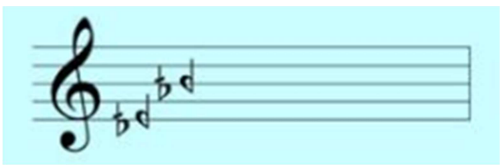

Γιὰ καλύτερη ἀνάγνωση-ἀντιπαραβολὴ καὶ σύγκριση τοποθετεῖται συγχρόνως καὶ το βυζαντινό κείμενο ἀνὰ μία σειρά.

[258] Βλ. Ἀλεξάνδρου, Παλαιογραφία, σ. 867.

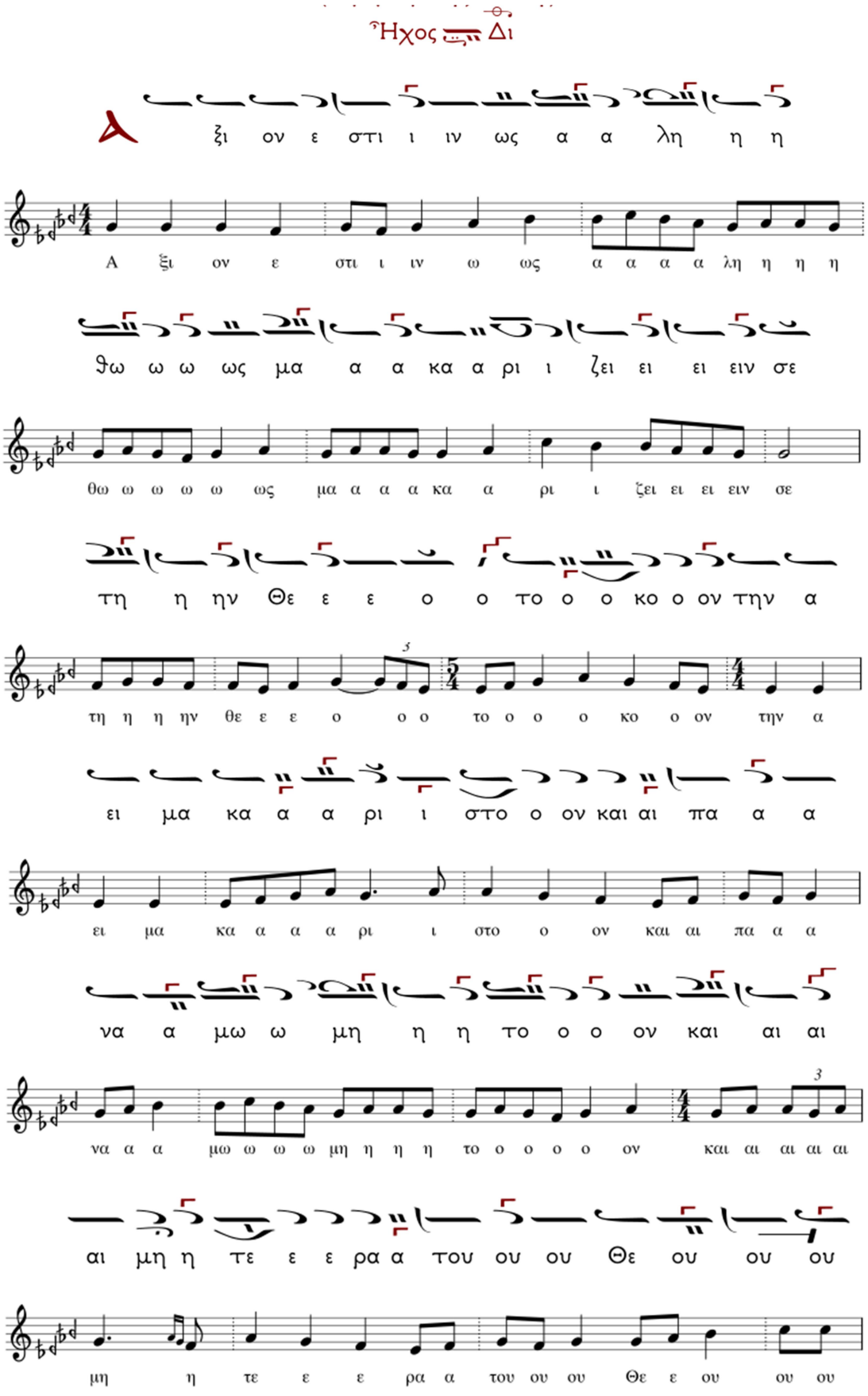
Ἦχος Δι
ξι ον ε στι ι ιν ως α α λη η η
Α ξι ον ε στι ι ιν ω ως α α α α λη η η η
ϑω ω ω ως μα α α κα α ρι ι ζει ει ει ειν σε
θω ω ω ω ω ως μα α α α κα α ρι ι ζει ει ει ειν σε
τη η ην Θε ε ε ο ο το ο ο κο ο ον την α
τη η η ην θε ε ε ο ο ο το ο ο ο κο ο ον την α
ει μα κα α α ρι ι στο ο ον και αι πα α α
ει μα κα α α α ρι ι στο ο ον και αι πα α α
να α μω ω μη η η το ο ο ον και αι αι
να α α μω ω ω ω μη η η η το ο ο ο ο ον και αι αι αι αι
αι μη η τε ε ε ρα α του ου ου Θε ου ου ου
μη η τε ε ε ρα α του ου ου Θε ε ου ου ου

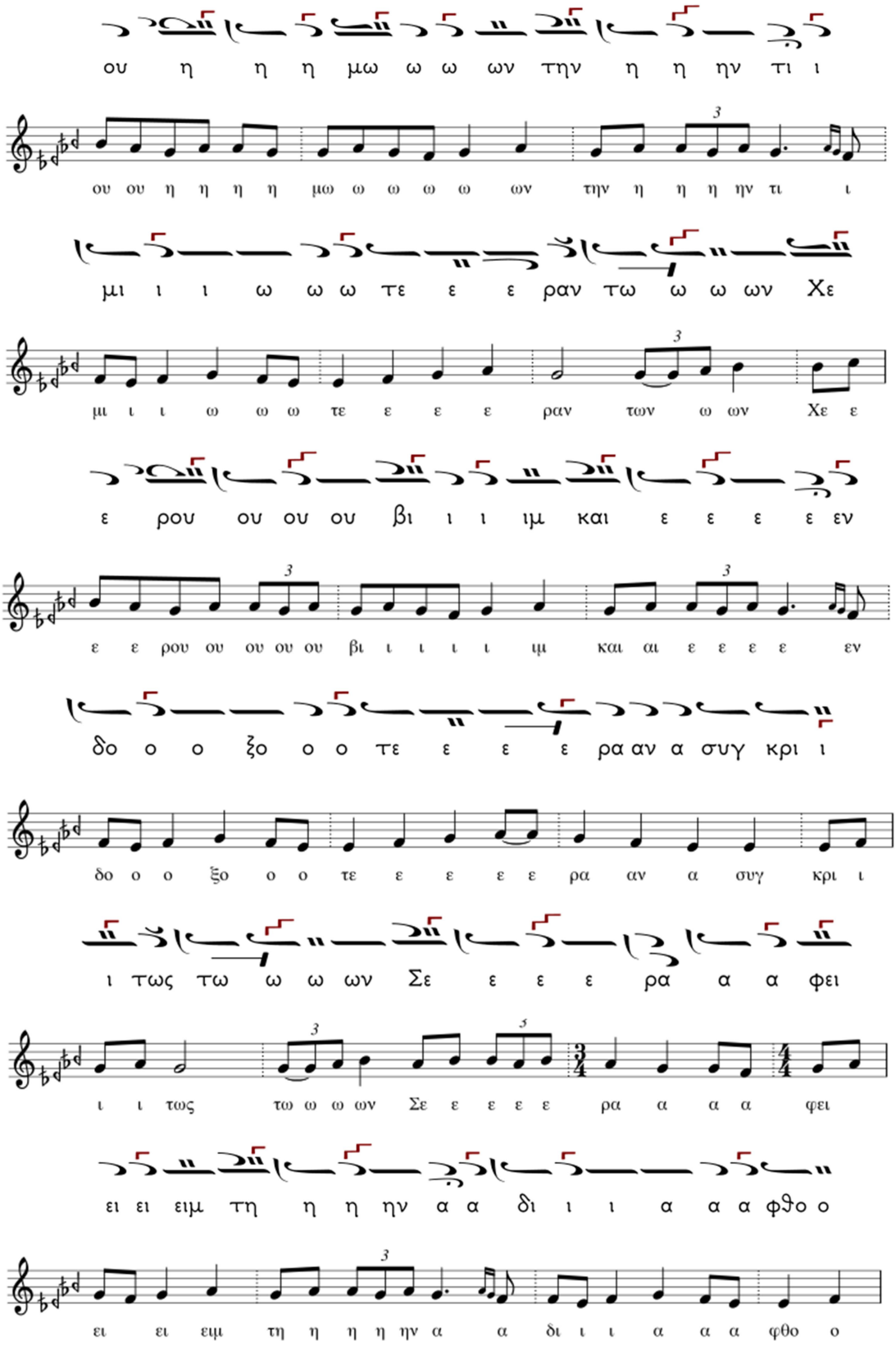
ου η η η μω ω ω ων την η η ην τι ι
ου ου η η η η μω ω ω ω ω ων την η η η ην τι ι
μι ι ι ω ω ω τε ε ε ραν τω ω ω ων Χε
μι ι ι ω ω ω τε ε ε ε ραν των ω ων Χε ε
ε ρου ου ου ου βι ι ι ιμ και ε ε ε ε εν
ε ε ρου ου ου ου ου βι ι ι ι ι ιμ και αι ε ε ε ε εν
δο ο ο ξο ο ο τε ε ε ε ρα αν α συγ κρι ι
δο ο ο ξο ο ο τε ε ε ε ε ρα αν α συγ κρι ι
ι τως τω ω ω ων Σε ε ε ε ρα α α φει
ι ι τως τω ω ω ων Σε ε ε ε ε ρα α α α φει
ει ει ειμ τη η η ην α α δι ι ι α α α φθο ο
ει ει ειμ τη η η η ην α α δι ι ι α α α φθο ο

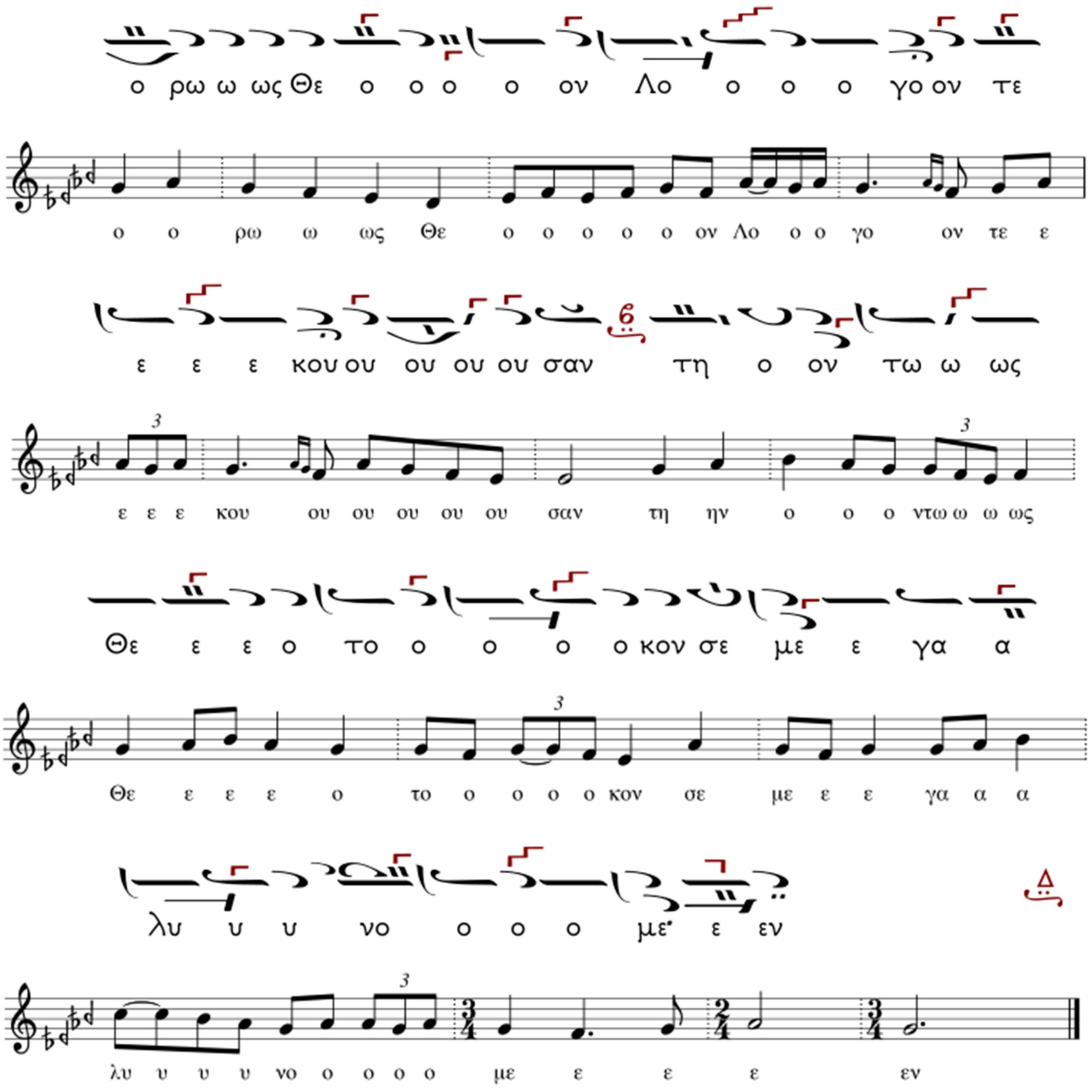
ο ρω ω ως Θε ο ο ο ο ον Λο ο ο ο γο ον τε
ο ο ρω ω ως Θε ο ο ο ο ο ον Λο ο ο γο ον τε ε
ε ε ε κου ου ου ου ου σαν τη ο ον τω ω ως
ε ε ε κου ου ου ου ου ου σαν τη ην ο ο ο ντω ω ω ως
Θε ε ε ο το ο ο ο ο κον σε με ε γα α
Θε ε ε ε ο το ο ο ο ο κον σε με ε ε γα α α
λυ υ υ νο ο ο ο με ε εν
λυ υ υ υ νο ο ο ο ο με ε ε ε εν

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ὁ Νικόλαος Γεωργίου πρωτοψάλτης Σμύρνης (1787/1790-1887) μελοποίησε σχεδὸν ὁλόκληρη τὴ σειρὰ μουσικῶν μαθημάτων γιὰ τὶς λειτουργικὲς ἀνάγκες τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς παραγωγικότερους μουσικοὺς τὸν ΙΘ' αἰῶνα.

Ἡ παροῦσα ἐργασία κατέδειξε τὸ ἔτος 1828 ὡς τὴ χρονολογία μετάβασης καὶ ἐγκατάστασης τοῦ Νικολάου στὴ Σμύρνη καὶ ἔτσι ὑπολογίζεται ἡ πρωτοψαλτεία του στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς Σμύρνης στὰ πενήντα τρία χρόνια (1828-1880).

Ἐπιπλέον, κατέγραψε λεπτομερῶς τὸ συνθετικό-μελοποιητικό, ἐξηγητικό, συντμητικό, ἐκδοτικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου καὶ ἀνέδειξε ἰδιαιτέρως τὸ διδακτικὸ ἔργο καὶ τοὺς μαθητές του, δύο ἀπὸ τοὺς ὁποίους γίνονται γνωστοὶ γιὰ πρώτη φορά. Πρόκειται γιὰ τὸν γραφέα τοῦ χφ. 165 τῆς Βιβλιοθήκης Σίμωνος Καρᾶ, Γεώργιο Πετζιλαδῆ ἐκ Πλωμαρίου καὶ τὸν γραφέα τοῦ χφ. 253 τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀπεζανῶν Ἡρακλείου Κρήτης, ὁ ὁποῖος δὲν δηλώνει τὸ ὄνομά του, ἀναφέρει ὅμως τὴν ἰδιότητα τοῦ μαθητὴ τοῦ Νικολάου.

Στὸ πλαίσιο τῆς παροῦσας ἐργασίας πραγματοποιήθηκε, ἐπίσης, ἔρευνα μὲ σκοπὸ τὴν ἀνάδειξη τῆς διάδοσης τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου στὴ χειρόγραφη παράδοση. Ἔργα του βρέθηκαν σὲ σαράντα χειρόγραφα ποὺ βρίσκονται σὲ βιβλιοθῆκες μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῶν νήσων Ὕδρας καὶ Κρήτης, καθὼς καὶ στὶς βιβλιοθῆκες τοῦ Σίμωνος Καρᾶ καὶ τοῦ Μητροπολίτου Κοζάνης Διονυσίου Ψαριανοῦ. Ἀκόμη, καταγράφηκε ἡ διάδοση τῶν ἔργων του σὲ ἔντυπα βιβλία ἄλλων ἐκδοτῶν, οἱ ἐκδόσεις τῶν ὁποίων ἔγιναν στὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ Ἅγιο Ὄρος, τὴν Ἀθήνα, τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν Καβάλα, τὴ Σάμο καὶ τὴ Χίο.

Ὁ γράφων ἐντόπισε σὲ χειρόγραφα ἔργα τοῦ Νικολάου ἄγνωστα μέχρι σήμερα, τὰ ὁποῖα δὲν περιλαμβάνονται στὰ ἐκδοθέντα βιβλία του καὶ παρουσιάζονται γιὰ πρώτη φορὰ στὴν παροῦσα ἐργασία:

α) Ἀντίφωνα ἀναβαθμῶν κατ᾽ ἦχον στὸ στιχηραρικὸ γένος,

β) Κοινωνικὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ τὸν Κύριον* σὲ ἦχο πλ. α΄ (μόνο ἡ εἰσαγωγή),

γ) Στίχος ποὺ προτάσσεται τῆς θ΄ ᾠδῆς τῶν καταβασιῶν Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου σὲ ἦχο δ΄ *Ἄγγελοι τὴν κοίμησιν τῆς Πανάγνου* καὶ ἀκολουθεῖ τὸ *Ἅπας γηγενὴς* ποὺ ψάλλεται ἀντὶ τοῦ *Ἄξιον ἐστίν*,

δ) Θεία Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου *Ἅγιος Ἅγιος Ἅγιος*, *Ἀμήν*, *Ἀμήν*, *Σὲ ὑμνοῦμεν* Ἰωάννου Πρωτοψάλτου σὲ ἦχο β΄, διορθωμένη ἀπὸ τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης,

ε) *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε* σὲ ἦχο πλ. α΄ (δύο μελοποιήσεις) Δόξα καὶ νῦν *Χριστὸν ἐνεδύσασθε*, Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε* σὲ σύντομο μέλος καὶ ἕτερον Δύναμις *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε* ἀργὸν μὲ κράτημα.

στ) Στιχηρὰ τοῦ Πάσχα *Πάσχα ἱερὸν* σὲ ἦχο πλ. α΄,

ζ) Δοξαστικὸ τοῦ Πάσχα σὲ ἦχο πλ. α΄ *Ἀναστάσεως ἡμέρα* (τρεῖς μελοποιήσεις) ἀργοσύντομο, ἀργὸ καὶ πολὺ ἀργό,

η) *Χριστὸς ἀνέστη* σὲ ἦχο πλ. α΄ (τρεῖς μελοποιήσεις στὸ στιχηραρικὸ γένος) δύο σύντομα καὶ ἕνα ἀργό,

θ) *Ἄξιον ἐστὶν* σὲ ἦχο β΄, καταγραφὴ κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ λεγόμενου «συνηθισμένου» ποὺ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὸν Γρηγόριο Πρωτοψάλτη.

Τέλος, κατέγραψε μαρτυρίες ὅτι ὑπῆρχαν ἀκόμη ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ Νικολάου, τὸ «*Εὐλόγιον*» καὶ τὸ «*Θεωρητικόν*», ἀλλὰ εἶναι ἄγνωστο τί ἀπέγιναν.

Ἀπὸ τὴ μορφολογικὴ ἀνάλυση στὸ ἐξηγητικὸ καὶ συνθετικό-μελοποιητικὸ ἔργο τοῦ Νικολάου, κατέστη ἐμφανὴς ἡ πρόθεση τοῦ ἰδίου νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ στερεότυπα καὶ νὰ συνθέσει, ἀφενὸς μὲν χρονικὰ

ἀναλυτικώτερα, χρησιμοποιώντας κυρίως σημεῖα ποὺ διαιροῦν τὸν χρόνο, ἀφετέρου δὲ ἐκφραστικώτερα, ἐμπλουτίζοντας τὸ μέλος μὲ τὴ χρήση περισσοτέρων φθορῶν, ἀλλοιώσεων καὶ σημείων ποιότητος.

Ὁ Νικόλαος ὑπῆρξε μία δραστήρια προσωπικότητα ποὺ ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τὴ ζωή του στὴν καλλιέργεια καὶ τὸν πλουτισμὸ τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Τὰ ἔργα του παραμένουν ἀνεκτίμητη ἀξία καὶ παρακαταθήκη γιὰ τὶς ἑπόμενες γενιές.

SUMMARY

Nikolaos the precentor of Smyrna (1787/1790–1887) belongs to the most productive musicians of the nineteenth century, since he composed music pieces for almost every liturgical service of the year. In 1828, he settled in Smyrna and received his post in the Metropolitan Cathedral of Saint Foteini for fifty-three years, namely between 1828 and 1880.

The present thesis records his exegetical, compositional, abbreviating, and editorial work in detail. It gives prominence, though, to his teaching activity and to two of his disciples: to Georgios Petzilades of Plomari, the scribe of the ms. Simonos Kara 165, and to an anonymous one, who declares himself Nikolaos' disciple and is the scribe of the ms. Antoniou Apezanon (in Crete) 253.

Furthermore, the thesis presents the manuscript tradition and the printed editions of his compositions. Manuscripts containing his works have been found in monastic libraries of Mount Athos, Hydra, and Crete, as well as in the libraries of Simonos Kara and of Dionysiou Psarianou (metropolitan bishop of Kozani). His works, which have not been published by himself but by other editors, have been printed in Istanbul, Mount Athos, Athens, Thessalonike, Kavala, and in the islands of Samos and Chios.

The author of the thesis has identified unknown compositions of Nikolaos that are not included in printed books and he presents them for the first time here:

i) Antiphona of the Anabathmoi according to the eight modes (sticheraric genre),

ii) Communion Chant of Saint Thomas Sunday *Ἐπαίνει Ἰερουσαλὴμ τὸν Κύριον (Praise the Lord, O Jerusalem*) in plagal of the first mode (only the introduction),

iii) Verse that precedes the ninth ode of the katabasiai of the Dormition of the Mother of God in the fourth mode *Ἄγγελοι τὴν κοίμησιν τῆς Παρθένου (Angels the Dormition of the Mother of God*) and is followed by *Ἅπας γηγενής (Let every earth-born man)* instead of *Ἄξιον ἐστίν (Truly it is right*).

iv) Divine Liturgy of Saint Basil *Ἅγιος Ἅγιος Ἅγιος*, *Ἀμήν*, *Ἀμήν*, *Σὲ ὑμνοῦμεν (Holy Holy Holy, Amen, Amen, We praise you)* by Ioannes Protopsaltes, in the second mode corrected by Nikolaos of Smyrna,

v) *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε (As many of you as have been baptised into Christ*) in the plagal of the first mode (two compositions), Δόξα καὶ νῦν (Glory Both now) *Χριστὸν ἐνεδύσασθε* (*have put on Christ*), Δύναμις (Dynamis) *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε (As many of you as have been baptized into Christ*) in a brief melody. He composed also a second Δύναμις (Dynamis) *Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε (As many of you as have been baptized into Christ*) in the plagal of the first mode in a melismatic style (slow melody), with a *kratema*.

vi) Stichera of Pascha *Πάσχα ἱερὸν (A sacred Pascha)* in the plagal of the first mode,

vii) Doxastikon of Pascha in the plagal of the first mode *Ἀναστάσεως ἡμέρα* (*The day of Resurrection*) (three compositions) moderate, slow, and very slow,

viii) *Χριστὸς ἀνέστη* (*Christ is risen*) in the plagal of the first mode (three compositions, sticheraric genre), two brief ones and a slow.

ix) *Ἄξιον ἐστίν* (*Truly it is right*) in the second mode, a version of the Axion estin which is known as the "usual" one. This piece has been transmitted by Gregorios Protopsaltes.

There are hints regarding the existence of two more works by Nikolaos, an "*Eulogion*" and "*Theoretikon*", but no further information has been found yet.

The morphological analysis of his exegetical and compositional work reveals that Nikolaos' intention was to break the stereotypes and to write

compositions not only more detailed as to the notation of the rhythm (by using diverse division signs), but also more expressive (enriching the melody with phthorai, alteration signs and expression signs).

Nikolaos of Smyrna was a very active personality that devoted his whole life to the promotion of Byzantine music. His contribution still remains priceless.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ



Εἰκ. 1. Προσωπογραφία τοῦ Νικολάου Γεωργίου πρωτοψάλτου Σμύρνης ποὺ βρίσκεται στὶς πρῶτες σελίδες τοῦ Ἀναστασιματαρίου τῆς ἔκδοσης τοῦ ἔτους 1899.

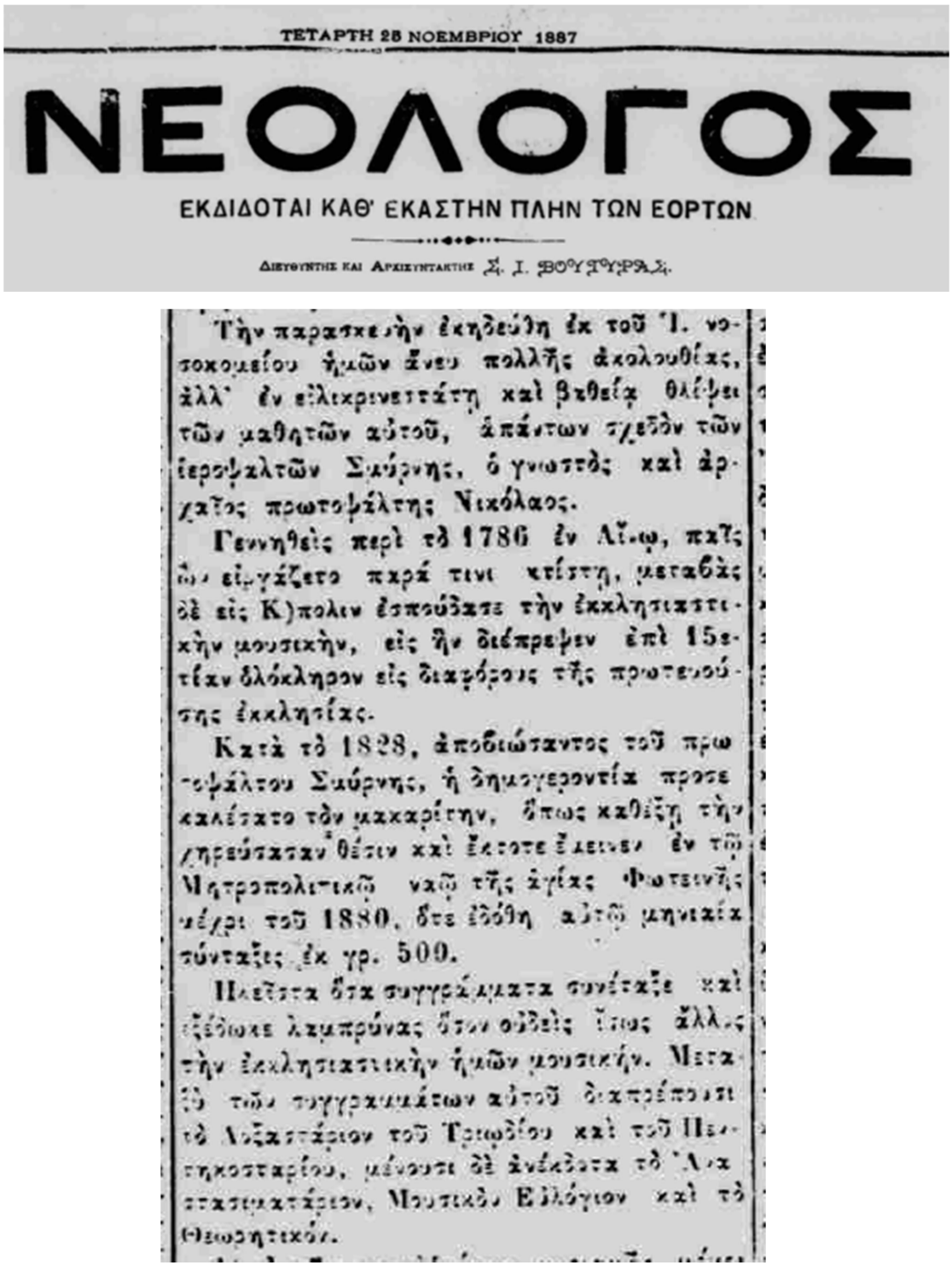

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1887

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Χ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Τὴν παρασκευὴν ἐκηδεύθη ἐκ τοῦ Ἰ. νοσοκομείου ἡμῶν ἄνευ πολλῆς ἀκολουθίας, ἀλλ' ἐν εἰλικρινεστάτῃ καὶ βαθείᾳ θλίψει τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἁπάντων σχεδὸν τῶν ἱεροψαλτῶν Σμύρνης, ὁ γνωστὸς καὶ ἀρχαῖος πρωτοψάλτης Νικόλαος.

Γεννηθεὶς περὶ τὸ 1786 ἐν Λέσβῳ, παῖς ὢν εἰργάζετο παρά τινι κτίστῃ, μεταβὰς δὲ εἰς Κ)πολιν ἐσπούδασε τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, εἰς ἣν διέπρεψεν ἐπὶ 15ετίαν ὁλόκληρον εἰς διαφόρους τῆς πρωτευούσης ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸ 1828, ἀποβιώσαντος τοῦ πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἡ δημογεροντία προσεκαλέσατο τὸν μακαρίτην, ὅπως καθέξῃ τὴν χηρεύσασαν θέσιν καὶ ἔκτοτε ἔλειπεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς μέχρι τοῦ 1880, ὅτε ἐδόθη αὐτῷ μηνιαία σύνταξις ἐκ γρ. 500.

Πλεῖστα ὅσα συγγράμματα συνέταξε καὶ ἐξέδωκε λαμπρύνας ὅσον οὐδεὶς ἄλλος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικήν. Μεταξὺ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ διακρέπουσι τὸ Λειτουργάριον τοῦ Τριῳδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου, μένουσι δὲ ἀνέκδοτα τὸ Ἀναστασιματάριον, Μουσικὸν Ἐλόγιον καὶ τὸ Θεωρητικόν.

Εἰκ. 2. Ἀπόσπασμα δημοσιεύματος τῆς ἐφημερίδας τῆς Κωνσταντινούπολης *Νεολόγος*, φύλλο ἀριθ. 5533 τῆς 23ης Νοεμβρίου 1887.

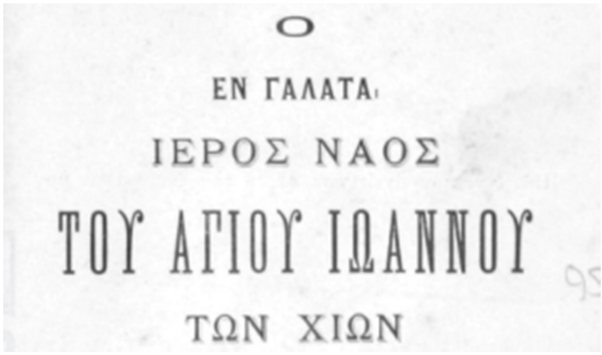
Ο
ΕΝ ΓΑΛΑΤΑ·
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΤΩΝ ΧΙΩΝ

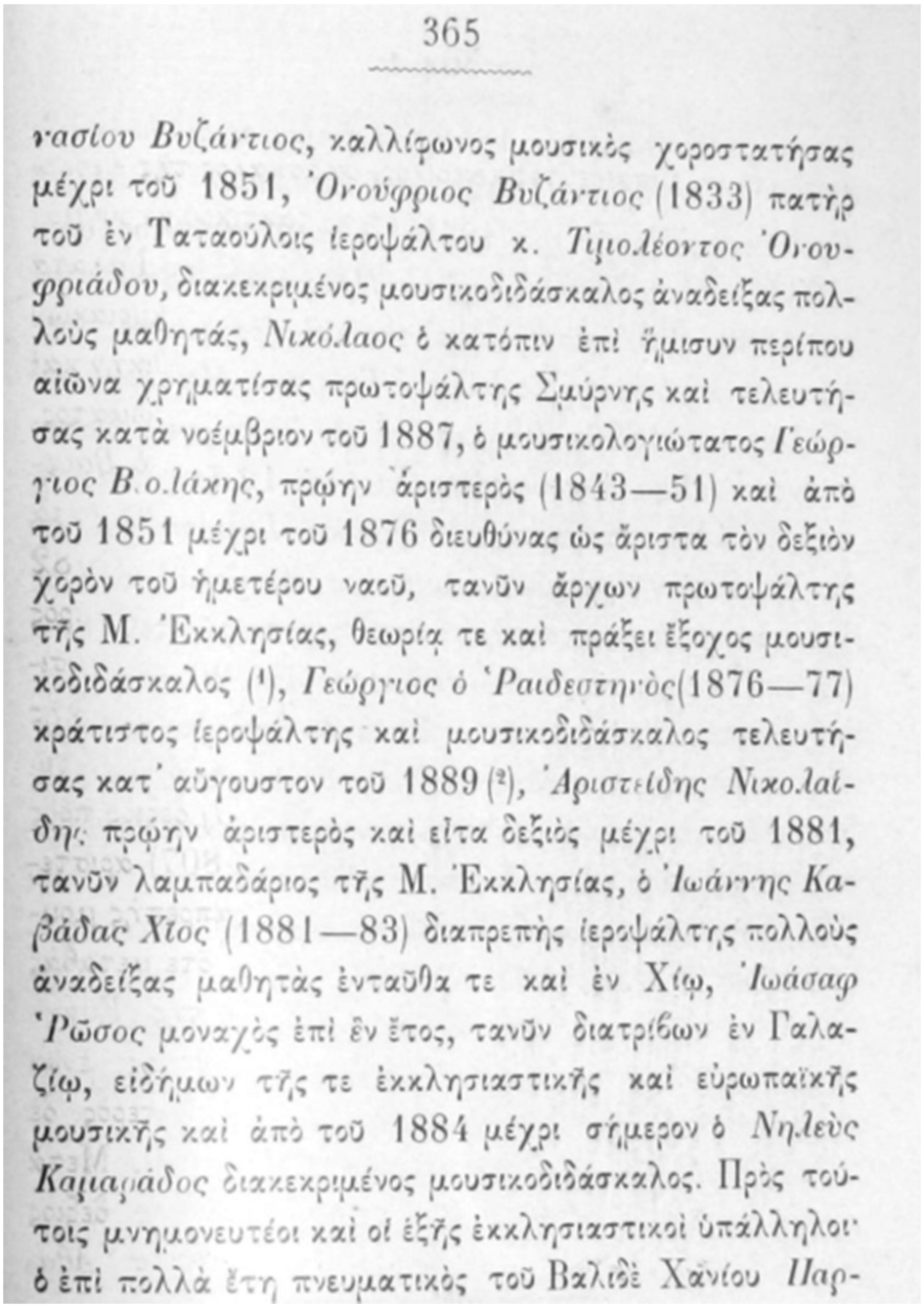
365

νασίου Βυζάντιος, καλλίφωνος μουσικὸς χοροστατήσας μέχρι τοῦ 1851, Ὀρούφριος Βυζάντιος (1833) πατὴρ τοῦ ἐν Ταταούλοις ἱεροψάλτου κ. Τιμολέοντος Ὀρουφριάδου, διακεκριμένος μουσικοδιδάσκαλος ἀναδείξας πολλοὺς μαθητάς, Νικόλαος ὁ κατόπιν ἐπὶ ἥμισυν περίπου αἰῶνα χρηματίσας πρωτοψάλτης Σμύρνης καὶ τελευτήσας κατὰ νοέμβριον τοῦ 1887, ὁ μουσικολογιώτατος Γεώργιος Βολάκης, πρώην ἀριστερὸς (1843—51) καὶ ἀπὸ τοῦ 1851 μέχρι τοῦ 1876 διευθύνας ὡς ἄριστα τὸν δεξιὸν χορὸν τοῦ ἡμετέρου ναοῦ, τανῦν ἄρχων πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας, θεωρίᾳ τε καὶ πράξει ἔξοχος μουσικοδιδάσκαλος (1), Γεώργιος ὁ Ῥαιδεστηνὸς (1876—77) κράτιστος ἱεροψάλτης καὶ μουσικοδιδάσκαλος τελευτήσας κατ' αὔγουστον τοῦ 1889 (2), Ἀριστείδης Νικολαΐδης πρώην ἀριστερὸς καὶ εἶτα δεξιὸς μέχρι τοῦ 1881, τανῦν λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὁ Ἰωάννης Καβάδας Χῖος (1881—83) διαπρεπὴς ἱεροψάλτης πολλοὺς ἀναδείξας μαθητὰς ἐνταῦθα τε καὶ ἐν Χίῳ, Ἰωάσαφ Ῥῶσος μοναχὸς ἐπὶ ἓν ἔτος, τανῦν διατρίβων ἐν Γαλαζίῳ, εἰδήμων τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς καὶ εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ ἀπὸ τοῦ 1884 μέχρι σήμερον ὁ Νηλεὺς Καμαράδος διακεκριμένος μουσικοδιδάσκαλος. Πρὸς τούτοις μνημονευτέοι καὶ οἱ ἑξῆς ἐκκλησιαστικοὶ ὑπάλληλοι· ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη πνευματικὸς τοῦ Βαλιδὲ Χανίου Παρ-

Εικ. 3. Ἡ σ. 365 ἀπὸ τὸ βιβλίο *Ὁ ἐν Γαλατᾶ ἱερὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τῶν Χίων* τοῦ Γ. Γεωργιάδη.

Ἀγγέλου Λ. Βουδούρη
Θεολόγου - Καθηγητοῦ
Πρώην Α΄ Δομεστίκου τῆς Μεγάλης
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

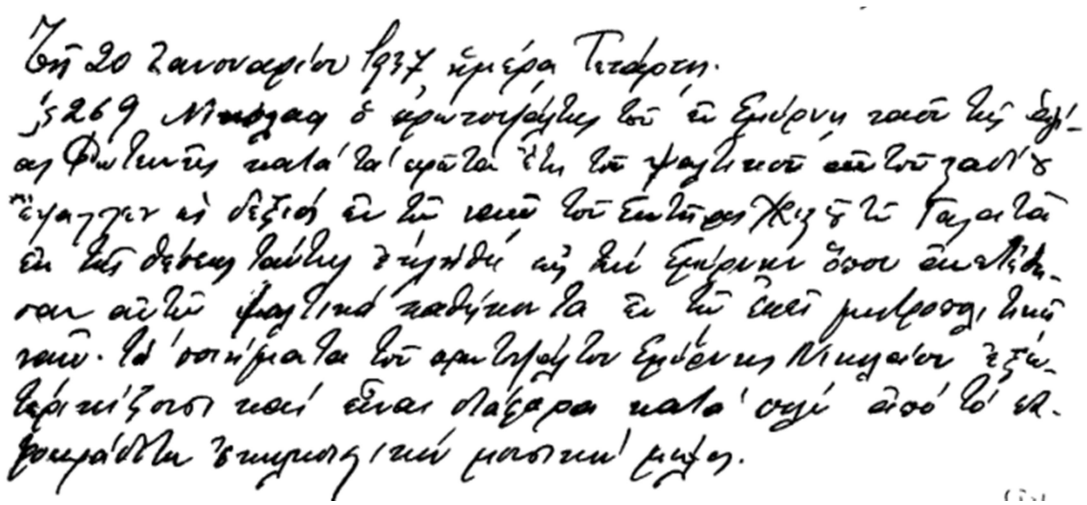

Εἰκ. 4. Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ σ. 248 τοῦ βιβλίου *«Μουσικολογικὰ ἀπομνημονεύματα»*, τοῦ Ἀγγελου Βουδούρη, παρ. 269.

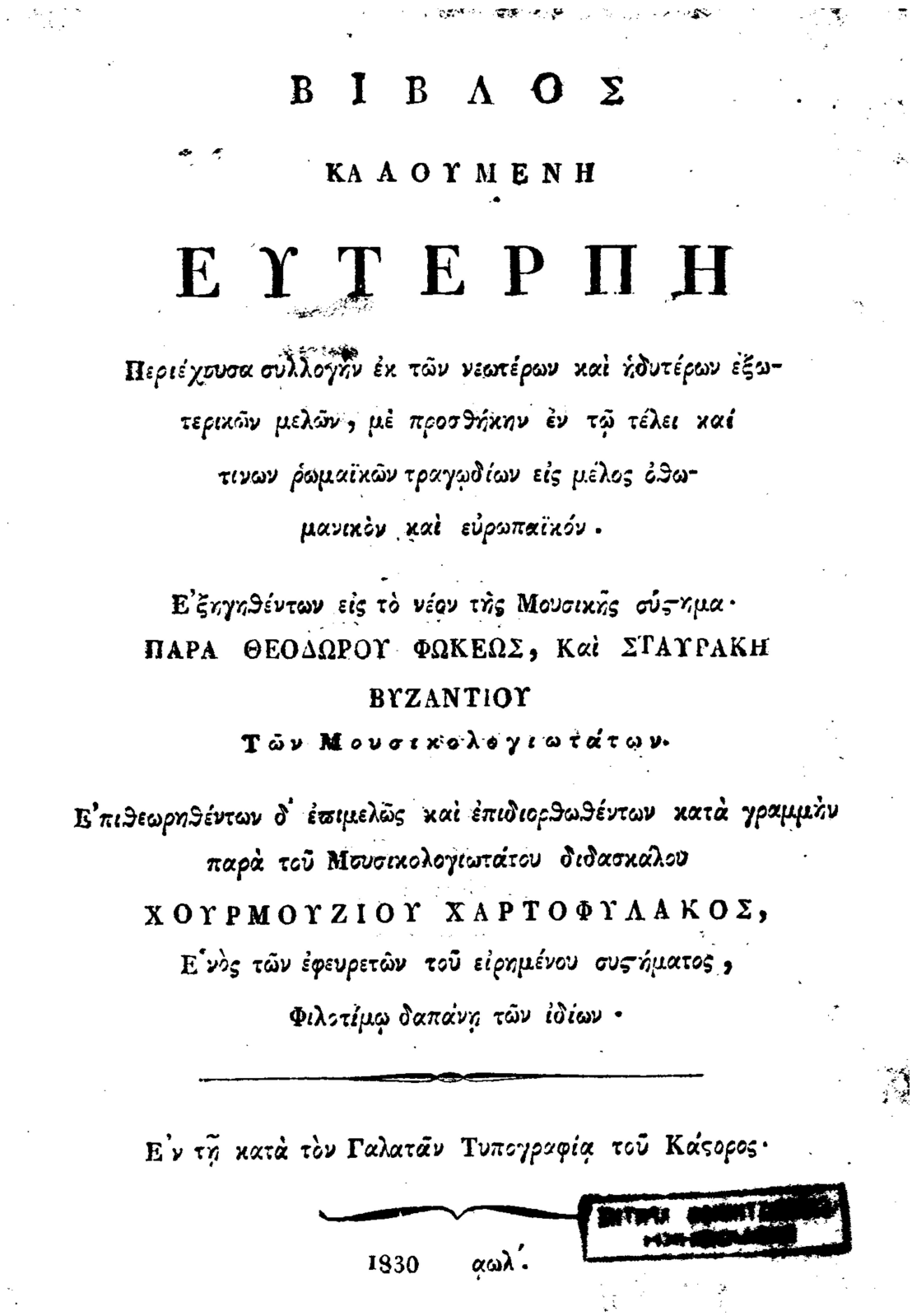

ΒΙΒΛΟΣ

ΚΑΛΟΥΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΠΗ

Περιέχουσα συλλογὴν ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ ἡδυτέρων ἐξωτερικῶν μελῶν, μὲ προσθήκην ἐν τῷ τέλει καί τινων ῥωμαϊκῶν τραγῳδίων εἰς μέλος ὀθωμανικὸν καὶ εὐρωπαϊκόν.

Ἐξηγηθέντων εἰς τὸ νέον τῆς Μουσικῆς σύστημα·
ΠΑΡΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΩΚΕΩΣ, Καὶ ΣΤΑΥΡΑΚΗ
ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
Τῶν Μουσικολογιωτάτων.

Ἐπιθεωρηθέντων δ' ἐσιμελῶς καὶ ἐπιδιορθωθέντων κατὰ γραμμὴν παρὰ τοῦ Μουσικολογιωτάτου διδασκάλου
ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ,
Ἑνὸς τῶν ἐφευρετῶν τοῦ εἰρημένου συστήματος,
Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ἰδίων.

Ἐν τῇ κατὰ τὸν Γαλατᾶν Τυπογραφίᾳ τοῦ Κάσορος.

1830 αωλ'.

Εἰκ. 5. Προμετωπίδα τοῦ βιβλίου *Εὐτέρπη* ποὺ περιέχει συλλογὴ ἐξωτερικῶν μελῶν, τοῦ ἔτους 1830.

Σμύρνη· σώμ

Οἱ Μουσικολ· Ἱεροδιάκ· τοῦ ἁγ· Σμύρνης, Διονύσιος Χῖος· Ι·
Χαρίτων Κύπριος· Ι·
Νικόλαος πρωτοψάλτης· 3·
Βασίλειος Οἰκονόμου ἀπὸ Κερμίρι· Ι·
Οἱ Τιμιώτατοι Κύριοι· Μιχαὴλ Σπυρίδης· Ι·
Μιχαὴλ Σαββαΐδης· Ι·
Ἰορδάνης Γιαγτζόγλου· Μ· Ι·
Ἀναστάσιος Μασελᾶς, Ὑαλᾶς· 5·
Χρῆστος Νικολάου, Φιλαδελφεὺς· Ι·
Κὺρκ ἀγάτζι, καὶ κασαπᾶς·
Ὁ Πανοσιώτ· ἀρχιμανδρ· Ζαχαρίας Ῥεδαιστινός· 2·
Οἱ Λογιώτ· Ἱεροδιάκονοι Ἄνθιμος Καστρίτης· Ι·
Ἰωαννίκιος χ· Δημητρίου· Ι·
Οἱ Τιμιωτ Κύριοι· Μανουὴλ Δημητρίου· Ι·
Χαράλαμπος χ· Κωνσταντίνου· Ι·
Γεώργιος Κωνσταντινίδης Σύφνιος· Ι·
Χ· Δημήτριος Ἀνδρονίκου Κυδωνιεὺς· Ι·
Γεώργιος Θωμαΐδης, Σύλλελης· Ι·
Δρακούλης Στρατηγόπουλος Λέσβιος· Ι·
Ὁ Πανοσιωτ· ἀρχιμανδρ· Γρηγόριος Ἄντριος· Μ· Ι·
Ὁ Αἰδεσιμότ· Π Ἀπόστολος Θετταλός· L·
Ὁ Μουσικοσσιωτ· Ἰωάσαφ δοχαρίτης· Μ· Ι·
Ὁ Μουσικολογιωτ· Κωνσταντῖνος Κούρτης, ἀπὸ Κοῦλα· Ι·
Ὁ Τιμιώτ· Χριστόδουλος Θετταλός· L·
Νέαις καὶ Παλεαῖς Φώκαις·
Οἱ Μουσικολογ· Κύριοι, Βασίλειος χ· Σταμάτη· Ι·
Οἱ Τιμιώτ· Κύριοι, Νικόλαος Στελιανόπ· Ζακύνθιος· 2·
Κπτ· Παναγιώτης Στελιανόπ· Ι·
Αὐταδ· Βασίλειος καὶ Γεώργιος Βλαχόπουλοι· 2·

Εἰκ. 6. Ἡ σ. 257 τοῦ βιβλίου *Εὐτέρπη*, ὅπου στὸν κατάλογο φιλόμουσων συνδρομητῶν «ἐκ *Σμύρνης*» διακρίνεται τὸ ὄνομα «Νικόλαος Πρωτοψάλτης».

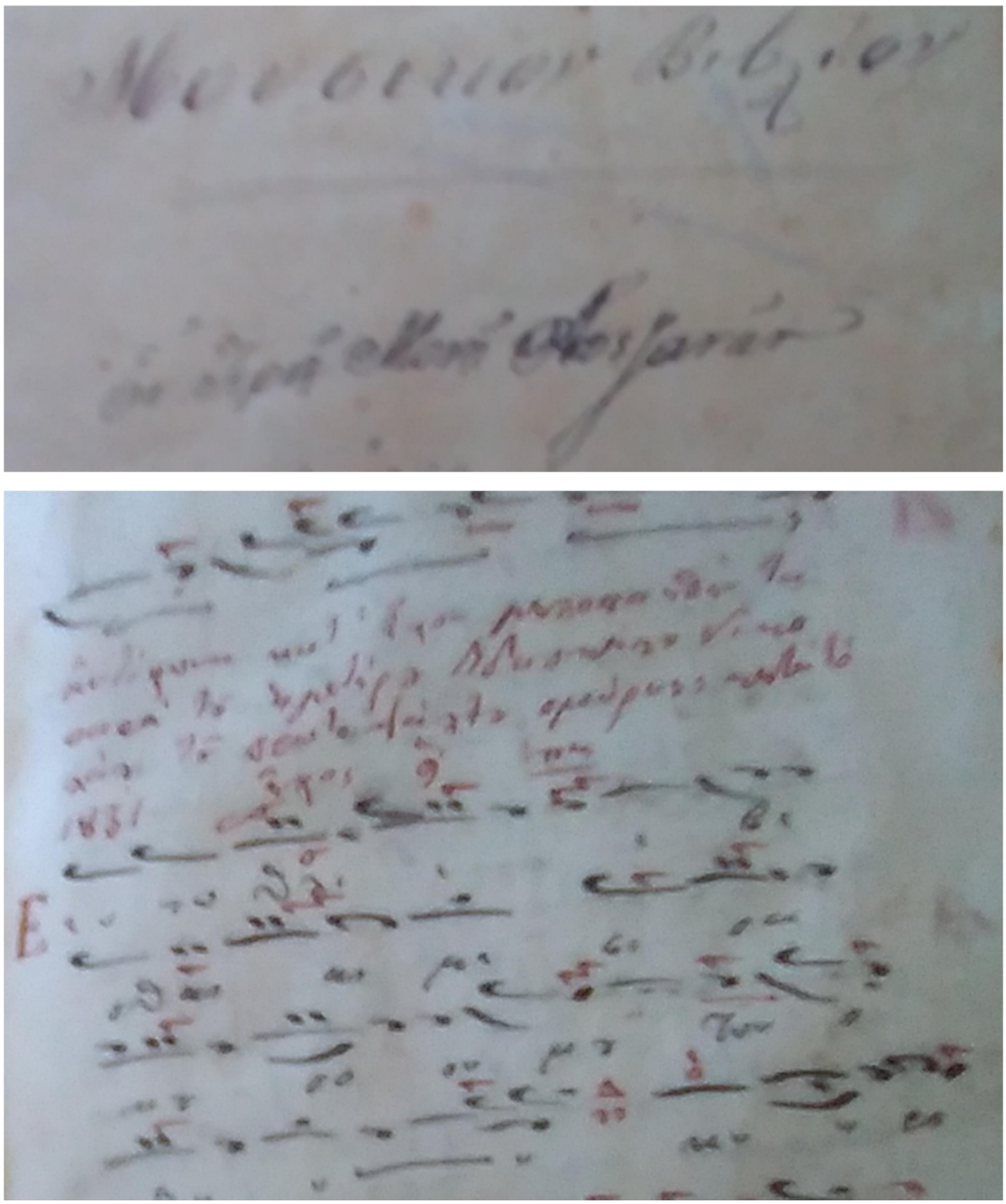

Εἰκ. 7. Ἀπόσπασμα τῆς σ. 467 τοῦ χφ. Ἀπεζ. 253 ὅπου ἀναγράφεται: «*Ἀντίφωνα κατ᾽ ἦχον μελοποιηθέντα παρὰ τοῦ ἡμετέρου διδασκάλου Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης κατὰ τὸ 1831*».

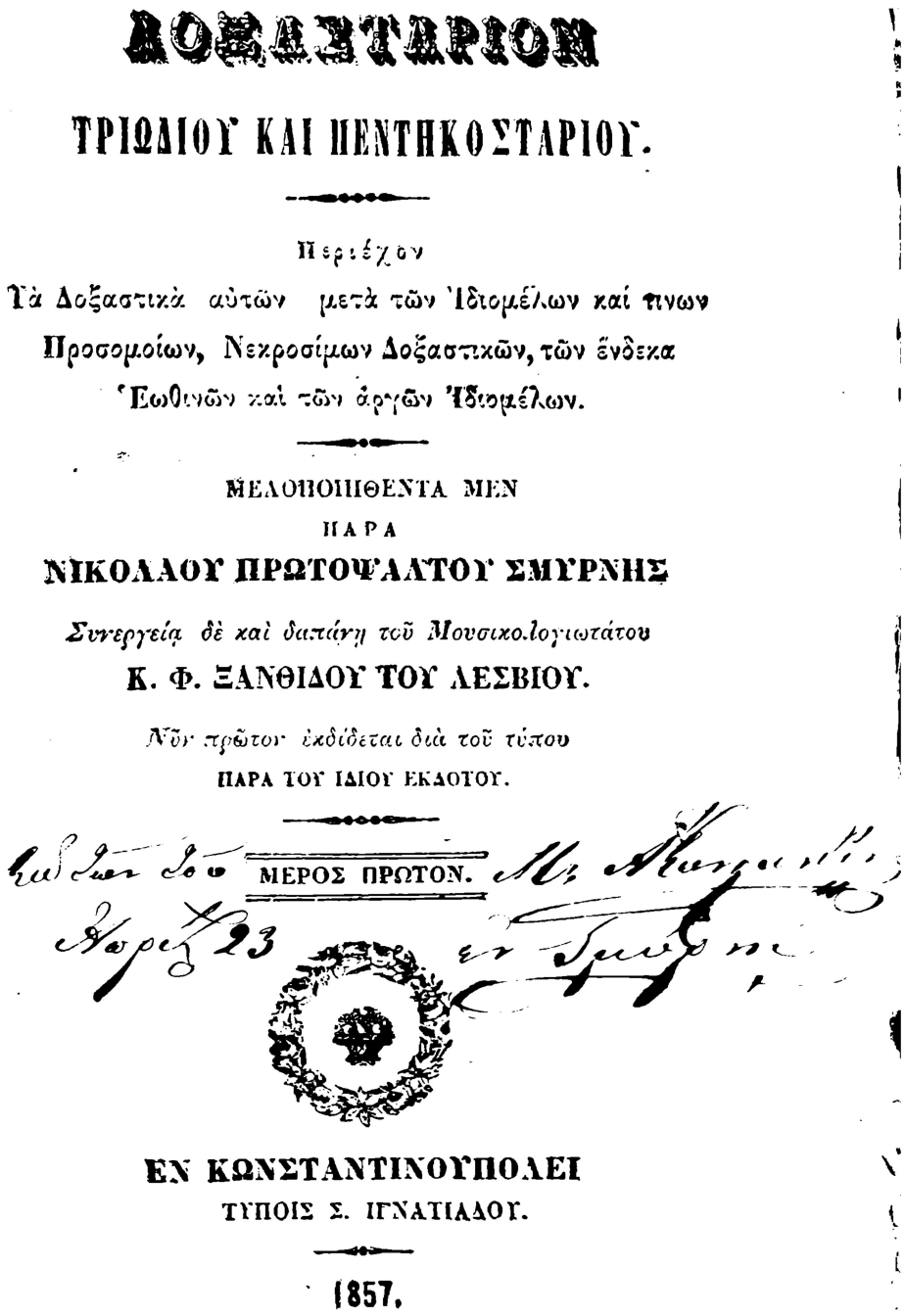

ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ

ΤΡΙΩΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΥ.

Περιέχον

Τὰ Δοξαστικὰ αὐτῶν μετὰ τῶν Ἰδιομέλων καὶ τινων Προσομοίων, Νεκροσίμων Δοξαστικῶν, τῶν ἕνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων.

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΜΕΝ

ΠΑΡΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

Συνεργείᾳ δὲ καὶ δαπάνῃ τοῦ Μουσικολογιωτάτου

Κ. Φ. ΞΑΝΘΙΔΟΥ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ.

Νῦν πρῶτον ἐκδίδεται διὰ τοῦ τύπου

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΙΓΝΑΤΙΑΔΟΥ.

1857.

Εἰκ. 8. Προμετωπίδα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* ἔτους 1857 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.



Σεβασμιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα!

Ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν, εἴτε πολιτισμένος, εἴτε βάρβαρος, ἐμίσησε τὴν ἀχαριστίαν, διὸ οἱ μὲν Ἕλληνες πικροῖς λόγοις, οἱονεὶ βέλεσιν, ἔβαλλον τοὺς ὅσοι ἠγνωμόνουν εὐεργετηθέντες, οἱ δὲ Πέρσαι, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, καὶ ἐκόλαζον ἰσχυρῶς *τοὺς δυναμένους μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδίδοντας δέ· ᾤοντο γὰρ*, λέγει, *τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ τὸ θεῖον ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας, καὶ πατρίδα, καὶ φίλους.*

Ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ εὐσεβάστως ὑποφαινόμενος μὴ ἀνεχόμενος ἀναδειχθῆναι χειρων καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν περὶ τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα, σπεύδει τῷ λόγῳ κἂν, τοῖς ἔργοις ἀδυνατῶν, ν' ἀποδώσῃ δημοσίως τὸ τῆς εὐχαριστίας χρέος τῇ *Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι*, δι' ὅσα ἔπραξε καὶ ἐμόχθησε, προσπαθοῦσα ὅπως ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τόδε τὸ πόνημα αὐτοῦ· ὅτι, ἑπομένη τῷ λαμπρῷ παραδείγματι τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ θεοφόρων φωστήρων τῆς Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ὀρθοδόξου Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὅπερ ἀείποτε ὑπῆρξε τὸ θεόσδοτον αὐτῶν γνώρισμα—τὸ διὰ τῶν φώτων δηλονότι ἐμποιεῖν τὴν χριστιανικὴν ἀδελφότητα καὶ προάγειν τὸ τῆς Ὀρθοδοξίας πλήρωμα—τῷ παραδείγματι τούτῳ, λέγω, καὶ ἡ *Ὑμετέρα Σεβασμιότης* ἑπομένη καὶ ἀρεταῖς καὶ ἐπιμελείαις διακοσμοῦσα τὸν θεοφρούρητον θρόνον, ὃν, ἀγαθῇ τύχῃ, ἔλαχεν ἐν μερίδι, οὐ μόνον τὸ ἑαυτῆς ποίμνιον περὶ πολλοῦ ποιεῖται καὶ ἐπ' εὐθεῖαν ὁδηγεῖ, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ προσερχομένῳ διεκχεῖ τὰ ἑαυτῆς εὐεργετήματα· ἐφ' ᾧ καὶ τῷ ὑποφαινομένῳ, ἅμ' ὡς ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς Αὐτῆς τὰ περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ προκειμένου Μουσικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πονήματος αὐτοῦ, ἔσπευσεν ὠφέλιμος ἀναδειχθῆναι, συντελοῦσα εἰς πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτῇ καὶ αἴρουσα τὰ τῇ τυπώσει ἐπιπροσθοῦντα κωλύματα.

Τῆς τοιαύτης καὶ τηλικαύτης λοιπὸν χάριτος μὴ ἀνεχόμενος νὰ φανῇ ἐπιλήσμων, ὁ ταπεινότατος Θεράπων Ὑμῶν ἔγνω, οἷον δεῖγμα ἐλάχιστον καὶ δίκην ἀπαρχῆς τῆς ἀπεριορίστου αὐτοῦ εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως, ν' ἀναθέσῃ Ὑμῖν, *Σεβασμιώτατε Πάτερ*, τὸ ἑαυτοῦ σύγγραμμα τοῦτ' αὐτό, δι' ὅπερ ἐμοχθήσατε. Ταύτην δὲ τὴν κατὰ πᾶσαν ὀφειλὴν Ὑμῖν ποιούμενος ἀνάθεσιν, καθικετεύει ἅμα τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριον τῶν κυριευόντων ἵνα ᾖ σκέπων καὶ διατηρῶν Ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ θεοφρουρήτου Αὐτῆς θρόνου, πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ποιμνίου Αὐτῆς καὶ πρὸς ἀναψυχὴν τῶν ἐπιδεῶς ἐχόντων.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος
ἐλάχιστος Θεράπων καὶ πνευματικὸς υἱός.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Εἰκ. 9. Ἀφιέρωση τοῦ πρώτου τόμου τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου,* ἔτους 1857 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ἐφέσου κ.κ. Ἄνθιμο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Τοῖς ἐντευξομένοις.

Ὅτι μὲν ἡ *Μουσικὴ* καθόλου, ὡς κορωνὶς τῶν ὡραίων τεχνῶν, συμβάλλει οὐχὶ μόνον πρὸς ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπανόρθωσιν ἠθῶν, ὡς μαλάττουσα καὶ κιρνῶσα τὸ τῆς φύσεως ἡμῶν αὔθαδες καὶ σκληρὸν, περὶ τούτου, νομίζομεν, ἀρχαιότεροι καὶ νεώτεροι συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις πληρέστατα· ὅτι δὲ ἡ *Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ*, μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῆς εἰδῶν, πρέπει νὰ κινῇ μάλιστα τὸ διάφορον, ὡς σκοποῦσα, διὰ τῆς ἐξυμνήσεως τοῦ θείου, νὰ διεγείρῃ καὶ διατηρήσῃ ἐν ἡμῖν ἀκραιφνὲς τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, περὶ τούτου ν' ἀντιλέξῃ μόνος ἐκεῖνος ἴσως δύναται, ὅστις, ἐξ ἀπειροκαλίας, ἐναβρύνεται εἰς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὸ ἀτέραμνον.

Τὴν τελευταίαν ταύτην ἔργον ἡμῶν ἐνδελεχὲς καὶ προαίρεσιν περιπαθῆ ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἑλόμενοι, ἐξεμελετήσαμεν μὲν ἐπιμελῶς πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν τεχνογράφων ἐξεπονήθη, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἐκκλησιαστικῶν μελῶν, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἅπαντα, βαίνοντες πάντοτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς μὴ ἀπομακρυνόμενοι αὐτῆς οὔτε κατὰ μέθοδον, οὔτε κατὰ ὕφος, ἐμελοποιήσαμεν ἐκ νέου, εἴτε ἀναπτύσσοντες αὐτὰ, εἴτε καλλύνοντες, εἴτε κατὰ Πλούταρχον, βιάζοντες ἔντιτιν αὐτῶν *τὰ ὁμοδρομῆ ἤτε αἴσθησις καὶ διάνοια*. Τοῦτο θέλουσι παρατηρήσει οἱ φίλοι τῆς Μουσικῆς εἰς τὰ ὡς πρόδρομον τῆς σειρᾶς ἡμῶν διὰ τοῦ τύπου ἐκδοθησόμενα δύο δοκίμια τὸ *Τριῴδιον* καὶ *Πεντηκοστάριον*, ἐν οἷς περιέχονται τροποποιημένα ἐπὶ τὸ κάλλιον τὰ Ἰδιόμελα μετά τινων Προσομοίων, τὰ Δοξαστικὰ καὶ τὰ ἕνδεκα Ἑωθινά.

Ἂν οἱ ὁμογενοῖς, εἰς τῶν ὁποίων τὴν φιλοκαλίαν καὶ φιλομουσίαν οὐδὲ ποσῶς ἐδιστάσαμεν, ὑποστηρίξωσιν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν

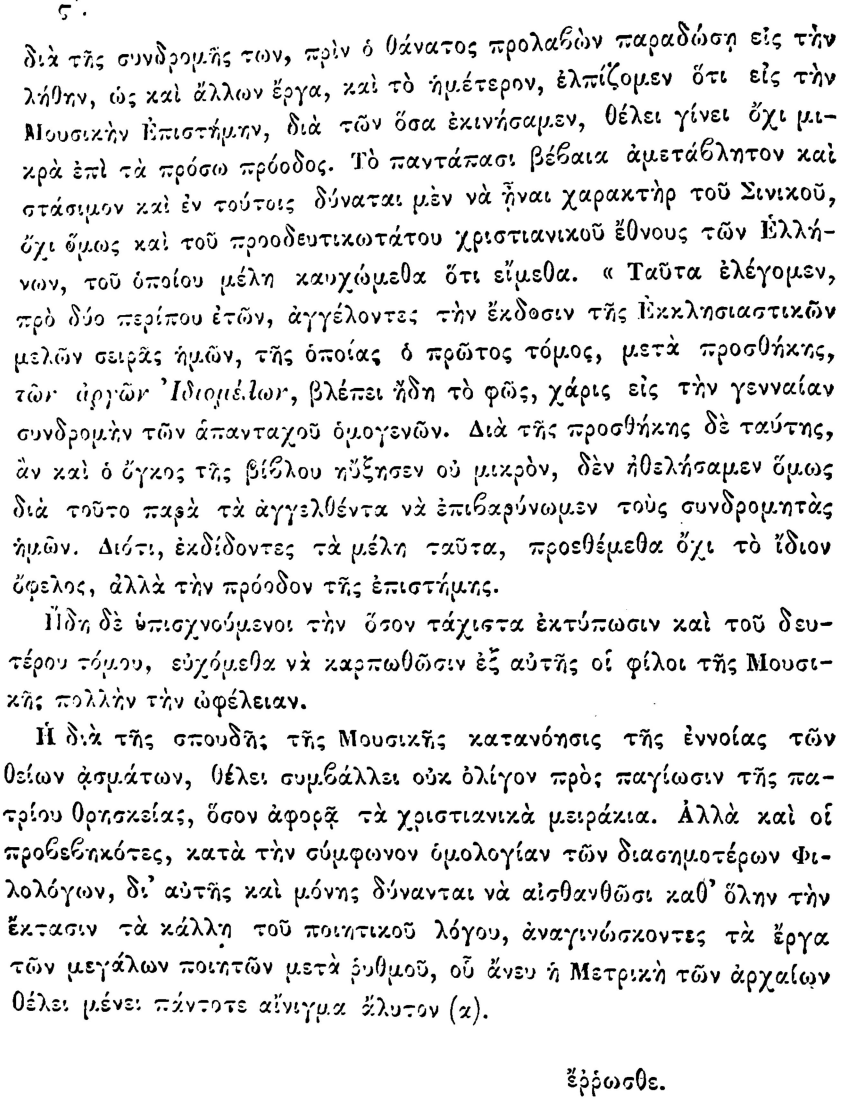

σ'.

διὰ τῆς συνδρομῆς των, πρὶν ὁ θάνατος προλαβὼν παραδώσῃ εἰς τὴν λήθην, ὡς καὶ ἄλλων ἔργα, καὶ τὸ ἡμέτερον, ἐλπίζομεν ὅτι εἰς τὴν Μουσικὴν Ἐπιστήμην, διὰ τῶν ὅσα ἐκινήσαμεν, θέλει γίνει ὄχι μικρὰ ἐπὶ τὰ πρόσω πρόοδος. Τὸ παντάπασι βέβαια ἀμετάβλητον καὶ στάσιμον καὶ ἐν τούτοις δύναται μὲν νὰ ἦναι χαρακτὴρ τοῦ Σινικοῦ, ὄχι ὅμως καὶ τοῦ προοδευτικωτάτου χριστιανικοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων, τοῦ ὁποίου μέλη καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα. « Ταῦτα ἐλέγομεν, πρὸ δύο περίπου ἐτῶν, ἀγγέλοντες τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῶν μελῶν σειρᾶς ἡμῶν, τῆς ὁποίας ὁ πρῶτος τόμος, μετὰ προσθήκης, τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων, βλέπει ἤδη τὸ φῶς, χάρις εἰς τὴν γενναίαν συνδρομὴν τῶν ἁπανταχοῦ ὁμογενῶν. Διὰ τῆς προσθήκης δὲ ταύτης, ἂν καὶ ὁ ὄγκος τῆς βίβλου ηὔξησεν οὐ μικρὸν, δὲν ἠθελήσαμεν ὅμως διὰ τοῦτο παρὰ τὰ ἀγγελθέντα νὰ ἐπιβαρύνωμεν τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν. Διότι, ἐκδίδοντες τὰ μέλη ταῦτα, προεθέμεθα ὄχι τὸ ἴδιον ὄφελος, ἀλλὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης.

Ἤδη δὲ ὑπισχνούμενοι τὴν ὅσον τάχιστα ἐκτύπωσιν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου, εὐχόμεθα νὰ καρπωθῶσιν ἐξ αὐτῆς οἱ φίλοι τῆς Μουσικῆς πολλὴν τὴν ὠφέλειαν.

Ἡ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς Μουσικῆς κατανόησις τῆς ἐννοίας τῶν θείων ἀσμάτων, θέλει συμβάλλει οὐκ ὀλίγον πρὸς παγίωσιν τῆς πατρίου Θρησκείας, ὅσον ἀφορᾷ τὰ χριστιανικὰ μειράκια. Ἀλλὰ καὶ οἱ προβεβηκότες, κατὰ τὴν σύμφωνον ὁμολογίαν τῶν διασημοτέρων Φιλολόγων, δι' αὐτῆς καὶ μόνης δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ κάλλη τοῦ ποιητικοῦ λόγου, ἀναγινώσκοντες τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν μετὰ ῥυθμοῦ, οὗ ἄνευ ἡ Μετρικὴ τῶν ἀρχαίων Θέλει μένει πάντοτε αἴνιγμα ἄλυτον (α).

ἔῤῥωσθε.

Εἰκ. 10. Πρόλογος ἔκδοσης πρώτου μέρους τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* ἔτους 1857.

ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ

ΤΡΙΩΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΥ.

Περιέχον

Τὰ Δοξαστικὰ αὐτῶν μετὰ τῶν Ἰδιομέλων καί τινων Προσομοίων, Νεκρωσίμων Δοξαστικῶν, τῶν ἔνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων.

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΜΕΝ
ΠΑΡΑ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΙΣ

Συνεργείᾳ δὲ καὶ δαπάνῃ τοῦ Μουσικολογιωτάτου

Κ. Φ. ΞΑΝΘΙΔΟΥ ΤΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ.

Νῦν πρῶτον ἐκδίδεται διὰ τοῦ τύπου
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.
ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΙΓΝΑΤΙΑΔΟΥ.

1857.

Εἰκ. 11. Προμετωπίδα δευτέρου μέρους τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* ἔτους 1857 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

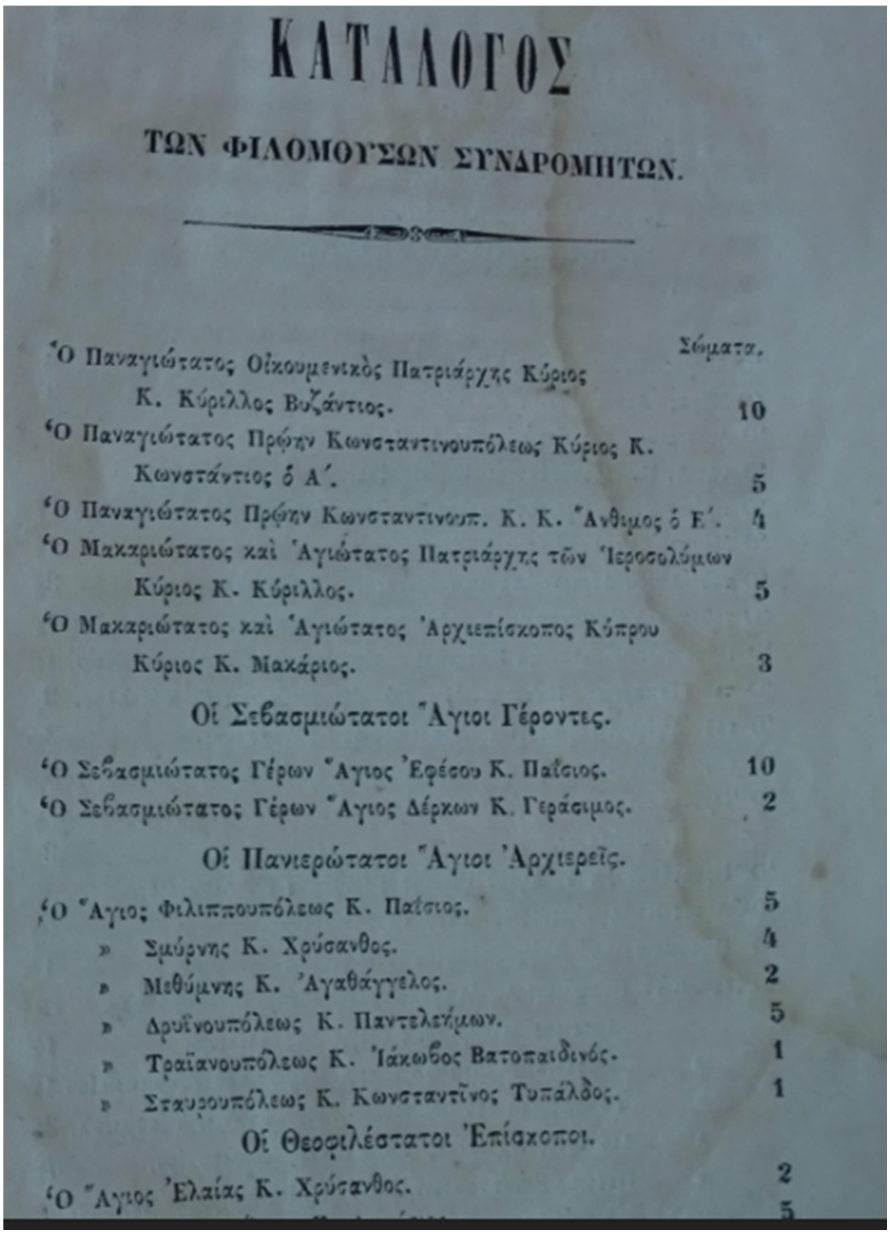

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

	Σώματα.
Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Κ. Κύριλλος Βυζάντιος.	10
Ὁ Παναγιώτατος Πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κύριος Κ. Κωνστάντιος ὁ Α΄.	5
Ὁ Παναγιώτατος Πρώην Κωνσταντινουπ. Κ. Κ. Ἄνθιμος ὁ Ε΄.	4
Ὁ Μακαριώτατος καὶ Ἁγιώτατος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριος Κ. Κύριλλος.	5
Ὁ Μακαριώτατος καὶ Ἁγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριος Κ. Μακάριος.	3
Οἱ Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Γέροντες.	
Ὁ Σεβασμιώτατος Γέρων Ἅγιος Ἐφέσου Κ. Παΐσιος.	10
Ὁ Σεβασμιώτατος Γέρων Ἅγιος Δέρκων Κ. Γεράσιμος.	2
Οἱ Πανιερώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς.	
Ὁ Ἅγιος Φιλιππουπόλεως Κ. Παΐσιος.	5
» Σμύρνης Κ. Χρύσανθος.	4
» Μεθύμνης Κ. Ἀγαθάγγελος.	2
» Δρυϊνουπόλεως Κ. Παντελεήμων.	5
» Τραϊανουπόλεως Κ. Ἰάκωβος Βατοπαιδινός.	1
» Σταυρουπόλεως Κ. Κωνσταντῖνος Τυπάλδος.	1
Οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι.	
Ὁ Ἅγιος Ἐλαίας Κ. Χρύσανθος.	2
	5

Εἰκ. 12. Ἀπόσπασμα καταλόγου φιλόμουσων συνδρομητῶν *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* ἔτους 1857 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ποὺ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ δευτέρου μέρους.

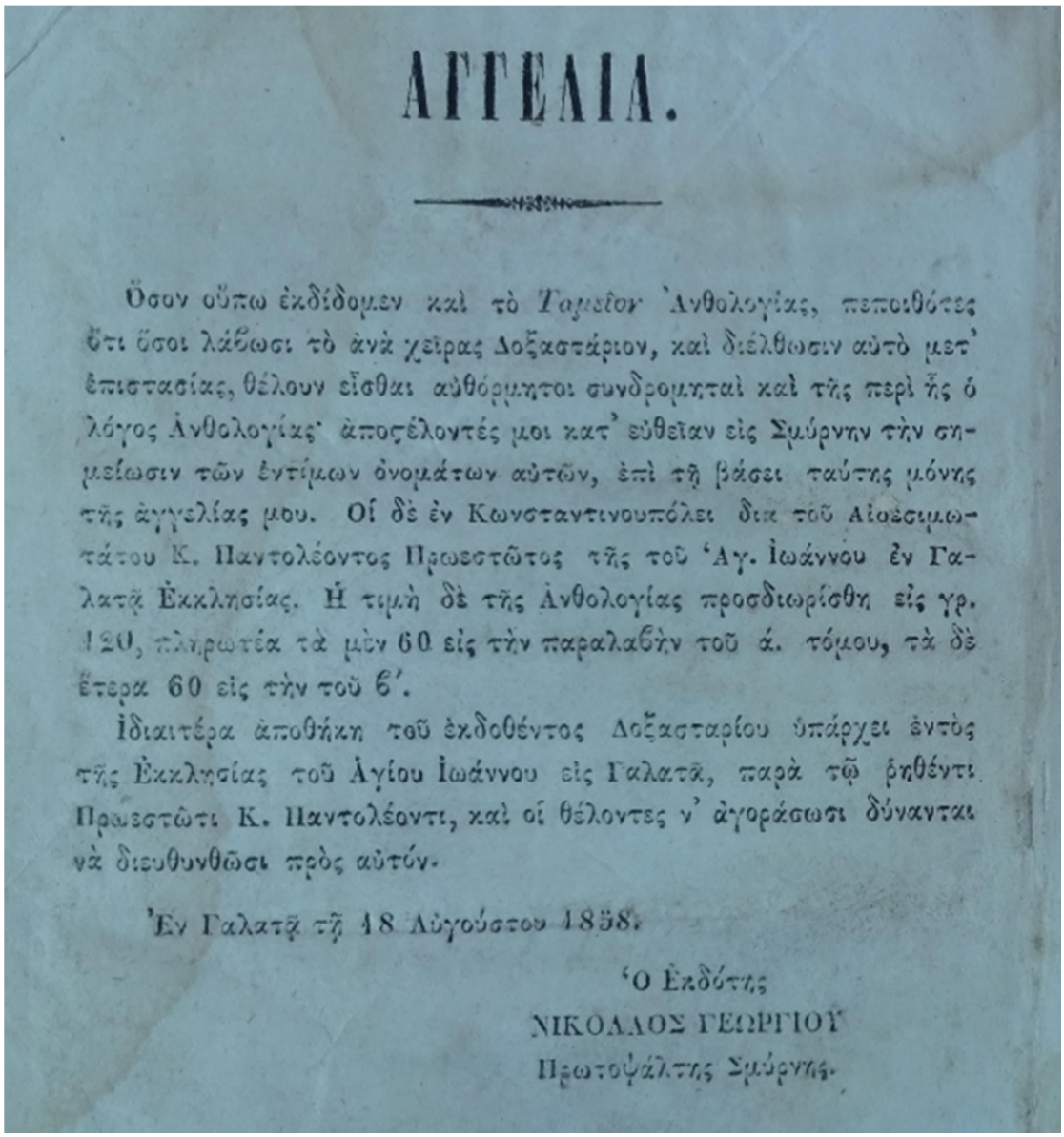

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Ὅσον οὔπω ἐκδίδομεν καὶ τὸ *Ταμεῖον* Ἀνθολογίας, πεποιθότες ὅτι ὅσοι λάβωσι τὸ ἀνὰ χεῖρας Δοξαστάριον, καὶ διέλθωσιν αὐτὸ μετ' ἐπιστασίας, θέλουν εἶσθαι αὐθόρμητοι συνδρομηταὶ καὶ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀνθολογίας· ἀποστέλοντές μοι κατ' εὐθεῖαν εἰς Σμύρνην τὴν σημείωσιν τῶν ἐντίμων ὀνομάτων αὐτῶν, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης μόνης τῆς ἀγγελίας μου. Οἱ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τοῦ Αἰσιμωτάτου Κ. Παντολέοντος Πρωεστῶτος τῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου ἐν Γαλατᾷ Ἐκκλησίας. Ἡ τιμὴ δὲ τῆς Ἀνθολογίας προσδιωρίσθη εἰς γρ. 120, πληρωτέα τὰ μὲν 60 εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ ἀ. τόμου, τὰ δὲ ἕτερα 60 εἰς τὴν τοῦ β'.

Ἰδιαιτέρα ἀποθήκη τοῦ ἐκδοθέντος Δοξασταρίου ὑπάρχει ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς Γαλατᾶ, παρὰ τῷ ῥηθέντι Πρωεστῶτι Κ. Παντολέοντι, καὶ οἱ θέλοντες ν' ἀγοράσωσι δύνανται νὰ διευθυνθῶσι πρὸς αὐτόν.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 18 Αὐγούστου 1858.

Ὁ Ἐκδότης
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Εἰκ. 13. «*Ἀγγελία*» περὶ τῆς ἐπικείμενης ἐκδόσεως τοῦ *Ταμείου Ἀνθολογίας* ἀπὸ τὸν Νικόλαο πρωτοψάλτη Σμύρνης, ποὺ βρίσκεται στὸ τέλος τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ *Δοξασταρίου Τριωδίου-Πεντηκοσταρίου* ἔτους 1857.

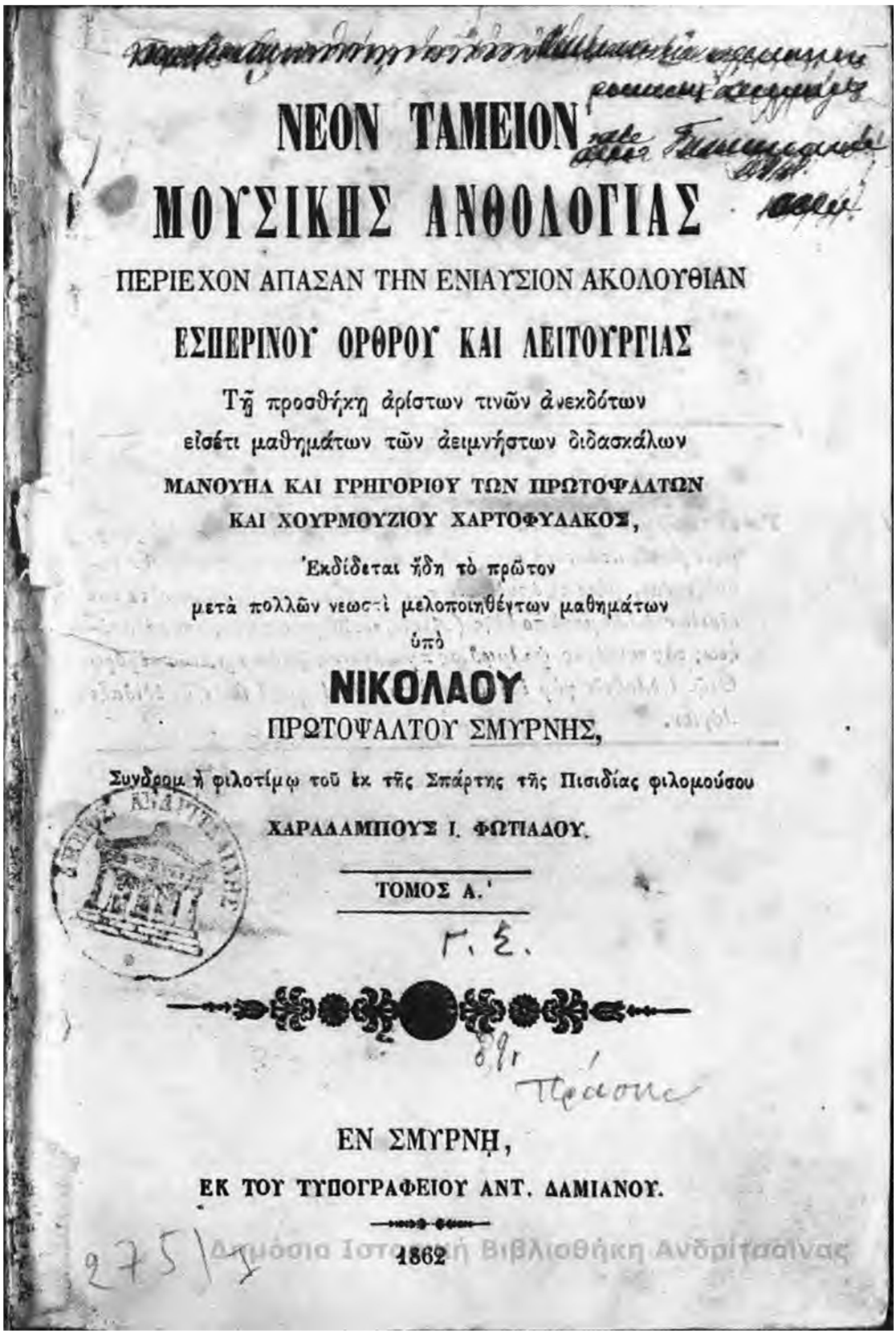

ΝΕΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΝΙΑΥΣΙΟΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Τῇ προσθήκῃ ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων
εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων
ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΩΝ
ΚΑΙ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ,
Ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον
μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων
ὑπὸ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ,
Συνδρομῇ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ τῆς Σπάρτης τῆς Πισιδίας φιλομούσου
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Ι. ΦΩΤΙΑΔΟΥ.
ΤΟΜΟΣ Α.'
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΝΤ. ΔΑΜΙΑΝΟΥ.
1862

Εἰκ. 14. Προμετωπίδα Α′ τόμου τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* ἔτους 1862 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

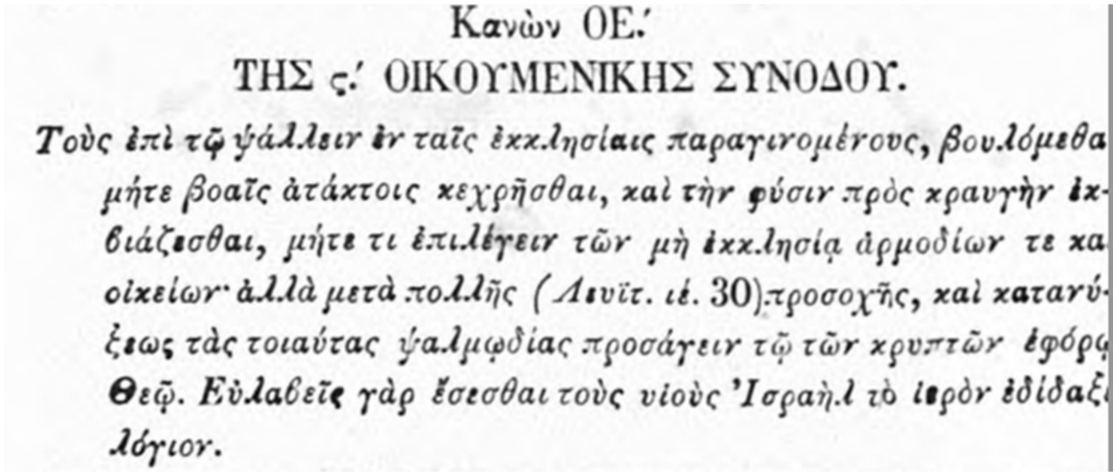

Κανὼν ΟΕ΄
ΤΗΣ ς΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους, βουλόμεθα
μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκ-
βιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε κα
οἰκείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς (Λευϊτ. ιέ. 30) προσοχῆς, καὶ κατανύ-
ξεως τὰς τοιαύτας ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ
Θεῷ. Εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξ
λόγιον.

Εἰκ. 15. Ὁ κανὼν ΟΕ΄ τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ποὺ βρίσκεται στὶς πρῶτες σελίδες τοῦ Α΄ τόμου τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* ἔτους 1862 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, καθὼς καὶ ὅλων τῶν βιβλίων του ποὺ ἐκδόθηκαν στὸ ἑξῆς.

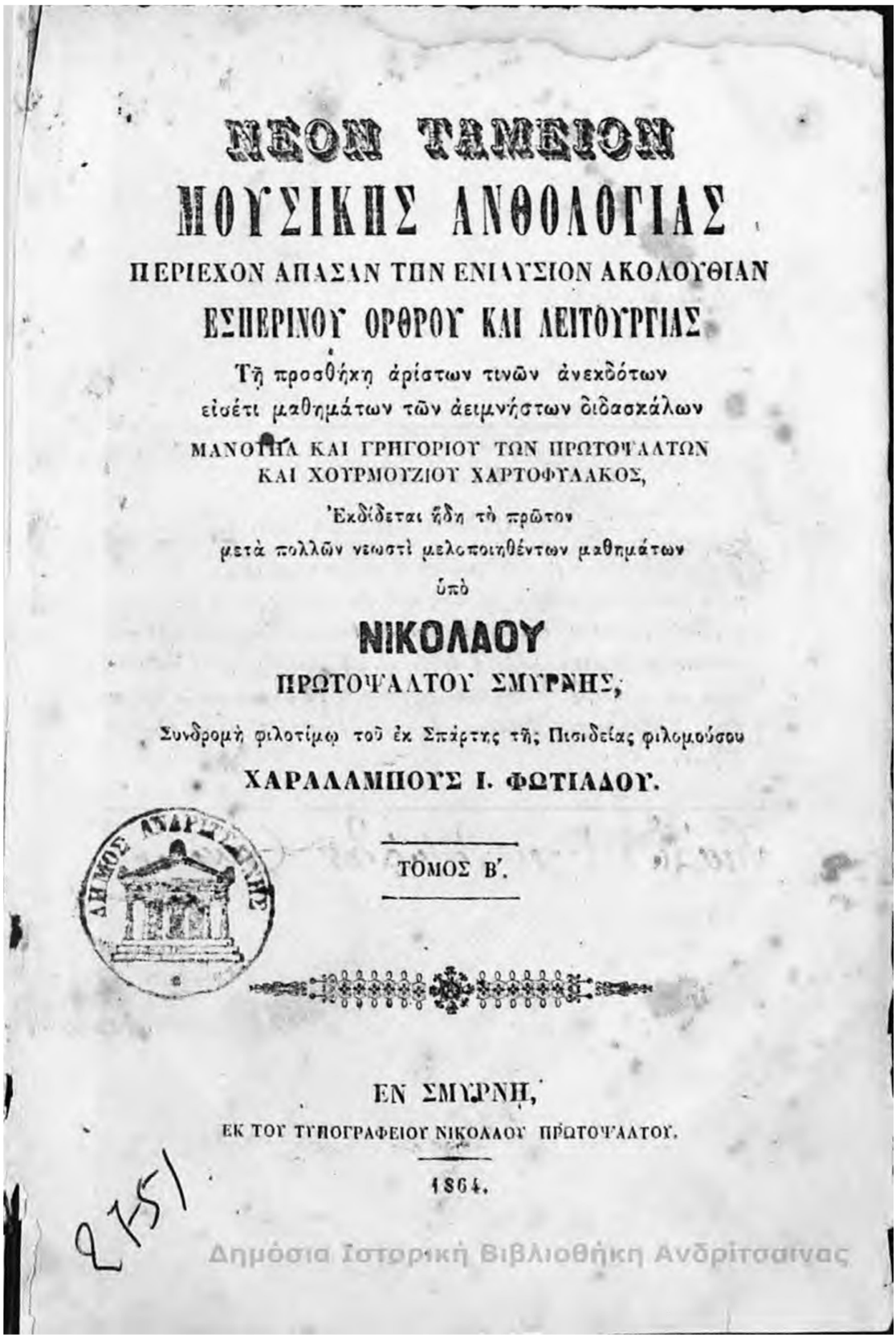

ΝΕΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΝ ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΝΙΑΥΣΙΟΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Τῇ προσθήκῃ ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων
εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων
ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΩΝ
ΚΑΙ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ,
Ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον
μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων
ὑπὸ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ,
Συνδρομῇ φιλοτίμῳ τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδείας φιλομούσου
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ Ι. ΦΩΤΙΑΔΟΥ.
ΤΟΜΟΣ Β'.
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ.
1864.
2151
Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας

Εικ. 16. Προμετωπίδα Β′ τόμου τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* ἔτους 1864 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

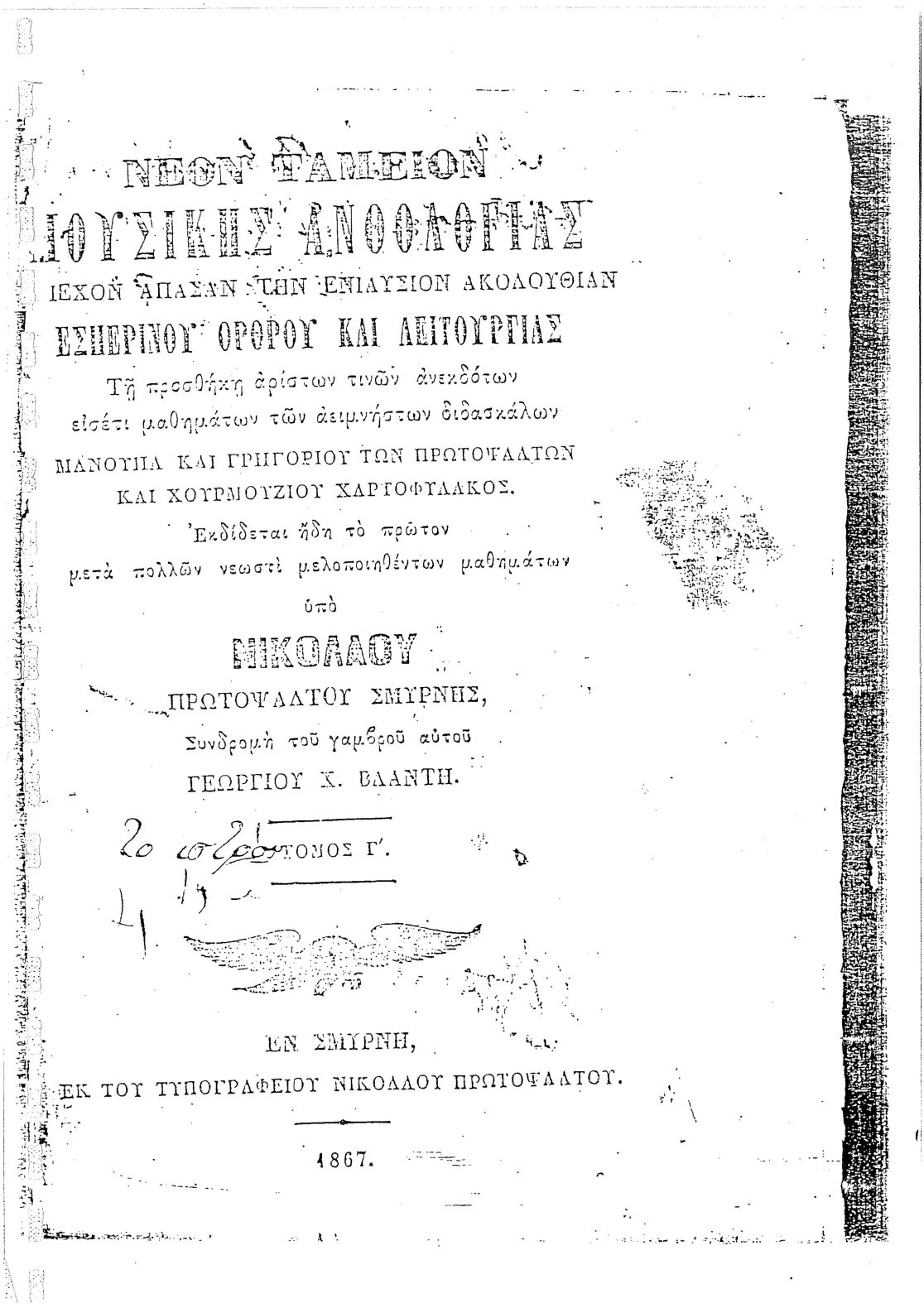

ΝΕΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ
ΙΕΧΟΝ ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΕΝΙΑΥΣΙΟΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Τῇ προσθήκῃ ἀρίστων τινῶν ἀνεκδότων
εἰσέτι μαθημάτων τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων
ΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΩΝ
ΚΑΙ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ.
Ἐκδίδεται ἤδη τὸ πρῶτον
μετὰ πολλῶν νεωστὶ μελοποιηθέντων μαθημάτων
ὑπὸ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ,
Συνδρομὴ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΒΛΑΝΤΗ.
ΤΟΜΟΣ Γ'.
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ.
1867.

Εἰκ. 17. Προμετωπίδα Γ′ τόμου τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* ἔτους 1867 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

Λεωνίδας Β. Ἀγγελόγλους.
Ἀριστείδης Α. Ἀνδρεάδης.
Ἐμμανουὴλ Ἰω. Τσσαράδης.
Ἀναγνώστης Παπᾶ Γεωρ. Κούτρου.
Κύριλλος Ἱερομ. Γεωργιάδης.
Δημ. Γ. Ῥήγα.

Τὸ Κοινὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγάλης Παναγίας τῶν πέντε ὁσπητίων.

Ὁ Πανοσ. Ἡγούμενος αὐτῆς Χ. Ἄνθιμος.
Ὁ πρώην Ἡγούμενος αὐτῆς Δανιήλ.
Ἱερόθεος Ἱερομ. ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς
Ἀναγνώστης Παπᾶ Ἰωάννου ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς.

ΟΙ ΕΚ ΒΟΥΡΔΙΩΤΩΝ (αὐτόθι)

Παπᾶ Κωνσταντῖνος Α. Ψυλοβίκου.
Μπελωνιάδης Ἱερομ. ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Σταυροῦ.

ΟΙ ΕΝ ΣΠΑΘΑΡΑΙΟΙΣ (αὐτόθι).

Παπᾶ Ἰω. Κυραβοκυροῦ.
Κυριάκος Α. Γιαννάκη.

ΟΙ ΕΝ ΜΙΓΔΑΗΝΟΙΣ (αὐτόθι).

Γεώργιος Κ. Καμβούρης.

ΟΙ ΕΝ Ν. ΚΑΡΔΟΒΑΣΙΩ.

Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρ. Ματθαῖος. 2
Ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.
Ἡ ἐνορία τῆς Παναγίας.

Ἀνδρόνικος Πέτρου.
Ὁ Ἡγούμενος τοῦ πρ. Ἡλιοῦ Σίμων.
Ἱπποκράτης Ζαχαρίου.
Ὁ ἐκ Πλατάνου Π. Χριστόδουλος Σπυριδωνίδης.
Ὁ ΠΠ. Νικόλαος Χ. Γεωργίου ἐξ Ἁγίου Κωνσταντίνου.
Δημήτριος ΠΠ. Ἰωάννου ἐκ Κουμρεΐκων.
Κυριάκος Ἀντωνίου ἐκ Σπαθαραίων.
Ἠλίας Ἀθανασιάδης ἐκ Πλατάνου.
ΠΠ. Γεώργιος Δαφνίτζας ἐκ Μαραθοκάμπου.
Ἡ ἐνορία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.
Ἡ ἐνορία τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.
Κωνσταντῖνος Δ. Σουλβατζής.

ΟΙ ΕΝ ΔΕΚΑ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ.

Ὁ Μουσικολογιώτατος Κ. Χριστόδουλος Γεωργιάδης. 2
Μανόλης Α. Κωνσταντινίδης.
Δημήτριος Χ. Γεωργίου.
Ἀνδρέας Χ. Βασιλείου.

ΟΙ ΕΝ ΒΑΣΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.

Ἀχιλλεὺς Νικολαΐδης Μουσικοδιδάσκαλος Βασέων. 2
Νικόλαος Χριστοδουλίδης.

Οἱ Μαθηταὶ Σχολῆς Βασέων.

Χριστόδουλος ΠΠ. Ἰω. Βάσιος. 2
Στυλιανὸς Ἐλευθερίου ὁμοίως.
Ἰωάννης Θεοδωρίδης ὁμ.
Δημήτριος Χ. Γεωργίου ἀπὸ Ἄρσος.
Ἰωάννης Παπᾶ Βάσιος.

Εἰκ. 18. Ἀπόσπασμα (σ. 415) ἀπὸ τὸν κατάλογο φιλόμουσων συνδρομητῶν τῶν τριῶν τόμων τοῦ *Νέου Ταμείου Μουσικῆς Ἀνθολογίας* τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ποὺ βρίσκεται στὶς σσ. 411-422 τοῦ Γ′ τόμου.

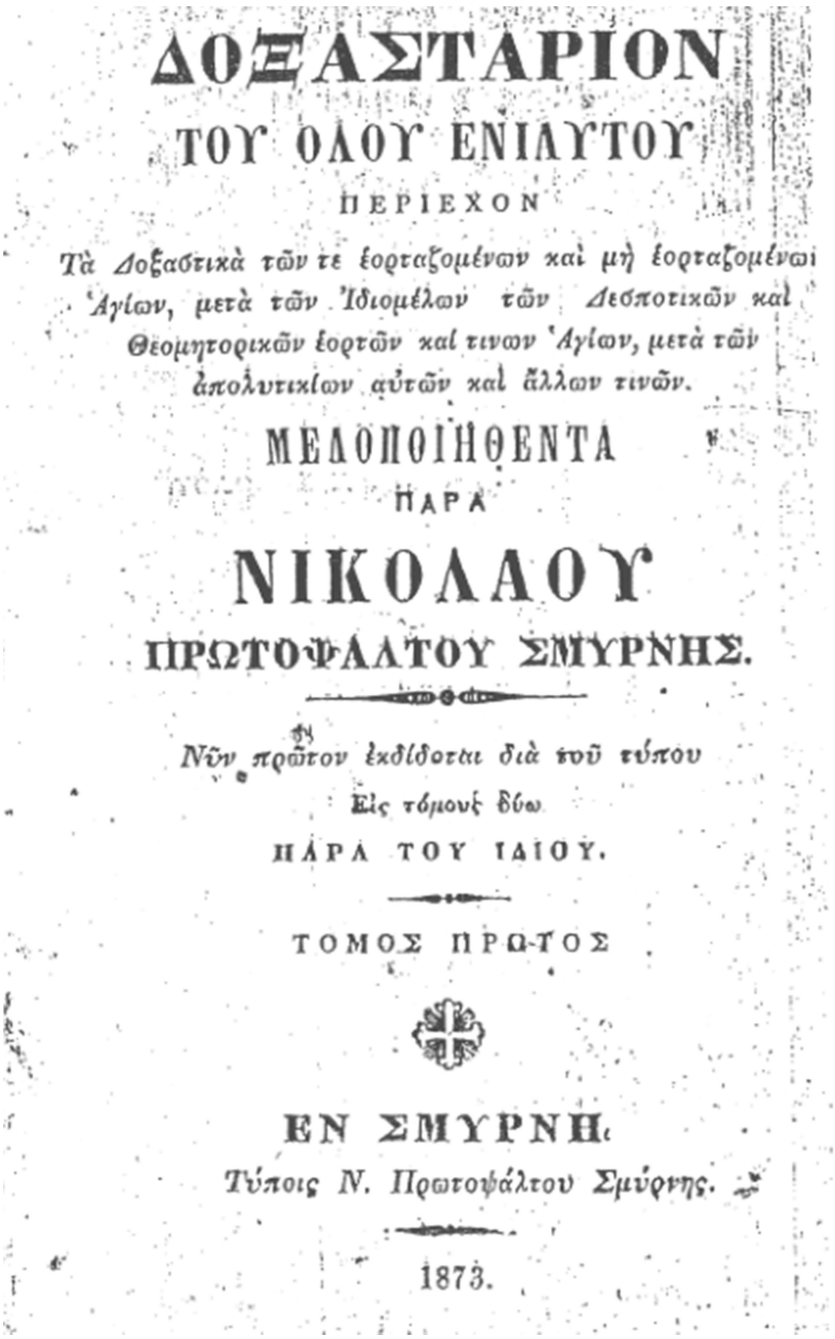

ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ

ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ

Τὰ Δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων καὶ μὴ ἑορταζομένωι Ἁγίων, μετὰ τῶν Ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τινων Ἁγίων, μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν.

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ

ΠΑΡΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Νῦν πρῶτον ἐκδίδονται διὰ τοῦ τύπου

Εἰς τόμους δύω

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

Τύποις Ν. Πρωτοψάλτου Σμύρνης.

1873.

Εἰκ. 19. Προμετωπίδα πρώτου τόμου τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* ἔτους 1873 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

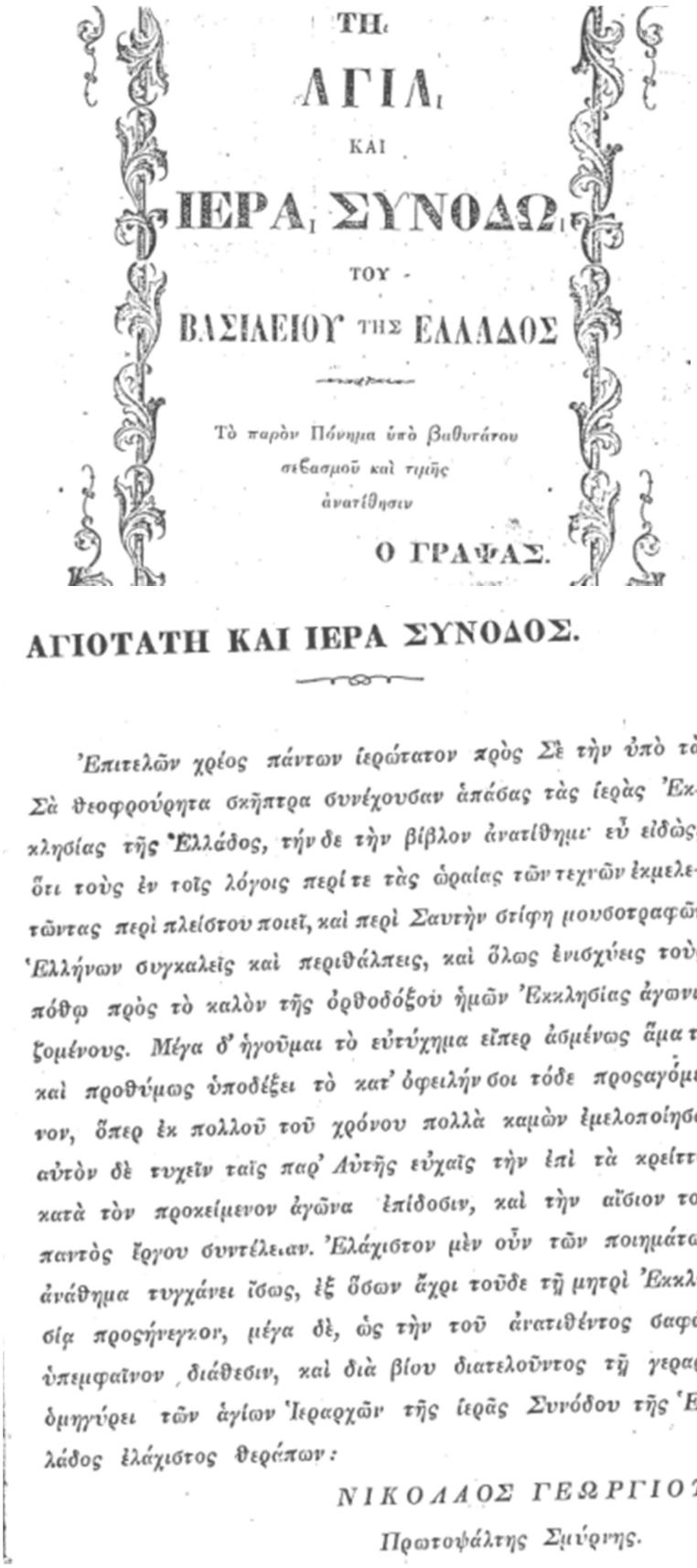

ΤΗ
ΑΓΙΑ
ΚΑΙ
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΩ
ΤΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ παρὸν Πόνημα ὑπὸ βαθυτάτου
σεβασμοῦ καὶ τιμῆς
ἀνατίθησιν
Ο ΓΡΑΨΑΣ.

ΑΓΙΟΤΑΤΗ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ.

Ἐπιτελῶν χρέος πάντων ἱερώτατον πρὸς Σὲ τὴν ὑπὸ τὰ Σὰ θεοφρούρητα σκῆπτρα συνέχουσαν ἁπάσας τὰς ἱερὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τήνδε τὴν βίβλον ἀνατίθημι· εὖ εἰδὼς, ὅτι τοὺς ἐν τοῖς λόγοις περί τε τὰς ὡραίας τῶν τεχνῶν ἐκμελετῶντας περὶ πλείστου ποιεῖ, καὶ περὶ Σαυτὴν στίφη μουσοτραφῶν Ἑλλήνων συγκαλεῖς καὶ περιθάλπεις, καὶ ὅλως ἐνισχύεις τοὺς πόθῳ πρὸς τὸ καλὸν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας ἀγωνιζομένους. Μέγα δ' ἡγοῦμαι τὸ εὐτύχημα εἴπερ ἀσμένως ἅμα τε καὶ προθύμως ὑποδέξει τὸ κατ' ὀφειλήν σοι τόδε προσαγόμενον, ὅπερ ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου πολλὰ καμὼν ἐμελοποίησα· αὐτὸν δὲ τυχεῖν ταῖς παρ' Αὐτῆς εὐχαῖς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω κατὰ τὸν προκείμενον ἀγῶνα ἐπίδοσιν, καὶ τὴν αἴσιον τοῦ παντὸς ἔργου συντέλειαν. Ἐλάχιστον μὲν οὖν τῶν ποιημάτων ἀνάθημα τυγχάνει ἴσως, ἐξ ὅσων ἄχρι τοῦδε τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ προσήνεγκον, μέγα δὲ, ὡς τὴν τοῦ ἀνατιθέντος σαφῶς ὑπεμφαῖνον διάθεσιν, καὶ διὰ βίου διατελοῦντος τῇ γεραρᾷ ὁμηγύρει τῶν ἁγίων Ἱεραρχῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἐλάχιστος θεράπων:

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Εἰκ. 20. Ἀφιέρωση τοῦ πρώτου τόμου τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* ἔτους 1873 στὴν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

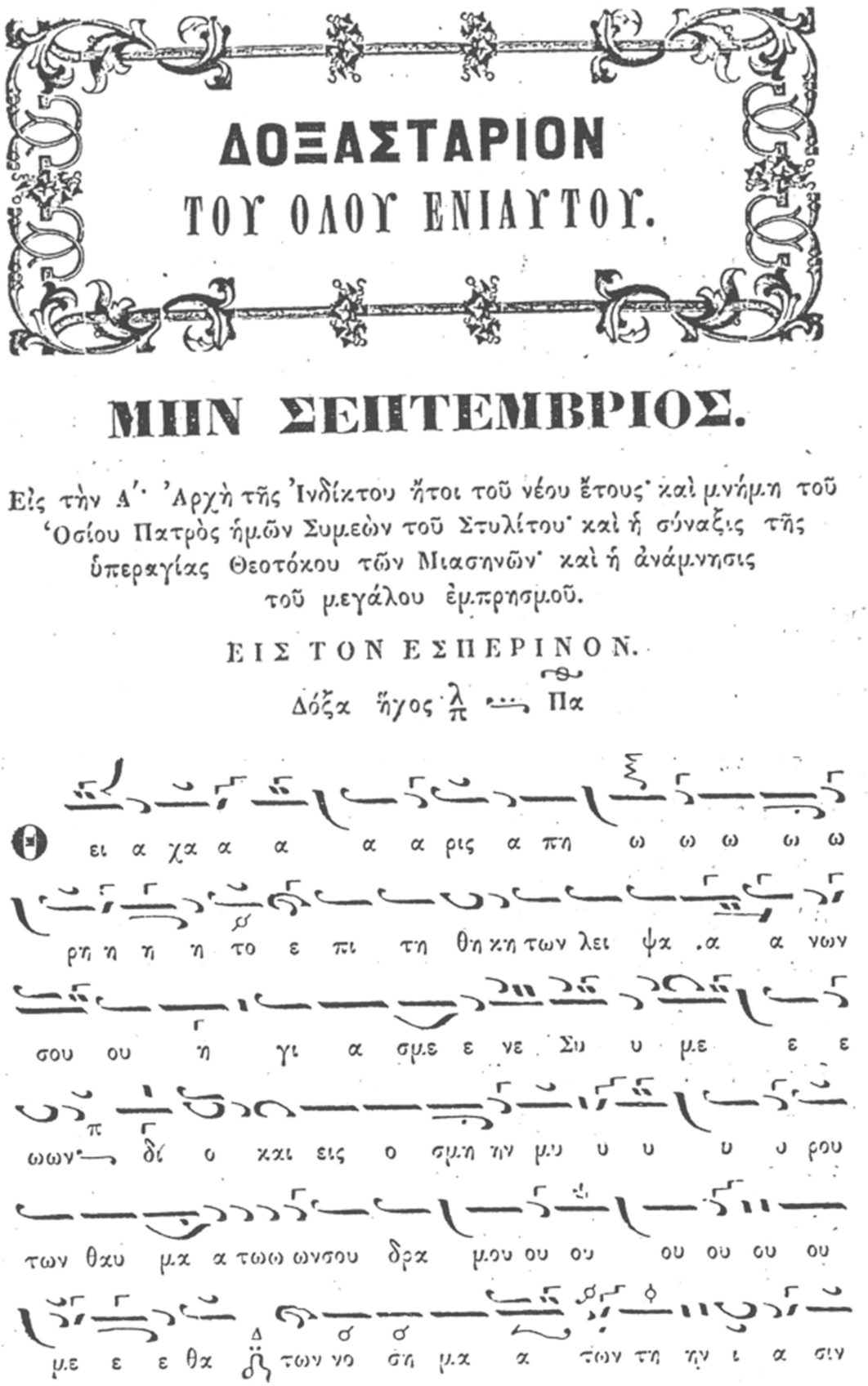

ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ
ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ.

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

Εἰς τὴν Α'· Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου ἤτοι τοῦ νέου ἔτους· καὶ μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στυλίτου· καὶ ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Μιασηνῶν· καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου ἐμπρησμοῦ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ.

Δόξα ἦχος λ Πα

Θ ει α χα α α α α ρις α πη ω ω ω ω ω

ρή η η η το ε πι τη θη κη των λει ψα .α α νων

σου ου η γι α σμ.ε ε νε Συ υ μ.ε ε ε

ωων δί ο και εις ο σμ.η την μ.υ υ υ υ ρου

των θαυ μ.α α τωω ωνσου δρα μ.ου ου ου ου ου ου ου

μ.ε ε ε θα των νο σή μ.α α των τη ην ι α σιν

Εἰκ. 21. Ἡ σ. 3 τοῦ πρώτου τόμου τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* ἔτους 1873 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.



ΔΟΞΑΣΤΑΡΙΟΝ

ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ

Τὰ Δοξαστικὰ τῶν τε ἑορταζομένων καὶ μὴ ἑορταζομένων Ἁγίων μετὰ τῶν Ἰδιομέλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καί τινων Ἁγίων μετὰ τῶν ἀπολυτικίων αὐτῶν καὶ ἄλλων τινῶν

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ

ΠΑΡΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Νῦν πρῶτον ἐκδίδεται διὰ τοῦ τύπου εἰς τόμους δύο.
Συνεργείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ Β.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ.

ΤΥΠΟΙΣ Ν. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ.

1879.

Εἰκ. 22. Προμετωπίδα Β′ τόμου τοῦ *Δοξασταρίου τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ* ἔτους 1879 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

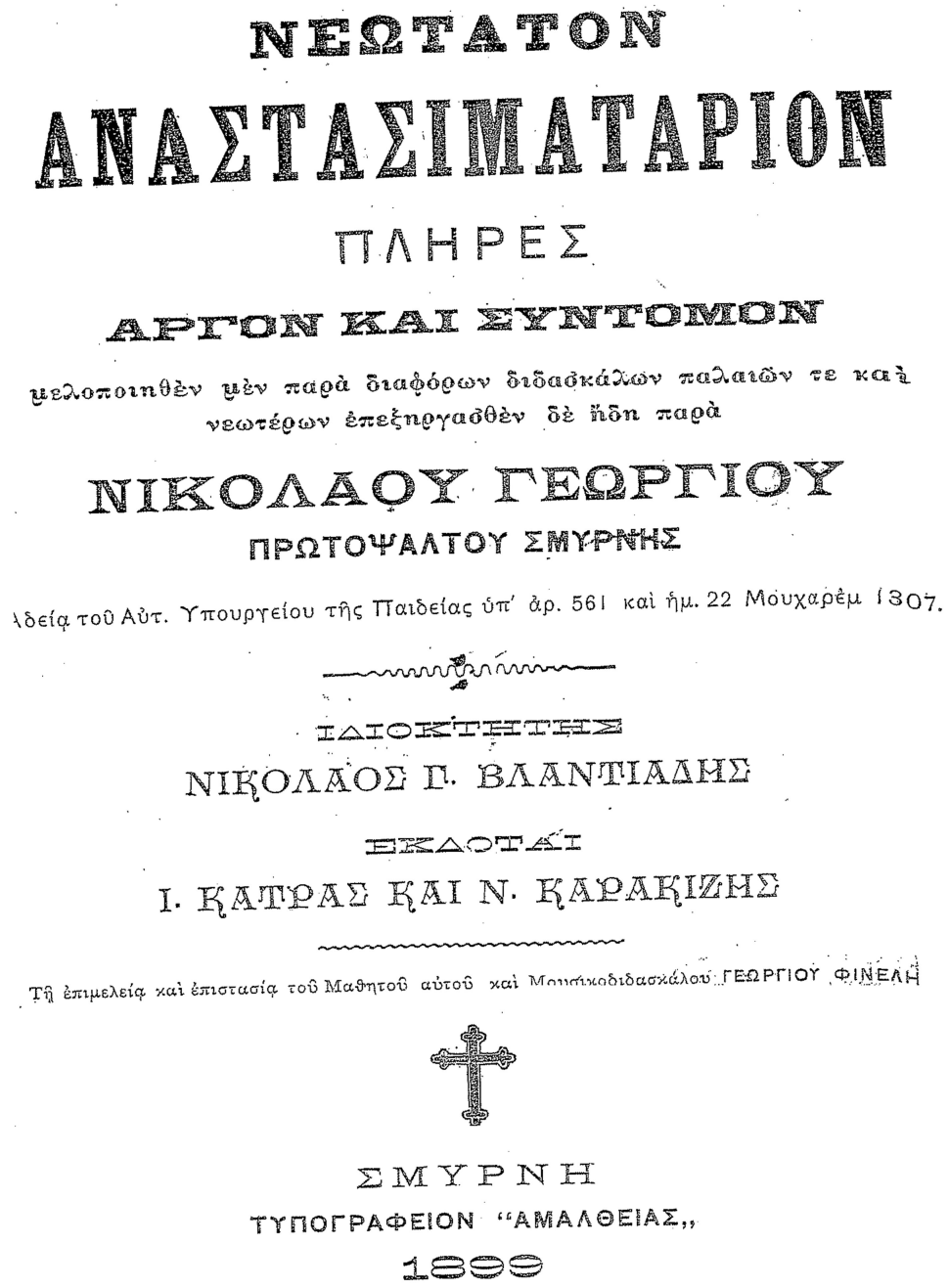

ΝΕΩΤΑΤΟΝ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΛΗΡΕΣ

ΑΡΓΟΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

μελοποιηθὲν μὲν παρὰ διαφόρων διδασκάλων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπεξηργασθὲν δὲ ἤδη παρὰ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἀδεία τοῦ Αὐτ. Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὑπ' ἀρ. 561 καὶ ἡμ. 22 Μουχαρὲμ 1307.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΒΛΑΝΤΙΑΔΗΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ

Ι. ΚΑΤΡΑΣ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΑΚΙΖΗΣ

Τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ Μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ Μουσικοδιδασκάλου ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΙΝΕΛΗ

ΣΜΥΡΝΗ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΑΜΑΛΘΕΙΑΣ,,

1899

Εἰκ. 23. Προμετωπίδα *Νεώτατου Ἀναστασιματαρίου* πλήρους ἀργοῦ καὶ συντόμου ἔτους 1899 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

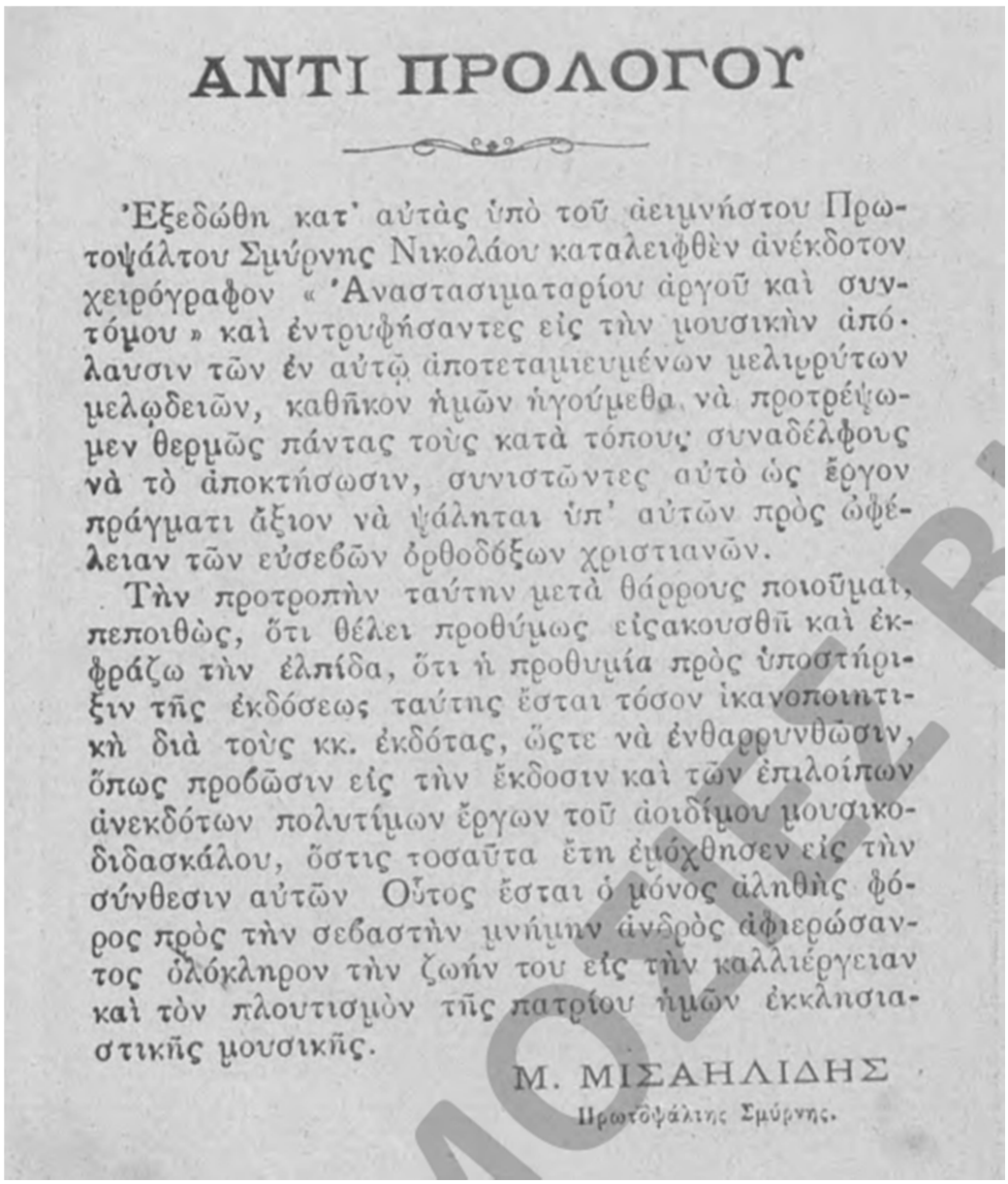

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἐξεδώθη κατ' αὐτὰς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πρωτοψάλτου Σμύρνης Νικολάου καταλειφθὲν ἀνέκδοτον χειρόγραφον « Ἀναστασιματαρίου ἀργοῦ καὶ συντόμου » καὶ ἐντρυφήσαντες εἰς τὴν μουσικὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐν αὐτῷ ἀποτεταμιευμένων μελιρρύτων μελῳδειῶν, καθῆκον ἡμῶν ἡγούμεθα νὰ προτρέψωμεν θερμῶς πάντας τοὺς κατὰ τόπους συναδέλφους νὰ τὸ ἀποκτήσωσιν, συνιστῶντες αὐτὸ ὡς ἔργον πράγματι ἄξιον νὰ ψάλνται ὑπ' αὐτῶν πρὸς ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Τὴν προτροπὴν ταύτην μετὰ θάρρους ποιοῦμαι, πεποιθὼς, ὅτι θέλει προθύμως εἰσακουσθῆ καὶ ἐκφράζω τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ προθυμία πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἔσται τόσον ἱκανοποιητικὴ διὰ τοὺς κκ. ἐκδότας, ὥστε νὰ ἐνθαρρυνθῶσιν, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ τῶν ἐπιλοίπων ἀνεκδότων πολυτίμων ἔργων τοῦ ἀοιδίμου μουσικοδιδασκάλου, ὅστις τοσαῦτα ἔτη ἐμόχθησεν εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν Οὗτος ἔσται ὁ μόνος ἀληθὴς φόρος πρὸς τὴν σεβαστὴν μνήμην ἀνδρὸς ἀφιερώσαντος ὁλόκληρον τὴν ζωήν του εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς πατρίου ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Μ. ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ
Πρωτοψάλτης Σμύρνης.

Εἰκ. 24. Ἡ σημείωση «*Ἀντὶ Προλόγου*» ἀπὸ τὸν Μισαὴλ Μισαηλίδη στὶς πρῶτες σελίδες τοῦ *Νεώτατου Ἀναστασιματαρίου* ἔτους 1899 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

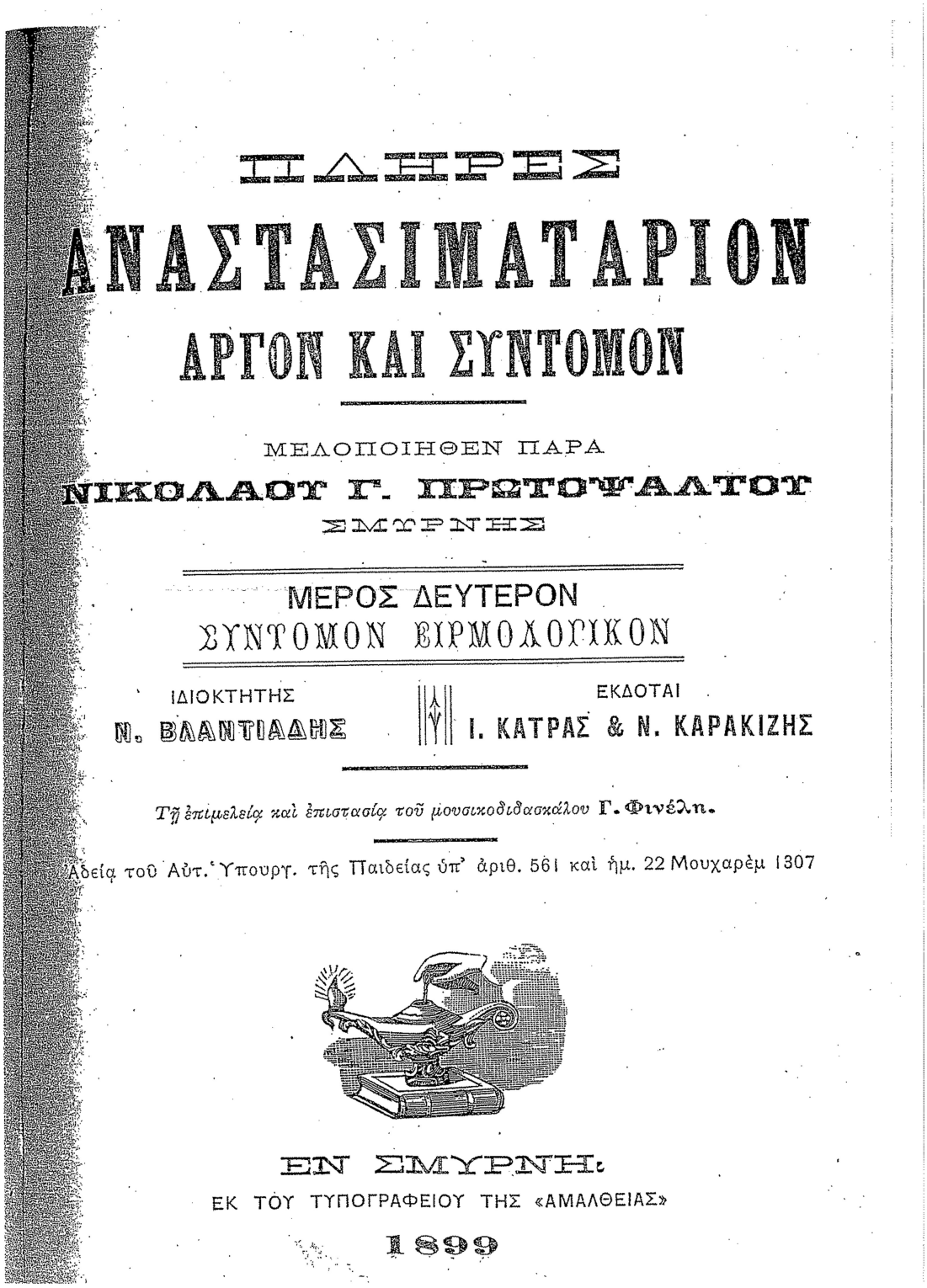
ΠΛΗΡΕΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΑΡΓΟΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝ ΠΑΡΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ

ΣΜΥΡΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΕΙΡΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
Ν. ΒΛΑΝΤΙΑΔΗΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ
Ι. ΚΑΤΡΑΣ & Ν. ΚΑΡΑΚΙΖΗΣ

Τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ μουσικοδιδασκάλου **Γ. Φινέλη.**

Ἀδείᾳ τοῦ Αὐτ. Ὑπουργ. τῆς Παιδείας ὑπ' ἀριθ. 561 καὶ ἡμ. 22 Μουχαρὲμ 1307

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ:

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΑΜΑΛΘΕΙΑΣ»

1899

Εἰκ. 25. Προμετωπίδα *Πλήρους Ἀναστασιματαρίου* ἀργοῦ καὶ συντόμου, μέρος δεύτερον, σύντομον εἱρμολογικὸν ἔτους 1899 τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

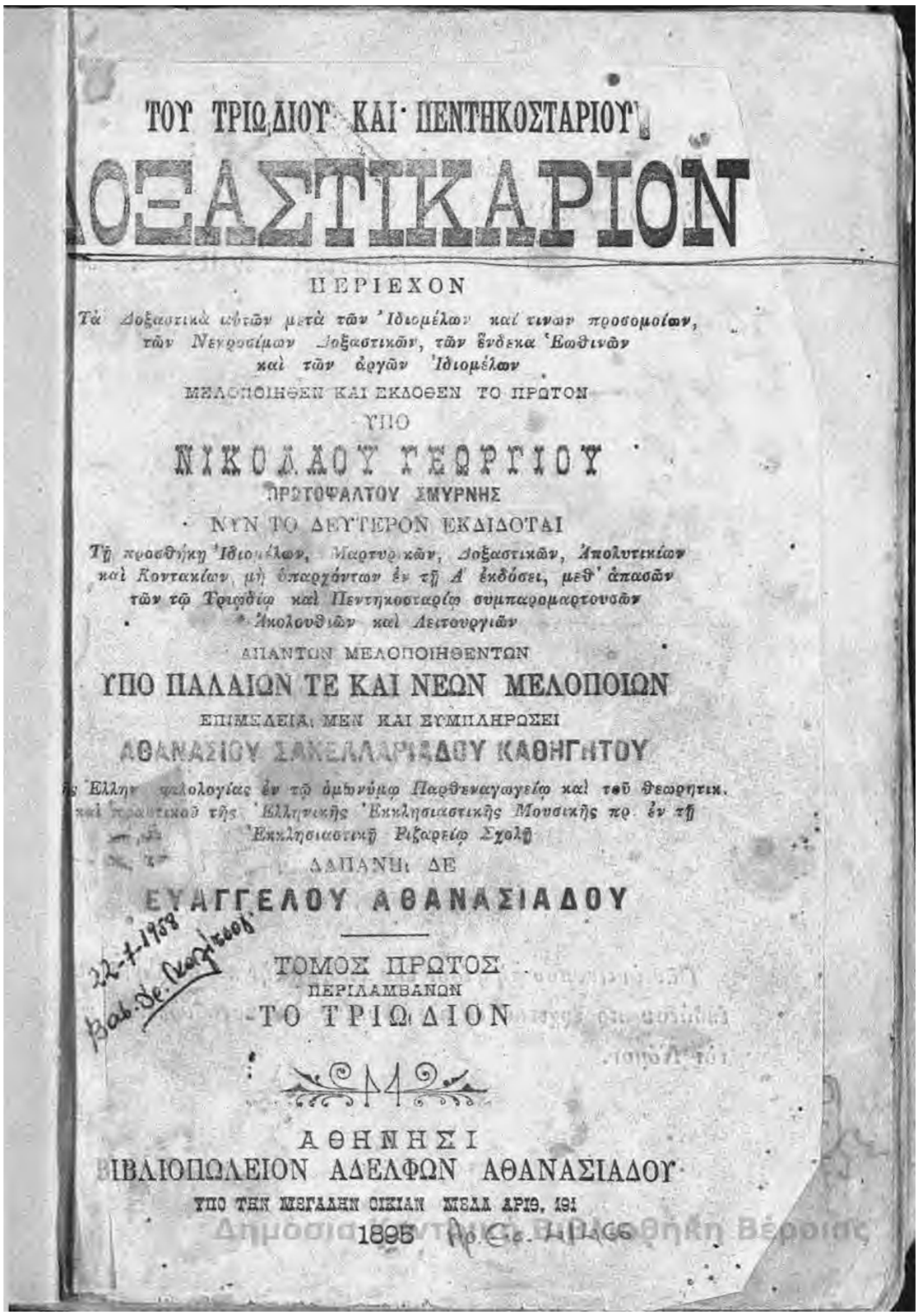

ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΥ

ΔΟΞΑΣΤΙΚΑΡΙΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ

Τὰ Δοξαστικὰ ὡρῶν μετὰ τῶν Ἰδιομέλων καί τινων προσομοίων, τῶν Νεοφανῶν Δοξαστικῶν, τῶν ἕνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΝΥΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Τῇ προσθήκῃ Ἰδιομέλων, Μαρτυρικῶν, Δοξαστικῶν, Ἀπολυτικίων καὶ Κοντακίων, μὴ ὑπαρχόντων ἐν τῇ Α' ἐκδόσει, μεθ' ἁπασῶν τῶν τῷ Τριῳδίῳ καὶ Πεντηκοσταρίῳ συμπαραμαρτουσῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Λειτουργιῶν

ΑΠΑΝΤΩΝ ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΩΝ

ΥΠΟ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΜΕΛΟΠΟΙΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ ΜΕΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

τῆς Ἑλλην. φιλολογίας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ Παρθεναγωγείῳ καὶ τοῦ θεωρητικ. καὶ πρακτικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς πρ. ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ

ΔΑΠΑΝΗι ΔΕ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

22-7-1983
Bab. De. Καρίτσας

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΩΝ

ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΜΕΔΑ ΑΡΙΘ. 191

1895

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἰκ. 26. Προμετωπίδα πρώτου τόμου (Τριώδιον) *Δοξαστικαρίου τοῦ Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου* τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἔκδοση δεύτερη ὑπὸ Ἀθανασίου Σακελλαριάδου, ἔτους 1895.

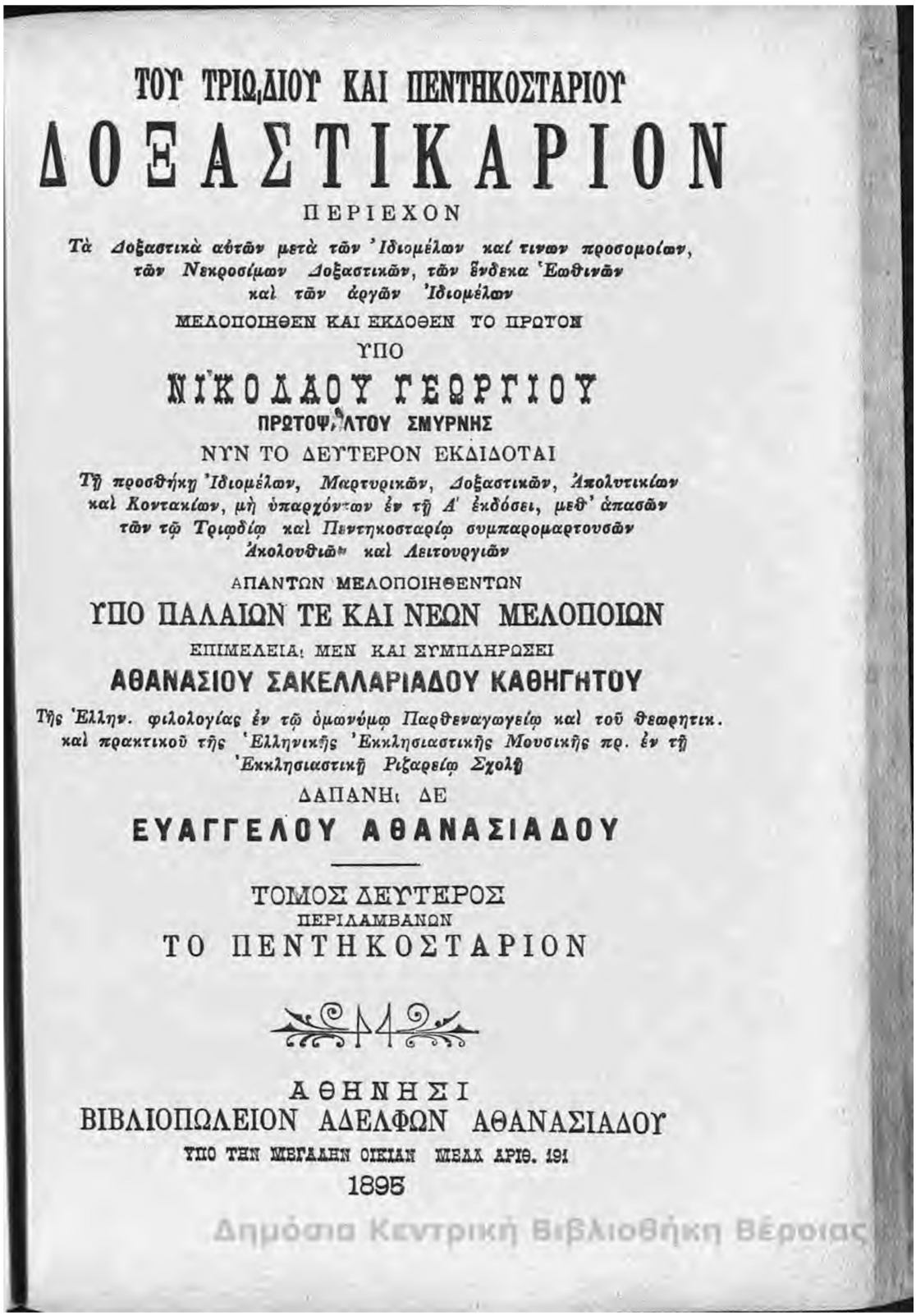

ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΥ

ΔΟΞΑΣΤΙΚΑΡΙΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΝ

Τὰ Δοξαστικὰ αὐτῶν μετὰ τῶν Ἰδιομέλων καί τινων προσομοίων, τῶν Νεκροσίμων Δοξαστικῶν, τῶν ἕνδεκα Ἑωθινῶν καὶ τῶν ἀργῶν Ἰδιομέλων

ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΔΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΝΥΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Τῇ προσθήκῃ Ἰδιομέλων, Μαρτυρικῶν, Δοξαστικῶν, Ἀπολυτικίων καὶ Κοντακίων, μὴ ὑπαρχόντων ἐν τῇ Α' ἐκδόσει, μεθ' ἁπασῶν τῶν τῷ Τριῳδίῳ καὶ Πεντηκοσταρίῳ συμπαρομαρτουσῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Λειτουργιῶν

ΑΠΑΝΤΩΝ ΜΕΛΟΠΟΙΗΘΕΝΤΩΝ

ΥΠΟ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΜΕΛΟΠΟΙΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ ΜΕΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Τῆς Ἑλλην. φιλολογίας ἐν τῷ ὁμωνύμῳ Παρθεναγωγείῳ καὶ τοῦ Θεωρητικ. καὶ πρακτικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς πρ. ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ

ΔΑΠΑΝΗι ΔΕ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΩΝ

ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΜΕΛΑ ΑΡΙΘ. 191

1895

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἰκ. 27. Προμετωπίδα δευτέρου τόμου (Πεντηκοστάριον) *Δοξαστικαρίου τοῦ Τριωδίου καὶ Πεντηκοσταρίου* τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης, ἔκδοση δεύτερη ὑπὸ Ἀθανασίου Σακελλαριάδου, ἔτους 1895.



Εἰκ. 28. Ἀπὸ τὸ χφ. Ἀπεζ. 253, σσ. 466-467, σημεῖο ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀρχίζουν οἱ ἀργοσύντομοι ἀναβαθμοὶ κατ᾽ ἦχον τοῦ Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης.

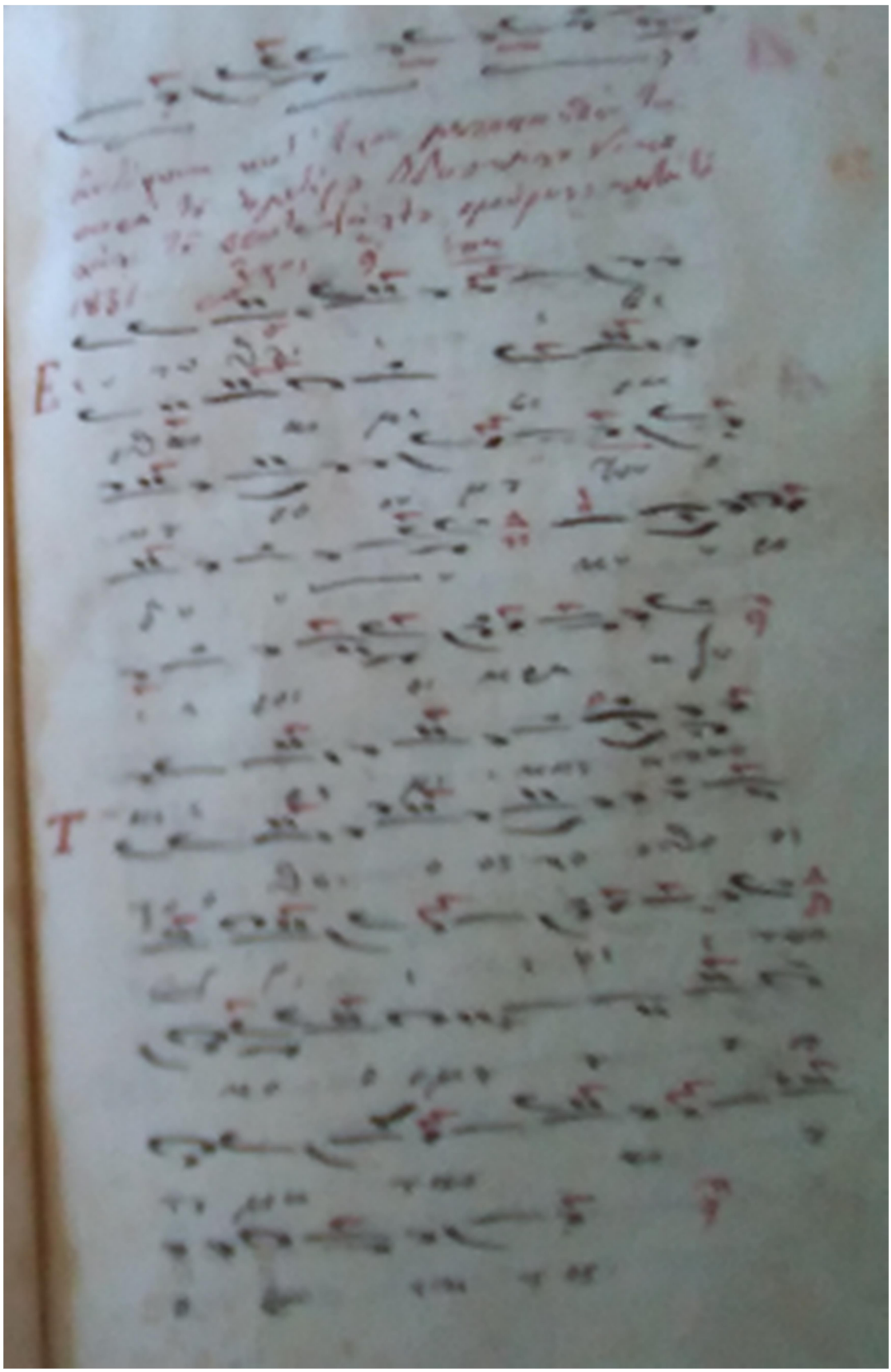

Εἰκ. 29. Ἀπὸ τὸ χφ. Ἀπεζ. 253, σ. 467.

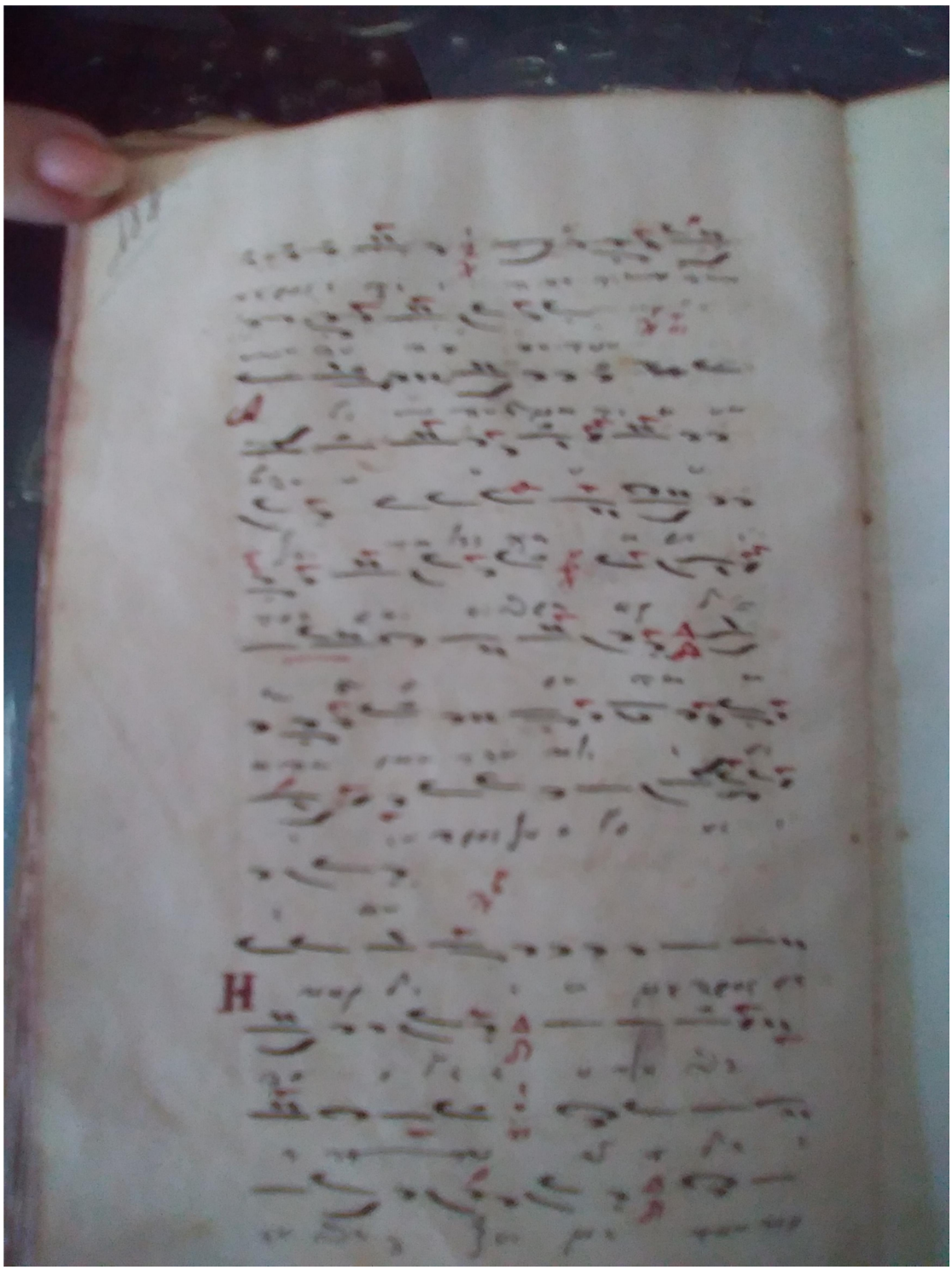

Εἰκ. 30. Ἀπὸ τὸ χφ. Ἀπεζ. 253, σ. 485.

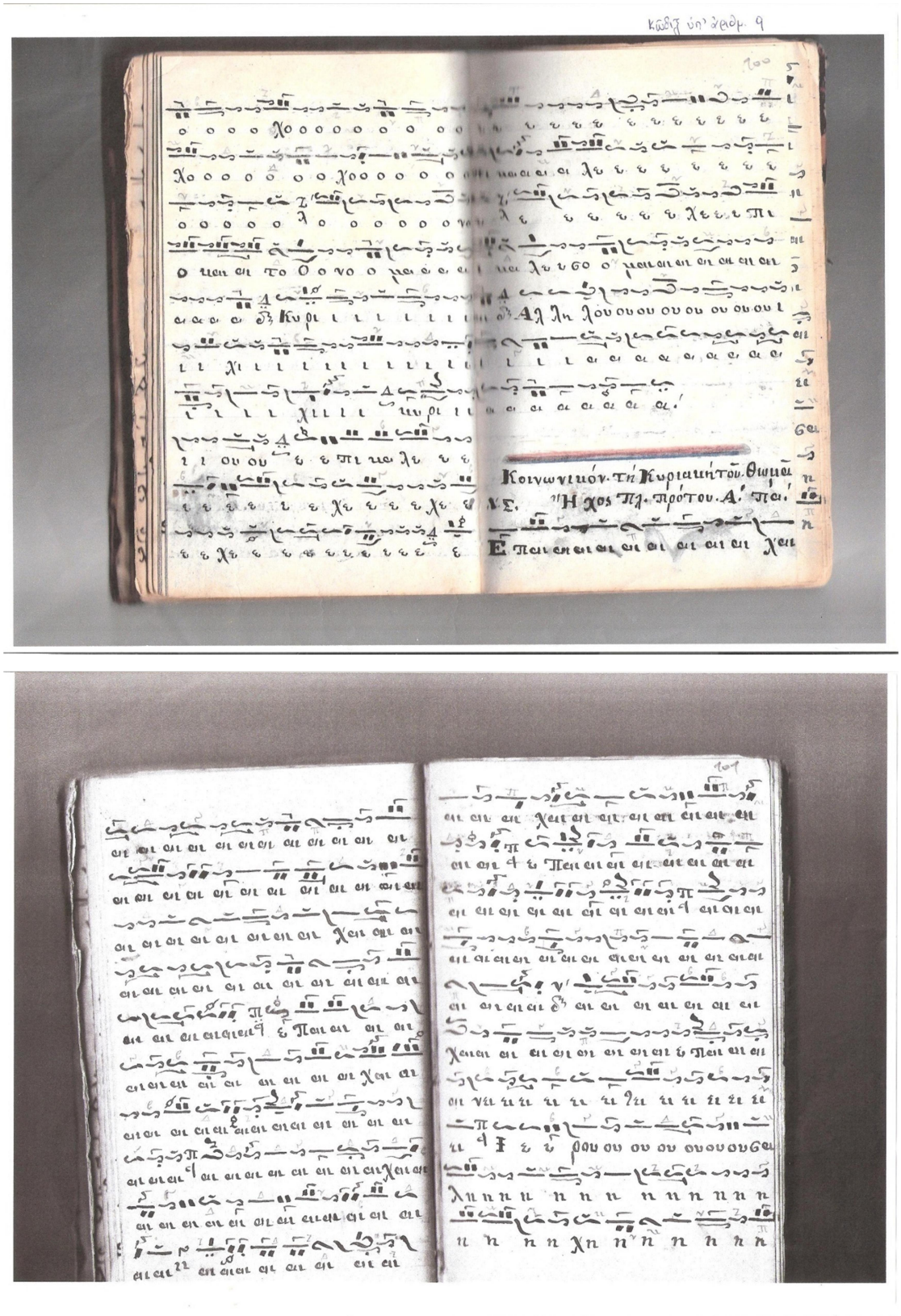

Εἰκ. 31. Ἀπὸ τὸ χφ. Παν. Ζούρβας 9, φφ. 100 καὶ 101.

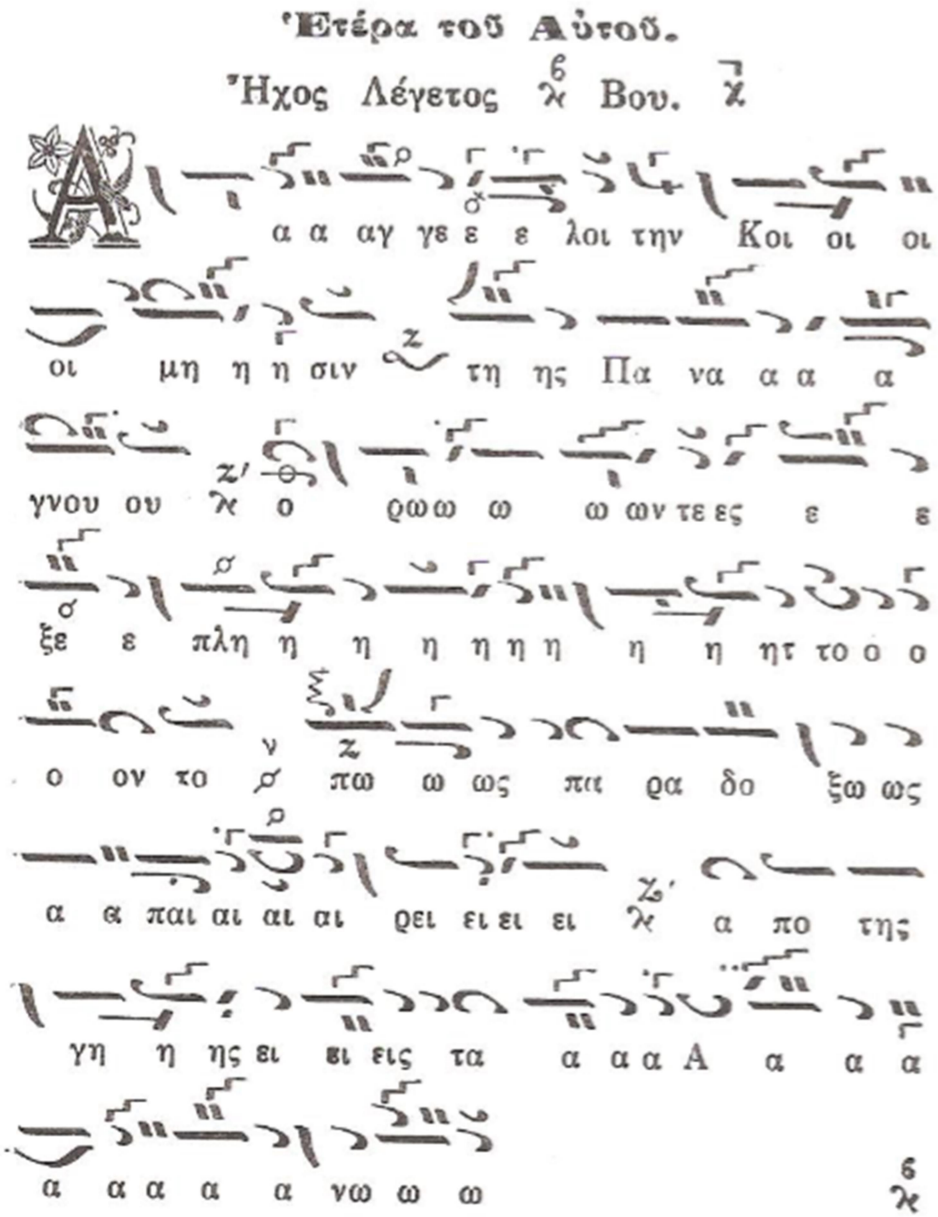

Εἰκ. 32. Ἡ σ. 199 ἀπὸ τὸ μουσικό βιβλίο *Καλλίφωνος ἀηδών*.

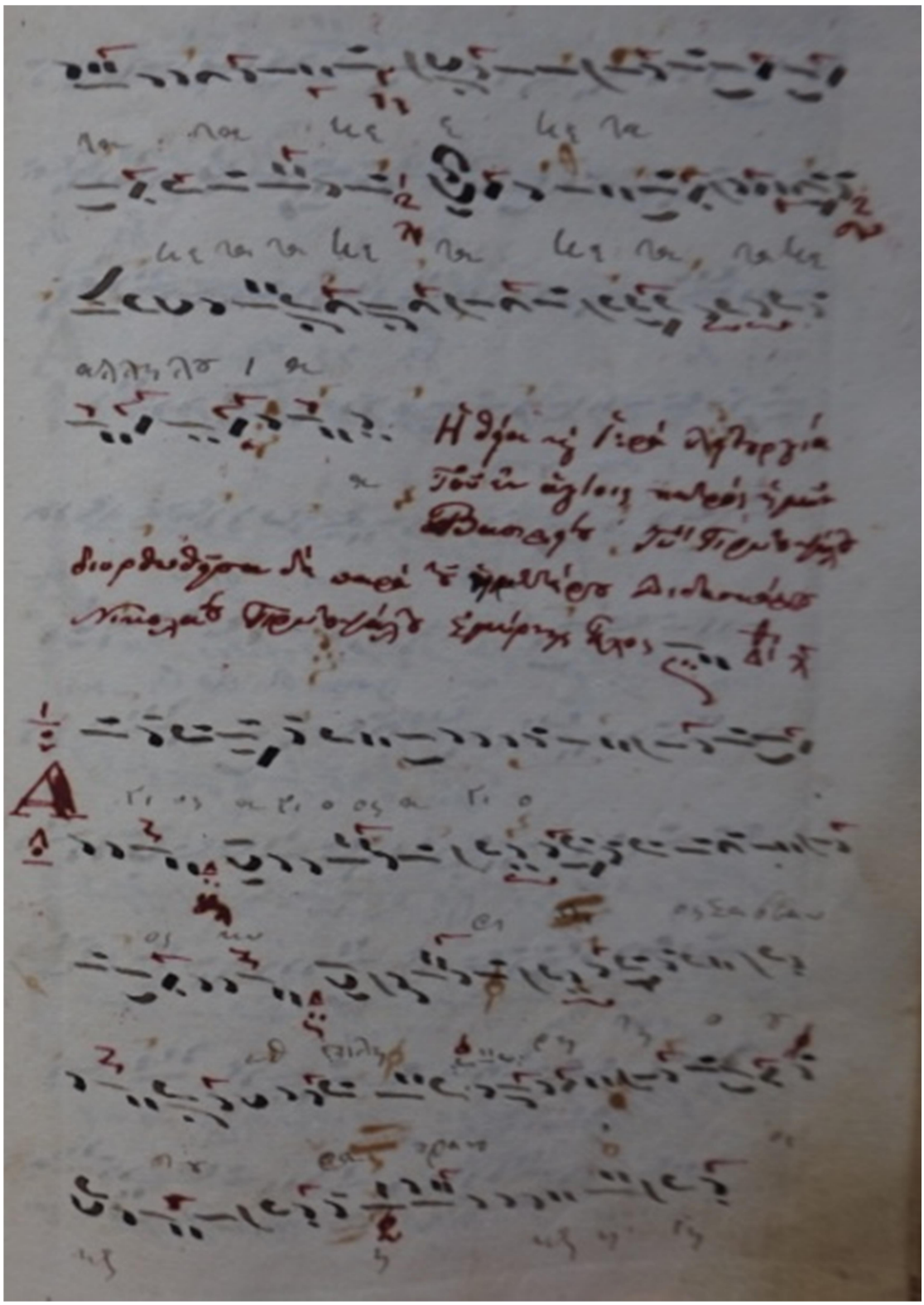

Εἰκ. 33. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 571.

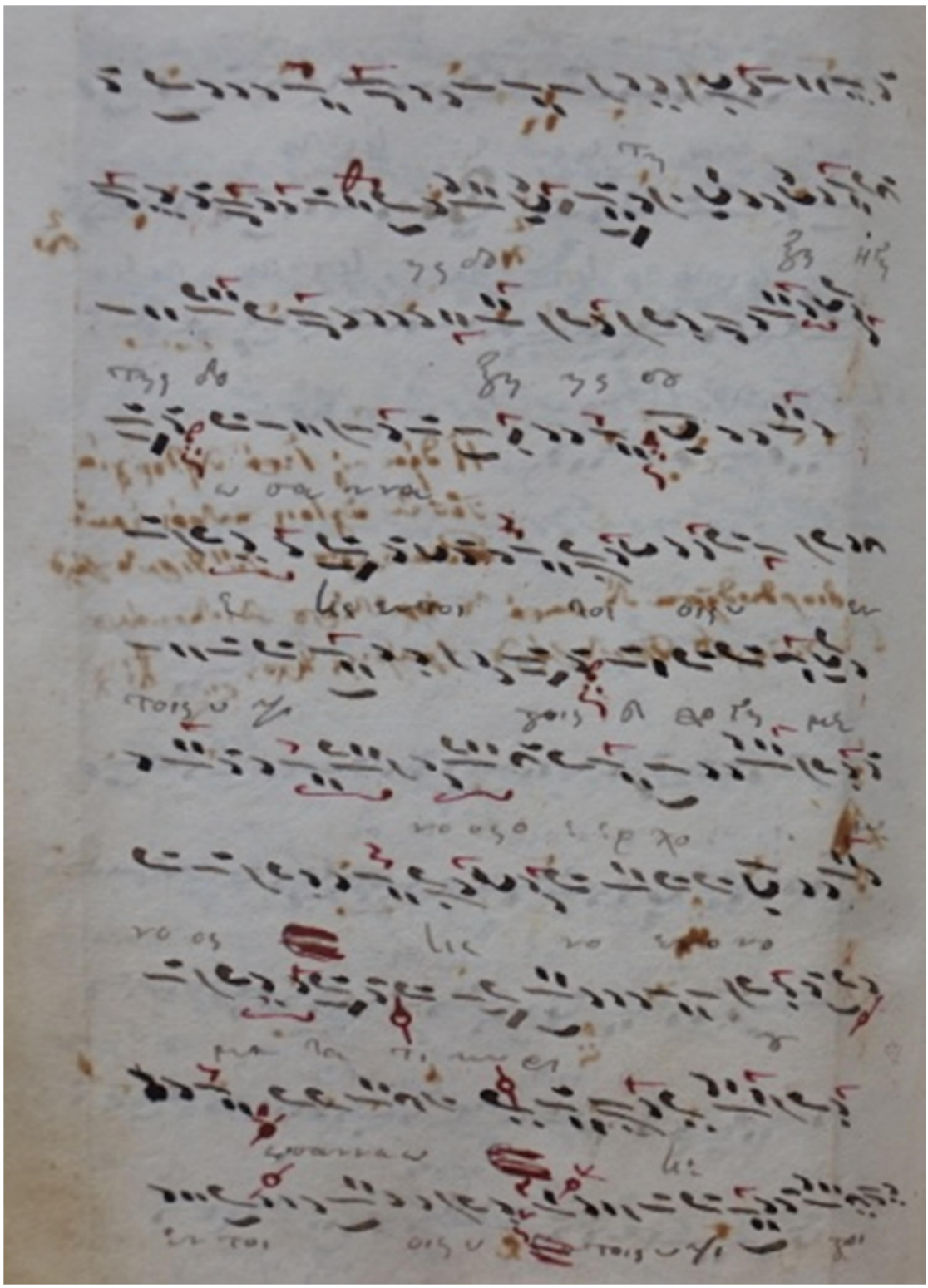

Εἰκ. 34. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 572.

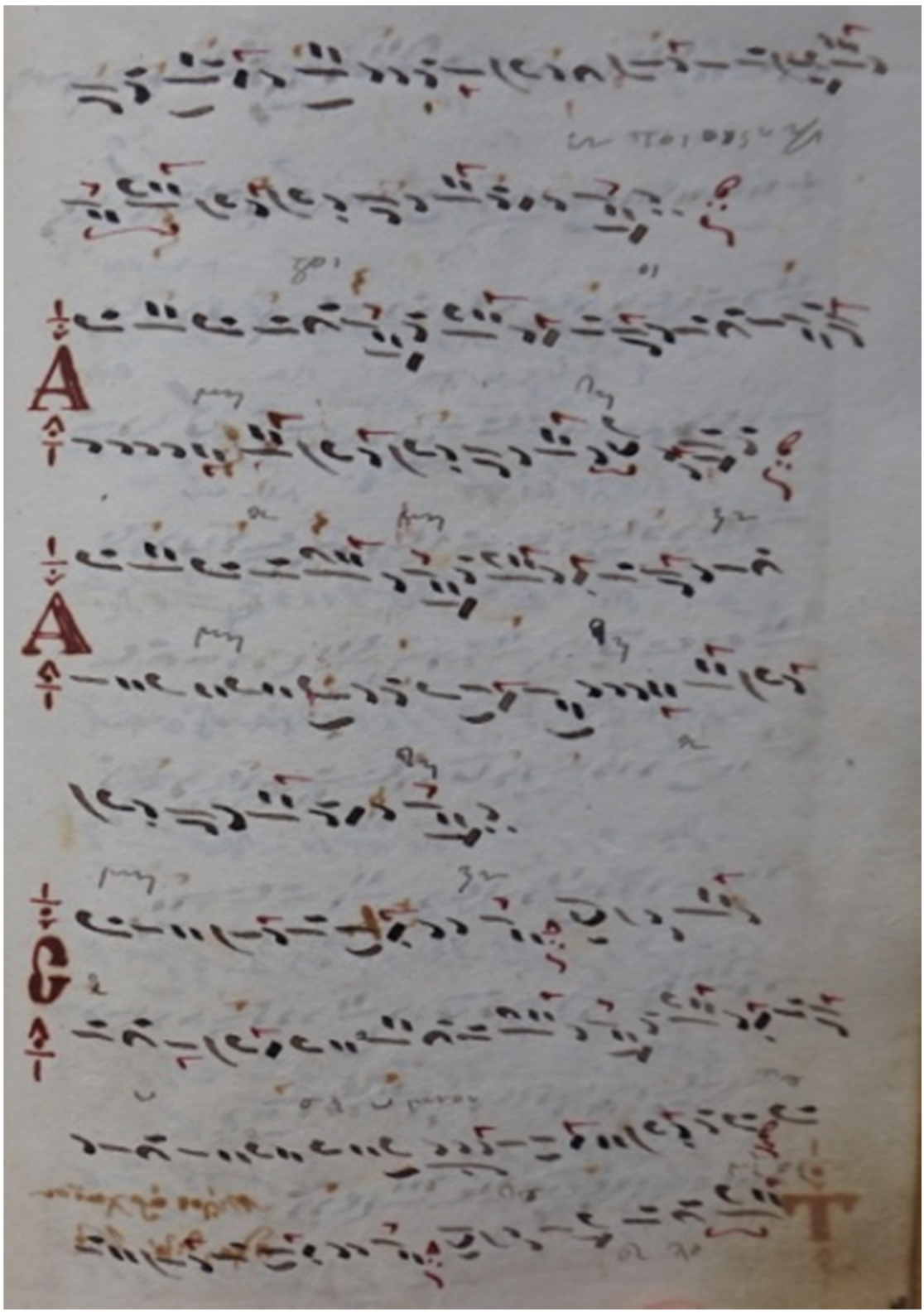

Εἰκ. 35. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 573.

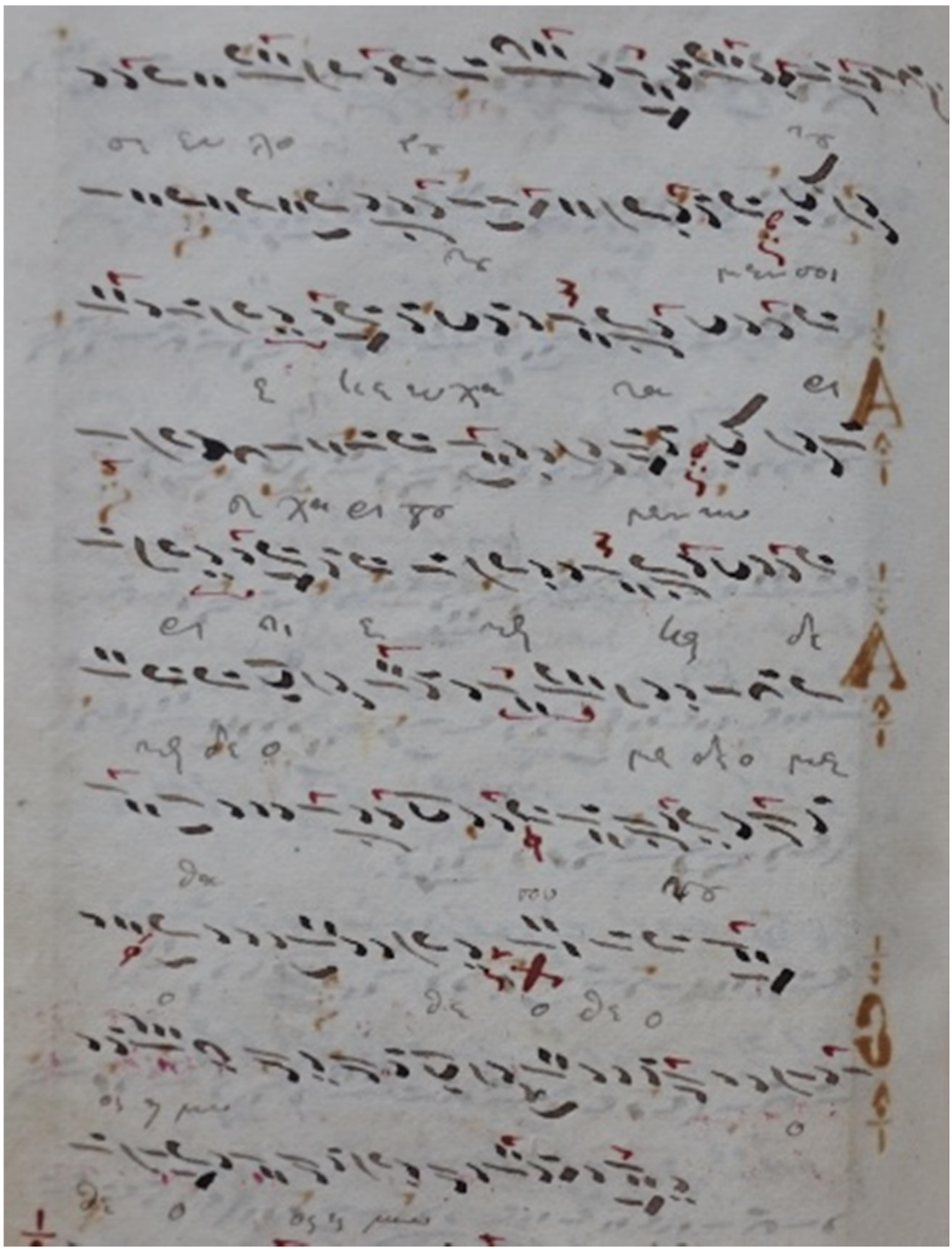

Εἰκ. 36. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 574.

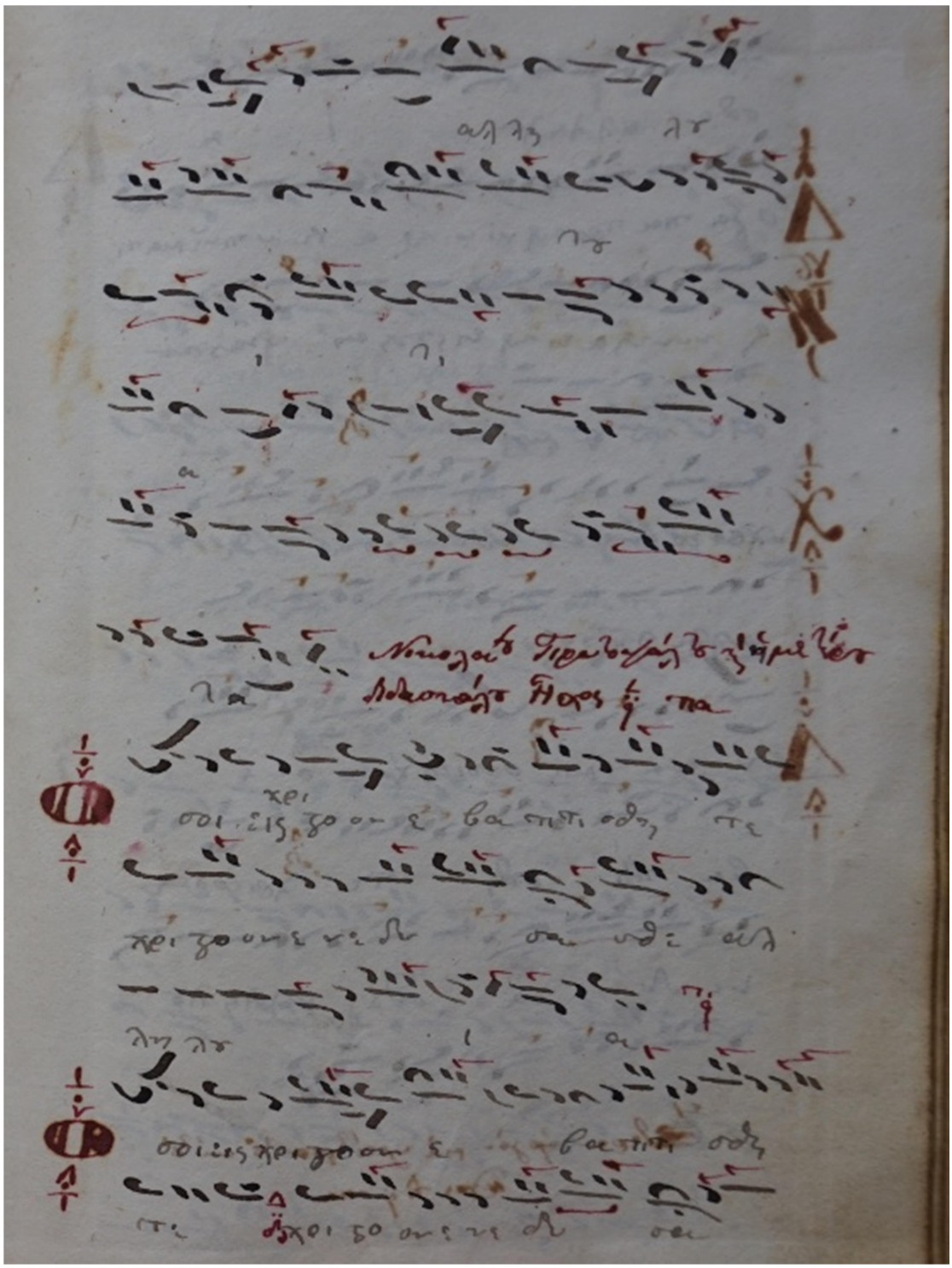

Εἰκ. 37. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 591.

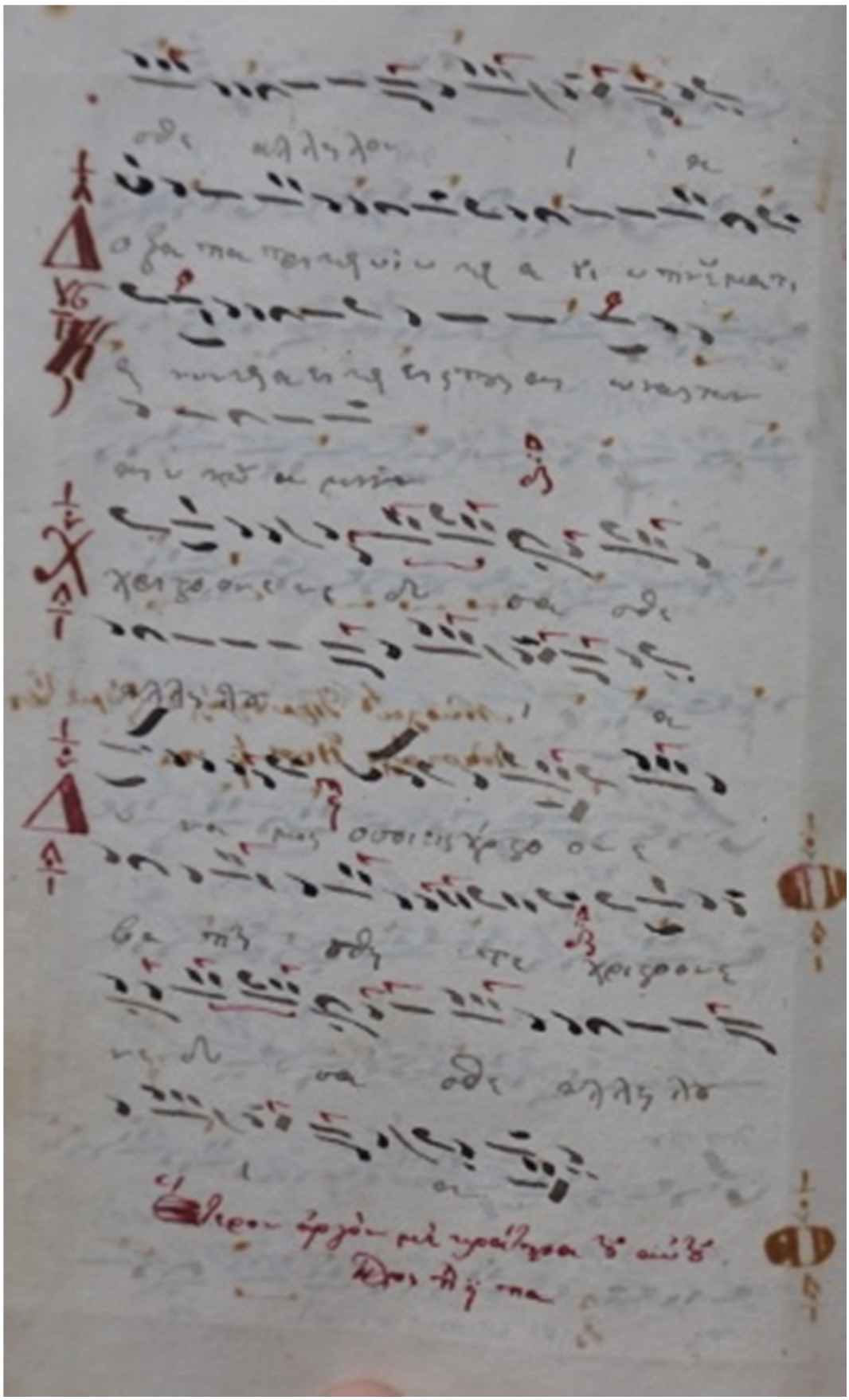

Εἰκ. 38. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 592.

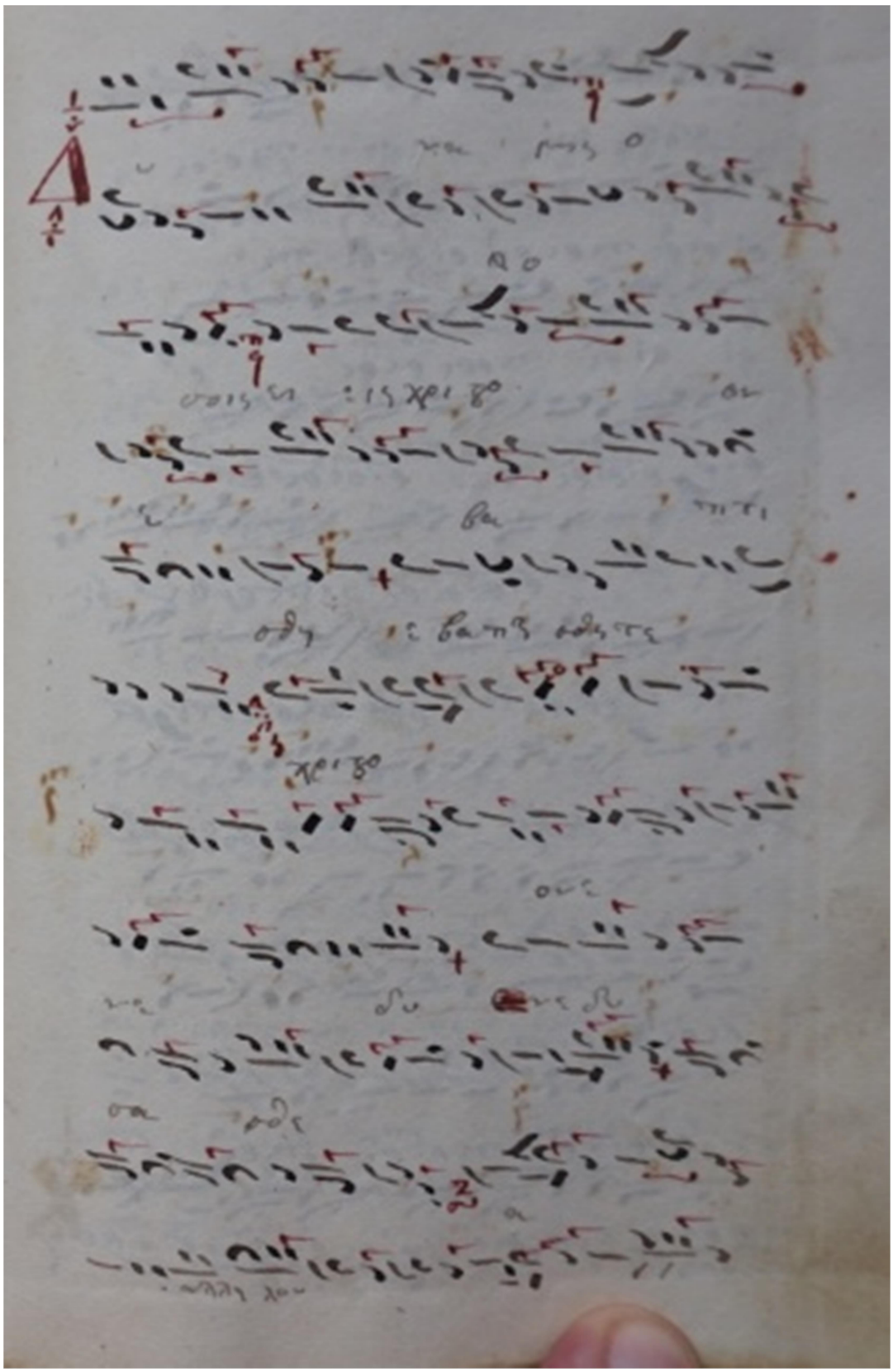

Εἰκ. 39. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 593.

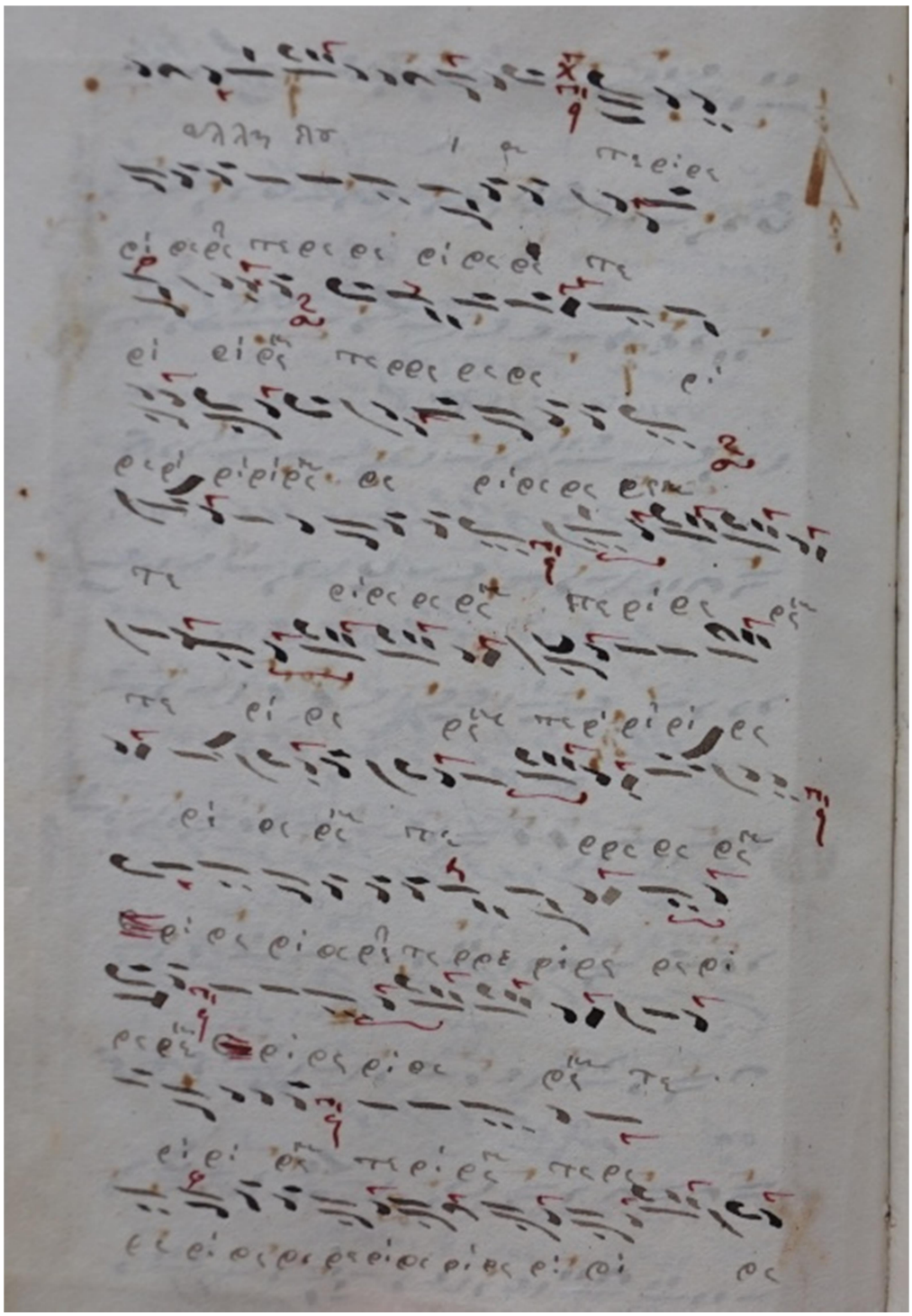

Εἰκ. 40. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 594.

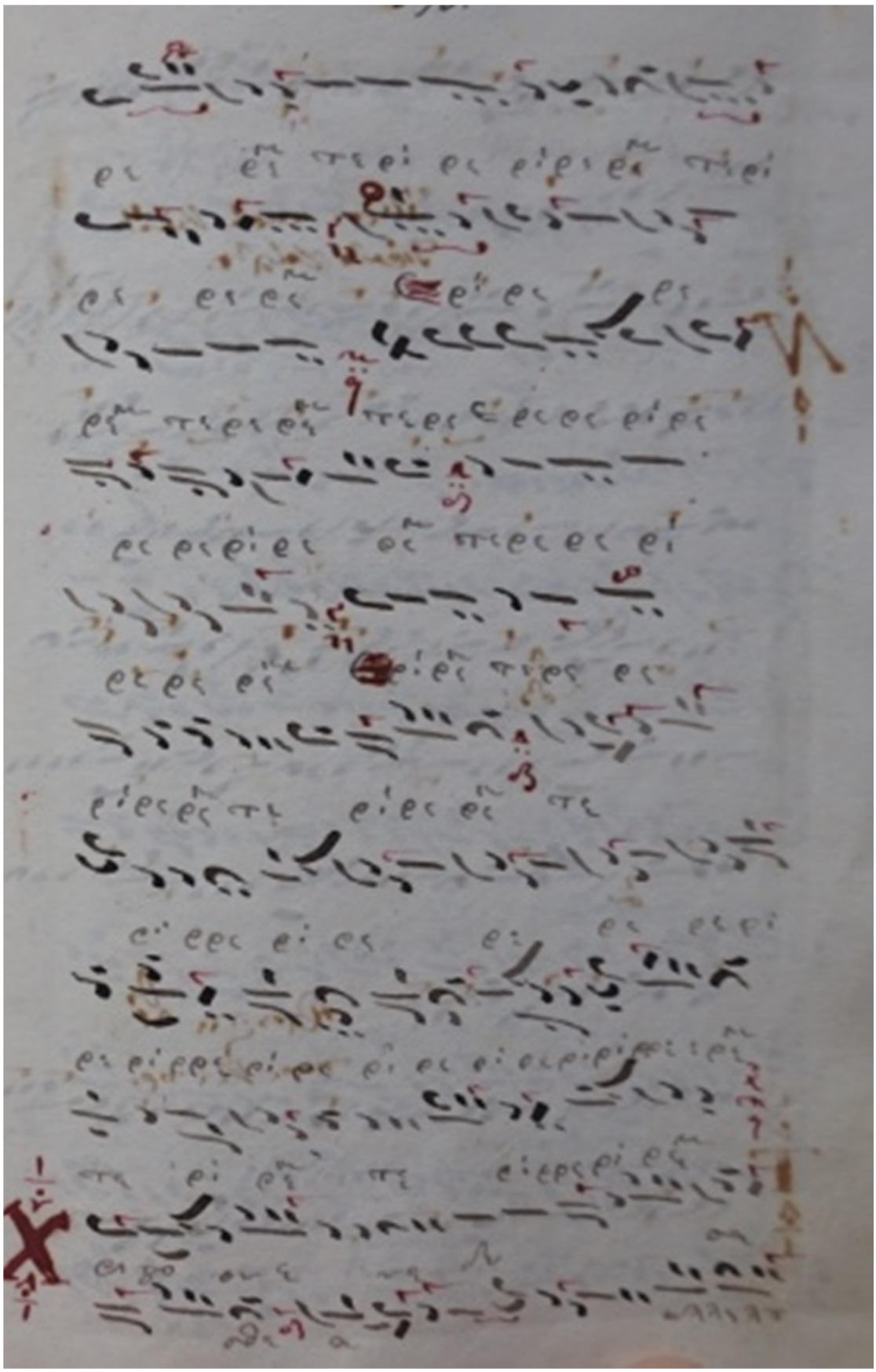

Εἰκ. 41. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 595.

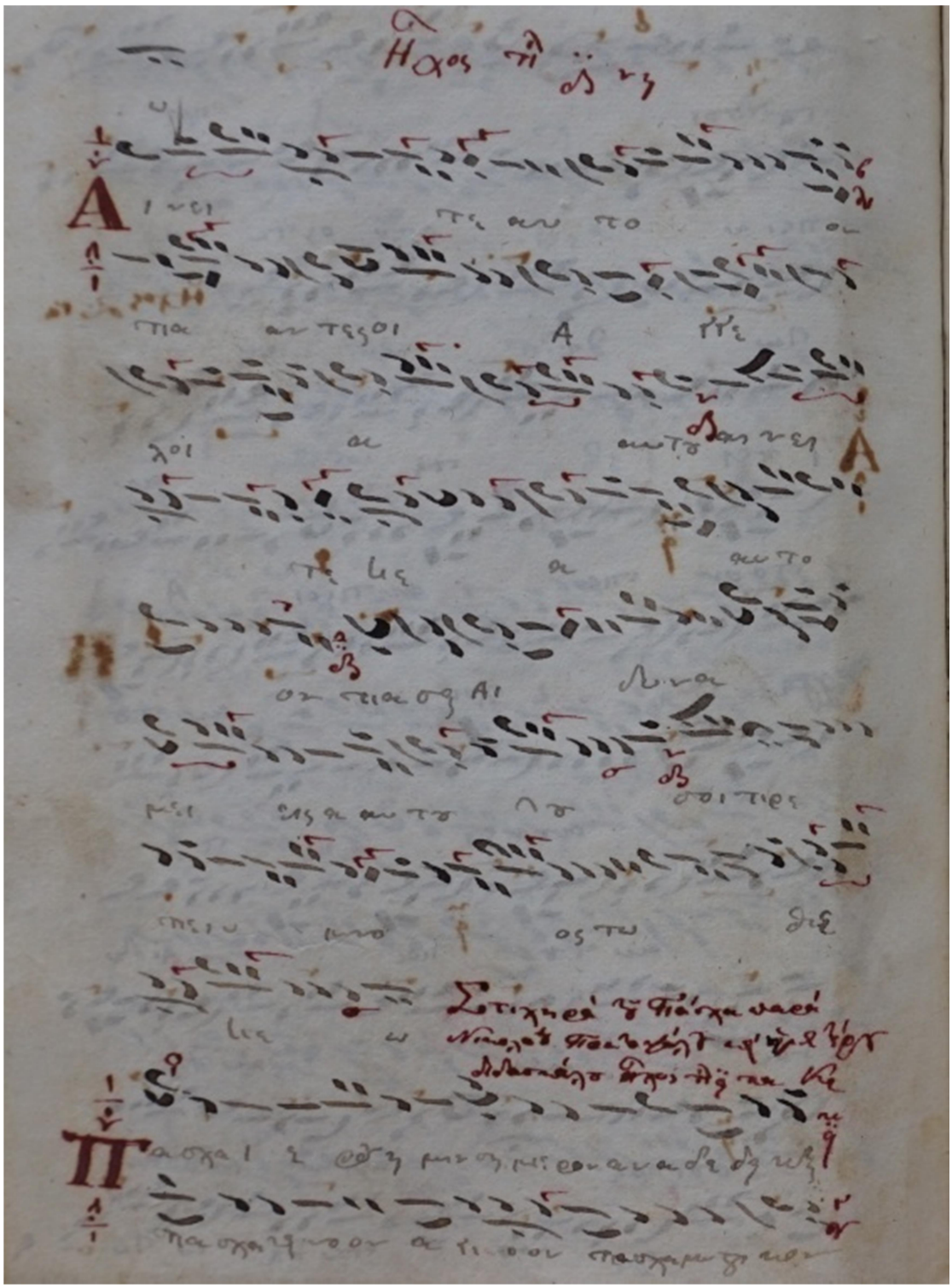

Εἰκ. 42. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 604.

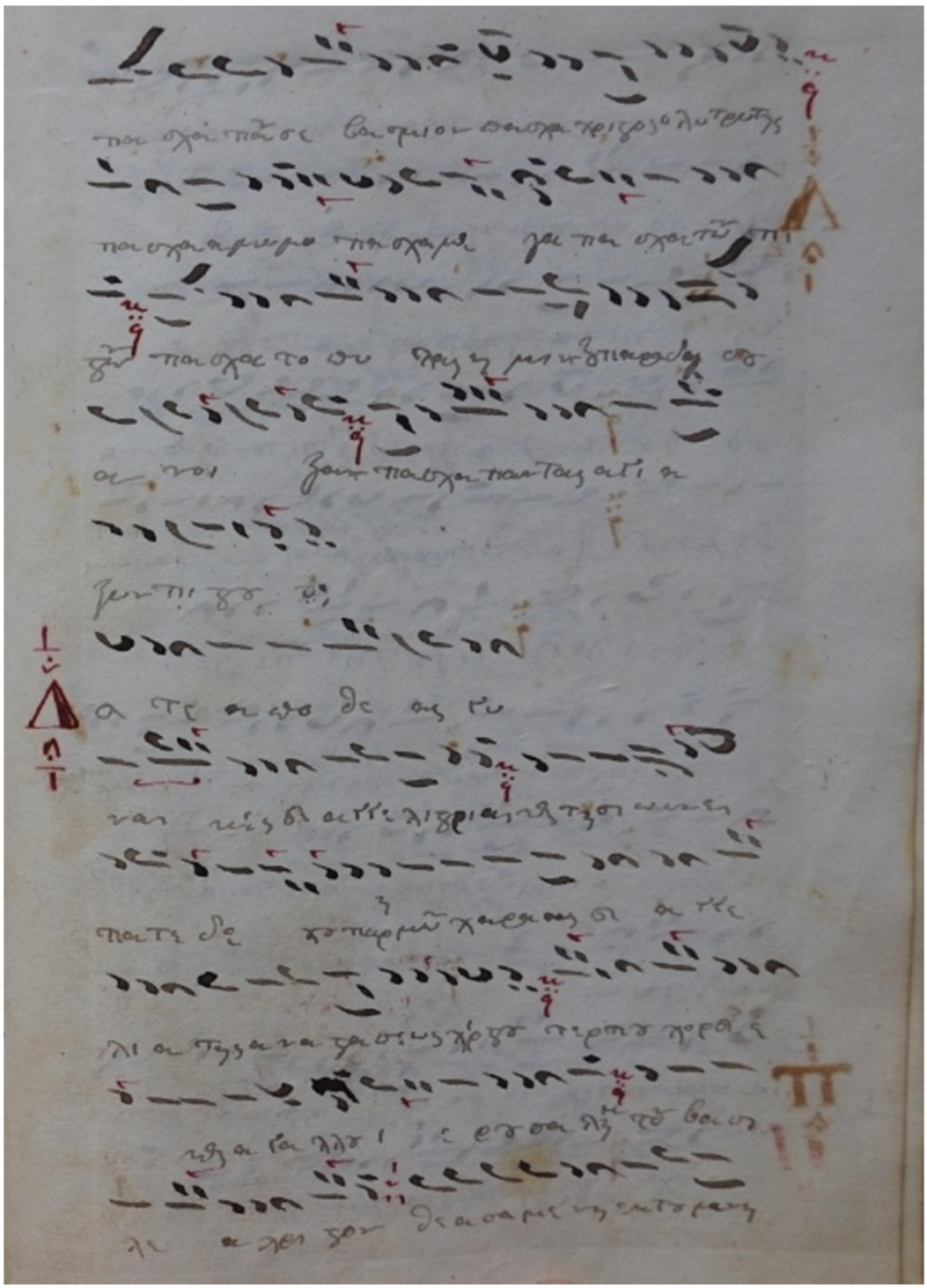

Εἰκ. 43. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 605.

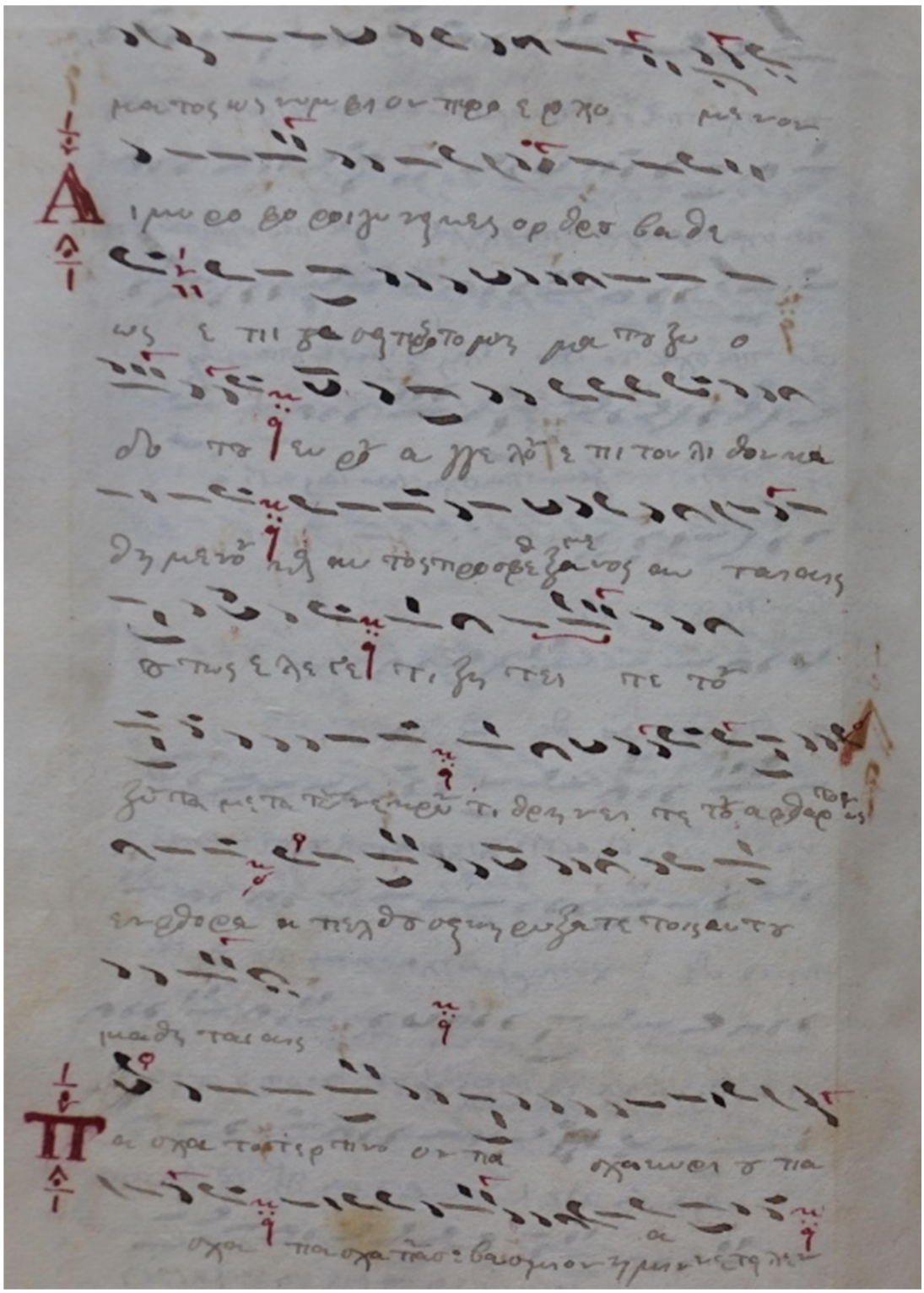

Εἰκ. 44. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 606.

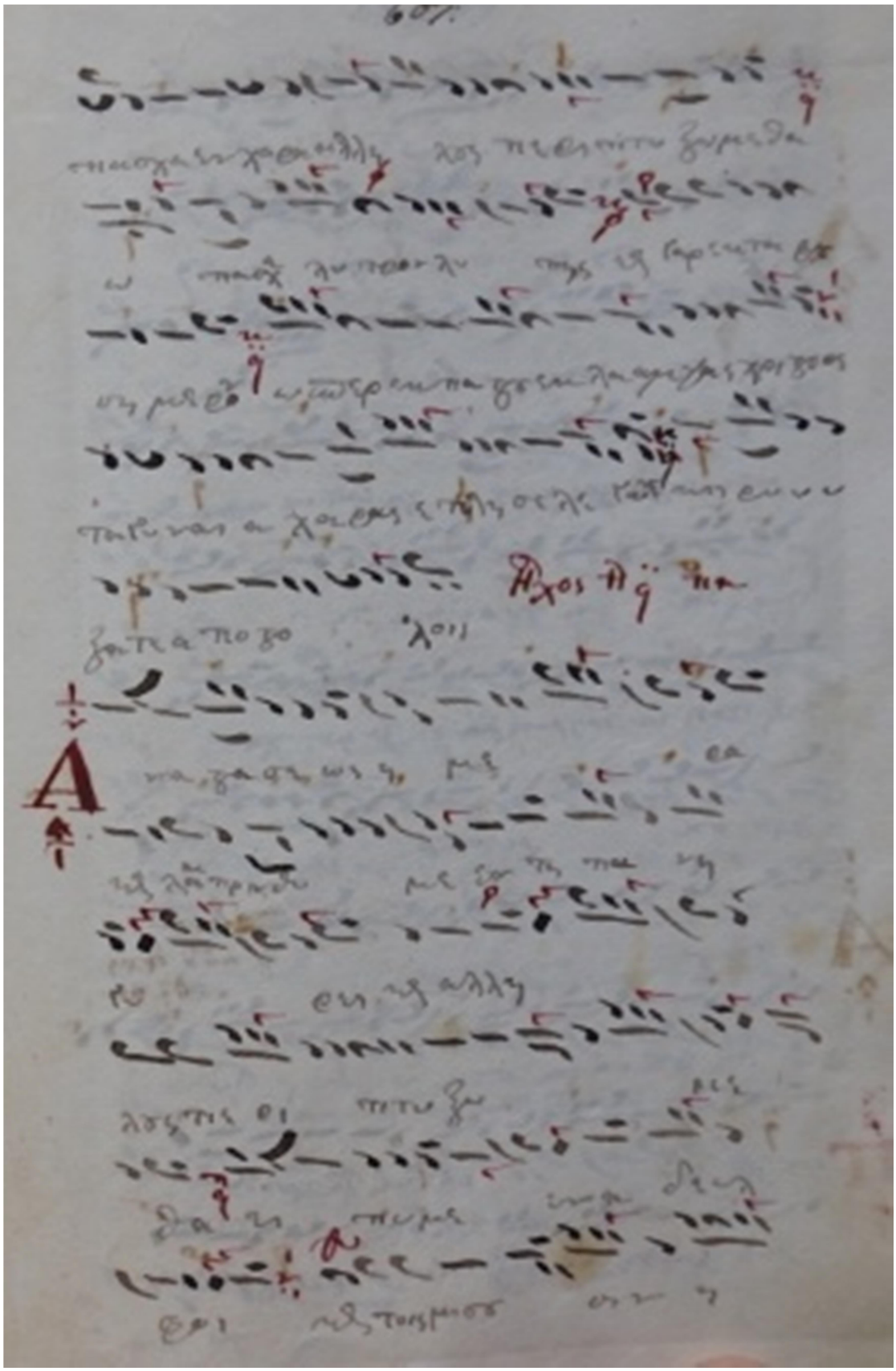

Εἰκ. 45. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 607.

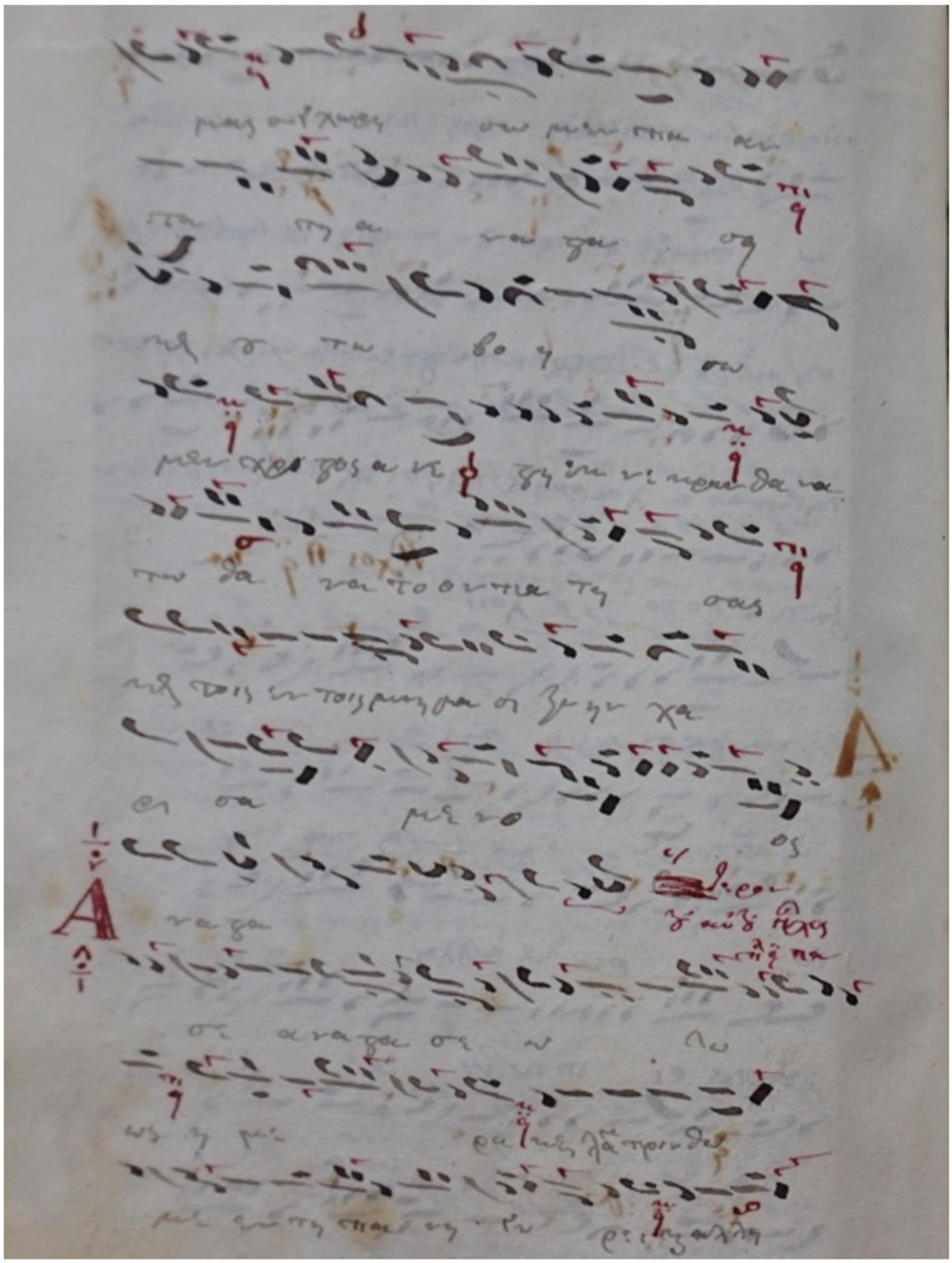

Εἰκ. 46. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 608.

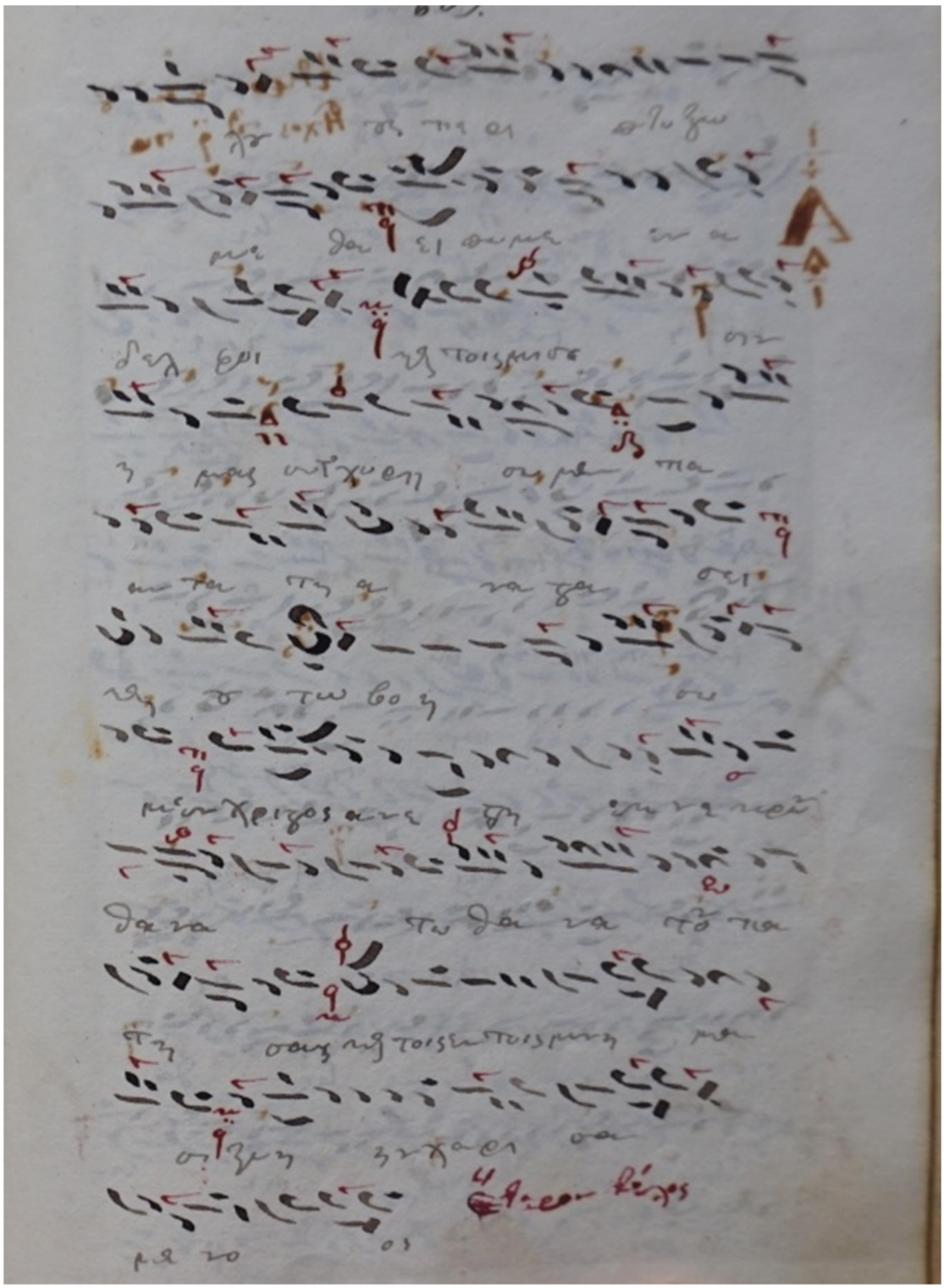

Εἰκ. 47. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 609.

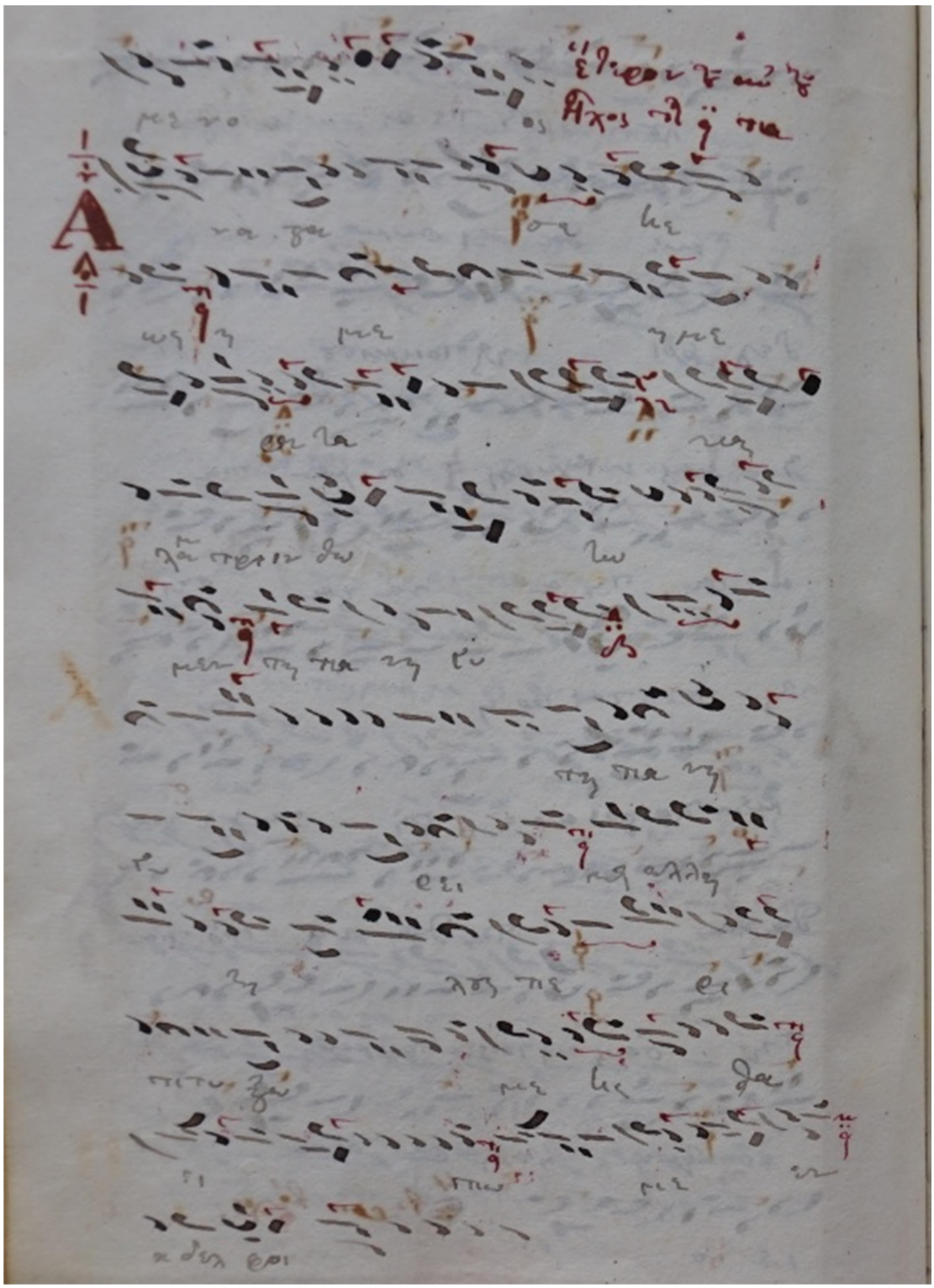

Εἰκ. 48. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 610.

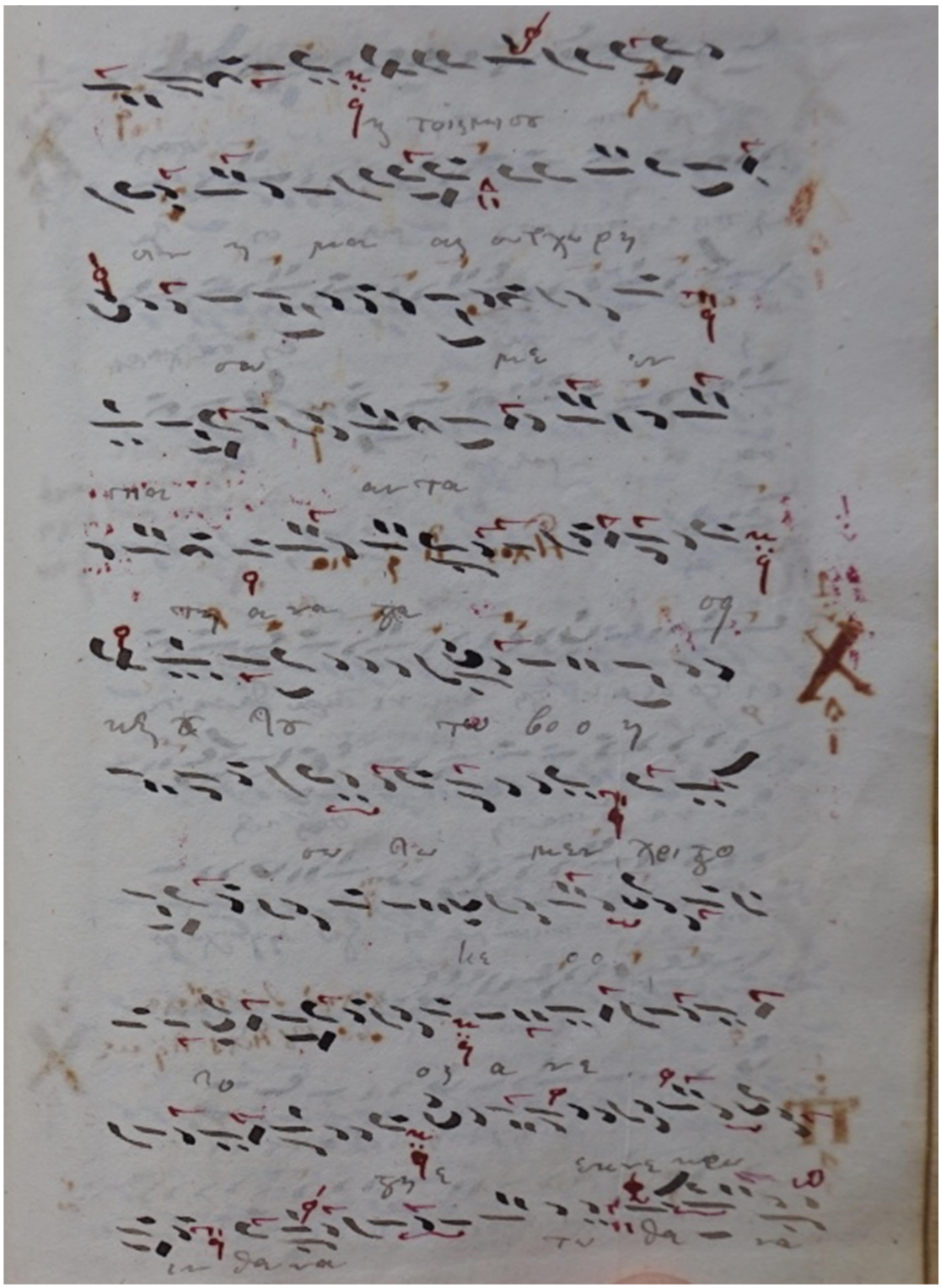

Εἰκ. 49. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 611.

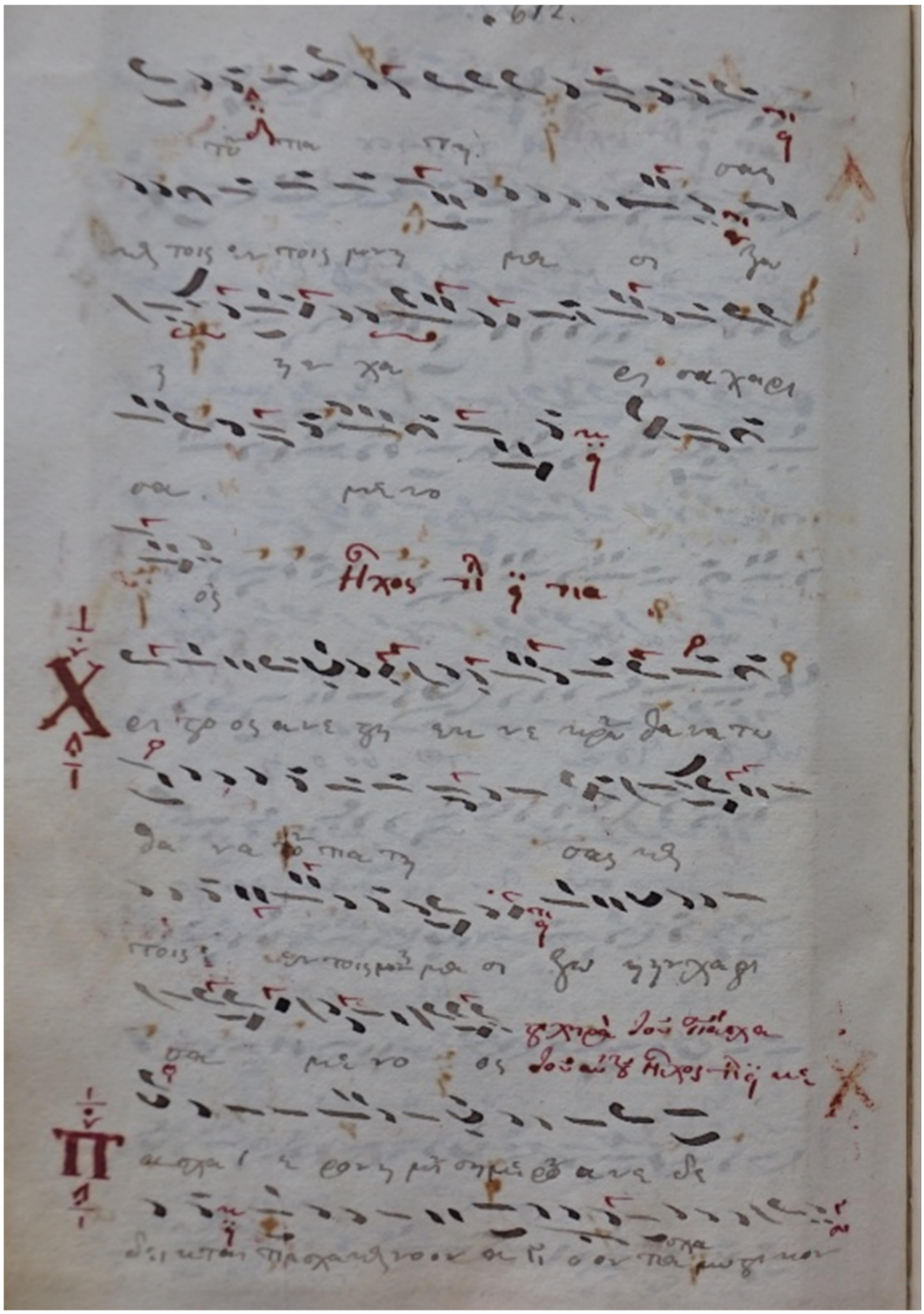

Εἰκ. 50. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 612.

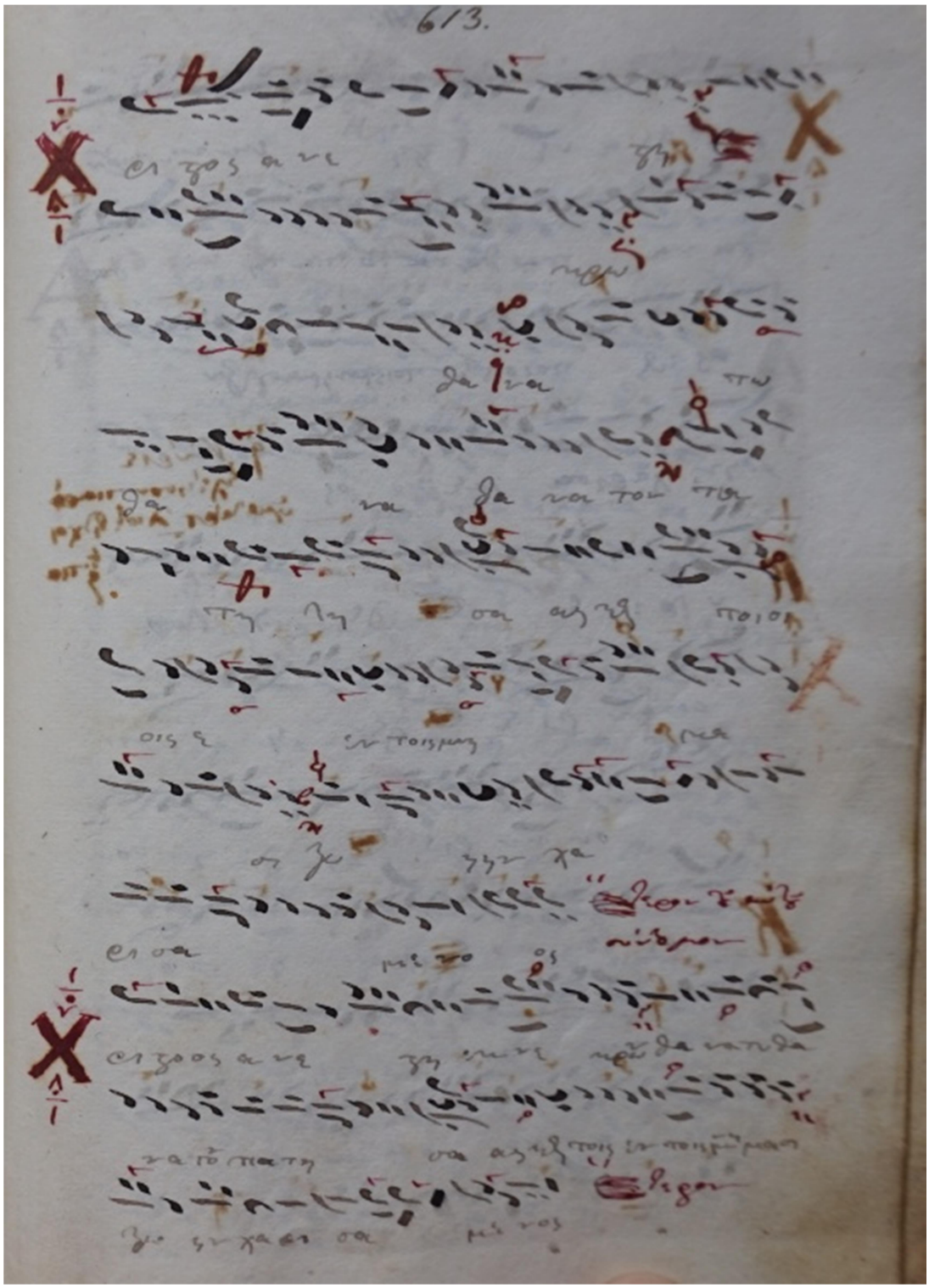

Εἰκ. 51. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 613.

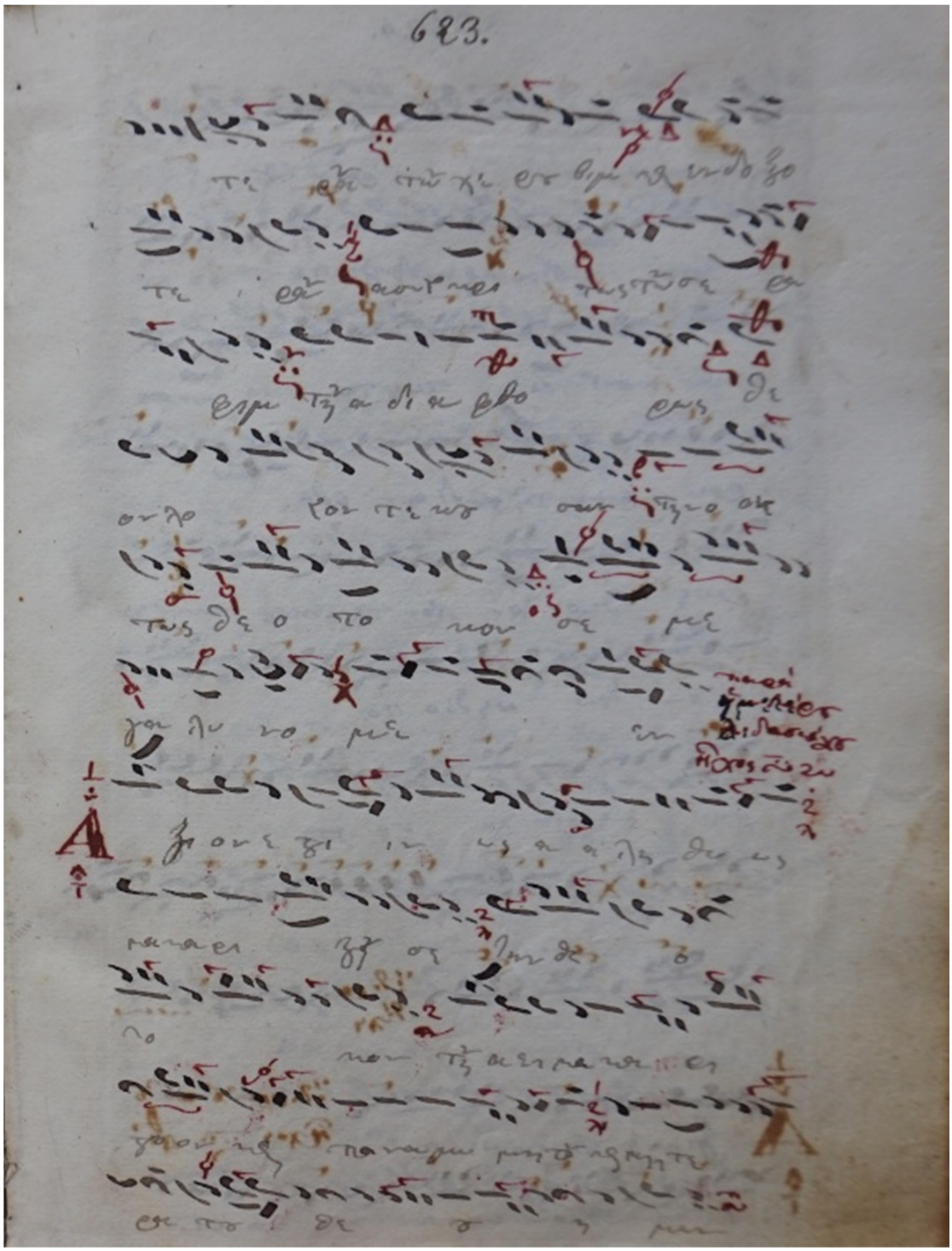

Εἰκ. 52. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 623.

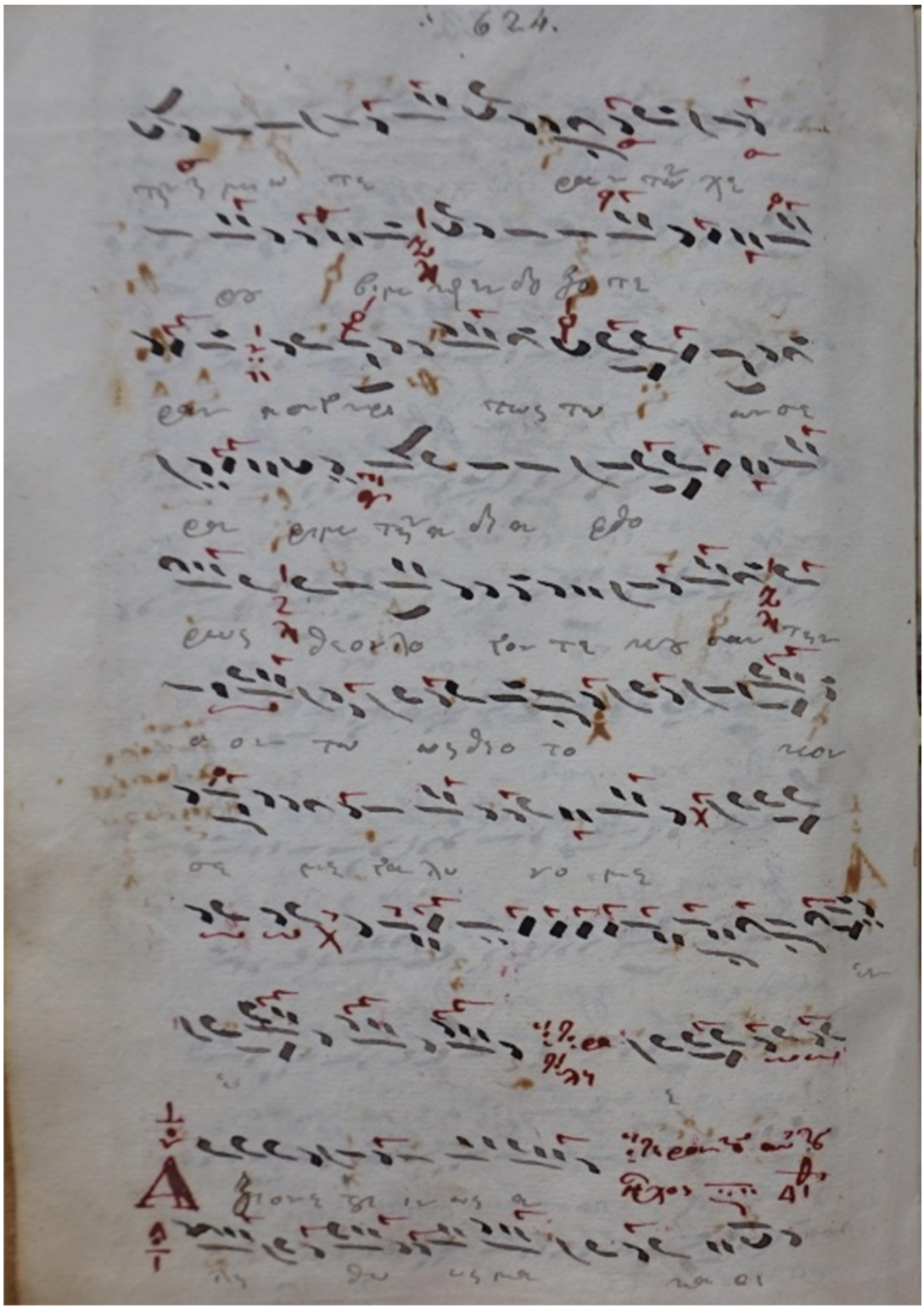

Εἰκ. 53. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 624.

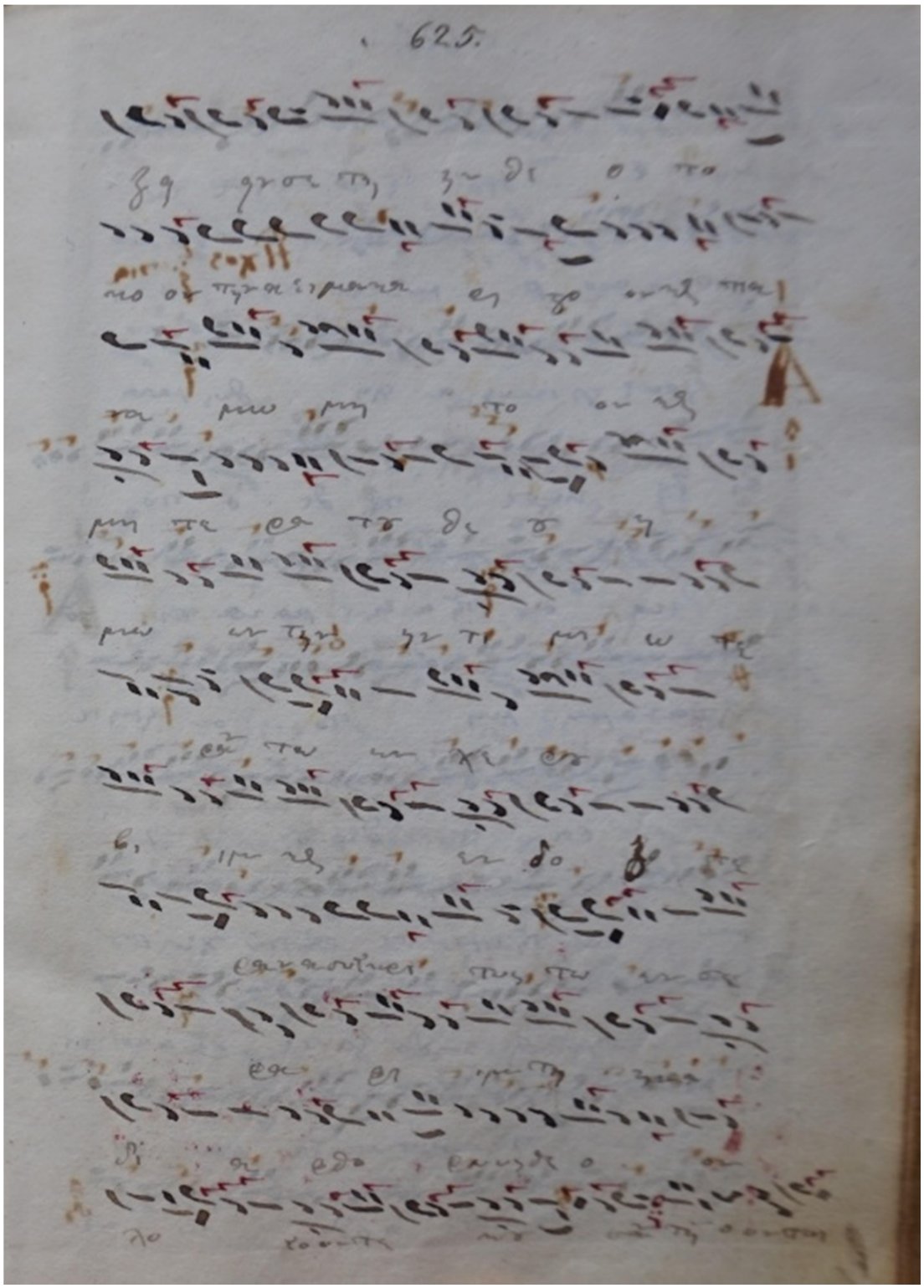

Εἰκ. 54. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 625.

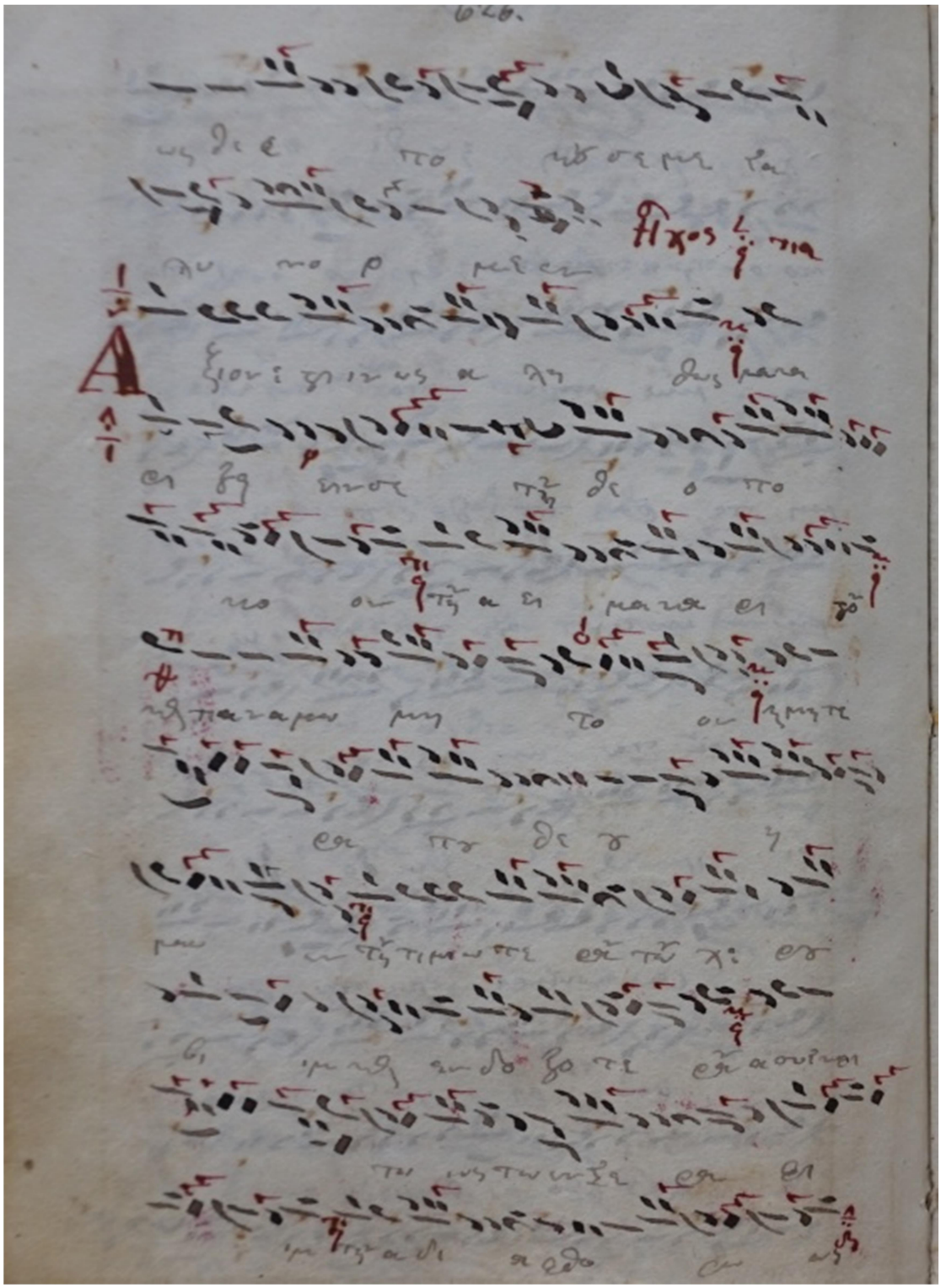

Εἰκ. 55. Χφ. Καρᾶ 165, σ. 626.

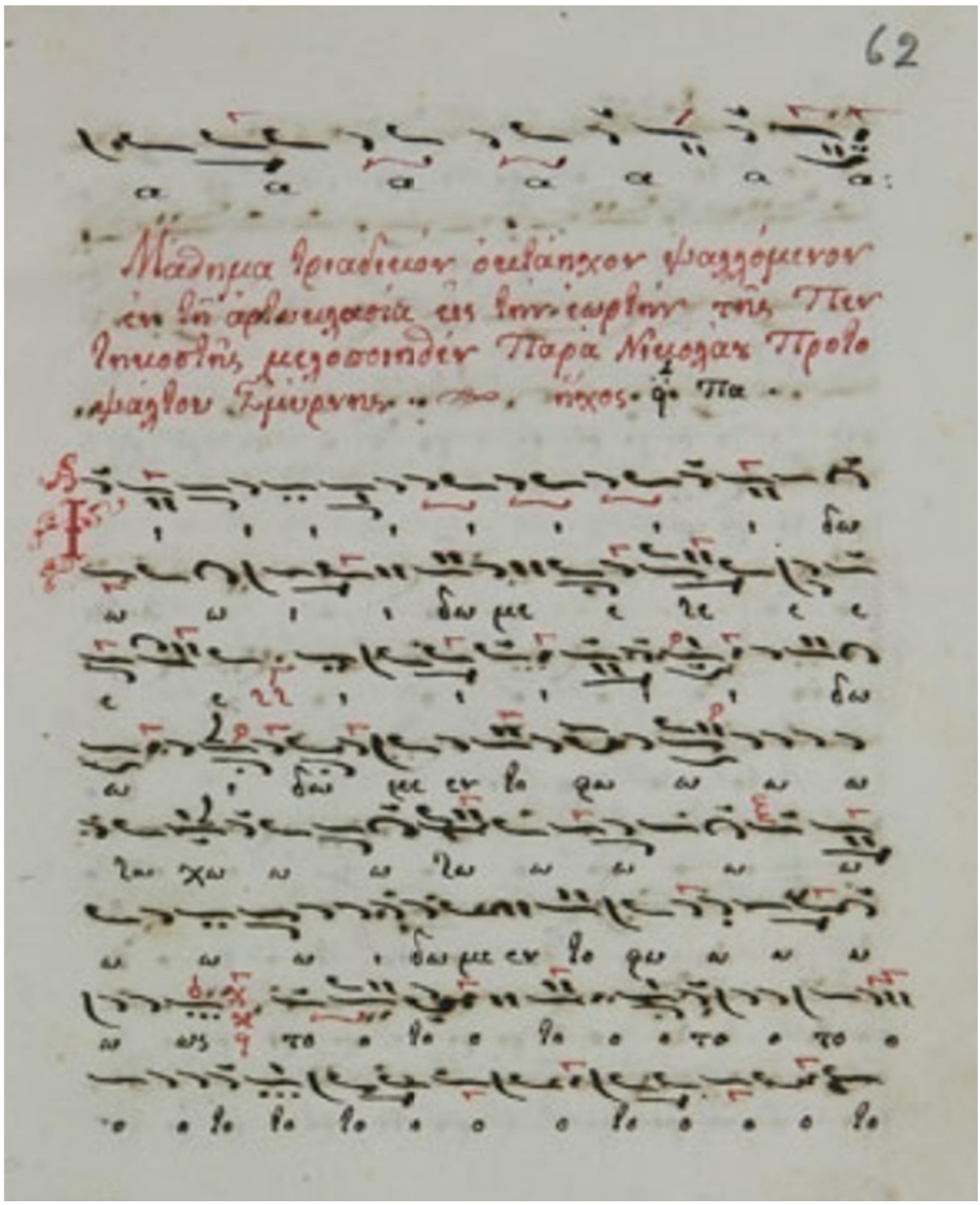

Εἰκ. 56. Χφ. Σίμ. Πέτρας MS 62, φ. 62r.

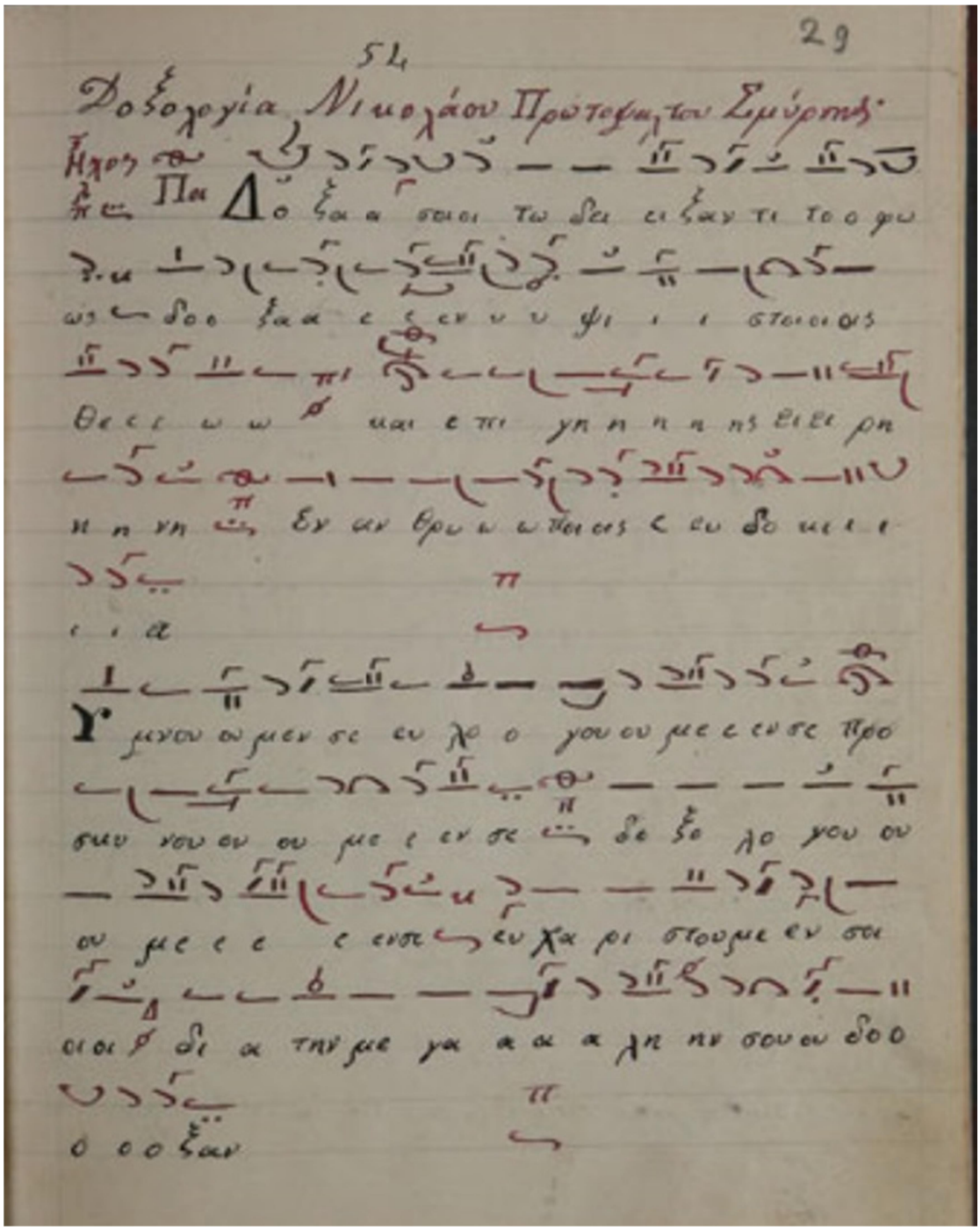

Εικ. 57. Χφ. Σίμ. Πέτρας MS 66, φ. 29r.

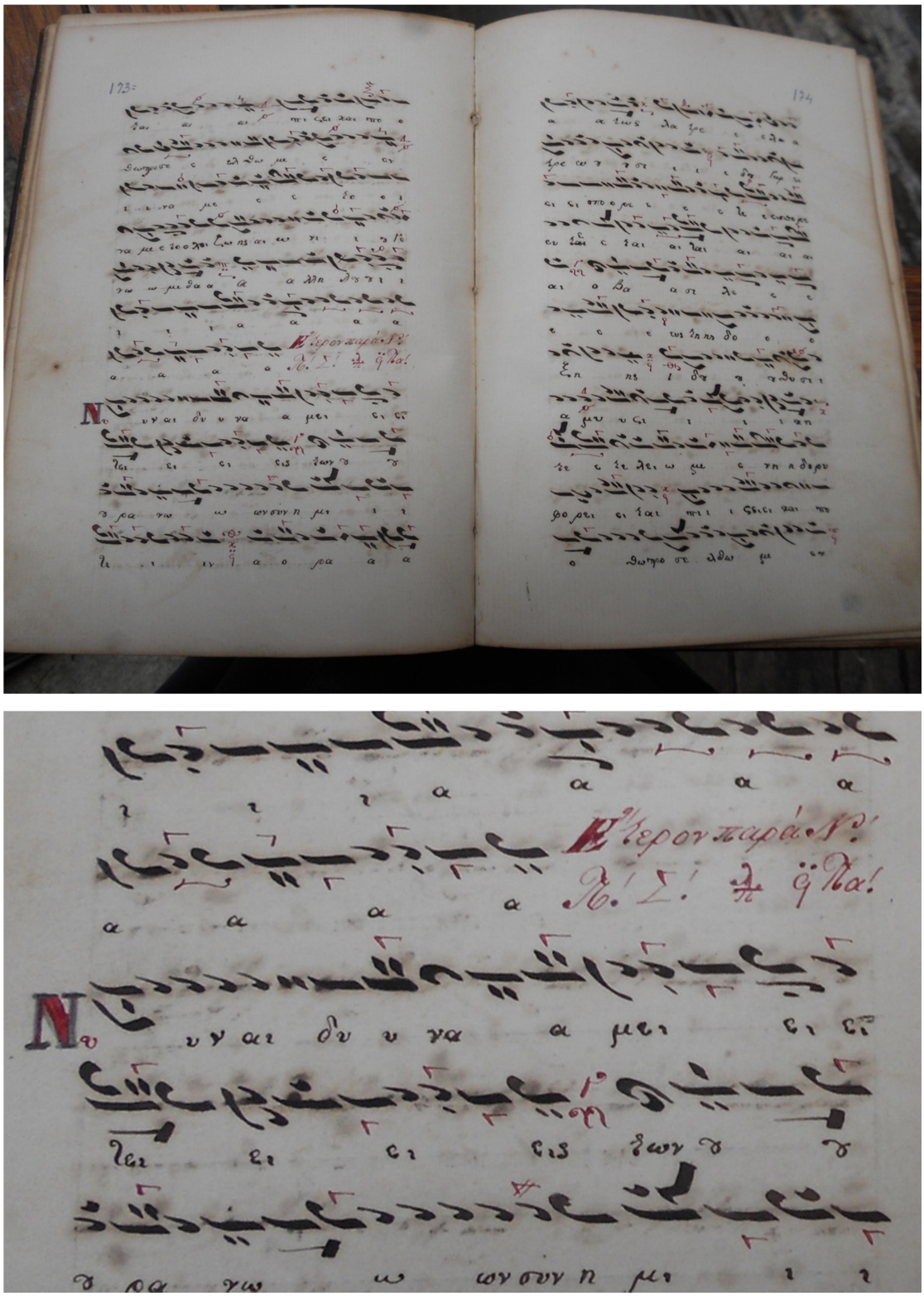

Εἰκ. 58. Χφ. Ξενοφ. 115, σσ. 173-174.

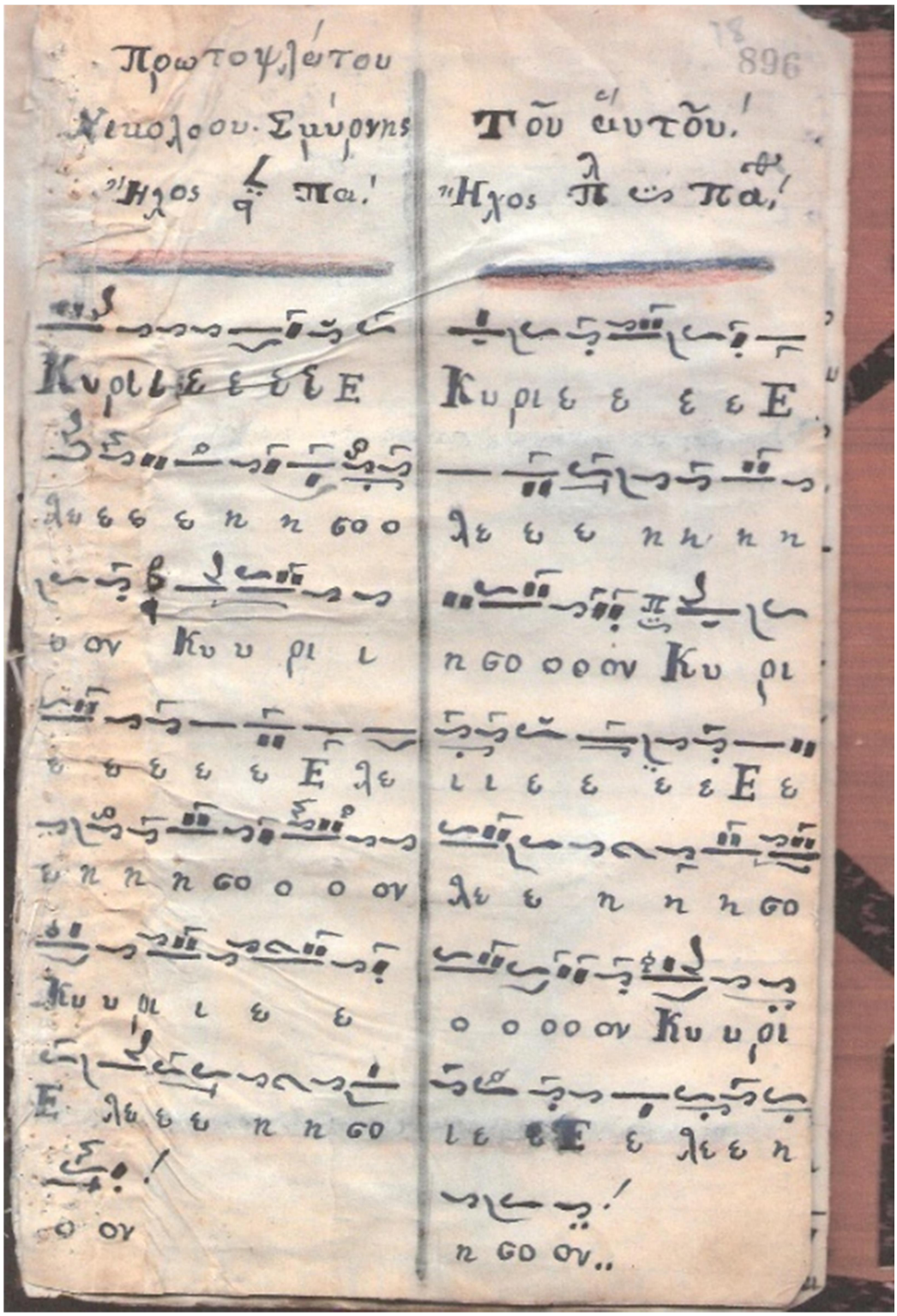

Εἰκ. 59. Χφ. Παν. Ζούρβας 8, φ. 98r.

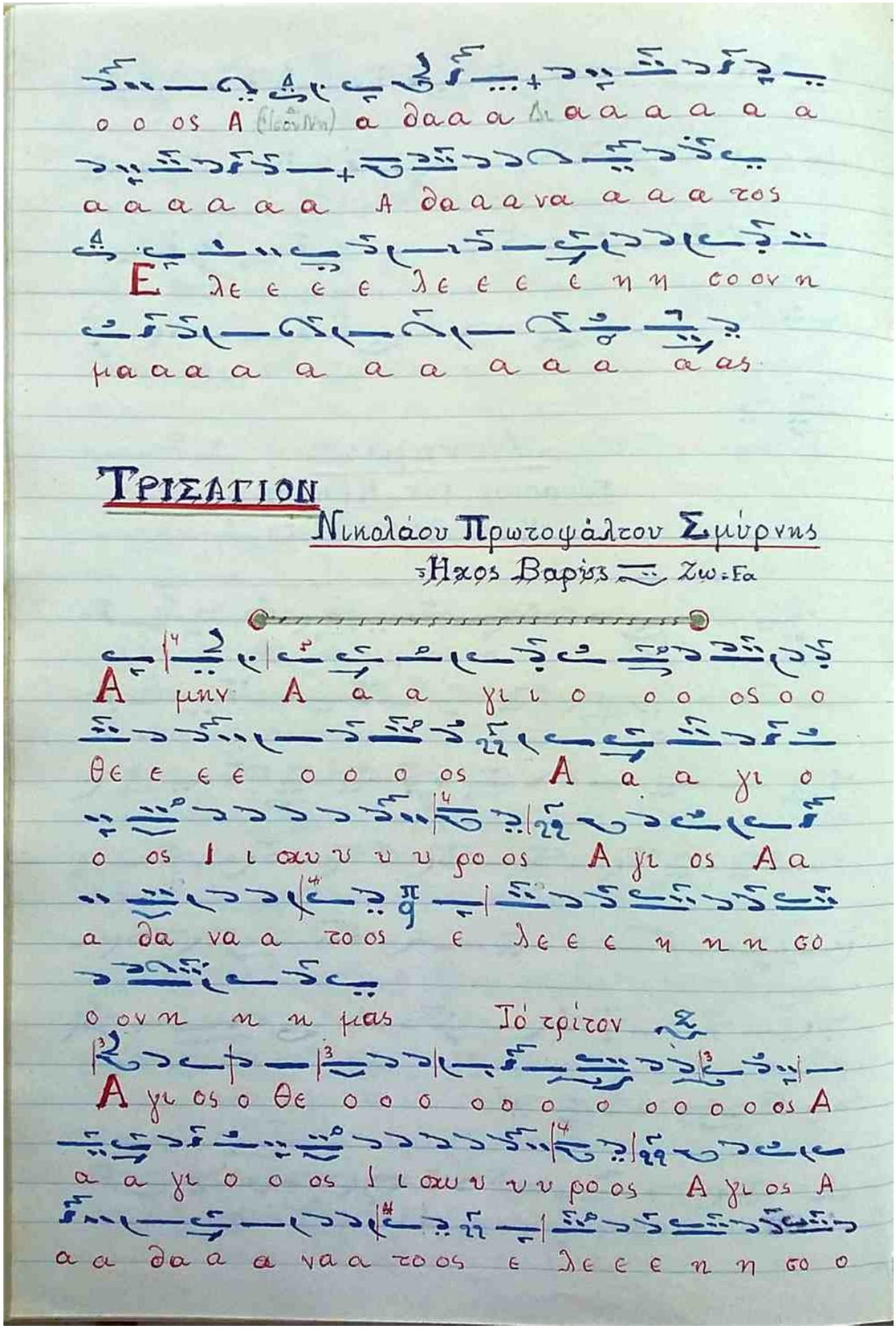

Εἰκ. 60. Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Μουσικὴ συνέκδημος* τοῦ Μιχαὴλ Περπινιά, σ. 128.

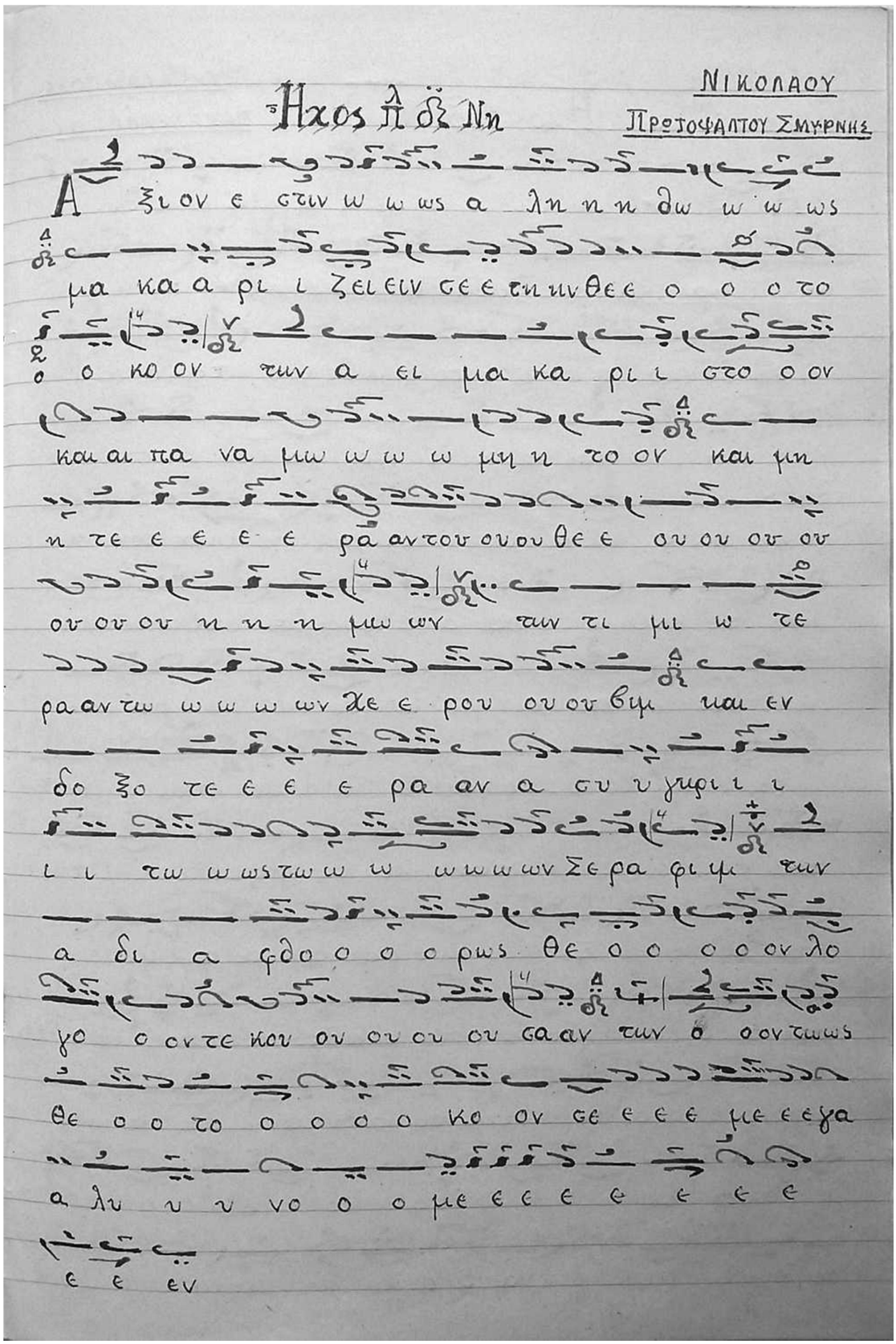

Εἰκ. 61. Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Μουσικὴ συνέκδημος* τοῦ Μιχαὴλ Περπινιά, σ. 206.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΔΙΣΚΟΥ

1. Τρισάγιον-Δύναμις ἦχος βαρὺς ἐκ τοῦ ΖΩ, Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[259]. Ψάλλει ὁ πρωτοψάλτης Δημήτριος Γαλάνης[260].
2. Καλοφωνικὸς εἱρμὸς *Τὸ ὄμμα τῆς καρδίας μου*, ἦχος πλ. β' Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[261]. Ψάλλει ὁ ἀείμνηστος πρωτοψάλτης Ναούσης, θεολόγος καὶ καθηγητὴς βυζαντινῆς μουσικῆς Νίκου Δημήτριος[262].
3. Α' ἑωθινὸν *Εἰς τὸ ὄρος τοῖς μαθηταῖς ἐπειγομένοις*, ἦχος α', Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[263]. Ψάλλει ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Ἀθ. Κατσουλιέρης[264].
4. *Ἄξιον ἐστὶν* ἦχος β' Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[265] (ἀνέκδοτο). Ψάλλει ὁ Ἰωάννης Τόμας. Ἰσοκράτες: Παναγιώτης Σάρμας, Ραφαὴλ Κατσάρας.
5. Ἀναβαθμοὶ κατ᾽ ἦχον ἀργοσύντομοι (ἀνέκδοτοι), (ἕνας στίχος ἀπὸ κάθε ἦχο) Νικολάου πρωτοψάλτου Σμύρνης[266]. Ψάλλει ὁ Ἰωάννης Τόμας. Ἰσοκράτες: Παναγιώτης Σάρμας, Ραφαὴλ Κατσάρας.

---

[259] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 19-21.

[260] Ἠχητικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ συνοδευτικὸ CD τῆς ἔκδοσης τοῦ Δημητρίου Γαλάνη *Ὁ Τρισάγιος Ὕμνος*. Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=PrEP1Ucjhcg 20-8-2018.

[261] Βλ. Νικόλαος, *Ταμεῖον*, τόμ. Γ', σσ. 400-404.

[262] Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=fNIJzHoKJHo 20-8-2018.

[263] Βλ. Νικόλαος, *Ἀναστασιματάριον*, ἀργὸν καὶ σύντομον, σσ. 442-444.

[264] Βλ. https://www.youtube.com/watch?v=d6vw--Zgj1I 21-8-2018.

[265] Βλ. παραπάνω, κεφάλαιο τέταρτο, σσ. 224-225.

[266] Βλ. παραπάνω, κεφάλαιο τέταρτο, σσ. 199-202.